

~~B. L. lat. pag. 1024.~~

2870

<36637508540014

<36637508540014

Bayer. Staatsbibliothek

~~Lat 390~~

887

Bill. Hott.
T. III. Ling Lat.
Prood. B. 221.

Collegium. Jesu Monachii 1756.

TYROCINIUM POETICUM,

S I V E

NOVA, CLARISSIMA, ET FACILLIMA
MANUDUCTIO

Ad Artem Poëticam.

Adolescentibus Artis Metricæ studiosis
summâ curâ, unico studio
accommodata.

In quâ Præcepta & Regulæ præcipuæ Poë-
seos subjectis exemplis itâ explicantur, ut toti-
us ferè Poëticæ artis facultatem complectantur, &
Juventuti studiosæ ad materiam quamlibet à Pro-
fessoribus dictatam stylo Poëtico exprimen-
dam, raram, & desideratissimam metho-
dum suppeditent.

Authore quondam è Soc. JESU.

*Accesserunt in fine Carmina quædam
Posthuma*

R.D.FRANCISCI XAVERII TRIPS,

Quondam Sacellani Aulici & Pastoris
in Honneff.

Editio Secunda cum Privilegio.

COLONIÆ AGRIPPINÆ.

Sumpt. Viduæ PETRI PütZ & Filii Bibliopol.
Unter Setten-Hennen im Rosenfrank 1746.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

EGo infra scriptus Societatis JEsu per Provinciam Rheni inferioris præpositus Provincialis, potestate mihi à R. Patre nostro FRANCISCO RETZ Præposito Generali ad id facta concedo ad decennium D. JOANNI MICHAELI JOSEPHO PÜTZ Bibliopolæ & Civi Coloniensi facultatem recudendi librum, cui titulus: *Tyrocinium Poëticum* à Pat. Pantaleone Eschenbrender S. J. concinatum, eidemque jus Cælarej Privilegij usurpandi eatenus indulgeo, ut librum hunc nemo alius recudere, nemo intra S. R. Imperij fines, & hæreditarias S. Cæsareæ Majestatis Provincias importare, aut venum exponere, intra dictum tempus audeat. In cujus rei fidem has litteras manu propriâ subscriptas & officij Sigillo munitas dedi Colonia 7. Januarii 1745.

(L. S.)

Joannes Dirckes Soc. Jcs. ad
Rhen. infer. Provincialis.
mpp.

PRÆ.

PRÆFATIO

ET si dubitârim sæpius, Adolescentes optimi, an operæ pretium foret, in tantâ Librorum de arte metricâ conscriptorum copiâ, aliquid typis mandare velle, cùm novi quidpiam ad hanc facultatem ægrè inveniri posse videatur. Quid enim ad perfectissimas, certissimasque Fabricii Donati, Inartis, Pontani, Balbini, Dekenii, Alers, aliorumque plurimorum Regulas adderetur? At cum hisce Poëseos (ut ità loquar) armis divitiisque instructos permultos ex vobis conspexerim, qui non rarò in pangendis Metris ad quemlibet ferè versum hæsitarent, ob aliquam, quam præscriptæ materiæ inesse dicebant, difficultatem, & tantam quidem, ut Authorum (quos jam inemini) præcepta illi tollendæ nequaquam sufficere putarunt; retuli animum, etsi laboribus gravioribus, & à Poëtico studio admodum sejunctis, occupatum ad mansuetiores Musas; præstantissimos tùm veteres, tùm recentiores Poëtas sollicitè evolvi, & eorum veluti delitiis labores duriores nonnunquam solatus sum, ubi in eorum lectione plurima occurrerunt, quibus in ordinem compositis judicavi teneros vestros animos præ-

P R Æ F A T I O

præviâ veluti face ad artem Poëticam perdiscendam, quantum quidem ætas vestra patitur, sinè singulari labore præparari posse. Flosculi selectiores in his Poëtarum viridariis se ultrò etiam delibandos obtulerunt. Ego quæcunque oculos curiosos non effugerunt, in hoc meum Opusculum, vestrum in commodum, studiosè contuli, nova etiam plurima, addidi, quæ ità judicavi necessaria, ut sine vestro damno omitti non posse viderentur. Finis unicus mihi est, ut brevissimo vos compendio, ad Carmen contexendum, id est, præscriptam materiam in versus redigendam, manuducam. Hæc alios inter Authores, & præsens Opusculum meum differentia est: quod pluribus ubique tum propriis, tum aliorum exemplis utar. Quia si unquam alias, in hac certè de metris materia illud Senecæ verum est: *Longum iter per præcepta, breve & efficax per exempla.* Ut & meritò dixerit Fabius: *In omnibus præcepta valent, quàm exempla.*

Nolite verò putare, me de omnibus, quæ in Poëtis dispersa leguntur, accuratè acturum: illa tantum attingam, quæ magis necessaria, & Juventutem in construendo Metro plurimum adjuvare possunt. Alia exigui momenti, etsi ignorentur, meliorum notitiâ facilè compensanda, prudens omitto; quidquid tamen allaturus sum ejusmodi erit, ut tutò & inoffenso pede imitari illud possitis.

P R Æ F A T I O.

Hoc etiam scitote mihi de alio Carmine sermonem non esse, quam de Elegiaco & Heroico, cujus Carminis in Syntaxi, & Poëtica præcipuus usus est; alia, ubi ingenium maturuerit, citrà difficultatem proprio Marte addiscentur. De Lyrico verò Carmine in separato Libello tractavimus.

Vos modò Adolescentes legite sedulo, & assiduo oculo, quæ accepistis; & Phœbum cum Pallade deferite, nisi, quæ antea molesta, gravia, & difficilia acciderunt, nunc jucunda, grata, leviaque videantur. Valet.

I N D E X

Eorum, quæ in hoc Libello continentur.

L I B E R I.

Agit de Licentiis Poëticis.

Caput I. De Licentiis Verborum.

Caput II. De Licentiis Substantivorum.

Caput III. De Licentiis Adjectivorum, & Pronominum.

Caput IV. De Licentiis Adverbiorum, Præpositionum, Conjunctionum, &c.

L I B E R II.

Agit de Observationibus, quæ Carminis compositionem facilem reddunt.

Caput

INDEX.

- Caput I. *Quid in hanc rem observandum in Verbis.*
Caput II. *Quid observandum in Substantivis.*
Caput III. *Quid observandum in Adjectivis, Pronominibus, Relativis, Prapositionibus.*
Caput IV. *De Figuris, quæ Carminis structuram facilem reddunt.*

LIBER III.

De Elegantis Poëticis.

- Caput I. *De elegantis, quæ sumuntur à Verbis.*
Caput II. *De elegantis, quæ sumuntur à Substantivis.*
Caput III. *De elegantis, quæ sumuntur ab Adjectivis, ubi & de arte adhibendi Epitheta.*
Caput IV. *De elegantis, quæ sumuntur à figuris Rhetoricæ.*
Caput V. *Gemma Poëtica.*

LIBER IV.

De practicâ Carminis compositione.

- Caput I. *Observationes nonnullæ ad Carminis compositionem utiles.*
Caput II. *De requisitis ad facilem Carminis compositionem.*
Caput III. *De ipsa praxi componendi, ubi variæ Carminum materie adferuntur.*
Caput V. *Ostenditur praxis eandem materiam sæpius variandi.*

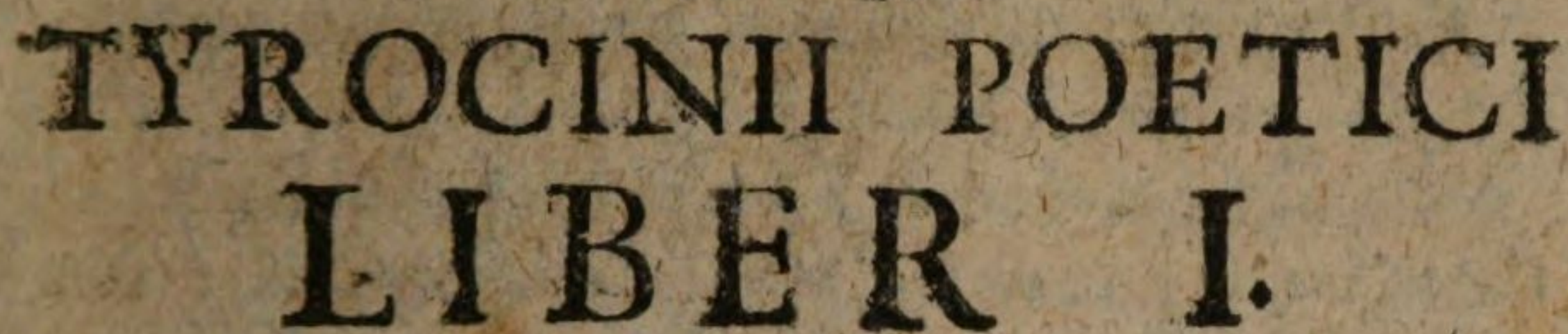
FINIS.

Capitulum I. De...
Capitulum II. De...
Capitulum III. De...
Capitulum IV. De...
Capitulum V. De...

Capitulum VI. De...
Capitulum VII. De...
Capitulum VIII. De...
Capitulum IX. De...
Capitulum X. De...

Capitulum XI. De...
Capitulum XII. De...
Capitulum XIII. De...
Capitulum XIV. De...
Capitulum XV. De...

FINIS

U T tutius, faciliusque in Carminis compositione
pergas, studiose adolescens, scire convenit, quæ
sint Poëtarum, in Verbis, Substantivis, Adjectivis, Ad-
verbiis, aliisque licentiæ; quibus cognitis, poteris
proscriptam materiam pro voto in carmen cogere.
Unde, cum de Licentiis illis à multis tractatum sit,
præcipuas ex illis ordine Juventuti studiosæ accom-
modato referam, pluribus adductis exemplis; quæ al-
tius memoriæ impressa, mentem, modumque exerci-
tatas reddent.

1. **U**Na syllaba in duas dividitur, quod Diæresis, vocatur; *Solvo, Solūio, Dissolvo, Dissolūio*. Additur & verbis passivis in infinitivo er, v.g. *Dominari, Dominarier, Accendi, Accendier, &c.*

Amavisti, implevisti; Compositus, Novisti, Gra-
tulari,

Et nec abscēsem thalamo, ni magna minatus, &c.
i. e. Abscessissem. Sil. It. L. 8.

Surpio i. e. Surripio, Surpite i. e. Surripite.
Unum me surpite morte. Hor. Comprendo i. e. com-
prehendo.

III. Nonnulla verba in Perfecto geminant Con-
sonantem : ut Reppuli, Rettuli, Repperi, &c i. e. Re-
puli, Retuli, Reperi.

- - - - - *Nomen*

Rettulit in ceras inscia extrâ tuum. Ov. l. 4. de pont.
Vix humili duram Reppulit arte famem. Idem

- - - - - *Si quem*

Barbarus in campis Repperit hostis, habet. Idem.

IV. Verba composita Præpositionem à se abjiciunt,
& in alium locum transferri patiuntur : *Circumdare,*
Dare circum. *Anteire,* Ire ante. *Pererro,* Erro per :
Superesse, Esse super ; *Prævenire,* Venire præ.

Quo res cunque cadere. i. e. Quocunque. *Si qua su-
per-fortuna laborum est :* i. e. Superest. *Talis Hyber-
boreo Septem subjecta Trioni :* i. e. Septentrioni :
Hic modus alio vocabulo dicitur Tmesis.

V. *Potises,* ponitur pro *Potes,* v. g.

Sic Potis es nostri, non memor esse mali?

Non potest mutatur eleganter in *Nescius,* v. gr. *Non
potest dura pati : Nescius dura pati : Nescius vinci.*

VI. Numerus Singularis in Pluralem mutari potest,
maximè ubi Substantivum adest, quod multitudinem
significat, v. g. *Pars venit,* Pars veniunt. *Pars altera
lugent.* Ubi nota, quod Pars pro ratione Substantivi
(quod subintelligitur) admittat Adjectivum seu Sub-
stantivum, in Genere Masculino, aut Fœminino, ut :

Pars in juveniles lusus versi. Subaud. milites.

Pars igni domita, Pars ignes ferre coactæ. Subaud.

Rupes

Rupes *scimus* & *utemur*, *violento fortiter ense*, Ov. i. e. Scio & utar. *Scribimus*, & *Gremio Troicus ensis adest*: Id est, Scribo. *Sprevimus audaces magni mandata parentis*, id est, *sprevi*.

VII. Verbum passivum, quod aliàs Ablativum petit, cum Dativo conjungi potest, v. g. *Vix ab ullo audior*: audior ulli. *Non dicitur ab ullo*: non dicitur ulli.

Sumptaque sunt nobis, pectoris armatui, i. e. à me. *Asspicis æternis habitatos mentibus ignes*, i. e. qui habitantur ab æternis, &c.

Et solet hic pueris, virginibusque legi, i. e. à pueris.

Ut tamen audita est, nostræ tibi cladis origo, i. e. tu audivisti, vel à te audita.

Et pœna telus est mihi iacta mea. Ov.

Non igitur mirum, finem quærentibus horum.

Altera si nobis usque rogatur humus: Ov.

VIII. Ex his exemplis patet, quod Activum in passivum, & vice versâ Passivum in Activum mutari prohibitu possit, & sæpius debeat: en plura exempla.

Mihi, non cognitus ille: i. e. non cognosco illum.

Omibus est oris visus color: i. e. omnes viderunt.

Omibus admotâ vena notate manu: i. e. omnes notârunt.

- - - *Sociæque cient Mavortia gentes Agmina*, i. e. Cientur à sociis gentibus.

- - *Regales donavit America gazas*: i. e. Ab Americis sunt donatæ divitiæ.

Cum cernuntur aquæ, vicinaque flumina nobis: i. e. quando video.

IX. Infinitivum præteritum pro Præsenti ponitur: v. g. *Domuisse* pro Domare, *Legisse* pro Legere, *Desuisse* pro desipere.

Infinitivum præsens, etiam pro Gerundio ponitur:

- - - *Magnum si pectore possit , Excussisse Deum*
Virg. i. e. Excutere.

Soli cantare periti , i. e. Cantandi.

Quod sitantus amor nostros cognoscere casus : i. e.
cognoscendi.

Indocilis magnos natus tolerare labores : i. e. ad to-
lerandum.

Venit in adversos impetus ire viros : i. e. eundi. Ov.

Tempus pandere : i. e. pandendi.

Tu quoque , cui votum est ; per aperta pericula turo.

Tendere, quo rapiant te tua vota, vide, i. est Tendendi.

Nulla mihi amissa spes libertate potiri.

Nulla mihi cælo liberiore frui, i. e. Potiundi, fruendi.

X. Verbum *Debeo* omitti eleganter potest, cum ejus
 loco verbum aliud in Participio in *Dus, da, dum,*
 substituitur, v. g.

O mihi non dubios inter memorande sodales, i. e. quem
debeo memorare.

Est certè hinc miseris una petenda salus ; i. e. debent
petere.

XI. Ubi in communi sermone habetur verbum. *In-*
cipio : id omitti, & adjunctum verbum in infini-
 tivo poni potest, v. g.

Tum sic affari & curas his demere dictis : i. e. incipit.

- - - *Pars ducere remos : subintelligitur, incipiebat.*

C A P U T II.

De Licentiis Substantivorum.

I. **S**ubstantiva Syncopen, i. e. duarum syllabarum in
 unam contractionem admittunt : quædam in
 Nominativo. *Diû, Vinculûm, Gubernaculûm, Oraclûm,*
Puèrta, spectaclum, Manip'us, Dextr'a, Nauta, Mars,
 i. e.

i. e. Dñi, Vinculum, Gubernaculum, Navita, Mavors, &c. nonnulla in Genitivo. Nerêi, Deûm, Abiète, Parietibus, Cœlicolûm, Consiliî, Negotî, Capitoliî, Virum, Superûm, Agricolûm, Terrigenûm, &c. i. e. Nerei, Deorum, Abiète, Parietibus, &c. Et hoc in Nominibus secundæ Declinationis commune est in plurali. v. g.

Improvissum aspriis veluti qui sentibus anguem.

Pressit.

Genuâ labant. Virg.

Toto vatum se proluit Alveô.

Ipse suas magno, quas non comprehenderat Alveô.

Oceanus vario gurgite clausit aquas.

- - - Dominasque secuta curulis

Turba triumphantes. Capitoli ad limina sistat

Scipiadas.

NB. Ponitur etiam Impete pro Impetu.

II. Quædam Substantiva præsertim à Græcis derivata, in Accusativo mutant em in a, ut *Hectora*, *Pallada*, *Nerea*, i. e. *Hectorem*, &c.

- - - Tempestatesque, minasque

Æquoris, & tumidum placari Nerea cerro.

Thesæa, Nestora: i. e. Theseum, Nestorem:

Thesæa Pirothous non tam sensisset amicum.

III. Quædam Substantiva geminant Consonantem, V. gr. *Relligio*, *Relliquiæ*, i. e. *Religio*, *Reliquiæ*.

IV. Nonnulla Diæresin patiuntur: *Elegëia*, *Aulâi*, *Suavis*.

V. Substantiva Singularis numeri in Pluralem, & vice versa Pluralis numeri in Singularem mutantur; & hoc perelegans est, si uno nomine plures significantur, v. g. *Gallus vicit*, i. e. *Galli vicerunt*.

Victor erat gravis argento, gemmisque superbus, i. e.
Victores vincunt.

Fixit sua pectora ferro, i. e. pectus.

VI. Additur quandoque Substantivo, præsertim nomini proprio, loco Epitheti, aliud Substantivum, quod in Plurali poni potest, licet illud, cui convenit, sit Singularis numeri, V. gr. *Menalcas, qui est Pastor, & solatium ruris.*

○ *& Pastorum decus; & solatia ruris, i. e. Decus & solatium.*

C A P U T III.

De Licentiis Adjectivorum, & Pronominum.

I. **A**djectiva, quæ Ablativum desiderant, more Substantivorum construi possunt cum Genitivo: ut *Bonus ingenii, i. e. ingenio. Jucundus annorum. Infelix opum. Dives pecorum, &c.*

Item nonnulla Adjectiva, quæ necessariò videntur debere convenire cum Substantivis in genere & casu, etiam sic construuntur: ut *Acerba dolorum, i. e. Acerbi dolores: Amœna collium, Musarum, i. e. Amœnæ musæ: Abdita viarum, Ardua viarum. Serenæ cœli, Opaca locorum, Deserta viarum, Imæ vallium, Densa sylvarum, Alta montium, &c.*

- - - *Post abrupta laborum*

Ad secreta vocat: i. e. post abruptos labores
Petit ardua montis.

II. Adjectiva, quæ partem significant, & in Ablativo locari solent, à Poëtis in Accusativo poni amant.
 V. gr.

- - - *Nudus membra Pyracmon:*

Ipsa ego non longos etiam dum scissa capillos

Clau-

Clamabam, sine me, me sine mater ibis : i. e. Scissis capillis.

Nessus ut est aridum percussus arundine pectus.

Hic (dixit) vires sanguis amoris habet.

- - - - - Trepidusque repente refugit.

Attollentem iras, & cæcula colla tumentem.

- - - Scutis protecti corpora longis.

Nec magis incepto vultum sermone movetur.

III. Noster ponitur pro Meus, Vester pro Tuus, Nobis, Vobis pro Mihi, tibi, Nos, Vos, pro Ego, tu, &c.

Aspice vix nostram poteris dignoscere formam.

IV. Pronomina uti etiam verba patiuntur Tmesin, neque hic Adverbia excipiuntur :

Qui-te-cunque manent casus : i. e. Quicunque. Hac celebrata tenus, sancto certamine patri : i. e. hactenus.

V. Participia in ans, ens, in Genitivo plurali per Syncopen communiter efferuntur, ut Faventûm, Amantûm, Furentum, Loquentûm, &c.

VI. Cuî pro cui, iîdem pro iîdem, Mî pro mihi, Nîl pro nihil.

NB. Ferreus in duas syllabas à Virgil. L. 6. contrahitur.

Ferreique; Eumenidum thalami.

CAPUT IV.

De Licentiis Adverbiorum, Præpositionum, Conjunctionum &c.

I. **A**dverbia mutari possunt in Nominativum neutri generis, v. g. *Lenè*, pro leniter, *Dulce*, pro

§ TROCINI POETICI

pro dulciter, *Quale* vel *Qualis*, pro Qualiter, ~~imma-~~
ne, pro immaniter: V. gr.

- - *Seetus humum rivo, Lene fluentis aqua.*

• - - *Nulla dulce quærentur aves.*

Surgit fulao juvenis, cognomine dignus;

Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis. Ov.

Conscia purpureus venit in ora rubor,

Quale rosæ fulgent inter sua lilia mistæ. Id.

Itaque truces fremitu terrent immane leones,

Et mea quæ laniæ viscera tigris adest. Bart.

Varium & mutabile semper

Formina.

II. Adverbia licet mutare in Adjectiva, v. g. *Primò*
commisit ratem pelago. Primus commisit ratem.

Serò in urbem redeas. Serus redeas.

Aneas se matutinus agebat. i. e. manè.

Littera sæpe in nostras rata venire manus: i. e. rarò.

Ovid.

III. *Mage* ponitur pro magis: *Usque* pro semper:
more nivis, ritu fluminis. Pro instar nivis, fluminis.

Dempto fine, i. e. sine fine. Ni, pro nisi, fors pro
forfan, Quattuor pro quatuor.

Nos magnè desipimus, cum parva crepundia cælo,

Præferimus. Hugo.

More lupi clausas circumeuntis oves. Ovid.

Quattuor hos versus è tribus unus habet. Ov.

IV. Præpositio poni potest post suum casum, v. g.
Saxa per & scopulos. Virg. Illi ira modam supra est
idem. Anni per tempora. Facilesque oculos fert omnia
circum. Virg.

V. Præpositiones, v. g. *A, Ab, Cum, De, E, Ex, in,*
&c. frequenter omittuntur, ut in subjectis exemplis
vides.

Fertur

LIBER PRIMUS.

9

Fertur ubi nigrâ mox habitare casâ, pro in casa.

*Utque levi Zephyro, graciles vibrantur ariste, pro
à levi Zephyro.*

*Sapius occurrens hac tendere limino adegit : id est
ad limina.*

Nil nisi flere lubet, nec nostro parcior imber

*Lumine, quam verna de nive manat aqua. Ov. i. e.
ex meis oculis.*

Vixque portu, tua carina suo : i. e. in portu.

*Digna quidem celo, sed adhuc tellure morare : pro in
tellure.*

*Et tibi dum structæ gratantur mœnibus urbes : pro
de mœnibus.*

Forma Diis certat : i. e. cum Diis. Sil. Ital.

Voluptates fugiendæ.

1. **O** Juvenis, cui ætas floret à primis annis, &
hæres es sydereæ domûs.

2. Heu imprudens! in quo studio tibi fluit ætas, sci-
licet, quo anima tua capta æternum perit.

3. Rogo dicas, cur miser capis gaudium, quod perit?
dum sequeris fugit, dum fugit, sequeris.

4. Scilicet sic pelopis pater captat poma, quæ sciunt
toties fidem fallere.

5. Dummodò arbor incubat super aperto ore, & ite-
rum perit decipientibus fructibus.

6. Dic, quando tibi unquam gaudium constans? &
ejus unus sinè dolore fuit?

7. Quando satiatus es gaudio tuo, quo fruitus es, ut
desideriis sit quies data?

8. Qualis in amne, ore sectatur aquam Tantalus, &
datam fidem fallat aqua.

9. Et inhiat lymphis deluso gutture, aquæ semper dives, & egenus.

10. Ità voluptas (quantumcunque ex ejus lutulento flumine biberis) nunquam sitim tuam sedabit.

11. Nam quam anima habere debet sitim, hanc non domat, turbida lymphæ cœni.

12. Disces toxica abscondi sub melle, & nectar habere causas suas mortis.

13. Crede tot adversis te voluptas cumulat, quot pisces sunt in mari.

14. Vere flores, æstates aristas, per autumnum poma, & prius hyeme nives numerabis.

15. Quam mala, quæ à calore Veneris pateris, dum petis infernum.

16. Nam ubi voluptas percepta est, & Cypridus dona gustata.

17. Occiditur anima hausto melle; & funus habet risus.

18. Non enim Cupido solùm gerit pharetram, nec telum, sed fila & plagas, ut fallat.

19. Dum Sambson surgit ab ulnis Dalilæ, trahit ligata brachia funibus Philisthæis.

20. Noë cum jacet victus vino, pedes stringit Bacchus vinculis.

21. Ecce Venus te etiam jam ambit suo reti. Suis votis te toties prædam petivit.

22. Quod si te delectat nimis nociva voluptas, & amas vulnus, quod tibi telum fecit.

23. Poterit hoc studium videri esse furor: & hic furor an habet aliquid utilitatis?

24. Nempe jubet mentem esse in obtutu voluptatis, & facit non meminisse cœli.

25. Et ut Bacche non sentit sua vulnera, dum stupet
exululata jugis idæis.

26. Sic ubi pectus tuum calet amore, spiritus ille
inferior est Supernis bonis.

27. Et ita tibi sensus cœli abest, ac si biberes poculum
Lethes.

28. Heu tibi ! si te permiseris voluptati : scelere
læsus, scelus amas.

29. Heu stulte quid facis ! cœli gaudia amittis, &
mercaris ignes æternos.

30. Ah cogita ! momento durat, quod mel tibi pro-
pinatur, & morte luis gustatas delitias ?

31. Igitur sitiet animus undas Numinis cœlestis, ut
cervus anhelat aquas fontis.

32. Hæ nihil mali continent, nec periculum creant,
sed sanant animam.

NB. Hanc materiam ad imitationem Ovidii ex Libro
4. de Pont. Elegia 7. Libro 4. tristium Eleg. 1. item
ex Hugonis desideriiis Lib. 3. Elegia 9. & 11. item
Lib. 11. Eleg. 9. desumptam lege & imitare.

Vanitas, Vanitatum.

1. **O** Homo, qui es apex mundi, pars optima terræ,
& Divinorum operum gloria.

2. Maris & terræ moderator, & hæres, cujus animi
Deus est portio.

3. Cur mundus deludit tuum pectus, quod mortalia
bona non possunt satiare.

4. Cum quodcunque mundi bonum, amore stringis,
sit instar bullæ vanum, caducum, nihil.

5. Sic gemmarum studium, & furor habendi aurum,
labor in hoc sudet die & nocte.

6. Sint

6. Sint tibi gazæ, & sis ditissimus agris. Fingas, quod tibi censibus nullus similis sit.
7. Quid tamen est aurum, nisi pulvis arenæ, & gemma quàm gutta gelata æquoris.
8. Et quodcunque lubet, fortuna dat, & rapit; & est subito pauper, qui modò dives erat.
9. Hæc Dea foliis, & quavis aurâ incertior est, & tantum manet constans in levitata.
10. Quis non audivit Cræsi opulentiam, ille tamen tulit captam vitam ab hostibus.
11. Ille Jugurthinâ & Cimbrâ victoriâ clarus, qui dum esset consul, Roma tam sæpe victrix fuit,
12. Marius, jacuit in cæno, & cannâ, & passus est tanto viro multa pudenda.
13. Dei potentia ludit in rebus humanis, & præsentis horæ vix est certa fides.
14. Quod si usque ad mortem felix maneas, & divitias serves favente fortunâ.
15. Quid juvant post mortem? quæ labore parta? Non possunt impedire Parcas.
16. Tu solus ibis ad domos inferorum: non divitiæ comitabuntur, sed quæ bene facta.
17. Domos ædificas, & educis arces ad sydera; ac si terra data esset, ut perpetuò coloretur.
18. Crastina lux coget moveri de vitæ statione; nec comites eunt ædes sic à te fabricatæ.
19. Quæris esse multorum amicus, hoc vanum est? vinculum amoris citò frangitur.
20. Quam diu eris felix, multos amicos numerabis. Nubilo tempore eris solus.
21. Vides, ut columbæ veniant ad tecta candida, & curris sordida nullam avem capiat.

22. Formicæ nunquam eunt ad horreum vacuum,
amicus nullus ibit ad amissas opes.
23. Sic vulgus sequitur limen fortunæ, ab it, simul ac
tegitur nube.
24. Sol si miserit radios ab axe, in te jacet oculos
multa turba.
25. Et, cùm potens es, manebit turbæ semper quan-
tum fatis, & nullus timor fuerit adire, dum stas.
26. At simul in lapsum inclinas terrore ruinæ, inchoa-
bunt tergum vertere fugæ.
27. Vitam longam ambis ? & cupis annos, & dies
Nestorios ?
28. Non sunt fortia fundamina condita tuæ vitæ :
Sed levi umbrâ finietur extremus dies.
29. Nam parcæ nectunt filum fugax vitæ : quod levi
flatu dissolvitur.
30. Nempe ita infans, qui modò inceperit vivere, di-
cetur senex occumbere, dum moritur.
31. Sic aliquibus vermibus sua ætas descripta, qui-
bus una brevis dies, est tota.
32. Sic aliquis flos tibi numerat citas horas, qui nati-
li die à suis fatis tumultatur.
33. Et tu hodie vivis, cras eris victima mortis.
34. Nempe ex terra te fecit Dei dextera, eras nihil,
nisi pulvis,
35. Quæris voluptates, mentis illecebras, & sectaris
gaudia Veneris ?
36. Heu dum corpori fictum mel propinat, hæc usu
suo fugiunt, & interimunt.
37. Si quæris munera formæ, niteris instabili & va-
no bono.
38. Nam facies vitiabitur longis annis, & erunt se-
niles rugæ in antiqua fronte.

39. Et senectus manum formæ injiciet, quæ venit
passu, qui non facit strepitum.
40. Et cum aliquid dicent, ille habuit formam, dole-
bis, & querêris, quod tuum speculum mendax sit.
41. Et si æger eris, & languida vena, non notat certas
moras, dum pulsus moritur.
42. Quando contagia serpunt per venas, & dolor
subsidit in ossa.
43. Quàm tunc tuorum membrorum misera facies,
quàm eris tibi dissimilis?
44. Oculi fugerunt retro cavernis suffossis, & genis
facta magna ruina.
45. Quis tunc dicet te fuisse pulchrum; & in facie
tua fuisse rosas?
46. Et si in terra jacueris sepultus, tecum forma se-
peliatur.
47. Nec matris lachrymis, quæ cadunt in os, annis
tuis parvum tempus accedet.
48. Tunc fratres extincto forsan feralia dona, & de
suis lachrymis humidum sertum dabunt.
49. Sed quando corpus in cinerem mutatum fuerit
ævo, pium officium mæsta favilla nesciet.
50. Mortis eris spolium, divitiæ, amici, forma, gau-
dia nihil erunt.
51. Hinc fuge vana, quæ animam decipiunt, & sedu-
lò quæras non peritura bona.
- Hanc materiam quære lib. 1. Trist. Eleg. 8. 3. lib. 4.
de ponto. Eleg. 3. lib. 3. Tristium Eleg. 7. & 5ta.
Hugo lib. 1. Eleg. 5. 2. 3. 13.

Innocentia servanda.

1. **A** Dolefcens, qui natus es ad fydera, & geris pe-
ctus, in quo est imago Dei.

2. Te

2. Te rogo per superos & Dei cultum, Cave, ne lædatur mens crimine.
3. Quid prodest scelus? cunctis scelera nocuerunt, & sunt causa prima omnium malorum.
4. Tua vela currant in medias syrtes, & mediam charibdim ast rogo fac animam tuearis.
5. Nam quantum potest mens nullo scelere temerata? quam felix anima est, quæ caret labe.
6. illa libera spatietur per terras, & celeri gradu veniet in cælum.
7. Illa superat pulchritudine flores, & sydere, & quidquid formosum est.
8. Similis Angelis, candore, & major est, cunctis nugis.
9. Illa die, cum mentem scelere maculas, crede tibi omnia damna venire.
10. Nam illa dies est, quæ si non fuisset orta, tibi nulla dies miserranda foret.
11. Illæsus pudor est, mores, probitas, fides; sed crede, quod illa interierint hæc die.
12. Qua nimis incautus, & Dei immemor audes peccare.
13. Tunc recurrent, labor, gemitus, & vota, & fient feræ querelæ, postquam bonum amissum est.
14. Heu, tunc vides, quanto profundo mens fuerit hausta, & sentis quam grave onus criminum, quo gemit.
15. Et utinam, ut qui mergitur undis maris, læpius caput oceano exerit.
16. Sic semel æquore scelerum merfus, tendat manus superis ad astra.
17. Sed velut, qui lapsus est in hiatus teluris, quem simul & putei ruina abscondit.

18. Aut qui fracto marmore subiit crustas, frustra ob-
structo fluvio iter tentat.
19. Ita, qui raptus vortice scelerum, vix unus aut al-
ter accepit auxilium à superis.
20. Hinc cave ne scelerum viam in eas: nescis enim.
an inde egressurus sis.
21. Quod si thesaurus fuerit male perditus, stultitiæ
indignaris; & dicis dum mutata vice recurrit, qui
sis, & fueris, & in sinum fluit imber aquæ.
22. Infelix, ubi nunc bona, quæ fleo perditæ, sed quæ
non possunt revocari meo fletu?
23. Ah foret utilius, si essem vitæ nescius, quam vi-
tam meam peccatis maculasse.
24. Ah me stultum fletus: patiarur vocem edere, non
fuit homo stultior in toto orbe.
25. Jam vitæ mortisque alea infasta jacta est; cum
primum scelus miserum, reum facit.
26. Cur primula vestis nivibus par fuit vendita, quæ
nullo modo potest restitui?
27. Dies atra, digna nocte Ægyptiaca qua potui di-
cere crimen comisi.
28. Sed hi fletus erunt inutiles, & vota inania.
29. Hinc calca virtutis viam inoffenso pede, & nun-
quam ab ea recede.
30. Merces erit cœli gaudium. Quod caret fine.
- Lege Ovid. lib. 2. de ponto Eleg. 3. lib. 4. Eleg. 13.
& 14. lib. 4. de Trist. Eleg. 1. & 2. lib. 5. de
Trist. Eleg. 6. à Hugo lib. 1. Eleg. 11.

LIBER II.

De quibusdam observationibus, qui carminis compositionem facilem reddunt.

Cognitis præcipuis Poëtarum licentiis, venimus ad observationes, quibus carminum constructio facilis æquè, ac jucunda efficitur; certè his benè perspectis, impossibile ferè esse dixerim, ut non ex voto adolescenti fluant vana Poëtica. Sit itaque servato ordine.

C A P U T I.

Quid observandum circa verba.

I. **V**erba mutari possunt in Substantiva, v. g. Amo, Amor, Dono, Donum, Patior, Patientia, &c. sed notandum, aliam constructionem juxta regulas Syntaxeos fieri debere, addito verbo sum, aut alio &c. Exemplo res clarior evadet: Si non pateris Stultitiam meam: Pateris in Substantivum mutetur, patientia additum Verbum sum reget Dativum, tibi est patientia, Stultitiam mutabitur in Genitivum Stultitiæ, v. g. Si tibi stultitiæ nulla est patientia nostræ: sit aliud exemplum: Fleo sine fine. Fleo mutetur in Substantivum, Fletus vel aliud æquivalens, lachrymæ, dein inquire aptum verbum, quod conveniat lachrymis, Fleui, v. g. sum: Lachrymæ sunt sine fine, fluunt sine fine: alibi dicemus, quod sine eleganter mutari possit in Careo: unde bene dicetur, sine carent lachrymæ Ov.

Non credo lachrymis: Credo mutetur in Substantivum fides; ergo sit Nulla fides lachrymis. Idem.

Non scit, quod vultus meus mentiatur : Mentior in Substantivum : Mendacium : nescit, quæ sint mendacia vultûs; v. *nostri non scit mendacia vultus* : *Equi ludunt* : Ludo in Substantivum mutetur lusus : Lusus equis nunc est : Ov.

Hæc observatio diligentissimè notanda.

II. Verba ex Adjectivo composita, partem compositionis in Adjectivum mutari amant, v. g. *Liquefio*, *liquidus fio*, *Tepefio*, *stupefio*, *tepidus*, *stupidus fio* ; quæ Adjectiva, ubi in Substantiva mutata, & verbo idoneo addita fuerint, facilem ad Phrases viam sternunt, v. g. *Membra sunt stupefacta*, *stupefacta in stupor* mutatur, & *facta* omisso, aliud verbum inquiri, v. g. *Teneo*, *habeo*, *occupo*, *Stupor membra tenet*, *repor occupat artus*.

NB. Idem intellige de Compositis ex Verbo, & Substantivo, ut *Tibicen*, *Lyricen*, *Fidicen*, *Causidicus*, *Fatidicus*, *Veriloquus*, hæc enim si resolveris, v. g. *Fata canit*, *tibia canit*, &c. facilem experieris locutionem Poëticam :

III. Verba Composita ponuntur pro Simplicibus, & vice versa simplicia pro compositis sæpe adhibentur, v. g. *Compono* pro *pono*, item unum compositum pro alio, v. g. *illustro* pro *collustro*, *abscedo* pro *recedo* &c. *Quæris ubi hos possis nullo componere laso libros* : Ovid. id est *ponere* : *Nunc clarior orbem Virgineus collustrat apex*, i. e. *illustrat*.

IV. Verbum affirmativum in Negativum mutatur, v. g. *Do*, non *nego*, *garrigo*, non *taceo* &c.

Non mihi mater em bellatrix Roma negabat Ovid.

Garrula non ullò tempore picta tacet.

Non tenet hic lachrymas Ovid.

V. Loco unius verbi duo sæpius à Poëtis ponuntur,

v. g.

v. g. *Vincit opus Rhodium*. Quæ moles Rhodium vincere gaudet opus.

VI. Facilitatem magnam senties, si quando unum tantum Verbum habes, v. g. Desidero, Fleo, Laboro, astra lucent, Frigidum est; illud Verbum mutes in Substantivum sibi proprium, rursusque Substantivo Verbum aliud aptum adjungas addito Epitheto: sit materia; Desidero. Verbum mutetur in Substantivum Desiderium, dein Substantivo jungatur aliud Verbum v. g. Rapio, Hebeo, Foveo, Alo, & dices v. g.

Hoc desiderium, mens animusque fovet: vel

Hoc desiderium cor, animumque rapit: vel

Hæc desiderii, meta, scopusque mei est: vel

Hæc desiderii summa, caputque mei est.

Quod si Verbum aptum statim non incidat, aperto Gradu ad Parnassum inquire Epitheta, & hæc certò suggerant Verbum quod optasti: v. g. inter Epitheta desiderii occurreret, ardens, flagrans, &c. en aptissima verba, ardeo, flagro desiderio.

Quò desiderio dudum mea pectora flagrant: vel

Quam desiderio mens ardet, &c.

Fleo. Muta in fletus. Dein adde Verbum, solvor in fletus, vel madesco fletu, vel fletu ora & genas rigo &c. Si hæc & similia non occurrant, adi rursus Epitheta, & occurrent, madens, rorans, stillans, effusus, fluens, manans, &c. En quæ facilitas in his offertur ad construendum carmen! Madens, interroga quis madet & dices, oculi, lumina, vultus, ora genæ &c. Quo madent? fletu: Quali? Assiduo, Acerbo, Continuo, multo &c.

Tristia continuis fletibus ora madent: vel

Ora madent fletu, &c.

Stillans: pari modo procede: *Perdita continuo stillabant lumina fletu*: Effusus: Effundo. Quis effundit?

Ego, Oculus, quid? Fletum, lachrymas, imbrem lachrymarum. In quid? in sinum, gremium, &c.

Fletus effundit amaros.

*In gremium lachrymas effundit fluminis instar :
vel*

Effundunt oculi fletum : vel

Quas oculi lachrymas effundunt ?

Laboro : mutetur in Substantivum, labor: Verbum adde v. g. Tolero, Vexo, Patior, Premor, Sustineo, Impendo.

*Quam mea continuos patiuntur membra dolores :
vel*

Non intermissos studiis impendo labores : vel

Membra labor premit : vel

Infractus tolero generoso corde labores : vel

Occupat usque labor corpus, &c,

Ex his vides, quam facilis Via in metris pangendis generi possit; modò aliquot dierum laborem ne fugias

C A P U T II.

Quid observandum circa Substantiva.

I. **S**ubstantivum additum alteri Substantivo multam tribuit facilitatem : modus est iste : Substantivo adde Epithetum, v. g. Dux cavit : Providus, Sollicitus: Epithetum muta in Substantivum & habes, sollicitudo, vel cura, vel Providentia, adde rursus Epithetum: Provida, Vigil, & erit carmen.

Provida sic cavit sollicitudo Ducis : vel

Sic vigilis voluit sollicitudo Ducis.

Sit alia materia Mundum contempsit : Addatur idoneum Epithetum mundo, v. g. Inconstans, Somnians, Fraudulentus, Furibundus, gaudens, &c. Muta
gau-

gaudens in gaudium; & mundo, æquè ac gaudio conjugè Epithetum, v. g. Fugiens, miser, stolidus.

Calcavit miseri fugientia gaudia mundi: vel

Abjecit stolidi pereuntia somnia mundi: vel

Hic male sane tuos despexit munde furores, &c.

Bellum extinxit: Epithetum ad bellum inquire, v. g. Flagrans, incensum: Hæc mutantur in Substantiva, v. g.

Extinxit rapidi funesta incendia belli.

Huic observationi, si te assuefeceris, fructus, facilitas te nunquam destituet:

II. Substantivum materiæ, ex qua res constat, mutatur in Adjectivum, v. g. Moneta ex auro, moneta aurea.

Jam fabricat luteas parvula turbacasas. i. e. ex luto.

Idem fieri potest in aliis Substantivis, v. g. *Et jam fœmina furor os tyranno posset lacerare*

- - - Jamque ora tyranno

Fœmineus posset dilacerare furor:

III. Cum sermo hic sit, quàm facilitatem adferat varius Substantivorum usus; unam ideo subjungo observationem, quâ bene intellectâ difficultates omnes, in materia, quantumcunque sterili superabis; res autem tota consistit in eo, si assuescas sensum vel longiorem, vel obscuriorem, per Substantivum eloqui; quod ut addiscas, adverte ad sequentes materias; *Credis rem esse timendam, si alloqueris miserum*; hæc materia sive pro Hexametro, sive Pentametro satis difficilis adolescenti erit. Attende ergo. *Timendum* muta in Substantivum aliis omnibus omissis & habes Timor; pariter ex *Alloqueris*, deduces alloquium, habes igitur Timor vel Metus, Alloquium & Miserum: nunc Verbum inquire aptum, quo sensus bene exprimatur, & res erit perfecta, diceris itaque; Miseri allo-

quum habet timorem, vel non caret, vacat timore, vel cur credis inesse timorem, & pro diversitate materiae diceret :

Alloquio miseri credis inesse metum ?

Alloquio miseri cur credis inesse timorem ?

Isti habent animum, quia rex praesens est : animum adde Epithetum v. g. intrepidus, impavidus &c. Praesens in Substantivum vertatur: Praesentia aliisque omnis Verbum Congruum adhibe, v. g. Regis praesentia auget, acuit, firmat, stimulat, incendit, addit: en. At istis

Intrepidus animos addit, acuit, auget, stimulat praesentia regis.

Quin animati sunt, quia periculosum est, & cupiunt laudari, loco, animati, Substantivum, Animus, periculosum, periculum, petunt, amor, desiderium, cupido, laudari, laus, &c. In hac ubertate Substantivorum necessario se Verbum aptum ultro ingeret, v. g. Exstimulo, Excito, Exacuo, sollicito, &c. Et adjunctis Epithetis, facile sic carmen efferes.

Quin ipsa pericula sortes.

Sollicitant, Exstimulant animos, laudisque accensa cupido.

Exacuant.

Etiam orat, ut honoretur, Orat mutetur in Substantivum Preces, vota: Honoretur in Honor: nunc aptum Verbum appone v. g. Mercari, deprecari, Affectare, &c. Quin etiam precibus sectatur honorem,

Mercatur.

Sunt laeti, quia regem vident : Quae lumina regis.

Gaudia dant animis ?

Quam desiderat acies certare ?

. . . Quantus generosam aciem in certamina fervor

Precipitem rapit, &c.

Quia

Quia irati sunt, & eos pudet, volunt sanguine maculam delere. - - - *Hos ira pudorque.*

Extimulat fuso maculum delere cruore :

NB. Sæpe videntur tyronibus in Poësi, materiæ à Professoribus dictatæ esse difficiles; eò quòd putent, vel Substantivum ratione pedum carmine ineptum, aut materiam nimis sterilem. Huic malo occurret adolescens, si discat, in Poësi sæpius usum esse Regulæ Syntaxeos. *Quotiescunque*, ubi loco unius Substantivi duo adhibentur, hæc enim observatio summam versulæ elegantiam, & facilitatem parit: pro memoria sublevanda Ordine Alphabetico in gratiam studiosorum nonnulla subjunguntur, quæ dum carmen componendum, sæpius relegenda.

A.

A *Urum*: Pretiosa auri, argentique metalla vel fulvæ pulvis arenæ, vel fulva metalli pondera:

Ars: Artis opem, virtutem, vincit morbus.

Auster. Venientis sibilus Austri,

Apollo: O summum medici Numen Apollo Chori!

Anchora, Irrevocabile pondus anchoræ.

Adolescens, Primævæ gloria pubis, vel stant juvenum,
Spectantque chori.

Ambitio. Laudum generosus amor:

Ager: Divitis uber agri:

Aquarius. Et juvenis gestator aquæ.

Aula. Venerabilis aulæ facies.

Amor: Cupidique faces extinxit amoris.

Aër: Cœli regio, vel aëriæ oræ domus.

Amicitia: Amicitia fides, Fœdus, Nexus, Vinculum,
Ufus.

Alloquium, Alloquii parte levare tui.

Avaritia, Tristis avaritiæ rabies.

B.

Bellum: Bellorumque diu tot tempestatibus acta.
Murmura belli. Felicis subeant molimina belli.
Belli tentare procellas, Acerbi fulmina Martis;
Et pendentis adhuc fortuna premebat.

Cura, Perpetui, curarum morsus;

Castitas, Castæque decorus Virginitatis honos.

Castor, & Pollux: Venerisque caloribus apti. Tyndaridæ.

Cælum, Celsi convexa poli, vel Syderei spatia invia
mundi. Vasti palatia cæli.

Corona Imperialis Flos. regum signandi nomine flores.

Cupido, Dilecta Jovi soboles.

Cupressus, Mæsta Cupressi robora.

Ego, Caput hoc miserabile. Mens mea tabida
facta. Pectora mea torquentur curis,

Eloquentia, Flexanimum linguæ eloquium. Mellita
tanti suada Viri: Facunda ora.

Equus, Colla superba quadrupedantis equi.

Europa, Europæ diffusa per oras fama.

Exemplum, Ingens exempli vis insueti.

Fera, Et sæva ferarum ora.

Fervor, Et nondum domiti ferventis pectoris æstus.

Flumen, Fluminis undæ; Ripa fluminis.

Fatum, Fatorum leges.

Fons, Nitidi spiracula fontis.

Fortis, Grave magnamini robur.

Fossa, Moræ fossarum ingentes.

Frigus, Frigora. Brumæ.

Fruges, Illæ Cereris summa culmina.

Fulmen.

Fulmen. Usus & est modicè fulminis igne sui.

Fulminis. Tela, afflatus.

Fortuna. Fortunæ leges.

Gramen. Nee graminis attigit herbam.

Herba. Operosæ viribus herbæ quid juvat?

Honor. Tantique superbum nominis officium, majestatemque verendam dissimulat.

Imperium. Imperii surgentis onus. Imperii potuit fræna tenere sui.

Ira : Generosi pectoris iræ.

Italia. Trans ardua claustra Italiæ : Latæ telluris finus.

Ister . . . Per medias Istri aquas . . .

Lac. Et pressæ copia lactis.

Lapis. Muralia pondera vasti saxi.

Leo. Hirsuta leonum tergora.

Lex. Legum contraria jussis facit.

Letitia. Lætitiæ miros imo sub pectore motus concipit.

Libra. Sydus. Favens Astrææ, Virginis astrum.

Lingua. Cuspide linguæ horrens.

Litus . . . Litui clangor.

Locus. Ingenium loci.

Luna. Lucens Lunæ globus.

Luxuria. Cypridis æstus.

Mare. Vasti regna profundæ. Maris, Pelagi rabies. Tractus maris.

Medicina. Artes Machaonis : Apollinis, leges.

Mensa . . Et tacitam mensæ duxit in orbe notam.

Miles. Martia dextera, Militum dira fulgura.

Militia. Certamina militiæ, Martis, Belli, &c.

Monstrum . . . Mostrique per illa ferrum exigit.

Mons. Montis acumina.

Morbus: ... Non omnis pulsa inclementia morbi.

Mores. Morum nobilitas.

Mundus: Orbis in extremis jaceo desertus arenis.

Magni miror fundamina mundi: Do-
miti latera ultima mundi: Aspice con-
vexo, nutantem pondere mundum.

Murus: Murorum moles; Namque ubi murorum
jecta repagula cernit.

Nomen: Fructus perpetui nominis.

Nox: Vertit in obscenæ noctis opaca diem; Per ami-
ca silentia noctis vel lunæ: Spatium noctis,
Tempora noctis.

Oculus: Oculorum acies, lumina, orbes.

Olympus: Frondentis Olympi culmina.

Oliva: Pacatæ ramus olivæ.

Orbis: Orbis extremi sinus.

Parca: Nocentium ira Parcarum.

Parnassus: Arx umbrosa Parnassi; Phœbi delubra,
Parnassi cornua, summus vertex Par-
nassi.

Patria: Aspicio patriæ tecta relicta meæ. Patriæ vis-
cera; Patriæ fines; & dulcia linquimus
arva patriæ.

Pax: Otia pacis.

Peccatam: Vulnera noxæ: Vulnera trux animæ car-
nificina meæ.

Palatium: Fulgida postquam atria, augusti, subiit
penetralia tecti.

Pectus: Arcani pectoris intima.

Porta: Portarum immania claustra.

Præsidium: Præsidii vis numerosa.

Puer: Sæcli, stirpis, decus admirabile nostri.

Pulchritudo, Gratia formæ.

Quer-

- Quercus*, Glandifero vertice quercus.
Regnum, Antiqui repetens fastigia regni.
Res, Magna molimina rerum : Plurima rerum
copia.
Rhenus, Lati spatia invia Rheni ; Languida Rheni
flumina.
Ripa, Viridantis gramina ripæ.
Roma, Dominæ Romæ muri. Magnæ mœnia Romæ.
Rosa, Kubor rosæ, Rosarum purpura.
Scelus, Infames scelerum vultus.
Senectus, Longaque decrepiti fastidia leniit ævi, Se-
nectæ amara pondera.
Sol, Solis radii. Flammifer globus solis.
Somnus, Cum requies medicinaque publica curæ,
somnus adest.
Spelunca, Nigræ speluncæ latebræ ; Umbrae, Reces-
sus.
Stella, Stellarum honos, Lumen, Fax.
Stipes, Exiguæ, quis stipis æra neget ?
Studium, Studiis insueta Minervæ pectora, corda.
Sydus, Syderum vultus.
Sors, Sortis quæ vocat aura meæ. Sortis conditio.
Tapetes, . . Parietibus velamina pulchra futuris.
Tectum, Summi fastigia tecti. Villarum summa cul-
mina.
Templum, Divi penetralia tecti. Sacræ limina domûs.
Terra, Terrarum spatia, Terræ gremium, Latè-
que patentis terra Soli.
Terræ, Jam facies terrarum omnes.
Thus, Thuris honores, odores, fragor.
Tinea, Conditus ut tineæ carpitur ore liber.
Tuba, Sonitusque vel clangor tubarum. Ars tubæ.
Tugurium, Pauperis tugurii congestum cespite cul-
men.

- - - *Spes mentilevanda.*

*Non est ex toto nulla relictæ meæ, i. e. aliqua-
Vestis. Rubræ vestis velamina.*

*Ventus. Zephyri spiramen. Minax ventorum seditio.
Vis ventorum.*

Virginitas. Virginitatis honos, decus.

Virtus. Virtutis forma, species.

Votum. Voti contrahere vela tui.

Urbs. Urbis tecta, mœnia.

Vulnus. Vulneris ictus non simplex.

Vultus. Almæ frontis sub aspectu.

Ex his exemplis clarum est, hujus observationis
beneficio, quàm multæ difficultates mitigari
possint.

C A P U T III.

*Quid observandum circa Adjectiva, Pronomi-
na, Relativa, Præpositiones.*

I. **A**djectiva in Substantiva mutari possunt: Mars
ferox: *ferocia Martis*. Utrique Substantivo
si addatur Epithetum, uberior evadet materia

- - - *Indomiti violenta ferocia Martis.*

Hi geminant animi nobilitate decus, i. e. nobili animo.

Arma Jovis trepidant, i. e. Armatum Jovem.

*Augusti quæ sit clementia; i. e. quàm sit clemens Au-
gustus.*

Ira viri, i. e. iratus vir.

*Rabies stomachi sedata fati sit, i. e. Stomachus rabi-
dus.*

*Hunc gentes, populique furor malefannus adorat, id est,
populus furens.*

- - - *Hostes-*

Hostemque examinat trepidos tanti praesentia
Regis, i. e. praesens Rex.

Dum militat astris,

Atque aris, Batavum, quas dira evertit Erynnis.

Atque furor: i. e. Batavi crudeles, & furentes.

Sunt Phoebus trabea, subsellia, fasces,

Quique Deum testetur honor: i. e. Divinus honor.

O mea, si superis consors fortuna fuisset ii. e. Divina.

Nec qua vipereo, tela cruore madent: i. e. Venerata.

II. Si ex Adjectivis integra Oratio formetur, facilitas longè maxima oritur: sit materia, v. g. *Mergitur in aquis stygiis*, interroga, aquae stygiae, quales sunt? & respondes, quae in inferno sunt: ergo mergetur aquis, quae sunt in inferno: en totum sensum, loco unius Adjectivi:

Mergitur in rapidis. Styx quibus urit, ardet, aquis

In primis cadunt generosi: interroga, quales sunt generosi? & respondebis, qui habent virtutem in pectore, animo, quibus est animus Herculeus, constans, promptus in praelia. En denuo, integram orationem loco unius Adjectivi.

In primisque cadunt, quæ in pectore Martia virtus.

Herculeumque sedet robur.

In primisque cadunt, stimulos, quæ bellica virtus Admovet.

NB. Hæc observatio minimè negligenda, cum facilitatem ac copiam maximam adferat: ut infra magis videbitur.

III. Adjectiva per negationem eloqui potes, v. g. *Doctus, non indoctus, Elegans, non inelegans, Pulcher, non difformis, Memor, non immemor.*

Sic potis es nostri non memor esse mali?

Colligit haud uno praconia iudice Pallas, i. e. multis iudicibus,

Suppli-

Supplicium patitur, non nova culpa, novum, i. e. antiqua

A te non parvi, venit honoris onus: i. e. magni.

- - - *Quæ non*

Inferius Boa Battide nomen habes: i. e. æquè magnum.

Artibus ut possis, non rudis esse meis: i. e. doctus.

Effice sit nobis, non implacabilis ira: i. e. placabilis.

IV. Positivum mutatur in Comparativum, v. gr.

Non te mihi carior alter: i. e. carus.

Dat signum cælo, quo non præstantius ullum, i. e. præstans.

Quo non formosior alter: i. e. formosus. Quid erat speciosius illo?

Non illo melior quisquam, nec amantior equi: i. e. bonus. &c.

V. Nihil æquè faciliat, quàm singulis ferè Substantivis addere apta & cognita Epitheta. Modum illa inveniendi (quia summum pariunt metris nitorem) libro sequenti accipies; hic modo vide, quàm ope Epithetorum minimè molestum sit carmen componere. V. g. sit materia: *Vos cineres & exuviae*: nonne arduum videtur hæc verba Pedibus adstringere? sed vide, quid Epitheta conferant.

Vos auro inclusi cineres, arisque receptæ, Exuviae.

i. e. Reliquiæ Sanctorum.

Illi dedit ferta:

Illi ferta dedit veros imitantia flores,

Observe uni Substantivo, duo non ineleganter Epitheta addi.

V. g. Cur peto voluptatem?

Cur blande voluptas, & peritura mihi petitur?

NB. Si Epithetum invenire possis, quod sensum integrum invehat, multam senties facilitatem.

V. g.

V. g. Hortos contemne , & luxum desere, & arces:

Contemnens hortos pleni fastidia luxus

Desere & aethereis cognatas nubibus arces.

Interea fortuna nutu adimit honores , & reponit.

Interea saevo gaudens , fortuna tumultu,

Certaque precipiti semper moralia ludo

Vertere certa novus semper sibi fingere vultus.

Nutu adimit fluxos , nutuque reponit honores.

VI. Non difficile versus pangere , si omisso Relativo : Qui, Quæ, Quod, & verbo Sum, per unum sensum materiam exprimas , v. g.

Et pater & mater , generis primordia nostri : i. e. qui sunt primordia. (cura.

Tu solus deeras , morborum publica cura : i. e. qui es

Vir erat , ardenti cupiens pietate Tonantem : i. e. qui cupiebat.

Exulat hinc, & morbus iners, & curva senectus.

Et dolor, & trepidi (pallida turba) metus, i. e. qui sunt pallida turba.

Nota loco Relativi, repeti Substantivum; cui Relativum conveniebat, v. g. *Erat aurea puppis , in qua forma Deorum.*

Aurea puppis erat , formæque in puppe Deorum.

In medio erat thalamus , in quo Regina sedebas,

In medio thalamus , thalamo Regina sedebat.

VII. Aliqui mutari potest in Pars , V. gr. Aliqui gerunt arcum & pharetram , Aliqui vibrant spicula, Aliqui spargunt rosas in os dominæ.

Pars arcum, pharetramque gerit, pars aurea vibrat

Spicula, pars Domina spargit in ora rosas.

VIII. Adjectivum *multus* (quod numerum incertum significat) mutatur in vocem *quamcunque* , quâ numerus certus exprimitur , v. g.

Quin-

Quinquaginta intus famula: i. e. multæ.

Centumque Saba thure calent ara: i. e. multæ.

Mille feras sylvis Phœbe venata redibat,

Viginti fulvos, operoso ex ære lebetes,

Et tripodes septem, pondere, & arte pares: i. e.
multi lebetes & tripodes.

Addita sunt illis auri bis quinque talenta.

Bis sex assueti vincere semper equi: i. e. multum au-
rum & multi equi.

Nulla mora est, vento, grates ter mille daturus.

Quod mea sit mediis eruta puppis aquis.

IX. Adverbia mutari possunt in Substantiva: v. g.

Innocenter peregi annos.

Nos quoque præteritos sinè labe peregimus annos.

Hi ferti casus mente tulere viri: i. e. fortiter.

- - - Celeri trans æquora motu abripitur: i. e. cele-
riter.

X. Conjunctio Et mutatur primò in Cum, v. g.
Canes & Damæ venient.

Cum canibus timida venient ad pocula Damæ.

Tulit stabula, & armenta: Cum stabulis armenta tulit.

Gemunt cum furtura sylva.

Occidit miseram tenera cum prole parentem.

Mutatur secundò in Idem: v. g. precor, & etiam
deprecor mortem.

Sæpe precor mortem, mortem quoque deprecor. Idem.

Tertiò mutatur Conjunctio & in verbum Substan-
tivo conveniens, quod bis ponitur, v. g. Vidimus
tabellas, & trophea, &c.

Vidimus invisas (funebria ligna) tabellas,

Vidimus à Stygio rapta trophea duce.

Credidi verbis, & generi:

Credidimus blandis, quorum tibi copia verbis.

Credi-

Credimus generi.

Quarto mutatur *Conjunctio* & in *Enclyticum* *Que*,
quod sæpius repetitur, v. g.

Vos quoque plebs superum, Fauni, Satyrique Latæque,
Fluminaque & Nympha, semideûmque genus.

Vixque graves, se se, virque senexque tenent.

Mutatur quinto *Conjunctio* &, in *Relativum* *Qui*,
Quæ, &c.

V. g. *Quod fuerunt tuba, & litui, & carmina.*

Quod tuba, quod litui, quod carmina rauca fue-
runt.

C A P U T IV.

De Figuris, quæ reddunt Structuram car-
minis facilem.

Figuras appello (Sermo mihi non est cum Rhetoribus) modos quosdam loquendi, remotus à vulgari usu, v. g. vulgariter dico: *Homo ille doctus*, non vulgariter, *Quis illo homine doctior est*; & hunc ultimum loquendi modum (quia à primo diversus est) figuram nomina: Figuræ tales variæ sunt.

I. *Adjuncta*, quæ continentur hoc versu?

Quis, Quid, Ubi, quibus auxiliis, Cur, Quomodo,
Quando.

Et horum Observatio præ omnibus necessaria, sine his enim vix carmen ullum aut solet aut potest componi; ad hæc adjuncta ut reflectas, interroga te, dum materiam præscriptam pedibus metricis illigare cupis, *Quando, Quomodo, Ubi* hoc factum est,

C

Quare,

Quare, A quo, Quibus presentibus &c. & semper occurreret, quod carmini pangendo inserviat: Vide exempla.

Ille sumit secum præclaros milites, & est ipse dux operis, & focius periculi: Interrogate, Ille, qualis est cujus conditionis, &c. Et dices, Gloria ductus, Ardens studio Martis, Omnibus audacior, spe plenus, timore percitus, &c. *Quando? Mane, Vespere, ipsa nocte.*

- - - Stimulus ille acribus intus

*Accensus, tacitumque alto sub pectore versans
Consilium, & placida subducens membra quieti,
Lecta virum capita, & primam rapit agmina secum
Sub noctem.*

Virgilius cædem Sichæi, & furorem Pigmalionis exaggerat pulcherrimè ab adjunctis Li. Æn. V: 352. sit materia.

Inter quos venit medius furor, ille Sichæum superat
Quos inter medius venit furor, ille Sichæum.

Quis, impius, ubi, ante cras, qualis, atque auri cæcus amore, Quomodo, clam, Quibus auxiliis, ferro. *incantum superat, securus amorum.*

- - - Mandataque semina terra.

*Felix multiplici fœtore reddit ager.
Illi indignantes tardo nolimine pontum
Evertunt.*

II. *Apostrophe* est, si sermonem ad aliquid, animatum sive inanimatum convertas; animatum, ut homo; inanimatum, ut Rhenus, Ager, &c. & hæc figura plurimo usui est, dum voces nonnullæ vix carmen ingredi posse videntur v. g. multi inermes occubuerunt in conspectu urbis:

Urbis in aspectu multi occubuiisti inermes,

Victo-

— — — — *Victoria certa est.*

*Auspiciis Rex magne tuis i. e. Auspiciis magni Regis.
Et tu censorum volvebas scuta virorum.
Xante Pater: i. e. Xantus volvebat.*

— — — — *Nec te tua plurima Panthu*

*Labentem pietas, nec Apollinis insula texit, i. e.
Panthum non texit, &c.*

Ut foret exemplum veri Phocæcos amoris.

*Fecerunt furia, tristis Oreste tua: i. e. Furia O-
restis.*

Hunc Saturnæ præis, & terris dira minatus.

*Ingredieris lento, per tua regna gradu, i. e. Satur-
nus præit.*

*Sape tuas igitur liber miratus es meas i. e. Miratus
est.*

Sedula quo pietas, quo me jejunia, quo me.

*Egerunt ignes, Dive Cupido tui: i. e. Ignes Cupi-
dinis.*

Sic divine puer, flammis mea pectora ledis.

*Ut sit non ullus, se vior igne rogas: i. e. lædit divi-
nus puer.*

Hinc nemus, & variis distincta coloribus hybla.

*E quibus ingenue mella paratis apes: i. e. apes
parant.*

Eheu quam multi serio docuere Charybdim.

Et rabiem serio nosse Malea tuam.

III. *Affirmatio & Negatio: id est, si sensum Affir-
mativum eloquaris per negativum, & vice versa ne-
gativum per affirmativum. Quod tunc facis, Si Sub-
stantivum, Verbum, Adjectivum, mutes in contra-
rium, & præponas particulam non v. g. Clemens:
quid huic contrarium? Inclemens, Barbarus, durus,
Tyrannus, Severus.*

Doctus, quid huic contrarium? *Rudis*, *Indoctus*,
Ignarus. *Pulcher*, quid huic contrarium? *Difformis*,
Præsentia, quid huic repugnat? *Absentia*, *Placet*,
 quid contrarium? *Displicet*. *Habeo*, quid contrarium?
Careo, *indigeo*, &c. His itaque Substantivis, Adjecti-
 vis, præpone particulas: *Non*, *Haud*, *Nequaquam*, *Ne-*
que, &c. & magnùm habebis auxilium v. g. *celer est*,
non tardus, regnat *Clemens*, *regnat non Barbarus*,
non severus imperat. *Adfuit mater*, *Non adfuit Ma-*
ter, *Affirmat*, *non negat*.

Tomitanae jam non novus incola terra. Ovid. i. e.
vetus incola.

Non occultato nomine missa docet. i. e. *aperto*.

Non caret è nostris ullus honore liber. i. e. *Omnes*
libri habent honorem.

Pæna quibus non est grandis, abesse locis. . e. *parva*.

IV. *Parentesis*. Quando in sensu medio aliquid
 inferis, quod quidem in materia non adest, potest
 tamen adesse; & fit communiter ex Adjunctis, *Quis*,
Quid &c. v. g. si germanicè doceres: *mein Bruder*
ist gestorben, posses facile addere, *mein Bruder*
(O trauriger Fall) ist gestorben; pariter hic pro-
 cedendum est, v. g. *Delicti veniam petam tremente*
voce.

Hic ego delicti venia (nisi verba dolentis

Impediant lachymæ) voce tremente petam.

Dixit & exemplo (neque enim responsa dabuntur
Fida satis) sensit medios delapsus in hostes. &c,

S. Petrus dixit: Ancillæ voci concessi, *Qui quon-*
dam magna locutus eram.

Vocibus ancillæ (res indignissima dictu)

Concessi, *fueram qui quondam magna locutus*.

Tristibus invectus verbis (sic Principe dignum est)

Ultus

Ultus & offensas (ut decet) ipse tuas.

Aggredere O magnos (aderit jam tempus) honores.

Navibus (infandum) amissis, unius ob iram

Prodimur.

Est mihi (sitque precor nostris diuturnior annis)

Filia.

Dumque (quod O breve sit) lumen vitale videbo.

- - - - - Dent Ocuis omnes.

Quas meruere pati (sic stat sententia) pœnas.

V. *Repetitio.* Si eandem vocem sæpius ponas :
quod fieri potest variis modis.

Primo. Si integer sensus bis ponatur.

Lassaque facta mari, Lassaque facta solo.

Secundo. Si Adjectivum tantum repetatur v. g.

Doctorum fœcunda Domus, fœcunda malorum.

Maximus ille polo, maximus ille solo.

Regulares accensa comas, accensa coronam

Insignem gemmis.

Defensus gemino tela omnia, & omnia contra,

Fulmina, vallorum oppositu &c.

Tertio. Si Substantivum frequentius adhibeas v. g.

Laxat anhelanti moderator colla caballo.

Colla coruscanti freno, gemmisque superba.

- - - Exundanti sanguine castra natant.

Sanguine pinguescunt campi.

Nam simul Eugenius, me, Semproniusque vocârunt,

Eugenio data sum, Sempronioque comes.

Arbuteis nuncserta legunt portanda canistris,

Et Thymbra & violas & cœtera munera ruris;

Munera divina cunis spergenda puella.

Ad cœlum tollens ardentia lumina frustra.

Lumina nam teneras, arcebant vincula palmas.

Candida lilia gestent.

Lilia, Threjicias olim dominata per oras.

Quarto. Si verbum idem, in eadem oratione bis statuatur v. g.

Cernimus erectas ad Cœli Sydera turres.

Cernimus altorum pulcherrima tecta domorum.

Perdidimus cunctas (quarum mihi copia) gazas,

Perdidimus nomen &c.

Cessit hyems, cessere truci fastidia Brumæ.

Convenit ille mihi, convenit ille tibi.

Si mihi pauca queri de te, Dominoque viroque

Fas est, de Domino pauca viroque querar.

Quinto. Si Adverbium, Præpositio & Conjunctio eadem sæpius audiatur v. g.

Passim sole arces, passim indefensa patefcunt.

Oppida &c.

Cum sitient herbae, cum sol, cum Syrius illas

Ufferit &c.

Ter sinum lactis, ter condita subere mella.

Aspexit &c.

Quid tibi cum phaleris, quid cum pereuntibus umbris.

Oppida, quæ nec opum vis magna, operumve documve.

Nec proavi domuere, nec excita finibus omnis

Gallia adhuc non mille rates, non mille carinae.

Barlaeus de equo generoso, ita:

- - - Cuneis se se arduus ipsis

Infert: hic lituos, hic cornua rauca, tubasque.

Audiat intrepidus, perque agmina, perque Phalanges.

Sternat iter, &c.

VI. Periphrasis: id est, quando rem, quæ paucioribus dici poterat, pluribus explicas v. g. Beata Virgo,

Virgo

Virgo, quæ Deum genuit. S. tres Reges. Reges qui Christo nato munera obtulerunt, &c. Solent in hoc Poëtæ esse accuratissimi, cum sit felicitatis & elegantiae acquirendæ optimum medium. Ut adolescens usum sibi hujus figuræ expeditum reddat, crebro se examinet, qualis illa res sit, de qua carmen scribit, & vocem simplicem, pluribus verbis conetur exprimere, v. g. sit materia: *Nativitas Christi.* interroget hic, quid illa die factum? & dices: quomodo miseris mortalibus ortus Salvator: *Abel fuit Pastor.* Interroga quid est, esse Pastorem? curam scilicet habere ovium, arcere ab iis lupos, ducere ad pastum: ad aquam, dices itaque: Primus oves pecudesque ad fluminis undas egit:

Nota bene, omnia ferè nomina Propria à Poëtis periphrasticè exponi. *Horatius.* Romanæ fidicen Cytharæ, vel Latiae gloria summa lyra. *Homerus.* Trojani belli Scriptor, vel Quem vitreâ genuit Nympha Meletis aquâ. *Ovidius.* Naso parum faustæ conditor artis, vel Quinque canit varias alieno corpore formas mutatas, tenerumque docet Præceptor amorem. *Achilles,* Priami regnorum everfor Achilles. *Absolon.* Davidicus juvenis, vel Patri rebellis juvenis, qui dignas arbore pœnas exsolvit &c.

Uti nomina propria, sic etiam tempus periphrasticè exprimitur. v. g. Decem Dies.

Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes.
Septem Dies.

Septima formosos Cælo mox extulit ortus,

Et toties juga jam bobus detraxit arator.

Quatuor anni, Bina biennia. Sex anni: Ter duo anni, vel bina triennia. Decem anni, Duo lustra. Duodecim: Bis leri. Viginti anni: Bis decem.

Viginti & unus, Ter septem. Sedecim, unus & ter quinos,

nos, &c. *Tres Dies*: Ter clauso procedit vesper olym-
po &c.

Oculorum custodia servanda.

1. **C**ur vides aliquid ? cur vides oculos noxios,
quare imprudens culpam cognoscis ?
2. Actæon inscius Dianam vidit sinè vestibus, & fuit
præda suis canibus.
3. Est difficile fateor : sed virtus tendit ad ardua, &
gratia major erit talis meriti.
4. Ah tui oculi te incautum ducunt in casum, & sunt
facti duces tuæ ruinæ.
5. Crede vix crimen ullum esse in pectore, quod non
habeat ortum, & principium ex oculis.
6. Flebis, quod oculi crimen viderunt; & est pecca-
tum, quod habueris tuos oculos.
7. Oculi odio habeant (scilicet, quod merentur)
quæ suis maculis pectus fœdant.
8. Nam sic animi quies (quâ nihil præstantius) & pu-
dor stabit in ore.
9. Ah rogo, perge clausum vultum effingere, & si-
mulare os rugis.
10. Et oculos averte, & dedigneris videre, ceu res
foret oculis non videnda.
11. Et fugias, ut hostis eminus fugit, à conspecto
hoste, aut quem aper fulmineo dente laceffit.
12. Facie frustrare amantem, quia te perdit, & quæ
Superum luce recreanda est.
13. Crede, oculi tibi jaculantur magicas flammæ,
qui sunt incasti.
14. Ante venias Venereos orbes tutis ausibus, & pel-
le nocuo oculo vibratam necem.

15. Nul-

15. Nullius alterius lumina tibi bellum faciunt, nisi Veneris.

16. Hinc tuis oculis foret optima fors, si nec luna, nec sol jacerent illis faces.

17. Igitur oculos sæpe verte ad cœlum, & vide, quibus delitiis illa domus affluat.

Vide Lib. 2. Trist. Eleg. 20. Item Lib. 2. de Ponto. Eleg. 2. Item Lib. 3. Trist. Eleg. 6. & 5. Item Lib. 4. de Ponto Eleg. 9. Item Hug. Lib. 1. Eleg. 7.

Judicium Divinum metuendum.

1. **P**ostquam è terris anima recessit, sistitur continuò ante pedes Judicis.

2. Quis tunc animus, & quæ mens tibi, cùm Deus inceperit servum in jus vocare.

3. Nil ità celabis, ut Deus non exstet conscius, cujus pectori omnia clausa patent.

4. Quin constabit, quidquid habebas secreti, nulla nubes obruet tuas labe.

5. Et quæ poterant ità pudorem afferre, illa nullâ nocte regi queunt.

6. Cujus linguæ facundia erit tam felix, quæ sibi possit sperare omnia secura.

7. Nulla vox Juridici ità rixis exercita est, quo loquente, Dei causa minor sit.

8. Heu cognitor nimis austeram urnam dispensat, & Dei rigorem ille non flectitur.

9. Et quanquam bonus est miseris, & paratus veniæ; attamen in reos merito agit severus.

10. Et utraque lanx Deo pender tam justâ librâ, ut ex æquo gratia & rigor similis sit.

11. Et non permittit affectum, & pectus captivum
duci, nec verba lenia Divinum animum sub-
eunt.
12. Nec precibus, pretio, nec fraudibus & artibus,
neque astu in hoc foro unquam causa vendita.
13. Quis tam duro Judice sine timore lites decidat?
aut pareat ante tantum Deum intrepidus?
14. Qui, postquam semel lata sententia est (triste
opus) nec precibus, nec lacrymis retractat.
15. O durum, & fatale tribunal reis & miseris, in
quo tam gravis Judex sedet vultu rigido.
16. Causa est, ut tibi sanguis corpore concreseat,
quoties hæc urna à te videtur.
17. Hinc nunc sacro timore repletus, & nescius quo
pede stet tua causa.
18. Roga sæpius: parce precor, nec mihi dic jus,
quando mea causa debilior cadet.
19. Nunc, dum vivo, judica mea crimina, ut illa la-
chrymis deileam.

*Vide Lib. 3. Trist. Eleg. 6. Item Hug. Lib. 1. E-
leg. 10.*

Purgatorii pœna.

1. **O** Quibus doloribus crucior in igne purgato-
rio: in orbe pœna nulla durior.
2. Tot malorum turba me circumstat, ut mihi non
vacet esse magis afflictum.
3. Penè decem annis torqueor in hoc carcere, & pa-
tior, quæ verbis, & fide graviora sunt.
4. Et in hoc loco ero, dum mundus stabit, si non
dextera opem det, quæ punit.

5. Et

5. Et istâ morâ mens non induruit, aut sumpsit robur
sed animi sensus manet, qui fuit.
6. Et vulnera, quæ mora & spatio suo solent mitesce-
re, non dolent aliter, ac illa, quæ sunt modò
facta.
7. Et licet membra starent adamante, & metalla pe-
des meos firmarent.
8. Et si corpus meum non posset penetrari telo, quod
finxit ab fulvo ære manus.
9. Tamen ignis flamma penetrat; itâ ille torquet
membra mea.
10. Quot sunt frutices in sylva, arenæ in mari, gra-
mina in campo.
11. Tot mala passus sum; quorum nulla est medicina
& quies, nisi in precibus & Deo.
12. Hinc mihi erit idem modus & meta fletus, qui
hujus fortunæ.
13. Taurus tempore fit patiens aratri, & præbet col-
lum iugo.
14. Tempore equus paret habenis, & accipit ore
lupos.
15. Tempus producit semina in aristas, & facit, ne
pomum sit sapore tristi.
16. Cuncta potest vetustas, præterquam extenuare
meum ignem.
17. Mea vita vexatur perperuo dolore: licet hæc vita
nil sit, nisi fumus.
18. Hinc precor, ut releves meos casus, & memineris
me esse unum de fociis tuis.
19. Habeam hæc solatia de te amice, quod Deum
tantum flectam tuis precibus.
20. Vos quoque Sodales, qui estis consortes studii,
quisque hæc eadem rogare summum Deum.
21. Et

21. Et, dum defuncti nomen dictum est, aliquis vestrum apponat precibus lachrymas.

*Vide Lib. 4. Trist. Eleg. 1. Item Lib. 4. Eleg. 5.
Item Lib. 5. Eleg. 4.*

Maria virgo ad cælum assumpta.

Virgo, ergo iter ad Superos ? conclusum est, post-
hac cœlorum indigenam, terras vertere? Deus
inde jubet esse diem serenum ; Sol complit crines ;
Ditynna facem expoliit. Stellæ clarius ardent : exa-
men fervet circum stellantis populi. Obvium capito-
lium aperit vastum limen, & accipit triumphum. Io,
quantus fremitus regni desuper, & plausus Qœiritum!
cœli Regina it circumflua solio multæ nubis : prima
vocat agmen, quacunque incedit ; cælum in obse-
quium currit; & axis Mariæ nomen loquacibus spiris,
plaudit, & replicat. Ipsa Dominatrix, radiis pingit
honores, & trophæo vitam, & decus decore cumulat;
ceu quando aurora surgit, auræ evigilant, Arabs spi-
rat odores, flores vernant ; lilia vitam capiunt, sic
nunquam cœli nitores pulchrius riserunt : cœli thea-
trum nunquam habuit majorem gratiam : patentibus
syderibus cœlo regnat nova facies.

O Divorum domus & cœli templum, sedes Dei,
ô Sol, ô Luna, ô Astra, posthac flentibus oculis vi-
denda ! ut Virgo rapitur vestri aspectu, ut desiderat
se vobis jungere, sine qua regnum nostrum nihil ha-
bet, quod amatur! Mater amorum ascendit, quò Deus,
& Sponsus vocant ; sed terris incumbit exitium. Cæ-
des, & tantum laniata membra manent, & jugum, ab
hoste intentatum ; & funera fracto collo. Et inter
spem, & metum ætas in pejus labitur, & annus pellit
annum :

annum: est dolor recordari. Tartareus Mars undique
bella movet; & effundit flammam populante igne:
heu quantum periculum instat: interitus ante oculos,
itâ undique vesania stygis ardet; & tellus tanto æstu
concutitur. Ah! Sol rabidus: omnis ventus cum tur-
bine. Fides nulla, pax rara, & Virgo orbem relinquit?
Tu salus, tibi mundi prosperitas credita: Tu gau-
dium nostri generis. Tu Asylus fugis: Sed fallor:
manet illa Servatrix sui populi: & parens clientum.
Spargite ergo vias floribus, date lilia, Mater abis,
ut Filium gementi populo conciliet.

Pereunt omnia.

1. **H**omo, quid cœlo, terrave, aut mari requiris;
nec cœlum satiat, nec unda maris.
2. Fateor, sunt magna quidem gaudia, quæ mun-
dus dat.
3. Sed non durant, quæ sine Deo dat æther, vel terra,
vel mare suo gremio tegit.
4. O cœlum! ô terra! ô mare! ô tria regna! quæ su-
perba sunt suis gaudiis!
5. Licet unus cumulus aggerat vestras delicias: sinè
Deo non sunt deliciæ.
6. Quæ voluptas nunc mulcet animum, post horam
fugit, & gazam, quæ nunc splendet, rapis
continuò fur.
7. Area, quæ culta tibi parit flores, & seges, quæ
nitet picta variis coloribus.
8. Quàm cito deficit, ventus dejicit, aut imber
aquâ decutit.
9. Aut Sol ardenti æstu urit; aut manus ungue legit,
& demetit.

10. Anni hic pereunt; hic regna, & domus. Vita quam vivimus, vaga est.
11. Mare, terra, hinc, inde cœlum, mentem rapiant per vaga divortia.
12. Et si injeceris ulnas, & totum mundum prœnderis; non tamen hæc erit una pars tua ulnis.
13. Quia pereunt cuncta: & nihil firmo pondere consistit, quin ruat in interitum.
14. Etiam si aurum fregerit arcam, ex animo tuo non erit pulsa nausea.
15. Et jam vides, quid in terra, & in cœlo petere debeas, si unus Deus abest: Nihil est terra, & cœlum,
16. Ergo cura rapiat te ad Divorum Penates, & obeas mœnia plagæ astringeræ.
17. Hic omnia durant, & nihil forti obnoxium est: Deus sit tibi cuncta: sinè quo omnia nihil.

LIBER III.

De Elegantiis Poëticis.

Non tantum facilis, sed & ornata debet esse Poëtica locutio; primam paucis percurramus: alteram, quia est totius facultatis Poëticae quasi anima, nunc pluribus explicabimus, quid enim juvat versus, in quo non pedum quidem numerum, sed verborum elegantiam desideras? non qualiscunque, sed exquisita materia commendat ædificium; sic non quævis, sed selectæ voces ornant metrum: hinc praxin cum Poëtis ornatè, & Poëticè loquendi prolixiorē (quia magis necessariam) tibi offero adolescens Studiose: quam si tibi familiarem effeceris: facile in Parnassi culmine trophæum statues.

CAPUT I.

De Elegantiis, quæ sumuntur à Verbis.

I. **E**legantissima est locutio, si verbum sit Tropicum, aut Metaphoricum, i. e. si à propria ad impropriam significationem transferatur, & omnia ferè Poëtarum verba, tropum, & metaphoram spirant: hinc præcipuè laborandum, ut eorum copiam habeas, v. g. RIDEO, convenit homini, & VOLO, as, avi; sed dum dicis, *Rident prata, volat ocyor Euro*; improprie, & Metaphoricè loqueris. Cum verò Poëtarum locutio ferè omnis tropica sit; facile iis assuesces; &, ut verba quædam in promptu haberes, en ordine Alphabetic

A*

tico,

tico, magis obvia adjungo; quibus vulgaria à margine posita correspondent.

Ab eo. Avolo.

Accendor. Corripior, Teneor, Capior flammis.

Accuso. Criminibus falsis me onerant.

Accedo. Vetitis advolvitur aris.

Adfero. Adveho, Ministro.

Adhareo. Affixus.

Adulor. Flectere blanditiis.

Ædifico. Leni tumulto surgebat Ilerda *vel* mœnia
prima figere *vel*
Structura rigent solido stabulorum mœnia
Saxo.

Affligo. Paupertas nos sæva premit. Lateris cruciatibus uror.

Ago. Cunctos facilis se fundit in actus.

Alluo. Quam Nereus æquore pulsatur, Verberat undis.

Amo. Formosum Corydon ardebat Alexin, *vel* ardet amore.

Amplector. Blandis me amplexibus ambit *vel* Brachia colo injicit.

Animo. Hanc Juno his acuit verbis.

Aperio. Fauces laxantur averni, Tartareæque domus.

Ardeo. Ista licet teneras depascat flamma medullas.

Arguo. Tristibus invecus verbis.

Aro. Fumantia tauris tergora lassat ager, discissa-
que vomere tellus solvitur *vel* telluri in-
findere sulcos.

Aspergo. Purpuraque hunc ipsum biberet vesana
cruorem.

- Aspicio.* Oculos per omnia volvit
Audio. Dicta negas duras demittere in aures *vel*
 vocemque his auribus hausi, *vel* Tna-
 gat ut hoc votum cœlestia Numina
Angeo. Cumulamus crimine crimen
Balo. Fremit omne tenello balatu nemus
Bibo. Necdum illis labra admovi *vel* Fusique
 per herbas indulgens vino *vel* Exhau-
 sto flumine æstum vincere *vel* multo
 sitiens se proluit auro
Calco. Bistonii cineres ungula pulsat equi
Cano. Tepidum volucres concentibus aëra pul-
 sant, laudesque creantis ingeminant
Careo. Non tamen est omni mens viduata die
Causo. Accelerant veritæ funera certa dapes
Circumsto. Turba latus cingit, *vel* densis circum
 fundimus armis
Circum- Partes oculos dum versat, volvit in om-
spicio. nes
Clamo. It totis clamor castris
Cogito. Justos animo versares dolores *vel* Talia
 corde volutat; *vel* Nata subit mentem
Coloro. Nec varios discet mentiri lana colores
Comedo lassus. Et recreant subitæ corpora fracta dapes
Colligo. Inque oculis facinus barbara mater ha-
 bet
Comburo. Tantum non subito rapuerunt vortice
 flammæ Borbonidem
Conniveo. Multaque scit cæcâ dissimulanda manu
Consulo. Consilio fulcire mentem
Consolor. Labantem erigit
Consumo. Reditur ut scabrâ positum rubigine ferrum,
 vel si caput & faciem carperet atra lues

- Contemno, dispiceo.** Pristina sordet vita viro
Contemplor. Tota tuis absens in vultibus errat
Corono. Victricem malis induite laurum
Cupio. Cupido ad bellum impulit
Creo. Latae turgent in palmite gemmae *vel* Tristia per vacuos horrent absynthia campos, *vel* Turgescit in arbore ramus *vel* Arbor
 Felix in apertis eminet arvis *vel* Fluctuat hic denso crispata cacumine buxus
Curo. Figitque suas in virgine curas. Insedit labor iste ducem; Curas animum partitur in omnes
Decipio. Fallaces tendens laqueos, *vel* Ludo, Impono
Deficio. Aetatis facta est tanta ruina meae *vel* Ingenium mala fregere meum
Desidero. Ardet abire fugam *vel* Votoque requirit inani
Despero. Spes cadit
Desino. Si vires fregerit ira suas *vel* Si ematuruerit Principis ira.
Detraho. Et tua mordaces proscindunt nomina chartae, linguae
Dico: revelo. Ecquis in alterius sua sensa profuderit aurem?
Defleo. Natos ululare peremptos, *vel* Cassum lumine mœstis prosequitur lachrymis
Doleo. Acerbo faucius ictu, *vel* Tibi si veri dissolvunt membra dolores
Domo. Fregerunt armis populos
Duco. Se partes via scindit in ambas

Com-

<i>Typis edere.</i>	Committere carmina famæ.
<i>Ejicio.</i>	Sulphureas eructans ad astra favillas.
<i>Excito.</i>	Hunc Juno his acuit verbis.
<i>Eo.</i>	Cyclopum genus è montibus altis exci- tum ruit ad portas <i>vel</i> Quo nunc se proripit illa ?
<i>Paveo.</i>	Cœptis aspirate meis.
<i>Festino.</i>	Rumpere moras <i>vel</i> præcipitare , <i>vel</i> ve- locior Euro corripuit viam.
<i>Fleo.</i>	Lachrymis funesta rigor <i>vel</i> Læsit Lachry- mis opus.
<i>Huo.</i>	Et qui Teutonica medius secat Albis are- nas. Secta it debilis unda <i>vel</i> Rapidusque in- gentia flumina Ganges. Evomit <i>vel</i> Et duræ quercus sudabunt roscida mella.
<i>Euro, ari.</i>	Abducere furto.
<i>Gratulor.</i>	Festoque fremit tibi carmine vates <i>vel</i> Tibi buccina festos dat strepitus.
<i>Habeo curam.</i>	Perpetuis curis conficior , <i>vel</i> Magna tenent illum molimina <i>vel</i> Cui rigidis stant colla jubis <i>vel</i> Furvæ cuspidis hasta implebat dexteram : <i>vel</i> Curam corde coquit gerit , fovet <i>vel</i> Unum dividitur per mille negotia pectus.
<i>Imagino.</i>	Pectore concipio nil nisi triste meo.
<i>Impedio.</i>	Objectis frænavit arenis.
<i>Impero.</i>	Imperio premit.
<i>Incedo.</i>	Molliter illa gradum glomerat.
<i>Impono.</i>	Baccis onerat candentibus aures.
<i>Incipio.</i>	Surgunt horrentia motu prælia.
<i>Induo.</i>	Purpura Pompejum summi valebit hono- ris.

- Interimo.* Corpora fundit humi
Influo. Memphitica tellus accepit undanti turgentem gurgite Nilum.
Irascor. Magno iratum fluctuat æstu *vel* Sacris induit iris pectus *vel* me Jovis ira premit *vel* Ingentes spumæ furialibus iras colligit.
Instruo. Imbueritque tenellum religione animum *vel* Insinuant animos, & grandia facta nepoti.
Intereo. Labentia nomina sæclo revocat.
Invado. Denos fertur moriturus in hostes.
Invideo. Sors invida cœptis obstreperit.
Inundo. Pontus & æquor incubuit terræ gremio.
Invo. Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.
Laboro. Sudat in hoc hominum nocte, dieque labor *vel* Insedit labor iste ducem.
Lædo. Et tua mordaces proscindunt nomina chartæ.
Lando. Quasunque per oras Pierides vexere virum *vel* Daphnimque tuum tollemus ad astra *vel* cui tot laudes cumulat Deus *vel* tua incunabula tument per populos cœsti præcone.
Lavo. Vulnera limphis cruda foveant.
Lego. Mens assueta operi per mille volumina solers ambulat, atque suos aliquid seponit in usus.
Libero. Solvite corda metu *vel* Afferuit sese, rupitque catenas Flandria.
Ligatus. Non versas in terga manus, strictosque lacertos vincla gravant.
Loquor. Verba nec in ventos, nil proficientia fundo
vel

vel Bella fonant alii, *vel* Geticoque
ferè circumsonor ore.

Luceo. Quæ placido nuper ridebant sydera
vultu.

Lustro. Volitant trepidantia circumCastra duces.

Medeor. Nec quisquam hanc ferro potuit com-
pelcere noxam.

Mitigo. Mulcere animos dictis.

Moneo. Incendere monitis, *vel* acuere, *vel* In-
stigare hortatibus.

Morior. Quem semel æterna nox premit atra die
vel Letho jacer.

Moveo. Frango corda virum.

Narro. Quis mihi nunc fando referet.

Navigo. Arctoos fulcabis remige fluctus *vel* Ten-
tare Thetin ratibus.

Obedio. Quo iussa vocant, obsequio se quisque
probant.

Oblecto. Animum non prælia pascunt picta meum.

Obliviscor. Quam nostro illius labatur pectore vultus.

Observeo. Sensibus hæc imis reponas.

Occido. Corpora fundit, sternit humi *vel* Demit-
timus orco multos *vel* Bis hostili suda-
vit sanguine littus.

Ornatus. Ludebant nitidæ per colla argentea bac-
cæ.

Oro. Precibusque fatigat.

Propendeo. Lutea palla fusa ad teneros pedes.

Pluo. Modicis distillat olympus imbribus in
Vestæ Gremium.

Pereo. Spes, & opes ceciderunt, *vel* Quantis
ruerent primæva periclis fœdera *vel*
Extinctum longis excidit omne malis.

<i>Peregrinor.</i>	Peregrino fertur in orbe.
<i>Pingo.</i>	Dum vivo discis tabulas animare colore.
<i>Plaudo.</i>	Integer orbis solvitur in plausus <i>vel</i> risus.
<i>Placeo.</i>	Arridet.
<i>Placari.</i>	Iræ remittere.
<i>Prodeo.</i>	Campo sese arduus infert.
<i>Pudet.</i>	Contusa pudore repulsa.
<i>Pugno.</i>	Dum prælia surgunt <i>vel</i> concurrunt acies: <i>vel</i> dum fulminat armis.
<i>Punio.</i>	Hic jacit invitâ fulmina rara manu.
<i>Recreo.</i>	Tetricas curis levioribus horas definire so- les.
<i>Redeo.</i>	Felici remeate gradu.
<i>Rego.</i>	Docto flectit moderamine mundum <i>vel</i> Consiliis fulcit sapientibus orbem.
<i>Reprehendo.</i>	Tristibus invecus verbis.
<i>Rigo.</i>	Irriguumque bibunt violaria fontem.
<i>Satago.</i>	Pectore, totisque incumbere nervis.
<i>Sepelio.</i>	Ossa nec à Schythica nostra premantur humo <i>vel</i> Casos condunt tumulis.
<i>Sequor.</i>	Dum fugio tacito me pede pœna premit <i>vel</i> Culpa trahit culpam. Velox vesti- gia fratris pone premit, legit.
<i>Sero.</i>	Terra cupidis sulcis admittit semina.
<i>Spiro.</i>	Auræ ludunt tepidæ: Zephyri ludunt.
<i>Submergo.</i>	In expleto <i>vel</i> rapido vorat æquore vor- tex <i>vel</i> Abrepta fluctibus arma, Curri- bus & bigis hauserunt æquora vatem.
<i>Supero.</i>	Fregerunt armis populos <i>vel</i> Vincimus, & domitum pedibus calcamus amo- rem.
<i>Timeo.</i>	Et quatitur trepido litera nostra metu.
<i>Tueor.</i>	Me legum lassat tutela mearum.

- Veho.* Celeres sese effudere quadrigæ.
Velo. Nubilat obscuro lumina cæca peplo.
Venio. Quæsitos tetigit tandem Penates.
Video. Ille oculis etiam persecat ima meis *vel* Hos
 ubi per vultus solertia lumina ducit *vel*
 Tota tuis absens in vultibus errat *vel* In-
 visamque oculis lucem indignantibus
 hausit *vel* visumque per omnia ducit *vel*
 fixit in virgine vultus *vel* lumina volvit
 per singula.
Violo. Rumpe, e, frangere, scindere fœdus, le-
 ges.
Volo. Sulcabant aëra pennis, secat aëra pennis,
 verberat, pullat, Pennis fertur in aëra.

Observe hic adolescens *Primò* verba à me superius posita non esse ubique adhibenda, nec in quavis materia locum habere posse ; hinc iudicio utendum v. g. dum esset materia, *sonat ubique sylva* aptè dices : *Immugit undique sylva*. Sed si materia esset v. g. *sonat hora octava*, perperam dices : *immugit hora octava*. *Incipit tempestas* : bellè loqueris : *Surgit tempestas*. Sed *incipiunt comedere*, nullus es dicendo : *surgunt comedere*.

Secundò, non ideo verba superius ordine Alphabetico adducta sunt, ac si illa forent exquisitissima ; sed quia pleraque tropum aut metaphoram continent, ut in paucis videret adolescens : quam se ejusmodi locutionibus assuefacere debear.

Tertiò, verba à Margine posita non sunt, nec quæ ponentur inferius, erunt propriè expressiva : Studui enim adolescentum profectui ; qui dum tem minus aptè exprimere nesciunt, obviam

quancunque vocem arripiunt; v. g. ich bilde mir jetzt dieß, jetzt das ein:

Dicer juvenis: jam hoc, jam illud mihi imaginor; quanquam improprie cum elegantius sit, modò hoc, modò illud mihi occurrit; concipio, mente agito. Hinc à margine posui *imaginor*.

Sed ut videas adolescens studiose, quàm Poëtæ verba tropis accommodare possint, & quàm eodem verbo diversimode utantur, non sine summo meo labore, & tuo (ut spero) commodo ex optimis Authoribus antiquis, locutiones meliores selegi: lege, & frueri.

Abdo.

Clando. Quos pater omnipotens speluncis abdidit atris: i. e. *Clausit*.

Abconditus. Abdita fata: i. e. *Abcondita*.

Latens. Terræque penitus scrutantes abdita ferro. *Latens*.

Abduco.

Impedio. Visaque confugiens somnos abduxit imago: i. e. *Impedio*.

Solvo. Vincula prensa manu saxi abduxerat imis: i. e. *Solvo*.

Abeo.

Cogito. Animus abit in varios cursus: i. e. *Cogito*.

Confodio. Ferrum abiit in corpus, hasta trans pectus: i. e. *Confodio*.

Obliviscor. Abiit memoria: i. e. *Obliviscor*.

Despero. Spes victis telluris abit: i. e. *Despero*.

Desisto. Abire incepto longius: *Desisto*.

Imitor. Sive abeant studia in mores, artesque Magistri: i. e. *Imitor*.

Putare arborem. Si divulsa crebro prohibeatur in
semen abire arbor; i. e. *Putare*
arborem.

Eugio. Abire fuga; i. e. *fugere.*
Accendo.

Animo. Accendere mentes in praelia, *animo.*

Meridies. Accendit sol æstus medios, *meridies.*

Orno, Inauratus. Et gemmis galeam, clypeumque
accenderat auro, *orno inauratus.*

Stimulo, Dono. Curas accendere, Equum stimu-
lis, pectus donis, *stimulo, Dono.*
Studia, vitia accendere.

Iratus. Furiis, furore, accensus. *iratus.*

Lugeo. Luctu accensus. *lugeo.*
Accensus in iram.

Ira. Iræ accensæ stimulis majoribus. *ira.*

Spes, Magna. Spes alicujus accensa. *magna.*

Accipio

Pacari. Regina quietum accepit in Teucros ani-
mum. *pacari.*

Disco. Accipere artes à Magistris: *disco.*

Aratrum. Et curvi formam accipit ulnus aratri.
aratrum

Vinco. Regna ipsa Latini, ni frænum accipere,
& victi parere fatentur.

Gremium. Ut te gremio accipiat lætissima Dido.
gremium.

Jaceo. Me accipiunt gramina sylvæ. *jaceo.*

Dormio. Accipere noctem oculis ac pectore. *dormio.*

Ventus. Accipiunt ventos à tergore naves. *ventus.*

Respiro. Accipere ventos aperto pectore. *respiro.*

Vulneror. Accipere dolorem, ictum, preces.

Doleo. Vulnus pectore. *doleo, vulneror.*

Audio. Pronis animis accipite mea dicta: *audio.*

Acuo.

Confodio. Enses in aliquem acuere, sagittas. *confodio.*

Furibundus. Postquam visa satis primos acuisse furores. *furibundus.*

Excito. Quam Juno his acuit verbis. *excito.*

Animo. Dentes acuere.

Acuere gradum, fletus, iras, lumina, Martem.

Excito. Plausus acuunt equum certantem. *excito.*

Lupas agni acuunt balatibus: Stat.

Tubæ acuunt milites.

Addo.

12. Anni. Annos duos addiderat ad duo lustra ::

12. Anni.

Extinguo. Aquam addere flammæ Tib. *extinguo.*

Excito. Ardorem addere mentibus Virg. *excito.*

Terrefacio. Calcat, spem, metum, animos alicui addere. *terrefacio.*

Superbio. Cornua pauperi addere: Horat. *superbio.*

Astris aliquem addere: i. e. inter divos referre: Ovid.

Cognomino. Cognomen addere. *cognomino.*

Fidem servare. Pollicitis facta addere: vel fidem pollicitam dictis addere. Ov.

Fræno. Fræna equis addere Virg. *fræno.*

Ligo, vincio. Manus addere in vincula. Ov. *ligo, vincio.*

Punio. Pœnam addere alicui, Ov. *punio.*

Angeo. Scelus addere in scelus. Ov. *scelera angere.*

Excito. Stimulos in prælia menti addere Luc. *excito, animo.*

Adhi-

Adhibeo.

Blandior. Plauditis adhibent. *blandior.*

Amplector, Tango. Manus genibus adhibent, vel admovent. *amplector, tango.*

Medeor. Manus medicas ad vulnera adhibet. *medeor.*

Socius. Hos castris adhibe Socios. *socio.*

Excitare. Stimulos adhibere. *excito.*

Converto. Vultum adhibere aliquo. *converto, video.*

Ligo. Vincula alicui adhibere. *ligo.*

Adigo.

Confodio. Adigere ensem in pectus. *confodio.*

Cogo. Tua tristis imago sæpius occurrens, hæc limina tendere adigit: i. e. *coëgit.*

Imprimo. Altè adactum vulnus: i. e. *profundè impressum.*

Adjuvo.

Felix. Fortes fortuna adjuvat. *felix.*

Inflammare. Adjuvare artes, ignem, formam curâ, *inflammare.*

Irascor. Ira adjuvat manus. *irascor.*

Amor adjutus satis.

Nervi aliquo curvamine adjuti.

Admoveo

Adulari. Calcar equo, blanditias alicui admoveere. *adulari.*

Angere. Facem doloribus admoveere.

Propius accedere. Gressus admovit, & arma. *propius accedere*

Laboro. Admoveere manus operi. *laboro.*

Adsum.

Pulcher. Adest forma corporis divina. *pulcher.*

Amo. Adsit modus amori. *amo.*

Adc-

Robustus. Aderant vires in corpore. *robustus.*
Appareo. In somnis ecce ante oculos mœstissimus
 Hector visus adesse mihi. *appareo.*
Audio. Adesse precibus alicujus. *audio.*
Juvo. Modo Jupiter adsit. *juvo.*

Adverto.

Audio. Advertere aurem fabulis. *audio.*
Attendo. Adverte huc mentem. *attendo.*
Duco. Illum ego ad incensas trepidantem, &
 læva paventem advertam patriæ sedes.
dirigo, duco.

Audio, Attendo. Advertere animum vel aures moni-
 tis. *audio, attendo.*

Advertere animos acrius ad religionem.
Curro. Advertere cursum aliquo. *curro.*
 Advertere pedem ripæ.

Aspicio. Vultum alicui rei advertere. *aspicio.*

Affero

Venio. Fatis huc te poscentibus affers. *venio.*

Appropinquo. Afferre se mœniis. *appropinquo.*

Quiesco. Operam afferre vel requiem. *quiesco.*

Affigo.

Terrena Curare. Humi affigere particulam divinæ
 auræ : i. e. *Animum demitte-
 re ad res terrenas.*

Lectus. Lecto affigere aliquem. *lectus.*

Osculor. Blanda cruentatis affigunt oscula dextris,
osculor.

Radix. Terræ affigere radicem. *radix.*

Comes. Lateri affixus. *comes.*

Affundo.

Bibo. Aridaque affusâ guttura tinxit aquâ. *bibo.*
 Affu-

Jaceo. Affusæque jacent tumulo : i. e. *Juxta tumulum.*

Potui moritura videri, amplectique pedes, morituraque poscere vitam : i. e. *Provolutus.*

Propinqua. Urbs affusa mari. *Propinqua.*
Ago.

Venenum. Membris agit atra venena. *Venenum.*

Persequor. Cervam nemora inter cressia fixis pastor agens telis, Virg. i. e. *Urgens, persequens.*

Vivo. Agere ævum ; ævum per crimina agere : i. e. *Sceleratè vivere.*

Quocunque volent animos agerent : i. e. *Impellerent, traherent.*

Bello.as Bellaque non puero, tractat agenda puer.

Spargo. Contagia latè agunt : i. e. *Spargunt.*

Erro. Error agit aliquem. *Erro.*

Duco. Illum aget pennâ metuentes solvi fama superstes : i. e. *Ducet.*

Frigidum. Frigora agunt venti. *Frigidum.*

Frondeo. Arbor agit frondem, folia. *Frondeo.*

Impetus. Impetus agit aliquem.

Exulo. Nunc ego Getulis agerem si sinibus exul. *Exulo.*

Fugo. In fugam agere. *Fugo.*

Emitto, Proficiscor. In orbem agi.

Iter agere, ore spumas : i. e. *Emittere.*

Foras agendus metus mortis, v. g. Est metus ille foras præceps Achærontis agendus.

Quiesco. Pacem nocte datam mortuibus orbis agebat : i. e. *Quiescebat.*

En ipse capellas protinus æger ago.

Discurro. Agi per saxa latratibus canum. *Discurro.*
Scin-

Spargo. Scintillas agere, ac latè differre, i. e. *Spar-
gere.*

Ver. Genialiter agere festum : Ver orbis agit.

Superbus. Velis tumidis agimur. *Superbio.*

Remigo. Verberibus agitur navis i. e. *impellitur or-
dinibus remorum.* *Remigio.*

Apello, Sive errore viæ, sive tempestatibus actus,
i. e. *appulsus.*

Alo.

Tellus alit saxa.

Divitiis alitur amor.

Alitur vitium, vivitque tegendo.

Vulnus alit Venus.

Ira leones alit

Flammas, culpam, bellum, sitim alere.

Spero. Spe ali. Sperare.

Aperio.

Explico. Aperire involuta. *Explico.*

Patefacio. Aperuit aciem dies. *Patefacio.*

Vulnero. Fuste aperire caput. *Vulnero.*

Aperit ramum, qui veste latebat ;

Nec sociis aperire viam, nec mœnibus audent.

Fugam aperire inclusis.

Aperire iter ferro.

Aperire criminibus locum.

Ardeo.

Insanio. Ex æquo captis ardebant mentibus ambo. O.

Castra. Ardet in arma magis.

Campique armis sublimibus ardent. Virg.

Tingere rubro colore. Tyrioque ardebat murice lana,
Virg.

Ardent altaria impositis fibris. *Adolere.*
Ardere

Ardere bello, studio equorum. Hor. Amo.
 Ardet, ardescit dirâ cupidine pectus. Amo.
 Curis flagrantibus ardet. Euro.

Assurgo.

Querelis assurgere. Virg. Queror.
 Iræ assurgunt. Virg. Irascor.
 Assurgere animo. Stat. Superbio.
 Tumor assurgit. Turres assurguntur. Tumesco.

Averto.

Ex oculis alicujus se avertere, & auferre. Virg. Purgio. Abeo.

Equos avertis in castra Virg. Abequito.
 Stimulos cæci amoris avertere. Amorem corrigere.
 Curas dictis avertere. Virg. Solari.
 Surdâ aure averti, i. e. nolle audire. Stat. Audire.
Surdus.

Attollo.

Muros, arcem tectis attollere. Edifico.
 Attollens minas serpens. Serpens.
 Attolluntur colles alti. Alti.
 Gloria se attollit, i. e. augetur, Augeo.
 Attollunt se venæ. cresco.
 Oculos attollere. aspicio.

Aufero.

Animum, dolores, metum auferre. solari. Excito.
 Equum calcaribus auferre. Calcar.
 Aufer adhinc lachrymas barathro & compesce querelas. Luc.

Somnos aufert timor. Hor. Insoennis.

Bibo.

Bibit aquas hortus sitiens. Irrigari.
 Bibere candorem, amorem. Virg.

B *

Lana

Lana colorem bibit. Intingo, Colore.
Bibere novum ignem totis ossibus. Stat. Amor,
astus.

Mores paternos bibere. Imitor, disco.
Bibere auribus quid : i. e. Audire.

Et qui prima bibit deprensi flumina Nili,
i. e. Afri.

Cado.

In clastem cadit omne nemus : i. e. Caduntur arbo-
res, quæis navis constructur : Luc.

Gravi somno victa lumina cadunt. Dormio.
Spes, ira, animus, Impetus, amor cadit. Desino,
In eum cadit hoc scelus. Virg. Reus.

Dies cadens. Vesperascit.

Morte cadentes oculi. Stat. Morior.

Fœmineo Marte cadere. Ov. Vinci.

Ante diem cadere. Virg. Morior.

Sua manu, jaculo, ense cadere. Occidi.

Caleo.

Bella calent Veneris. Luxuria.

Rabie ora calent. Val. Rabies, Furor.

Thure calent aræ. Virg. Adoleo.

Dolor calet. Stat.

Capio.

Capi amore alicujus Ov. Amo.

Dolis capere aliquem. Virg. Decipio.

Formidine, Dulcedine vocis, precio, capi. Decipi
Placeo.

Hunc cepit argenti splendor. Hor. Amo.

Moram non capit ira : i. e. non patitur. Patior. Im-
patiens.

Dementia capit animum. Virg. Demens.

Finem capit discordia. Virg. Finio, Desino.

Fluctus

Fluctus irarum capere in corde. Luc. *Irascor.*
 Oculis locum capere i. e. *eligere.* Virg. *Eligere.*
 Cepit luctus cives. *Lugeo.*
 Oblivia nostri te ceperunt. Ovid. *Obliviscor.*
 Pœnas criminis capere. Luc. *Punio, Lno.*
 Tædia laudis te capiunt. Virg. *Pertasus.*
 Arx capta : i. e. *expugnata.*
 Voces captare auribus. *Audio.*
 Collum captantia brachia. *Amplector.*
 Me capiat, habeat, dirum chaos.
Vixque meus capiet nomina nuda liber. Ov.
Ut capiat fastus vix domus illa tuos.
Vixque merum capiunt grana, quod intus habent.

Careo.

Aditu carentia saxa. *Inuius.*
 Crimine, culpa, dolis, sensu doloris carere.
Innocens.
 Fide carent verba. *Mendacia.*
 Invidia, honore mortis, mente bona carere.
 Labe vita carens. *Innocens, Probus.*
 Lachrymis caruere gene.
 Successu carent doli. *Succedo.*
 Reditu vela carent. *Redeo.*
 Rubigine dentes careant. *Rubigo.*
 Sole carens domus. *Sol.*
 Virtute carentia verba. *Improbus.*
famque pudet vanas sine carere preces. *Precor.*
Nostra verecunda vota pudore carent. *Impudens,*

Carpo.

Vindemiam de palmitē carpere. Virg. *Vindemia.*
 Ætas carpitur : i. e. *vita agitur.*
 Cibos digitis carpere. *Comedo.*

Pede carpere campos. *Ov. Ire.*

Fugam carpere. *Fugior.*

Carpere iter supremum. *Hor. Morior.*

Carpere soporem : i. e. *Dormire.*

Forma carpitur suo spatio. *Hor. i. e. corrumpitur magis, quo longius durat.*

Opes alicujus carpere : i. e. *Auferre.*

Ægro assiduè mens carpitur æstu curarum. *Val. Cura.*

Gaudia carpere. *Ov. Gaudeo.*

Cedo.

Furor cessit, & quievit. *Virg. Desinere.*

Lumina cedunt somno : i. e. *Vincuntur.*

Lux candida cessit nubibus. *Stat. Fugo, Bello.*

Mens duro nunquam cessura labori. *Claud. Fortis, Constans.*

Pudor ab ore cessit. *Impudens.*

Voto res cedit. *Ov.*

Sensus cesserunt pectore.

Cedendo victor abibis. *Ovid.*

Vultus cesserunt : i. e. *periit forma.*

Cessit illi victoria. *Vinco.*

Cingo.

Comas diademate, lauro, Tempora floribus, serto cingere. *Corono.*

Urbem muris, obsidione, flumina ripis, fossas munimine cingere. *Obsidere, munire.*

Turba latus tibi cingit. *Ov. Comitior.*

Pennæ cingunt utrumque latus. *Ovid. Pennatus.*

Flammis mœnia cingunt. *Virg. Incendo.*

Milites rarâ muros cinxere coronâ : i. e. *Rari excubabant.*

Fossæ cingebant oppida. *Ov. Fossas ducere.*

Saltus

Saltus indagine, venatu cingere. *Venariis*

Fluvius cingit urbem. *Fluo.*

Ora comis cincta. *Crines.*

Agminibus comitum cinctus eo. *Comes.*

Montis caput cinctum nubibus. *Altus.*

Vitiis cinctus. *Claud. Scelestus.*

Clando.

Aditus ad vulnera claudere. *Stat. Impedio.*

Dolor animum claudit : i. e. *cecidit exanimis ob dolorem. Exanimis.*

Animæ clausæ tenebris & carcere cæco : i. e. *inclusa corporibus. Vir.*

Custodia fugam claudit. *Ov. Fugere nequeo.*

Claudere lumina alicui *Mart. i. e. Supervivere.*

In æternam claudentur lumina noctem. *Virg. Mori.*

Aquæ clauferunt ora loquentis. *Ovid. Submergi.*

In clauso ore tenere linguam : i. e. *silere Mart.*

Rura gelu claudit hyems. *Virg. Frigus, Gelu.*

Incendia vias claudunt. *Stat. Incendium.*

Claudit cœnam cibus. *Mart. i. e. Sumitur in fine cœnæ.*

Opus aliquod claudere : i. e. *Finire, labores claudere belli.*

Ætas claudit octavum lustrum : i. e. *annum quadragessimum ferè egit.*

Animam laqueo claudere. *Ov. via animæ laqueo clausa. Suspendo, strangulo.*

Latus claudere alicui. *Comitari.*

Claudit aqua locum illum : i. e. *cingit.*

Aquæ clausæ riparum margine. *Ov. Ripa.*

Valles insidiis claudere. *Insidiari.*

Coëo.

Coit gelidus formidine sanguis. Virg. *Timeo.*
formido.

Terra coit frigore. *Frigesco.*

Cornua lunæ coeunt: i. e. *Plenilunium.* Ov.

Cicatrix, vulnera coeunt.

Coire in fœdera. *Fœdus.*

Agmina coeunt. *Convenio.*

Immitia placidis coeunt. Hor. *Quadrare, aptare.*

Cogo.

Acies in prælia cogere. *Colligere.*

Equum cogere verberare. *Verbero.*

Committo.

Furta committere latebris: i. e. *Abscondere.* Stat.

Gemmas committere mero *vel* merum committere

Gemmis: i. e. *Gemmatis poculis.* Stat.

Sulcis *vel* terræ committere semina. Virg. *Sero.*

Stirpes committere ramis. Luc.

Vinum committere venis. Hor. *Bibo.*

Tecto *vel* urbi se committere. Ov. *Intrare.*

Aulis magnis se committere. Claud. *Audeo.*

Ratem committere vento. Ov. *Navigo.*

Unda se commisit ventis. Ov. *Tempestas.*

Fratres committere odiis. Claud. *Odiū concitare,*
rixas.

Prælia committere. Val. *Pugna.*

Compleo.

Complevit sua fata *vel* tempora: i. e. *Mortuus.* Ov.

Clamoribus omnia complent. Luc. *Clamo.*

Nemus voce, locum querelis, vagitu complere.

Luc. *Clamo, queror, vagio.*

Læto complêrant littora cœtu. *Convenio.*

Horrea

Horrea complere messibus. Luc. *Messis.*

Aures complere sermonibus. Claud. *Garrulus, loquax.*

Orbem complet gloria. Ov. *Gloria.*

Compono.

Componere comas, crines, i. e. *Ornare.*

Exercitum pugnae componere. Tac. *Præparare.*

Oculos componere, claudere somno. *Dormio.*

Componere vitem in brachia. *Ligare vitem.*

Mortuum tumulo, se toro, lecto componere.

Lectum adire.

Vesper componit diem. *Vesper.*

Curas componere: i. e. *Sedare.*

Fluctus, tumultus componere magna. *Sedare.*

Parvis componere magna: i. e. *Equiparare, comparare.*

Comprimo.

Gressus comprimere: i. e. *Gradum sistere.* Virg.

Fletus comprimere vel Lachrymas. *Abstineo.*

Fluctus insanos irarum, oculos, impetum comprimere. *Minus sisto.*

Manu compressa cætaries. Luc.

Comprime tela manu: i. e. *Noli jaculari.*

Concido.

Armis, arcu, ictu fulminis, macie, vulneribus concidere. Ov. *Occidi.*

Corpus concidit magna ruina. Luc. *Pereo, ruina.*

Vita concidit: i. e. *Perit.* Luc.

Concidit Troja. Virg. *Pereo.*

Concipio.

Æthera mente concipere. *Cogito.*

Curam, amorem alicujus rei, furias, furorem,

Irarum sævos ignes concipere. *Irasci.*
 Iras ingentes animo, Nefas mente concipere.
 Semina concipit terra, *Ov. Sero.*
 Triste aliquid pectore concipere. *Cogito.*
 Vota concipere : i. e. *Orare. Ov.*

Concutio.

Singultu concutiente ora sonant. *Ov. Singultus.*
 Fortuna luctu concutit orbem. *Virg. Fortuna.*
 Serena cæli Deus sonitu concutit : i. e. *Tonitru. Luc.*
 Metus ossa concutit. *Ov. Metuo.*
 Pectora planctu concutere. *Stat. Plango.*
 Boreas freta concutit. *Ov. Ventus, tempestas.*
 Ora concussa risu. *Luc. Rideo.*
 Corpus concussum vulnere. *Stat. Vulneratus.*
 Mens concussa metu. *Timidus.*

Confero.

Quem Nymphæ pellicis ira contulit in saxum : i. e.
Mutavit. Ov.
 Certamina belli inter se conferre. *Pugno.*
 Faciem & mores conferre duarum : i. e. *Comparare*
inter se. Ov.
 Manum cum aliquo conferre. *Virg. Pugno, dimico.*
 Nominibus magnis se conferre : i. e. *Comparare se*
magnis viris. Ov.
 Collatâ dexterâ prælia movere. *Ov. Pugnare.*
 Marte collato dare aliquem letho : i. e. *Cominus in-*
terficere. Ov.
 Arma undique collata. *Luc.*

Conficio.

Ignes conficiunt sylvas. *Luc. Ardeo, comburo.*

Pavor attonitos confecerat hostes. Luc. *Pavidus, timidus.*

Fame, siti, doloribus, ævo, flammis, curis confici.
Fames, sitis, accendo.

Gladio confectus. *Occisus.*

Cursus anni vel annuos cursus sol conficit. *Annus.*

Artus confecti languent. *Debilis, fatigatus.*

Fata confecta. Luc.

Forma confecta macie. *Macer.*

Magno confecta labore pectora. *fatigatis.*

Conjicio.

In medium conjicere saxa. Virg.

Telum sine ictu conjicere. Id. *jaculari.*

Crimen, culpam fulmina conjicere in aliquem.
Imputo, accusare.

Conjugo.

Dexteras, calamos cerâ, vires conjungere. Virg.

Amor fœdere conjungit amantes. Cat. *Amor.*

Castris se conjungere. Claud.

Marrem conjungere Sil.

Conjunctior illo nemo mihi. Ov. *Amicus.*

Consero.

Prælia, dexteras, verba, diem nocti, femur, femuri, latus lateri conserere.

Multaque per cæcam congressi prælia noctem conserimus.

Pugna conseritur. *Pugna.*

Telis confertis agmen conjungere. Val.

Bella bellis conferta. Luc.

Tegmen spinis confertum. Virg. *Spineus.*

Confido.

In ignes confidere. Virg. *Conflagrare.*

Regia rota confedit in cinerem. Stat. *Conflagro.*

Ubi ira confedit. Virg. *Placari.*

Ignis confedit. Ov. *Desino.*

Sedibus, scamnis, regno, solio, tectis, terrâ,
transtris, aulâ confidere.

Consto.

Ille ubi constat. Hor. i. e. *Constans manet.*

Quæ animo sententia constet. Virg. *Sentio.*

Vita constat sine crimine. Ov. *Innocens.*

Pectore constanti corpus. *Fortis, constans.*

Constante pietate aliquem tueri. Ov. *Fidelis, defendo.*

Consumo.

Ævum in curis, bellis consumere. Luc. *Vivo.*

Consumere curam in re unâ. Hor. *Curo, impendo.*

Nocte consumpta: i. e. *Mane.*

Preces consumere: i. e. *Frustra diu orare.*

Ab annis longis consumi. Ov. *Senex.*

Morte consumptus Tib. *Mortuus.*

Consurgo.

Venti consurgunt. Virg. *Ventus.*

Terno consurgunt ordine remi. Virg. *Remigo.*

Bellum consurgit. Id. *Bellum.*

Consurgere carmine Mæonio. Ov. *Carmen.*

In arma consurgere. Virg. *Pugnare.*

Consurgunt geminae quercus intonsaque cælo attollunt
capita. Virg. *Altus.*

Contingo.

Infamia temporis contigerat nostras aures. Ov. *An-*
dio.

Avem contingere ferro: i. e. *Telo jaculari.* Virg.

Limen alicujus contingere. *Adire.*

Metam, portum, contingere.

Saltu terram contingere. Stat. *Saltare.*

Visu contingere aliquid. Sil. *Video.*

Contingunt corpus amurca : i. e. *Ungunt.* Virg.

Sale aliquid contingere : i. e. *Salire.*

Pocula circum oras melle contingere; Luc. *Illino.*

Colore croci contactum : i. e. *Tinctum.*

Cupidinibus nullis contactus. Prop. *Cupido.*

Convello.

Glebam vomere convellere Cat. *Arare.*

Dapes convellere avido dente. Virg. *Comedo.*

Turres & culmina domorum convellere. *Demolior.*

Ferro quid convellere. *Comminuo.*

Sylvam viridem ab humo convellere. *Eradico.*

Loca convulsa vastâ ruinâ. *Ruinofus.*

Corripio.

E sommo, strato corripere corpus. Virg. *Surgo.*

Hastam vi corripere. Id. *Arripio.*

Morbi singula corpora corripunt. Virg. *Æger.*

Corripuere viam : i. e. *celeriter erant.* Virg. *Celer.*

Amore correptus. Ov. *Amo.*

Voce, verbis magistri correptus. Hor. *Objurgo.*

Correptum manibus tenere. Virg. *Teneo.*

Corrumpto.

Voluptas corrupta dolore. Hor.

Sæcula, sanguis corruptus. Luc. *Vitiosus.*

Litera græca, corrupta sono latino. Ov.

Iter factum corruptius imbri. Hor.

Ceres corrupta undis. Virg.

Vitio corrumpi. *Seduci peccare.*

Spem corrumpere fraude. Ov.

Otia corrumpunt corpus. Ov.

Artus corrumpere febribus. *Febris.*

Oculos corrumpere fletu. *Fleo.*

Credo.

Pugnæ se credere. *Virg. Pugnā adire.*

Pedibus se credere. *Sil. Ire.*

Credere campo aciem. *Prodire.*

Summam belli puero credere. *Virg. Committo.*

Credere se cælo præpetibus pennis. *Virg. Volare.*

Credunt se gramina in novos soles: i. e. *Egrediuntur terram. Virg.*

Nimium ne crede colori: i. e. *Confidas.*

D.

Decurro.

Lumen vitæ decursum. *Lucr.*

Versu decurrere pugnas. *Stat. Describo.*

Vitam decurrere: i. e. *Vivere. Propert.*

Inceptum laborem decurrere. *Virg. Prosequor.*

Cito decurrit tramite. *Virg. Curro.*

Decurrit cita puppi vel celeri cymbâ: i. e. *Navigat.*

Deficio.

Æquor deficit puppibus.

Membra deficiunt. *Luc. Sensus undique deficit.*

Deficiunt sylvæ glandes. *Virg.*

Deficere animo, animi viribus, mente. *Ov.*

Deleo.

Urbem cruore & flamma delere. *Vasto.*

Vetustas, delet famam operis. *Ov. Ruinosus,*

Tempus delevit amorem. *Ov. Pereo.*

Demitto.

Altèque jubebis in solido demitti puteum: i. e.

Desidere.

Vox per aurem demissa. *Hor. i. e. Audita.*

Corpora demittere morti. *Ov. Occido.*

Ensem

Ensem demittere in armos *vel* ferrum demittere in artus. Gladium demittere in ima ilia. Infontem demittere neci. Ovid. Virg. *Vulnerare, occidere.*

Oculos demittere, vultum metu demittere. Ovid. Orco demissus.

Demittere aliquid in pectus.

Demo.

Nubem supercilio demere. Hor.

Otia, mœrorem ex pectore, dolorem, commenda, amores demere &c. Lachrymis demenda mora est. Ovid.

Aliquid laudi demere.

Juga demere equis Ov.

Depello.

Depellere lacte, à lacte. Virg. i. e. *Ablactare.*

Pestem, nubila cœlo, causam lethi, curas vino depellere.

Dedecus patriæ, frigus, famemque depellere.

Depono.

Quidquid habes, depone tuis auribus. Hor. *Dico.*

Vim suam deponunt venti. Ov. *Malacia.*

Sitim, spem, severitatem, pudorem, pavorem, morbum, curas deponere.

Animam, corpus, strato deponere. *Quiesco.*

Corpora sub ramis deponunt arboris alta. Virg. *Jaceo.*

Detergo.

Nubila deterfa radiis. Claud. *Serenitas.*

Detergere fastidia. Hor. *Pello.*

Lachrymas detergere. Ov. *Abstergo.*

Tu primo hominem sylvestribus antris.

Elicis, & fœdo detergis sæcula victu. Claud. i. e. *Doces bonos mores.*

Diffun-

Diffundo.

Vox diffusa per aures. Lucr. Vox,

Comæ diffusæ. Ov. Crines.

Vultum diffundere: i. e. Hilarem se exhibere.

Comas diffundere ventis. Crines.

Dimitto.

Murmura venti dimittunt. Sil. Ventus.

Moras, milites dimittere. Festino.

In alicujus casus lachrymas dimittere. Fleo.

Bellum dimittere. Stat.

Do.

Dare vulnera ferro. Ov. Vulnero.

*Dare scriptis veniam, membris soporem, quietem
vel membra sopori, quieti: dare prælia, plau-
sum pennis. Dormio, prælior.*

Dare vela per undas. Ov. Navigare.

Victos dare terga coëgit. Virg. Fugio.

Studiis annos septem dedit. Hor. Studeo.

Ruinam dare. Virg. Vastare.

*Oculis ruborem, aditum, lacertis colla, gemmas
digitis dare.*

Campo se dare.

Clamorem ad astra, cantum dare. Clamo, cano.

Dare se fluctibus: i. e. Nare.

Pœnas sanguine dare: i. e. Mori.

*Mandata, præcepta dare, locum dictis dare, Au-
xilium dare. Ov.*

Duco.

*Soporem, somnum, somnos, senectam, retia,
remos, ruinam ducere, Dormio, piscari, remigare,*

*Pompam, Pocula, Piscem hamo, Muros, Colo-
rem ducere.*

In errorem ducere, Flendo horas ducere. *Decipio*
Fleo.

Fræna manu ducere. *Ov. Fræno.*

Blandis ducitur hora dolis. *Prop.*

Ducitur & digitis literarum meis. *Ov. Scribo.*

Lucemque à consule ducit Omnis honos. *Stat.*

Splendo.

Noctem ludo, Opes ab aliquo, Originem, ortum
 ab autore aliquo ducere.

Pectus in contraria ducere.

E.

Educo.

Pios eduximus annos : i. e. *Viximus.* *Prop.*

Aram sepulchri cælo educere certant : i. e. *Erigere.*

Molem educere cælo. *Virg. Edifico.*

Sub astra educere. *Idem.*

Effluo.

Desiderio alicujus effluere. *Ovid.*

Effluit æstas, æstus, voluptas præterita *Prætereo.*

Effluunt vires lassitudine, labore. *Fatigo.*

Effundo.

Fletum, lachrymas, sanguinem, rabiem, verba,
 vitam effundere.

Omnes studium certaminis effudit : i. e. *Exiverunt*
ad certamen.

Portis effusa turba ad videndum. *Excurro.*

In vota, questus, lachrymas effusus. *Queror,*
Fleo.

Autumnus effundit fruges. *Hor. Fruges.*

Odium, minas, iram in aliquem effundere. *Luc.*

Dolor effundit verba. *Loquor.*

Jubæ effusæ per colla.

Gran-

Grandine effusa præcipitant nimbi. Virg. *Grando Pluo.*

Imber effusus nubibus. *Pluvia.*

Opes, licentia, risus, fuga, cursus effusus.

In venerem, luxum, epulas effusus. *Luxuriosus, Gulosus.*

Ruunt effusi carcere currus. Virg.

Suis effusum sedibus hostem dum reprimit. *Excurre.*

Egero.

Egerit aquam fons. *Fluo.*

Dies egeritur querelis, & questu: i. e. *Transigitur.*

Dolor egeritur. Ov. *Pello.*

Iræ egerere. Stat.

Ejicio.

Arenæ in littus ejectæ. Ov.

Ejicere se ex oppido, sylvis, muris &c. *Prodeo.*

Ejectus navi fracta: i. e. *Naufragium passus.*

Elicio.

Domo vel tectis aliquem elicere. Hor. *Evocare.*

Aquas, lachrymas, sudorem, sanguinem, Arcana, vocem elicere.

Elicere ferrum terræ cavernis vel visceribus.

Voce mea voces eliciente. Ov.

Acribus est stimulis eliciendus amor.

Emineo.

Eminet extra terram: i. e. *Exstat.*

Eminet ante oculos, quod petis ecce tuos. Ov.

Arbor in arvis eminet. Ov. *Altus.*

Eminens è mari terræ globus. *Exto.*

Virtutibus, formâ, ingenio, artibus emines: i. e.

Excellis,

Emit-

Emitto.

Ex vinculis emissus. Salvo.

In hostes emissus eques.

Ardor se emittit. Ardor.

*Emittere jacula in cœlum, auras. Vocem emittere.
jaculari, clamare.*

Lachrymas emittunt. Fleo.

In lucem stygiis emisse tenebris. Prodeo.

Emissa cœlo vox, nox. Vox, nox.

Vix dum emissâ dies. Stat. Diesco.

Eo.

*Ivit ensis per artus, viscera, pectus, ilia. Trans-
fodio, confodio.*

Navibus instructis ire. Navigo.

ire in aliquem: i. e. Irruere.

Spiritus infelix peregrinas ibat in auras. Morior.

Dolo ire in hostem. Stat. Fraudulenter.

In scelus ire. Ov. Peccare.

It dias nostro Omine Felix.

Puppis it per fluctus. Stat. Navigo.

Eunt præcipites mores, i. e. In malum declinant.

*Luna it per cœlum obtusis cornibus. Virg. Luna de-
crescit.*

Æternas itur in usque moras. Claud. Mora.

Per tua, perque tui facta parentis eant. Imitor.

*In gemitus, planctusque oculis rorantibus ires.
Fleo.*

Exemploque nivis, quam mollit aquaticus Auster,

*Gutta per attonitas ibat oborta genas. Lachrymor.
fleo.*

Erigo.

Erigere se in gradus vel Erigi.

Arces, animum erigere. Stat. *Excito, edifico.*

Erigit aures ad vocem. *Audio.*

Fumus erigitus ad sydera. Virg. *Surgo, ascendo.*

Mentem, pectus, oculos, erigere. *Attendo, aspicio.*

Erigere, & recreare afflictum: i. e. *Consolari.*

Bonis erigi. i. e. *Extolli.*

Pontus in scopulos undas erigit. Luc. *Tempestas.*

Erectus in auras it sonipes. Ov. In armos erectus equus Stat.

Erectos ad sydera tollere vultus. *Aspicio.*

Pyra sub auras erecta. *Altus.*

In spem erectus. *Spero.*

Eripio.

Sensibus ereptis mens excidit. Cat. *Fatuus.*

Honor dolo ereptus. Virg. *Impetro obtineo.*

Oculis, pugna, periculis, ereptus. *Subduco, Libero.*

In primis annis ereptus: i. e. *Mortuus.*

Ab undis ereptus.

Præmia, pacem, pudicitiam, alimenta, animam alicui eripere. *Occido.*

Posse loqui eripitur. Ov.

Te hinc eripe. *Abeo.*

Vocem loquentis ab ore eripere. Virg.

Flammæ eripiunt noctem. Sil. *Ignis.*

Lepus eripitur moribus canis. *Libero.*

Moræ se eripere: i. e. *Non esse in mora.* Horat. *Festino.*

Collaturpi jugo, aliquem curis, dolis, flammis eripere.

Nubes eripiunt cælum ex oculis. Virg. *Flammæ eripiunt noctem.* Mem-

Membris alicujus animam eripere. *Ov. Occido.*
 Nubes eripiunt ex oculis. *Virg.*
 Anni jocos, ludos eripuerunt. *Hor.*
 Linguam alicui eripere: i. e. *Evellere.*
 Te hinc eripe.

Erro.

Huc & illuc errare, circum littora, omnia maria
 errare.

Per ignotos errant animalia montes. Toto passim va-
 gus errat in orbe. *Ov. Vagari.*

Passibus non certis *vel* cursu sollicito errare. *Eo.*

Non per dubias errant, mea carmina laudes. *Tib.*
Laudo.

Flamma per medullas errat. *Ov. Ferveo.*

Dolor errat per omnes. *Luc. Dolor.*

Manus errat, circum aures, & tempora. *Virg.*
Verbero.

Fluctuans navis errat amisso Magistro. *Virg. Fluctuo.*

Digitis errantibus scindere chelyn. *Stat. Ludo.*

Lumina errantia. *Oculis.*

Erumpo.

In aliquem erumpere. *Stat. Invado.*

Inter nubila sese erumpunt radii. *Virg.*

Erumpit se portis foras. *Prodeo.*

Illustrantur, & erumpunt omnia. i. e. *Manifestantur.*

Clades, gemitus, mugitus erumpit: i. e. *Auditur.*

Sagittæ, nervo pulsante erumpunt. *faculari.*

Undæ per fontem erumpunt. *Luc. Effluo.*

Exardeo.

Graviter exarsit: i. e. *Iratns.*

Cupidine novæ exarsit formæ. *Ov. Amo.*

Dolor exarsit in imis ossibus. *Virg. Dolor.*

Ignes exarsere animo : i. e. Ira. Virg.

Desiderio exarsit. *Desidero.*

Excido.

Spes , Pietas excidit. Ovid. *Pereo.*

Excidit è manibus victoria. *Amitto.*

Equis excidit juvenis. *Decido.*

Vinculis excidere : i. e. *Effugere.* Virg.

Cura meî tibi excidit. Ov. *Cura.*

Ingenium excidit tantis malis, Ov *Amitto.*

Fulmina exciderunt cœlo. Sil. *Fulmen, Tonitru.*

In vitium libertas excidit. Hor.

Excipio.

Amplexu excipere aliquem *vel* brachiis. Ovid. *Am-
plecti.*

Excipere clamoribus : i. e. *Applaudere.*

Gremio , osculo , benigno vultu , avidis auribus
excipere. *Osculor, Aspicio, Audio.*

Auras excipere fluentibus tunicis. Ov. *Velum.*

Galeâ excipit ictus. Ov. *Tego, Munio.*

Excipere labores , pericula , verbera, tela tergo.

Excludo.

Voluptas exclusa animo. Stat. *Contemno.*

Excludere auribus preces , animo voluptates. *Non
audio.*

Frigora excludunt radios, Stat. *Impedio.*

Excludere amicitia.

Complexu natorum extremo exclusus. *Impedio.*

Excutio.

Verba fortia alicui excutere. Tib.

Tela , soporem , risum sibi, metum de corde, Flam-
mas pectore excutere, Cibos ore excutere.
Stat.

Ab

Ab equis excuti.

Ignem de crinibus excutit. *Elicio.*

Lachrymas mihi excussit.

Mœnia fundo excutiam. Stat. *Dirico.*

Pacem excussit orbi. Luc.

Quies terrore excutitur. Ov.

Dolor mihi sensus excussit.

Exigo.

Tempore, mense, anno exacto. *Finio.*

Lux exacta solis, i. e. *Dies finitus.*

Per exactos annos: i. e. *Quot annis.* Hor.

Exactæ ætatis vir: i. e. *Decrepitus, Senex.*

Ferrum exigit per pectus. Stat. *Confodio.*

Mediam dies exigit horam: i. e. *Meridies est.*

Exigere opus: i. e. *Perficere.* Ov.

Furiis exactus: i. e. *Agitatus.*

Eximo.

Eximit ipsa dies omnes de corpore mendas. Ov.

Prætereo, consumo, tollo.

Ebrietas sollicitis animis onus eximit. Hor. *Libero.*

Eximere culpâ. *Excusare.*

Eximere honoribus: i. e. *Excludere rejicere.*

Fames exempta epulis. Virg. *Tollo.*

Eximere memoriæ. *Oblivisci.*

Expello.

Sedibus expulsi oculi. Luc. *Excutio, cæcus.*

Seges ab radicibus imis expulsa. Virg. *Eradico.*

Ira expulsa. Claud. *Defino.*

Tussim pectore expellere, curas, &c. Cat. *Libero,*

Tollo.

Vitia ex animo dictis expellere. Lucr.

Expulit helleboro morbum. Hor. *Sanare.*

Per vulnera animam expellere. Ov. *Occido.*
 Ævo expelli : i. e. *Mori.* Stat.

Extinguo.

Fama, Pudor, spes, extincta. *Pereo.*

Lumen extinctum : i. e. *vita Morior.*

Artus extincti. Ov.

Funere crudeli extinctus. Virg. *Occisus, Mortuus.*

Extinguere aliquem : i. e. *Occidere.*

Exturbo.

Exturbare animas cæde. *Occido.*

Ex animo ægritudinem exturbare. *Sano.*

Exturbare spem pacis. *Comas, Evello.*

Exuo.

Palmae vinculis exuta. Virg. *Solvo.*

Vitis exuta comam. Stat. *Decido, folium.*

Montes exuere sylvis, enssem vagina, aliquem sedi-
 bus, armis exuere.

Animus, pectus, curis exuitur. *Libero.*

Castris hostem, ferociam, mores hominum, fastum
 exuere. *Demo.*

Formâ exutus. Stat. *Deformis.*

Pudorem castum exuta. *Impudens.*

F.

Facio.

Iter sceleri facere. Ov. *Occasio.*

Amor fecit maciem. Ov. *Causo.*

Ufus moram facit. Ov.

Facere vulnera. Ov. *Vulnero.*

Venti facientes frigora. Ov.

Fallo.

Curam somno, volucres viscatâ virgâ fallere. Hor.

Capio, dormio.

Labor

Labor fallebat curas. Ov. *Laboro.*

Dexteram alicujus fallere : i. e. *Promissam fidem.*

Virg.

Visu falli. *Decipio, Erro.*

Nec vota fefellit eventus. Claud. *Succedo.*

Officium nec te fallit amice tuum.

Fatisco.

Corda longo sudore fatiscunt. Stat. *Sudo.*

Mens expugnata fatiscit. Stat. *Debilis.*

Fatiscit, laxaturque chelys.

Ferio.

Pectora plangore, manu, latus ense, aures crebris
ululatibus ferire. *Percutio, confodio, ululo, Cla-*
mo.

Fama ferit terras. *Fama.*

Venus ferit igne pectus. *Luxuriosus.*

Taurus ferit uncis cornibus hostem.

Ferit æthera clamor. Virg. *Clamo.*

Fero.

Fert animus : i. e. *Placet.* Ov.

Fert ætas : i. e. *Per ætatem licet.*

Ferre aliquem ad astra, gressus aliquo, præmia dig-
na, Deo preces. *Laudare, eo, oro.*

Vestigia sua ad aliquem, vel se aliquo ferre. *Eo.*

Sors tulit in Geticos, Sarmaticosque sinus. *Venio.*

Huc ora, oculosque ferebat. *Aspicio.*

Salto supra venabula fertur. Virg. *Salio, salto.*

Mente aliquo, in arma, pugnas, hostes ferri. *Ir-
ruo, cogito.*

Voluntas ita fert. *Volo.*

Passibus rapidis ferri. *Festino.*

Nomen insani ferre : i. e. *vocari.* Hor. *Vocari.*

Mitius feres. *Ov. Patior.*

Flumina ferunt classem. *Virg. Navigo.*

Classis fertur citâ gurgite. *Virg. Navigo.*

Ferveo.

Fervet ab ira. *Iracundus.*

Pectus avaritia, miseraque cupidine fervet. *Hor.*

Avarus, cupido.

Lethi fervebat amore. *Desidero.*

Opere omnis semita fervet. *Virg. Laboro.*

Mare fervet aquis. *Ov. Tempestas.*

Lingua mero fervet. *Ov. Loquax.*

Figo.

Fixum, immotumque animo sedet. *Virg. Propositum.*

Vultus fixit in imagine divæ. *Ov. Oculos figis in virgine, Aspicio, video.*

Oscula figere. *Osculari.*

Dicta hæc mea figite. *Virg. Observo.*

Arcana murmura figit auribus. *Stat. Murmura, Disco.*

In collo, figere dente notas. *Tib. Mordeo.*

Lævo mucronem tempore fixit. *Ov. Confodio, vulnereo.*

Fingo.

Ad rectum fingi: i. e. *Instrui. Hor.*

Pocula fingere de humo. *Fabrico.*

Verba inania fingis. *Loquor.*

Fortuna miserum finxit me. *Virg.*

Formas aptè fingetur in omnes. *Ov. Instruo.*

Comas auro finxerat. *Stat. Orno.*

Frango.

Euri frangunt sylvas. *Ventus.*

Bella, diem morantem mero, aliquem supplicio,
gemitu

gemitu frangere. Ov. Hor. Stat. *Bibo, Punio, Gemo.*

Doli demum frangentur inanes. Virg. *Supero, Impedio.*

Mala ingenium fregere meum. Ov.

Vinum sublimia pectora fregit. Ov. *Pessundo, Corrumpo.*

Se calor frangit. *Remitto, minuo.*

Minis nullis frangitur. Stat.

Euror, vires, spes, virtus, vox, fluminis undæ, Sapientia fracta. Ov. Luc.

Fundo.

Fusus humi toto corpore, membra fusa toro. *Faceo.*

Cantus de gutture, versus, flores, lachrymas, sanguinem, clangorem, iras, inanes loquelas, preces, sagittam; vocem fundere. *Cano, fleo, clango, loquor, oro.*

Per herbam fusi. *Faceo.*

Vulnere multo fusus. *Vulnero.*

Populataque plenis agmina se fundunt portis. *Erum-po.*

Fugio.

Non adeo nostro fugit ab ore color.

Qualia terrenum fugiunt molimina vulgus.

H.

Habeo.

Habet eos somnus. Ov. *Dormio.*

Quæ regio Anchisen, quis habet locus? Virg. *Moror.*

Quem languor, morbus, febris, calor, campus habet. *Egrotus, calor.*

Hanc cruor & cædes, bellaque semper habent. *Rixosus, turbulentus.*

Et rigidum ferri semina pectus habet.

Extinctum brachia pondus habent. *Amplector.*

Quis scit, an hæc sævas insula tygres habet. *Habito. Moror.*

Nec meus ullius crimina versus habet.

Haurio.

Haurire auribus vocem alterius. *Virg. Audio.*

Hausit cælum, aërem. *Respiro.*

Dolores, labores, gaudia, luctum, supplicia, pectora ferro haurire. *Virg. Gaudeo, lugeo, confedio.*

Haustræ mati naves. *Submersus.*

Pavor haurit corda: i. e. ferit. *Virg. Pavidus.*

Oculis aliquid haurire. *Virg. Aspicio.*

Lucem haurire. i. e. *Nasci.*

Flamma multos hausit. *Comburo.*

Rostro femur haurit adunco. *Ov. Arrodo.*

Haurit corda pavor. *Virg. i. e. Defatigat.*

I.

Facto.

Colla, oculos, caput, odorem, curas pectore jactare. *Virg.*

Convitia jactare gravidâ linguâ. *Convitiari.*

Voces ad sydera jactant. *Virg. Clamo.*

Ventis, undis, morbo, fluctibus, æstu, clamore, convitio jactari.

Imbuo.

Tela imbuta veneno. *Ov. Venenatus.*

Tellus imbuta scelere. *Cat. Scelestus.*

Vestis imbuta sanguine. *Ov. Sanguineus.*

Amoribus aulae imbutus. *Stat. Amo.*

Formidine, criminibus, literis, vitis imbutus.

Doctus, scelestus.

Im-

Impleo.

Ævum implendum non segnibus annis. *Ov. Vivo.*

Aures implere sermonibus. *Ov. Garrio.*

Cælum questibus, votis, convivia variis dictis, terrarum orbem nomine, famâ, diem sermonibus implere. *Queror, loquor, celebris.*

Locum aliquem clamore implere. *Clamo.*

Imago implevit oculos. *Sil. Aspicio.*

Sinum, verba Lachrymis implere. *Ov. Lachryma.*

Amplico.

Collo brachia, colla laqueis, comas sertis, crinem auro implicare. *Virg. Tib. Ov. Amplector, vincio, coronô.*

Erroribus sævis urbem implicat.

Litibus atris implicitus. *Hor. Litigo.*

Incesso.

Incessit ambos inopia. *Pauper.*

Discordia incessit regibus. *Virg. Discordia.*

Verbis amaris incessere aliquem. *Sil. Objurgare.*

Pœnis incessere gentem. *Punio.*

Lapidum jactu incessere aliquem. *Ov. Lapidare.*

Bello, dictis, convitiis incessere aliquem. *Convitiari.*

Incendo.

Querelis incendere aliquem. *Virg. Queror.*

Furiis, amore incensus. *Amo.*

Animum dictis incendere. *Virg. Fervor.*

Pudor incendit vires. *Virg.*

Induo.

Arma, iras, feveros vultus, mores pudicos induere. *Vultus, armare, mores.*

Induet & mores bellua iussa novos.

Si vesper olympum induat. *Vesper.*

Terra

Terra induitur segetibus, *vel* fructibus *Fruges*.

Arbor induerat se pomis. *Virg. Poma.*

Arbor induit frondes. *Frondeo.*

Telis pectora induere. *Armare.*

Infero.

Morsus, metum, mortem bellum, vulnera, damnum, pestem, ruinam inferre. *Mordeo, occido, bellare, vulnerare, nocere.*

Armatas manus turba in illum intulit. *Invado.*

Equus se infert campo. *Virg. Equito.*

Inficio.

Senecta caput, sanguis aquas, ora pallor albus, igneus rubor inficit. *Luc. Hor. Ov. Tib. Senex, sanguineus, palleo, pudor.*

Sanguine cultros, pocula veneno, inficere. *Virg. Venenatus.*

Invidiæ tabe infectus. *Ov. Invidus.*

Infundo.

Pax infusa per æquora. *Sil. Malacia.*

Collo infusus amentis. *Ov. Amplector.*

Infundere in auras verba. *Loquor.*

Infusa terræ Maria. *Inundo.*

Injicio.

Arma regnis, collo brachia, fræna licentiæ, fugam inimicis, metum alicui injicere: *Ov. Amplecti, frænare, fugare, terrere.*

Involvo.

Crimen involvit casside. *Sil.*

Nimbi involvère diem. *Virg. Nubes.*

Auster aquâ involvens navemque, virosque. *Virg.*

Submergo.

Nemus

Nemus involvunt flammis. Virg. *Accendo.*

Obscuris vera involvens. Virg.

L.

Labor.

Somnus in artus, humor, lachrymæ in genas labuntur. *Fleo, somnolentus.*

Gutta ex oculis labitur. *Lachryma.*

Labi per æquora rate. *Navigo.*

Frigus per ungues labitur. *Frigesco.*

Labo.

Labant animi: i. e. *Deficiunt.*

Animum labantem impulit. Virg.

In dubio pectora nostra labant. Ov. *Dubito.*

Spes labat mista metu. Ov. *Metus.*

Mergo.

Mergere aliquem undis, æquora, in aquam, lumina somno, ferrum visceribus, hominem malis, funere, &c. Claud. Ov. *Submergo, dormio, confodio, occido.*

Ferrum mersum in robora. *Vulnero.*

Res merse caligine. Virg. *Obscurus.*

Mitto.

Corpus sepulchro, hastam in ora, orbem totum sub leges, sanguinem e corpore mittere. Lucr. Stat. Virg. *Sepelio, confodio, subjugo.*

Clamor missus ad sidera. Stat. *Clamo.*

Mittere radicem. *Radico.*

A saxo mittere se: i. e. *Precipitare.* Ov.

Obsero.

Rura obsita pomis, loca virgultis, aër pallore, iter nivibus, loca tenebris, pudore obsitus. *Pallidus, nix, Tenebrosus, pudicus.*

Occu-

Occupo.

Amplexu aliquem occupare. *Ov. Amplecti.*

Sopor occupat fessos artus. *Virg. Dormio.*

Fama occupat aurem. *Hor. Audio, fama.*

Timor, pavor, metus hominem, sopor lumina,
pallor ora, navis portum occupat. *Hor. Virg.*

Timor, dormio, albus, appello.

Mors illum occupat. *Mortuus.*

Occupare locum, honores.

Opprimo.

Jaculo oppressit leonem. *Confodio, jaculor.*

Invidiâ, catenis, formidine oppressus. *Invidus,*
ligatus, timidus.

Penuria victus opprimit eum. *Hor. Pauper.*

Opprimit dolor pectus. *Doleo.*

Fluctus oppriment hanc animam. *Submergo.*

Flammas opprimit unda. *Extinguo.*

Palleo

Genæ languido candore, saxum auro pallet. *Ov.*

Metu, timore, pallere. *Ov. Timeo.*

Amore argenti pallere. *Hor. Amo, avarus.*

Pallent amisso sanguine venæ. *Ov. Pallidus.*

Seges pallet. *Ov.*

Saxum palluit auro. *Ov. Aureus.*

Pondo.

Alas velorum pandere. *Velum.*

Limina, mœnia urbis, viam, rem ordine, viam
fugæ pandere. *Aperio, narro, ostendo.*

Claustra januæ, spatia membrorum pandere. *Cat.*

Extendo, aperio.

Ulmus pandit brachia. *Explico.*

Pario.

Curas nobis peperit injuria. Prop. *Cura.*
 Fructum , dolorem , gloriam , diffidium , gau-
 dium parere. *Causare.*
 Laurus illi peperit æternos honores. Hor. *Honor.*
 Somnum tibi peperit mero. Tib. *Dormio.*
 Regna parta per gladios, *Acquiro.*
 Res sanguine partæ.

Paro.

Vina parant animos. Ov.
 Blanditias alicui , dapes , convivias , bellum , in-
 sidias , exequias , exitium , triste facinus parare.
 Membra parare pugnae. Ov. *Aptare.*

Pasco.

Oves ad flumina pavit Adonis. Virg.
 Corvos pascare in cruce. Hor.
 Corpora pascere pabulis. *Pabulum, comedo.*
 Barbam , furorem , iras , oculos pascere. *Iracun-
 dus, delectare.*
 Polus poscit sydera. Virg.
 Spes est , quæ pascit amantes. Ov. *Spes.*
 Lumina , oculos , pascunt colores. Ov. *Aspicio, vi-
 deo.*
 Non animum pascat prospectus inanem. Virg. *As-
 picio.*

Pateo.

Fores concussæ patuere. Ov. *Aperio.*
 Pectus patuit ferro. Ov. *Valnero.*
 Atria patuerunt doctis libellis.
 Iræ Deum patuere. Lucr.

Patens

Patens in pectore vulnus, Virg.

Humerus, iter, lux, oculi, pelagus patens,
Pello.

Inimicos pellere tectis, Ov. *Expello.*

Canities lascivos amores, sol umbras noctis pel-
lit.

Curas vino, humum pedibus, morbos arte phœbea,
pericula, sitim, tegnes somnos, timorem pelle-
re. *Bibo, calco, sano, evigilare.*

Arbor ventis, fides auro, lyra manu pulsa.

Regnis, folio pulsus.

Pudor pulsus. *Impudens.*

Nervi in fidibus pulsi, tympana pulsa. *Ludo.*

Macies pulsa fugit. Ov.

Pendeo.

Nati pendem eircum oscula. Virg. *Amplector.*

In summo fluctu pendere. Virg.

Casu pendemus ab uno. Luc.

Fortuna ducum pendet. Luc.

Narrantis conjux pendet ab ore viri. Ov. *Audio.*

Pendet animus. *Dubito.*

Fata, nubila prudentia. Ov.

Brachia pendentia collo. Tib. *Amplector.*

Pendent opera interrupta, minæque mirorum in-
gentes; i. e. *Cessant.* Virg.

Penetro.

Vox penetrat ad aures. Ov.

Tremor penetrat in artus, Ov. *Tremo.*

Pavor penetrans in præcordia. Sil. *Paveo.*

Limina mortis penetrata. Stat.

Pectus nulli penetrabile ferro. *Solidum.*

Pera-

Perago.

Ævum, ætates salubres peragere. Hor. Vivo.

Busta, bella peragere. Bellare.

Cursum, quem desiderat fortuna, peregi. Ov.

Inceptum peragunt iter. Virg. Proficiscar.

Latus ense peregit: i. e. penetravit latus ense.

Confodio.

Noctem vacuus somno peregi. Ov. Insomnis.

Otia peragebant gentes. Ov. Quiesco, otior.

Sol duodena peregit signa. Ov. Annus.

*Lux, vita sine labe, cædes, opus, sacra Deo per-
acta. Vivo.*

Reus peragor ore populi. Ov. Accuso.

Opus, partes alicujus, laboris pensum peragere.

Absolvo, perficio.

Percello.

Cuspide perculit. Ov. Pungo.

Casu iniquo percussus. Virg. Infelix.

Perculsi membra timore. Lucr. Timidus.

Ingenti percussus amore. Virg. Amo.

Percipio.

Fructum percepimus anni. Prop.

Oculis percipere funera. Video.

Brevis percepta voluptas, secura gaudia &c. Ov.

Voluptas.

Mea percipe verba: i. e. Audi.

Percurro.

Murmura percurrunt cælum. Lucr. Murmuro.

Animo rotundum percurrere cælum. Hor.

Cogito.

Percurrit ossa, artus, membra pavor, tremor, lues,

Dolor. Tremo.

Pectine percuttere telas. Virg.

Percutio.

Fulmine, gladio, securi, vulnere, virga, ictu fulminis, Dolore extremo percuti. Ov. *Fulmen, vulnere, doleo.*

Lyra percussa. Ov. *Lyra.*

Littora percussa fluctu. Virg.

Puppis percutitur rapido Noto. Ov. *Tempestas.*

Pectus manu percussit. Virg. *Plango.*

Pereo.

Amore indigno, telus, flammis perire. Amo, *comburo.*

Formosæ periêre comæ. Ov.

Fraude perit virtus. Ov.

Puppis hausta perit. Ov. *Submergo.*

Percunt sole repente nives. Ov. *Nix.*

Perit labor irritus anni.

Perit decor multo vulnere. *Vulnus.*

Perfundo.

Ensis sanguine, vestis ostro, Corpus frigore lethi,

Gloria furo perfusa. Ov. Luc. *Sanguineus, Purpureus, frigidus.*

Canities immundo vulnere perfusa. Virg. *Vulneratus.*

Tempestate belli perfusus pectora Mavors. Stat.

Sanguine perfundit penates. Ov.

Metu, timore, gaudio, tristitia perfusus. *Timeo, gaudeo.*

Lachrymis perfusus. *Fleo.*

Permitto.

Equo permittere habenas. Tib.

Carnias permittere turbinibus. Claud. *Tempestas.*

Quæ patria hunc permittit morem. Virg.

Precibus alicujus aliquid permittere. Stat.

Annuo.

Per solvo.

Vota Deo, præmia promissa, Poenas sanguine persolvere. Virg.

Honorem alicui persolvere. Virg.

Persono.

Aurata cythara personat. Virg. *Ludo.*

Cerberus personat regna latratu. Virg. *Latro.*

Tibia personuit solemnî cantu. Ov. **Canibus** domus. Hor. **Saxa** dulci fistula. Hor.

Quantus ab æthereo personat axe fragor. Ov. *Fragor.*

Aurem alicujus personare. Hor. *Clamo.*

Pervado.

Pallor pervasit ora. Sil. **Clamor, fama, rumor,** urbem, domum.

Incendia pervaserunt agros. *Incendo.*

Morbis membra pervasit, *Ægroto.*

Peto.

Habes tota quod mente petisti. Virg.

Certum voto pete finem. Hor.

Vultu tacito petit oscula. Luc. **Anxia** lectum vacuum petit.

Cursu deserta, montem, sublime petere. *Curro.*

Capillos, genas, ungue petis.

Corpus ferro, pectus alicujus gladio, aliquem telis, saxis, petere. *Confodio.*

Bello petit urbem. Virg. *Oppugno*.

Altum flamma petit. Ov. *Ignis*.

Parnassus petit astra duobus verticibus. Ov. *Assurgō, altus*.

Amnis campum petit per saxa volutus. Virg. *Fluo*.

Veneno, fraudibus aliquem petere. *Venenatus*.

Pono.

Capillos ponere sine arte, comas in statione, domos sub terris, finem scelerum, vitæ.

Fundamina prima favis ponere. Virg. *Ædifico*.

Suppliciter posito procubuere genu. Ov. *Flecto*.

Amorem, curas, merum, modum exitiis, orationi, gruibus pedicas, retia cervis ponere. Virg.

Ponuntque ferocia Pœni, corda volente Deo.

Urbem ponere in montibus.

Posita sub nive terra latet.

Toro se, humo semina, merum in gemmâ ponere; i. e. *In poculo gemmis ornato ponere*.

Hic juvenem agresti sublimem in stramine ponunt.

Cum veni posuere, omnisque repente reledit flatus.

Et jam olim seras posuit cum vinea frendens. Virg.

Incendia vires indomitas posuere. Virg.

Querelis positis ora quiescunt. Prop.

Verecundiam : superbiam, lucri studium, pudorem, odium, dolorem, decorem, ferocia corda, nigrum colorem ponere : i. e. *Deponere*.

Premo.

Pressa est insignis gloria facti : i. e. *Author ignoratur*. Virg.

Arva aliena iugo premere. Virg. *Subjugare*.

Arva premit pelagus : i. e. *Aquarum abundantia vastat*.

Sonus

Sonus remorum premitur clamore: i. e. *Præ clamore non auditur.*

Obsidione, servitio urbem, imperio ventos, hasta aliquem, collum laqueo premere; cursum apri clamore premens, *Virg.*

Fronde crimen premere. *Ov.*

Dolore, luctu, fame, tempestate, miseriis, frigoribus, inopiâ premi.

Nocte, invidiâ cælo, odio, premi.

Attoniti pressere gradum. *Eo.*

Quies pressit oculos. *Virg. Quiesco.*

Iras graves premere. *Luc. Ira.*

Sedilia premere: i. e. *Sedere.*

Frondes, vitem falce premere.

Vocem premere: i. e. *Tacere.*

Solo pressotenuit vestigia. *Virg. Sisto.*

Oscula pressa jungere. *Virg. Osculari.*

Ore presso obmutuit. *Obmuteasco.*

Pressus sub corde dolor. *Stat. Dolor.*

Comâ pressâ sustinere galeam. *Virg. Pileus, galea.*

Pressus gravitate soporis. *Ov. Dormio.*

Humi pressus utroque genu. *Stat. Flecto.*

Profundo.

Ignes profundere: i. e. *Emittere.* *Lucr.*

Lachrymas oculis, pectore voces, fletus super ore profundere. *Fleo.*

Verba ventis profundere. *Loqui.*

Profundere numeros, census. *Impendo.*

Lachrymis vultum lavere profusis. *Ov. Fleo.*

Toga profusa ad calces. *Pendeo.*

Vivere profuso sumptu.

Profusa voluptas , mens. Stat. *Gaudium.*

Promitto.

Crinem , barbamque promittere. *Pendeo , longum.*

Corpus mihi promissum : i. e. *Longum.* Ov.
Longè tela promittere. *faculari.*

Promo.

Diem promit , & celat sol. Hor.

Spicula promit de pharetra. Ov. *faculari.*

Æstus promit Titan. *Ferveo.*

Gemitus de pectore promere , voces , querelas,
verba. *Queri, gemere.*

Prorumpo.

Prorumpit fons, *Flo.*

Cupiditas , scelus , audacia eò prorumpit. *Patet.*

Voce prorupit ad auras. Sil. *Audio, sono.*

Hæc agit , & densos medius prorumpit in hostes.
Virg. *Invado.*

Proscindo.

Terram aratro , quercum ferro proscindere. Ov.
Aro , seco.

Æquor rostro , carinâ proscindit. Cat. *Navigo.*

Juvençis validis terram proscindere : i. e. *Arare.*

Convitiis fœdis aliquem proscindere. *Convitiari.*

Pectus proscissum vulnere Stat. *Vulneratus.*

Prosequor.

Dictis prosequi aliquem. Virg. *Lando.*

Abeuntia vela prosequi oculis. Ov. *Prospicio.*

Visu prosequimur illos. Stat.

Ventus euntes à tergo prosequitur. Virg. *Flo.*

Prosequimur funus , vel exequias.

Ali-

Aliquem laudibus, lamentis, lachrymis, amore,
memoriâ, omnibus officiis prosequi.

Plausa, clamore prosequi alicujus memoriam. *Lan-*
do, acclamo.

Profilio.

Scintillam subito profiliisse ferunt. *Ov.*

Profiluit inde spuma pinguis. *Spuma.*

Profiliet frænis vaga natura remotis. *Hor.*

Iustæ profiliunt lachrymæ. *Mart. Fleo.*

Toris altis profilit. *Surgo.*

In apertos campos, hostes profiliunt. *Luc.*

Procedo.

Prosterno.

Telo virum, corpus, hostem ferro prosternere,
faculari, confodio.

Oppida fragore, sylvam pondere, vineas in terram
prosternere. *Vastare.*

Nutantique ruens prostravit vertice sylvas. *Sil.*

Opes regni prosternere. *Ruina.*

Enle adacto, morte, firi, mole prostratus. *Luc. Ov.*

Occisus.

Ante pedes lachrymis prostratus. *Flecto.*

Q.

Quatio.

Rates, vox, membra quassa.

Tonitrua quatiuntur cœrula cœli. *Luc. Tonitru.*

Tædam manu quaterere. *Cat.*

Risu aliquem quaterere. *Hor.*

Gemitu pectora quatit. *Gemo.*

Frigidus horror membra quatit. *Virg. Horreo.*

Alas magnis clangoribus, cursu armenta quaterere;

Virg. Volo.

Vastos quatit æger anhelitus artus. Virg. *Anhele*.
 Neptunus muros, magnoque emota tridenti,
 Fundamenta quatit, totamque à sedibus urbem eruit:
 i. e. *Urbs ob inundans mare everſa*.
 Nudos lacertos, certam haſtam improbus quatit.
 Ov.

R.

Rapio.

Campum rapit acrior lonipes. Stat. *Eo*.
 Venti carinas, equi currum per avia, fortuna juvenes
 prælia urbes rapuerunt. Ov. Luc. Horat. *Vaſto*,
ſubmergo.
 Vultus alicujus rapere. Ov.
 Vis rapuit, rapietque gentes. Hor. *Vaſto*.
 Viam rapere aliquo. Sil. *Eo*.
 Rapit huc, rapit impetus illuc. Stat.
 Amore cœco raptus furit. *Amo*.
 Fortuna rapta ex oculis.
 In fraudem, mœrorem rapi.

Recedo.

Flammæ recedunt. Virg.
 Turpiter victa venus ſæpe recessit. Ov. *Vinco*.
 Recedere ab armis.
 Sic, ut mater amat, ſic nunquam corde recedit
 Nata tuo. Stat. *Memor, Obliviſcor*.
 Avius à verâ longè ſtatione recedit. Lucr. *Abeo*,
Erro,
 Vita, fortuna, membra cæſa à cute ceſſerunt.
Morior, intelix.
 Ante ceſſiſſet caput hoc cervice cruentâ.
 Quam te. Ov.

Rarescunt tenebræ , tantum de luce recessit. Stat.
Vesper.

Quid furis , aut quonam nostri tibi cura recessit.
Virg.

Dilapsus calor , atque in ventos vita recessit. Virg.
Morior.

In otia ruta recedere Hor. *Quiesco.*

Recipio.

Frænum recipit equus. Hor. *Fræno.*

Animum, vultumque recipere. Ov.

Ossa receperunt frigus. Ov.

Pœnas ab aliquo recipere. Virg. *Punio.*

Gressum recipere ad limina. Virg. *Eo.*

Se recipere ab undis. *Emergo.*

Recipere in aures , i. e. *Andire.*

In cœlum recipi. Ov. Cœlo , cœlesti sede receptus
Beatus.

Nec recipi portis , aut duci in mœnia possunt.
Virg.

Hospitio recipere aliquem. Ov. *Hospitium.*

Recipere aliquem mensâ, lare, tecto. *Suspicio.*

Recipere corpore telum. *Confodio , vulne-*
rari.

Hastamque recepit , ossibus hærentem. *Confo-*
dio.

Verba aure recepta. *Audio.*

Somnus oculorum parte receptus. Ov.
Dormio.

Recludo.

Infernas referet sedes , & regna recludat pallida.
Virg. *Infernus.*

Cœlum luce æstivâ recludere. Virg.

Jugulum, ensē recludere. *Vulnere.*
 Tellus recluditur dente adunco. *Virg. Arv.*

Recondo.

Caput ftrato recondere. *Ov. Dormio.*
 Gladium lateri recondere. *Ov. Gladius.*
 Interius recondere Venerem. *Virg. Luxuriosus.*
 Multi præterea, quos fama obscura recondit. *Virg.*
Ignotus.

Reddo.

Animam reddere: i. e. *Mori.*
 Et prius hanc animam vacuas reddemus in auras.
Mori.
 Exequias, ludos, lucem, odorem, onera abo-
 rum, pœnas, promissa, sepulchro corpus, so-
 nitum plangoris, vicem meritis reddere.
 Atque utinam vitam pro te, tecumque liceret
 Reddere. *Ov. Morior.*
 Vitæ priori se; solatia confusæ menti, quietem
 corporibus, se labori reddere. *Solari, quiesco,*
laboro.
 Arte multa insignem aliquem reddere. *Hor.*
Instruo.
 Brachia reddunt gestus. *Ov. Gestus.*
 Quas hominum reddunt facies qualesque colores:
Vultus.
 Stridorem reddit Janua. *Stridor.*

Redeo.

Idque, reditque viam toties. *Virg.*
 Pedibus invitis redit. *Prop.*
 Mens, animus, vires, color in ora redit.
Convalesco.

Tumultus redeunt in corda. *Timultus.*

Redit agricolis labor actus in orbem. *Labor.*

Gramina jam redeunt campis. Hor. *Ver.*

Carbala redierunt adverso vento.

Aut redit à nobis aurora, diemque reducit. Virg.

Aurora.

Calor redit ossibus Virg. *Revivisco.*

Depositi mores redeunt.

Reduco.

Spem anxiiis mentibus, amorem scelerum, somnum reducere. *Excito.*

Fortuna reduxit iterum luctus. Claud. *Infelix.*

Aurora reducit diem, in vecta croceis quadragis, rotis, Ov. *Diesco.*

Dum mox frondosa reducitur æstas. Virg. *Æstas.*

Vesper ubi è pastu vitulos ad tecta reducit. Virg. *Vesper.*

Refero.

Aliquem ore referre. Virg. *Similis.*

Sed licet à parvis animum ad majora referre. Ovid.

Animum ad sua mala referte. Ov. *Cogito.*

Æneam animo, noxque, diesque refert. Ovid. *Cogito.*

Diem refert Titan. *Diesco.*

Ensem vaginæ, consilia in melius, figuras proavorum, Saporem salis referre. Virg. Lucr. Sil. *Similis sapio.*

Retulit ille gradus. *Redeo.*

Referre gratiam. *Gratus.*

Partem aliquam venti Divum referatis ad aures. *Audio.*

Ad

Ad aures alicujus aliquid referre. *Narrare.*
 Tum senior tales referebat pectore voces. *Loquer.*
 Ab æstu se referre. *Recedo.*
 Domum se referre. *Redeo.*
 Ora, & oculos in aliquem referre. *Aspicio.*

Relinquo.

Infecta sacra, fila, relinquit. *Imperfectus.*
 Lucem relinquere. *Mori.*
 Inceptum dext'ra reliquit opus. *Ov.*
 Pavor ossa reliquit. *Virg. Desino.*
 Ardet abire fugâ, dulces relinquere terras.
Abeo.
 Vita reliquit eum. *Morior.*
 Solus inops, expers letho, pœnæque relictus.
Ov.
 Cursus iterare relictos. *Curro.*

Remitto.

Curam, culpam, contentionem animi remittit.
Desisto.
 Fræna remittit equo. *Frænum.*
 Frænos dolori, iras, jus, labores, nervos, Pœnam
 remittere.
 Hyems se remittit.
 Furor ille se remisit. *Desino.*

Removeo.

Vitio ab omni remotus, longa regione remotus. *Ov.*
Innocens, dissitus.
 Vim procul hinc remove. *Ov.*

Cura removens soporem. *Ov. Insomnis.*
 Nubem animi dolor ipse removit. *Clarus,*
 Manus remove ex oculis. *Ov.*
 Invidiam à se remove, causas desidiæ.
Tollo.

Repello.

Aræ humili repulit famem. *Ov. Alo.*
 Fraus concessa est, repellere fraudem.
 Ver hyemem repellit. *Ver.*
 Æra repulsa sonant. *Lucr. Sonus.*
 Telum ære repulsum. *Virg. Telum.*
 Verba fastidita, preces alicujus repellere. *Ov.*
Preces.

Validos cute reppulit ictus. *İctus, verbero.*

Repeto.

Pœnas ab aliquo repetere. *Punio.*
 Domum, iter, urbem, somnum, audita repetere.
Redeo, dormio.

Revoco.

Opus ceptum, inceptos labores, oculos alicujus,
 studia intermissa revocare.
 Pedem revocare. *Ov. Redeo.*
 Et revocat cupidas alea sæpe manus. *Cv. Ludo.*
 Ingenium revocatur ab armis. *Dissuadeo.*
 Exordia pugnæ, gradum, lapsos ab errore revocare.
Emendo.

Revol-

Revolvo.

In eandem vitam revolve: i. e. *Reincidere.*

Saxa æstu revoluta pontus resorbet. *Virg.*

Tempestas.

Casus, antiqua revolvere. *Cogito.*

Quid in ista revolvor : i. e. *Cur eadem rursùm cogito.*

Vulnus revolvere *Stat.*

Rideo.

Ridet vultu fortuna sereno. *Ov. Felix.*

Domus ridet argento : i. e. *Splendet. Hor.*

Æquora ponti tibi rident. *Malacia.*

Rumpo.

Amnes fontibus rumpuntur. *Virg. Effluo.*

Et tantos rumpi non speret amores. *Virg. Cesso, desino.*

Pariterque sinum, pariterque capillos rupit. *Ov.*

Tristis, fleo.

Fulmen emicuit, & rupit diem. *Luc. Fulmen.*

Edicta, fidem, fœdus, legem, fœna pudoris
guttura cultro, pectora ense, ferro, iter cœp-
tum, questus pectore, somnum, tunicas, ve-
stes, vincula, vocem rumpere. *Ov. Virg. Violo-*
queror, confodio, impudens.

Invidiâ rumpi. *Invideo.*

Sermone silentia rupit. *Ov. Loquor.*

Horrea rumpunt immensæ menses. *Messis copio-*
sa.

S.

Satio.

Pectora sua luctu , oculos amore , lumina longo
visu , satiare. *Lugeo.*

Desideria , cor , iram satiare. *Desidero,*
irascor.

Fretum non satiatur aquis. *Ov. Mare.*

Mentis satiata libido. *Libido.*

Nondum satiata est cædibus ira. *Cades immanis.*

Sedeo.

Nomen in ore sedet. *Stat.*

Animo fixum, immotumque sedet : i. e. *Statui.*

Sedet morbus. *Egrotō.*

Serpo.

Ulcus serpit latè. *Cresco.*

Murmur serpit per agmina. *Murmur.*

Indignas promeret pestis cum tabida fauces.

Inque ipsos vultus superet atra lues.

Lachrymæ serpunt per vulnera. *Stat. Fleo.*

Flammæ tacitæ serpunt in viscera. *Ov. Ardor,*
desidero.

Dira per incautum serpunt contagia vulgus. *Virg.*
Morbus.

Solvo.

Amores alicujus , capillos , crimen , fœdera , fidem ,
jejunia , lachrymas , leges , solvere. *Violo , frango ,*
transgredior.

Cæde , dementiâ , luctu , formidine , vitâ solvere
aliquem. *Libero.*

Solvere linguam ad jurgia. *Jurgium, rixari.*

Lu-

Lumina alicujus solvere in lachrymas. *Luc.*

Fleo.

Quies solverat homines. *Ov. Quiesco.*

Solvit iter de littore puppis. *Stat.*

Cœlum solvere in tartara. *Virg. Navigo.*

Morte, vino, somno solutus.

Cœtu soluto discedunt. *Abeo.*

Culpa soluta mea est.

Anima solvitur in aëra. *Ov.*

Nives solvuntur : *Ov.* **Nix** soluta verno sole. *Li-quesco.*

Membra solvuntur frigore. *Frigesco.*

Spargo.

Coma canæ per caput omne sparguntur. *Ov.*
Canus.

Auxilium toto spargit in orbe suum. *Ov.*
Fuvo.

Flammas per nebula **Jupiter** spargit. *Lux.*

Humo semina voces ambiguas in vulgus, corpus aquâ, humum foliis spargere. *Ov. Virg.*

Semino, loquor, lavo.

Eurus spargens naufragium. *Sil. Naufragium.*

Fama spargitur in turmas *Stat. Fama.*

Membra spargenda procellis dare. *Luc. Submergo.*

Et jam prima novo spargebant lumine terras.
Lumen, dies.

Tempora sparsus raris canis. *Ov. Canus.*

Humerus sparsus capillis : i. e. *Sparsi capilli.*

Manus sparsæ cruore. *Cruentus, sanguineus.*

Ster-

Sterno.

Unda strata æqualiter. *Ov.*
 Venti placidi straverunt æquora. *Malacia, tranquillitas.*
 Fama tibi stravit benignum iter. *Stat. Fama.*
 Iter argento sternunt. *Corrumpto.*
 Corpore toto sternitur in vultum. *Stat. Cado, procumbo.*
 Terræ sternitur toto projectus corpore. *Virg. Cado,*
 Se somno, exitio gravi corda, telo, ictu, ferro
 aliquem, pecus, viros cæde sternere. *Hor.*
Virg. Dormio, vasto, confodio, vulnere, occido.
 Sternitur omne solum jaculis. *Jaculari.*
 Æquor stratum file. *Virg. Tranquillum.*
 Torrens rapidus stetnit agros. *Exundo.*
 Pavor humilis stravit corda. *Pavor.*

Sto.

Mens stetit in dubio. *Luc. Dubito.*
 Mare stat placidum ventis. *Virg. Tranquillitas maris.*
 Ne scia virtus stare loco. *Mobilis.*
 Spes & victoria stabat in ducibus. *Causa.*
 Fiducia belli Palladis auxiliis stetit. *Eido.*
 Prælia stant mihi cum Domina. i. e. *non exercemus.*
Prop. Pax.

Subdo.

Calcat equo, boves iugo, subdere. *Stimulo, iugum.*
 Subdita flamma medullis. *Virg. Arder.*

Fama subdit stimulos ingenii. Ov. *Excito.*

Oculorum visu aliquid subdere. Luc. *Propono.*
Subduco.

**Animam morti, se nimbo, custodiæ, lac agnis,
colla oneri, vires alicui subducere.** *Libero, nego,*
tollo.

Colles subducunt se. Virg. *Recedo.*
Subeo.

**Pœnas meritas, judicium principis, duros labo-
res, tecta, nemus, urbem, verbera subire.**
Luo, labor, intro, adeo.

Auxilio subire alicui. *Auxilior.*

Imago, cogitatio subit. *Cogito.*

Subeunt fastidia mihi. Ov. *Pertusus, nausea.*

Timor, spes, subit animum. *Timeo, spero.*

Sopor subit fessa lumina. Ov. *Dormio.*

Subeunt morbi, curæ, senectæ. *Ægroto.*

Leones subierunt currum.

Subjicio.

Has fortuna mihi spes subjicit. *Spes.*

Invidiæ faces subjicere. *Invidia.*

Subjicere sensibus, oculis, aliquid. *Propono.*

Brachia subjecit collo. Ov. *Amplector.*

Submitto.

Somnus lassos submitit ocellos. Ov. *Dormio.*

Animos submittere amor. Virg. *Amo.*

Latus submitit in herbas Ov. *faceo, reclino.*

Subtraho.

Aspectu, amplexu alicujus se subtrahere. Virg.

Fugio.

Se labori, colla jugo subtrahere. *Fugio.*

Timor ipse subtrahit vires. Ov.

Suppri-

Supprimo.

Supprimitur cibus animus :

Fletum , fræna vindictæ , habenas , cursus , iram ,
iter , lachrymas , querelas , vocem suppressere.

Taceo.

Pars vocis in medio suppressa sono. *Ov.*

Pectora suppressa vitiis. *Ov. Scelestus.*

Dolor suppressus alta mente. *Abconditus.*

Surgo.

Ex humili , in arma , in hastam. In somnos sur-
gere.

Æquora , aquæ in modum tumuli , aurora , astra
ignea , aræ de cespite surgunt.

Arces , mœnia , tecta domus , palatia , culmi in se-
getem surgunt.

Fruges nitidæ , ignis , iræ altius , limina gradibus ,
messis , opus surgit.

Pugna aspera , rumor , prælia acerrima surgunt.

Sensum surrexit virga per glebas. *Virg.*

Sententia surgit animo : i. e. *Oritur.* *Virg.*

Telluris in altum surgentis tumulus. *Mons.*

Pagina surrexit primo versu. *Ov. Scribo.*

Cervus surgens in cornua. *Virg.*

T.

Tango.

Baculo juvenem , metam vitæ , cor alicujus quere-
lâ tangere. *Queror.*

Fulmine , dolore tactus.

Carinæ tetigere portum. *Virg. Appello.*

Amore tituli tangebatur. *Ov. Amo.*

Cura campi me tangit. *Sollicitus.*

Fata impia me tangunt. *Virg. Infelix.*

Nonor tangit animum. *Curo.*

Vora tetigêre Deos. *Ov. Audio.*

Tego.

Lumina somno , consilium vultu , dolorem animi
regere.

Nox texit terras caligine. *Lucr. Nox.*

Tenebris teguntur omnia. *Lucr.*

Innoentiâ tectus. *Innocens.*

Tempero.

Frœnis ora , domum arte , amara risu temperare.

Hor. Prop. Domare , rideo.

Lymphâ temperat merum. *Tib. Affundo.*

Undâ temperat arentia ora. *Bibo.*

Tendo.

Palmas , lumina ad cœlum , pennis iter , capto vin-
cula , dolos , plagas , retia , arcus tendere. *Virg.*
Aspicio , volo , vincio , decipio , jaculari.

Oculos pariter , telumque tendit. *Virg. Jaculari.*

Ulterius ne tende odiis. *Virg. Odisse.*

Gressum tendit ad mœnia. *Id. Eo , proficiscor.*

Teneo.

Animos tenet novitate. *Ov.*

Cursum aliquo , famam sine labe , fletus , regna ,
rura , tecta , portum , sedem , armenta clausa
stabulis tenere. *Curro , rex , possideo , habito ,
appello.*

Quoniam fatali lege tenemur : i. e. *Impedimur.*

Voce tenere ruentem. *Luc.*

Voluptas vivendi me tenuit. *Virg. Voluptas.*

Vinçula tenent fessas naves. *Virg. Anchora.*

Torpor

Torpor membra, sitis hiantes tenet. *Piger, sitis.*

Obtutu defixa tenet ora. *Virg. Aspicio.*

Oculos sub astra tenebat. *Virg. Aspicio.*

Obsidione, flagitiis, errore aliquo teneri. *Obsidio, pecco, erro.*

Per Medios hostes fugam tenuit. *Virg. Fugio.*

Mandatum memori mente, animo, pectore tenere. *Cogito.*

Mora nulla tenuit vocatos. *Ov. Festino.*

Texo.

Carina suis costis texitur. *Ov. Edifico, fabrico.*

Nidos, sepes, flores, causas lethi, opus, epistolas, domum, vestes texere. *Fabrico, scribo, facio.*

Tollo.

Cornua in aliquem, minas, oculos, palmas ad sidera, risum tollere. *Hor. Rideo, aspicio.*

Querelam tollunt lugubri voce. *Lucr. Queror.*

Se humo tollere: i. e. Sibi nomen aliquod comparare. *Virg.*

Altè tollit sua corpora volucris. *Ov. Volo.*

Tollit humo saxum. *Elevo.*

Torqueo.

Jaculum lacerto, pollice stamina, oculos ad rem aliquam torquere. *Jaculari, aspicio.*

Vestigia torsit ad sonitum vocis. *Virg.*

Proras ad littora torquent. *Virg. Appello.*

Volubilibus squamosos nexibus orbes serpens torquet. *Ov. Serpens.*

Lumina flammantia torquens anguis. Virg.

Anguis.

Invidiâ, amore, dolore, metu torqueri. *Invidus,*
amens, metuo.

Traho.

Animam sub longa morte trahebat. Stat.

In arma viros, somnos per suspiria, ruinam, rubiginem, calorem, candorem, carum, noctem per pocula, laudem ab re aliqua trahere. Ovid.

Quo fata trahunt; retrahuntque, sequantur.

Virg.

Lapis traxerunt ossa figuram. Ov. *Similis.*

Fulgore nominis, & famæ, labæ communis vitii, spe exigua trahi. Ov.

Trahit sua quemque voluptas.

Torrens trahit sylvas præcipites. Virg. *Vasto.*

Quæ mentem infania traxit? Stat. *Insanus.*

Fata me trahunt in pœnam. Ov. *Punio.*

Tumeo.

Fluvii, animi tumentes.

Ora irâ, corda rabie, lumina fletu, tument. Virg.

Ov. *Iracundus, rabies, fleo.*

Corpus tumet omne veneno. Ov. *Veneratus.*

Laudis amore tumes. Hor. *Amo.*

V.

Vaco.

Armis, choris, epulisque vacare. *Saltare.*

Comedo.

Pudore vacat nox. Ov.

Curis vacans. *Incurius.*

Vacat

Vocat insula cultu. Ov. *Incultus*.

Dolore corpus vacat. *Liber*.

Lite vacant aures.

Velo.

Velat temporat myrto. Virg. *Corono*.

Pennâ latus, corpus maculoso vellere velat. Ov.

Induo.

Velari amictu croceo. Ov. *Induo*.

Corpora velantur lino. Sil.

Fronde velamus delubra Deûm. Virg. *Orno*.

Venio.

Vox ad aures, fortuna læta mihi, livor in artus,
 spes & merito, fulgor ab æthere venit. *Audio, fe-*
lix, invidia, spes, fulgor.

Rabies canibus venit. *Rabies*.

Sponte sua venit arbor. *Oresco*.

Verto.

In cinerem vertere. Ov. *Comburo*.

Oculos ad sydera, mœnia ferro, iter aliquo, sesia
 ludo, terram aratro, glebas vomeribus, vultus ad
 ora alicujus vertere. Lucr. Luc. Sil. *Aspicio, destruo,*
vasto, eo, aro, video.

Crateres vertere : i. e. *Potare*.

Dies vertitur. Prop.

Gradum vertere. *Redeo*.

Quæ te sententia vertit. Virg. *Muto*.

Stimulos sub pectore vertit Apollo. *Fervens*.

Verso gradu discedere. *Redire*.

Mens mea versa, cum fortunâ. Ov. *Muto*.

Sententia retro versa. *Muto*.

Volvo.

Ante pedes alicujus volvi. Prop. Flecto.
Volvuntur per culmina flammæ. Virg. Incendium.
Ignis volvitur summa ad fastigia. Ignis.
Lachrymæ volvuntur inanes. Fleo.
Oculos per singula volvit. Circumspicio, aspicio.
Fluctus curarum in pectore, curas multiplices animo
volvere. Cat. Lucr. Sollicitus.
Pulvis volvitur ad muros. Virg.

Vidisti quam diversis significationibus eadem vox
 inservire possit ; quare frequentiori oculo subunde
 hic notata verba percurrere ; imitare nonnunquam,
 vel in eadem, vel simili materiâ, quæ legis ; & sic
 in nativum ferè succum, caloremque convertes ;
 quæ in aliis observas.

II. Si verba adhibeantur, quæ rem ita exprimant,
 ut oculis, auribus excipi videatur ; & quæ cum re
 significata, eodem quasi modo, & impetu ferun-
 tur. Sic dum legis hæc carmina.

Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum
nonne equum incedentem audire videris ? &
Rapit arma manu, nodisque gravatum robur.

Quam celeritatem hæc verba spirant ? & alibi
 ----- *ast Illum ter fluctus ibidem.*

Torquet agens circum, & rapidus vorat æquore vor-
tex.

Quam hæc verba aptè conveniunt significato : tu
 aliquando paria meditare.

III. Quam

III. Quam nunc docebo te elegantiam, tanta est, & tam necessaria; ut tota mente ad eam te advertere cupiam; erit enim certissima ad quosvis Musarum nitores comparandos via: & (dicam quod sentio) unicum est, phrascs & dictiones poëticas discendi medium: est autem illud: si loco verbi proprii accipias verbum, quod rei circumstantiam explicet, siue tropicum sit, siue non: & hoc ubi intellexeris (carum Palladi caput) in ipsa Poëtarum arcana te pedem intulisse autuma; quotquot enim hucusque Poëtas legi, quidquid in illorum sermone elegantiae est, ab hoc modo originem trahit; & ut clarius videas, quid velim, rem exemplis plurimis demonstrabo.

Sit hæc materia: *Sæpe ad illius aram mactabo victimam V. G. agnum.* Hæc materia facillimè ita ab adolescente exprimetur.

Sæpius ante pias agnus mactabitur aras: & non malè: verùm adverte, quid discere debeas: antequam carmen componas: interroga te, quid fiat: dum aliquis bovem, agnum, mactat; & dices tibi: Procumbit ante aram, tangit aram, sanguine aspergit aram vel tingit, dum occiditur; antequam verò occidas, ducis ad altare; Deum honoras cæsâ victimâ, &c. en hæc omnia meliora sunt, quàm mactabo. Undè dices:

Sæpius extractas procumbet Taurus ad aras. vel

Sæpius effuso Tauri tepe facta cruore

Ara fluet vel

Sæpius ante aras casâ cervice recumbet

Agnus. vel

Victima cesa cadet, spargetque cruoribus aras.

*Habet ornamenta in fronte : quid tunc fit ? nun-
quid tunc splendent, fulgent &c. Et frontis verti-
ce summo Ornamenta micant.*

*Flet : interrogo, quid soleat fieri ? altum suspi-
rat, Lachrymae currunt, fluunt per genas, Singul-
tus trahit, Vestes, sinus, os humidum fit ob lachry-
mas. Aliquando etiam ob nimium dolorem percu-
timus pectus, vellimus crines, clamamus per do-
mum &c. Ergo.*

*Stat lachrymans, guttisque humectat ora vel
Tum verò rupique sinus, & pectora planxi,
Et secui madidas, ungue rigente genas. vel
Implevique sacras querulis ululatibus ades vel
Per vultum lachrymae fluminis instar eunt,
Tristia profusis madefecit fletibus ora.
Hument inculta fonte perenne gena vel
---- Vacuoque reconditus antro.
Augebit miseris captivas fletibus undas vel
Heu semper lachrymis, ora sinusque madent.*

*Occidit fratrem : quid tunc fit ? dices statim ;
sanguis fluit in terram :*

*Fraterno fontes maduerunt sanguine terræ vel
Crudeli nocuam funere tinxit humum :*

*Lavare : quid sequitur lotionem ? vel cur te la-
vas ? ut, si quid sordium tibi adhæserit, aquâ tol-
las. Dic ergo : Turpes ore fugare notas lymphâ non-
ne melius, quàm simpliciter : ora lavare ?*

Turca

Turca multos occiderunt : pari modo diceres, ergo effusus sanguis fluxit in terram , quid præterea? inde terra maculata, notata, aspersa &c.

• - - *Efferus enstis.*

Turcarum tristes maculavit sanguine terras.
Adolescens : *Oraque ridenti lanugine vestiit etas*
Tempore, quo primum puero mihi tradita vestis.

Habeo multas oves : dicet , ergo etiam pascuntur , & errant per montes , prata, rura.

Mille mihi patulis, errant in montibus agni,
Multaque per syria prata vagatur ovis.

Si non prius occisus sim à Getis : ergo sagittis vel ense perii , & dum ense occisus vel sagitta, sagitta sanguine madefacta.

Imbuero schyticas , si non prius ipse sagittas.

Abstuleritque ferox , hoc caput ense Getes.
Avarus. Semper studet augere nummos. &c.
Auri quem dira cupido sollicitat.

Quem noctes atque dies fervens amor urget habendi.

Occidisti Getas. - - Isti tua dextera quondam
Puniceam Getico sanguine fecit aquam.

Victima, Maeto. Candidaque adducta collum percussa securi.

Victima, purpureo sanguine pulsat humum.

En adolescens, quàm omnia ex circumstantiis exprimantur; tu tantùm affuesce, & quando materiam habes, cogita, quid tunc solet fieri? quid sequitur? quid antecedit? quid sub ipsa actione fit? &c. & miraberis quàm brevi compendio in Poëtarum adyta penetraveris.

IV. Est verborum aliquorum mutatio v. g. gaudeo, *O bene.*

Obene, quod non sim mecum conscendere passus : i. e.

Gaudeo

Festino, Haud mora: Haud mora, festinant jussi.

Licet, quis vetat, prohibet: Mereor, dignus.

Gaudeat, ut digna est, versibus illa meis.

Non possum; Non mihi sunt vires: Non opis est nostra:

Non possum propter &c. Invidet NB. Observa hic studiose adolescens; quod elegans summopere sit hic loquendi modus: rem enim, ob quam non potes, ponis in Nominativo, & sic tersus evadit sermo v. g. non possum ob inopiam studere. *Invidet inopia studium.* Non possum suaviter vivere, ob debile pectus: *Invidet infirmum mihi suavia tempera pectus.*

Ob senectutem non possum imperare, *vel* agere fortia:

Heu mihi tarda gelu, sac'lisque effæta senectus.

Invidet Imperium, seraque ad fortia vires. Virg.

Non soleo. Non sum qui soleam, Paridis reprædere factum.

Obliviscor. Tradere ventis.

Pos-

Possūm : **Aptus sum** : **sustineo** v. g. *Est mihi quæ
lanas molliat apta manus.*

Sustinet Oenonem deservisse Paris.

Non habeo : **Careo** :

Quæque nec hoste fero, nec terra caret.

NB. Verbum **careo**, frequentissimè adhibetur à
Poëtis, hinc ejusdem usu multas difficultates su-
perabis, v. g. *flevi.*

Nec lachrymis carnere genæ. Stat.

Fleverunt in ipsius morte. Ejus funus non caruit fletu.

Pauper sum. *Divitiis careo. Pagina divino no-
mine nulla caret.*

Oportet, decet. *Nunc hilares decet esse genas.*

Permitto, do. *Perque humeros errare dedit : scil.
crines.*

Delectat, juvat. *faxat arva videre. Multos castra
juvant.*

Volo, stat. *Stat fines, penetrare Notis.*

Statui. *Sedet animo : sedet fixum.*

Loquor. *Unum nomen in ore sedet.*

C A P U T II.

*De elegantiss, quæsumuntur à
Substantivis.*

I. **S**Umitur ex tropis Rhetoricæ, & vocatur
Synecdoche. *Primò* : si pars ponatur
pro toto : id est : dum nomen aliquod in mate-
riâ scribitur, quod significat rem constantem
pluribus partibus v. g. *Domus, Navis, Templum,*
loco illius substantivi accipio partem : cum itaque
par-

partes domûs sint v. g. *Limen*, *Ostium*, *Atrium*,
Area, *Tectum*, *Porticus*, *Fores*, ponis eleganter
has partes pro substantivo: *Domus*.

v. g. *Errant in ædibus*. Virg.

Tectis matres ingentibus errant.

Navis partes sunt *transtra*, *vela*, *malum*, *Puppis*,
Carina, *Clavus*, *Anchora*, *Prora*, *Rostrum*,
Antenna, *Rudentes*: Exure victas naves:
Victas exuras carinas. Exemplis pluribus suavius
addisces.

Vastis tremit ictibus aenea puppis: i. e. *Navis*.

Stat ferri acies mucrone corusco: i. e. *Gladio*.

Ingratumque caput: i. e. *Homo*.

Mœnia, *Portæ*, i. e. *Urbs*. *Ver*, *Æstas*, *Autumnus*,
Hyems: pro anno.

Intentat strictos, jugulis peccantibus enses: i. e. *Ho-*
minibus peccantibus, jugulum enim est pars ho-
minis.

Articulus pro digito: *Bucca* pro ore: *Nervus* pro
arcu: *Arista* pro frugibus: *Turba*, *Turba*, *Ca-*
terva, *Legio*, *Phalanx*, *Cohors*, *Manipulus*,
Cuneus, pro exercitu.

Axis, *Temo*, *Rota*, *Orbita*, pro curru. *Ramus*,
Frondes, *Rudix*, *Cortex*, *Truncus*, *Pondus*,
pro arbore.

Viderat adducto flectentem cornua nervo:
i. e. *Arcu*.

Molli paulatim flavescet campus aristâ:
i. e. *Frugibus*.

II. Cum totum pro parte sumitur: i. e. Si no-
men habeas, significans partem totius; nomen
totius

totius accipe pro nomine partis. Sic *Domus* est nomen totius, *Limen*, *Tectum*, nomen partis. Si ergo materia ellet : *Tecta domus accensa sunt*, Dices, *Est accensa domus*.

Arbor : i. e. *Ramus*. *Arbore frondenti cingebant tempora*.

Ingens à vertice pontus in puppim ferit : i. e. *Aqua* quæ est maris pars.

Egerit hic fluctus, æquorque refundit in æquor : i. e. exhaurit aquam.

In foribus pugnam ex auro, solidoque elephante exhibet : i. e. Ex dente elephanti vel ebore.

Corpora largo flumine sparguntur : i. e. *Aqua*.

III. Cum species usurpetur pro genere, seu ut clarius dicam, cum res certa pro incerta ponitur. Dicitur v. g. *In horto vidi arbores* : sed incertum est, quas & quales videris, an *Cerasum*, *Amygdalum*, *Pomum*, *Ficum*, pro arbore ergo pone *Oleastrum*, *Pinum*, *Ornum* &c. En nunc certi quid habes. Rursum *carpe flores* ; incertum quales, dic ergo *Amaranthum*, *Violas*, *Rosas* &c. Et hic modus vocatur species pro genere, quia arbor, ut genus, continet sub se alias arbores, & flos, alios flores : & hic loquendi modus fere omnium usitatissimus Poëtis est ; hinc plura exempla proponam, in quibus elucentem elegantiam admirare, & imitare.

Materia sit : *Præstas arte torquendi tela, quasi esses præstantissimus sagittarius*. *Sagittarii* nomen cum incertum sit ; inquire, quales tuerint boni *sagittarii* & dices :

Sagit-

Sagittarius. *Scis, quo more Cydon, qua dirigat
arte sagittas.
Armenius refugo qua sit fiducia Par-
tho.*

Aulæa. *Paries explicet aulæa, qualia? vide.
Explicet auratis paries aulæa figuris.
Bellica, qua doctâ fœmina pinxit acu.*

Fluvius. *Fluvius, Rhodanus, Danubius, Ta-
nais, Nilus, Euphrates, Tiberis,
Padus, Arnus.*

Mons. *Mons Rhodope, Caucasus, Taurus,
Æmus, Olympus.*

Flores. *Flores in hortis micant: Rosa, Rosa
purpurea, Lilia, Nix, Liliorum,
Viola, &c. florent, Florem expli-
cant.*

Ventus. *Ventus Africus, Boreas, Notus.*

Mare. *Mare Caspicum, Creticum, Adriati-
cum, &c.*

Vinum. *Vinum Massicum, Cacubum, &c.*

*Sit materia, in sylva sunt variæ arbores:
Sylva nemus non alta facit: tegit arbutus herbam,
Rosmaris, & laurus, nigraque Myrtus olent.
Nec densum foliis buxum, fragilesque Mirica.
Nec tennes Cytisi, cultaque Pinus abest.*

Vide in alio exemplo, quid hujus observationis
beneficio facere possit: sit materia ex Horatio:
*Cernis, ut nix jaceat in montibus, & sylva preman-
tur tanto pondere, & summa sint congelata, tu pelle
frigus in dissita loca, & mihi prome vinum.*

Hanc materiam, sine observationis hujus usu,
more studiosorum, ita eloquêris.

Aspi-

*Aspicias, ut jaceat celsis nix montibus alba,
Et tanto cuncta pressentur pondere sylva,
Et sic constrictum glaciali frigore flumen,
In terras frigus tu dirum pelle remotas
Atque mihi prestans sitienti promito vinum.*

Sed quàm carmina hæc jejuna sunt? advertamus
ergo ad dicta, interroga te, quales sunt montes :
v.g. *Æmus, Libanus, Taurus, Alpes, Soracte
Pindus, Atlas, &c.* Et scribe:

*Mons. Cernis ut attollat cano, se vertice, & alta
Candidus hybernas nive stet Soractis ad auras vel
Nix. Aspicias ad niveo lateat sub tegmine Taurus vel
Ut nivibus rigeant sublimia culmina olympi. vel
Aspicias; & toto canescat vertice Pindus.*

*Sylvæ. Et sylvæ premantur tanto pondere. Sylva
est genus, & quid incertum.*

*Quære itaque, quales sylvæ, v.g. Armenia, Apu-
lia, Italia. &c.*

*Et sylvæ Armenia depresso pondere, tantum
Ferre laborantes nequeant onus. &c.*

*Flumina. Et flumina sint congelata: qualia flumina?
Tanais, Ister, Savus, Tiberis, Albis, Rhenus.*

*. Usque profundus
Cum Savo Tiberis, rignis in vallibus amnes.
Glacies. Fluminaque in glaciem solidam concreta
rigescant.*

*Dissita loca. Pelle frigus in dissita loca: qualia illa
sunt? Schytia, Pontus, Tanais &c.*

*Distantem Tanaim ultra, Scythiamque nivalem
Frigus age.*

*Et prome vinum: quale? unius, duorum, vel trium
annorum Cæcæbum, an Massicum, an aliud &c.*

*Vinum, --- Ac trimum veteris non parcus facebi.
Deque nota interiore miki deprome falernum.*

En quàm hæc primis meliore sunt.

Sit nova materia.

*Barbari ipsum non terrent. Interrogate, ubi sunt
Barbari; & quales?*

*Barbari. Alani, Hunni, Geloni, Sauromata,
Geta, armata. &c.*

Nec te terret onus, stridor venientis Alani,

Nec vana Honnorum feritas, nec falce Gelonus,

Non arcu pepulêre Geta, non Sarmata conto.

Legerunt flores : Ov.

Illa legit Calthas, hinc sunt violaria cura.

Illa papavereas subsecat ungue comas.

Has Hyacinthe tenes, illas Amaranthe moraris.

Pars Thyma, pars rorem, pars meliteton amat.

Arbores cæduntur : Virg.

Procumbunt Piceæ, sonat ic̃ta securibus Ilex.

Fraxineæque trabes.

Sum inter feras :

*Feræ. Inter serpentes, Aprosque, avidosque leones
factor, & hæsuos cerno per ossa canes.*

Quære, ubi sint periculosa loca in mari.

Quære ubi sint syrtes, quo latret in æquore scylla.

Quâ vomet epotas parte charybdis aquas.

Fuge periculosa loca in mari.

Effuge syrenum scopulum, suspectæque Cyrces

Littora, blanditiis insidiosa suis.

Faber. Non sículus format calcaria Brontes.

Navi-

Navigat secundo vento.

*Frangit hyberboreas remis properantibus undas vel
Sarmatici letus sulcat vada cerula Ponti.*

Navis. *Non tamen ignotos fluctus sulcaverat
Argo.*

Nondum creverant arbores.

*Jam Coryli, & nondum feralia signa Cupressi,
Et salices, petulans exernere caput.*

Arbores creverant.

*Creverunt virides, ventura in praelia lauri.
Palmaque olympiacis praeicipienda rotis.*

Pisces majores in mari moverunt se.

*Grandia terribiles agitarunt corpora Phocæ,
Et Pistris spinis horruit ipsa suis.*

Da Medicinam.

*--- Blandum capiti circumdo papaver.
Succurrit Panacea favens.*

Gygantes. *Rursumne rebellis*

Terra fuit, Tityusque ferox irascitur astris.

Venti favebunt naviganti.

*Spirantes aderunt Zephyri, & tranquillior auster,
Carbasa speratum tuto propellet in Albini.*

Currus. *Bigis subvectus.*

Arma. Securis. Bipennis.

Ovis. Bicens.

Viscus. Bitumen.

Fructus arborum. *Uva, Nux, Poma, Amygdala
Mala Cydomia, Punica, Pru-
na, Mora, Cerasi, Corna.*

Gemmæ. *Smaragdus, Pyropus Chrysolithus,
Adamas, Beryllus, Jaspis, Achæ-
tes, Cyanus.*

Gygantes. Cneus, Enceladus, Briareus, Taphetus,
Typhaus, Mimas, Porphyrio,
Rhacus.

Pœnæ damnatorum. Ixionis rota, Sisyphi saxum,
Titii vultur, Tantalus sitis.

Inferni flumina. Phlegeton, Cocytus, Lethe, Ache-
ron, Styx.

Judex. Rhadamanthus, Minos, Æacus.

Ludi. Cursus, Pila, Trochus, Turban, Nuce,
Par impar, Alea, Tesseræ, Tali pue-
rorum.

Tormenta. Equuleus, Ungula, candentes laminae,
Scorpiones, Crux, Ignis, Gladius
Rota.

Monstrum. Medusa, Chimera, Geryon, Minotaurus,
Hydra, Sphinx.

Morbus. Pestis, Cancer, Febris, Podagra, Hydrops.

Musæ. Clio, Calliope, Erato, Euterpe, Melpomene,
Polymnia, Thalia, Terpsichore, Uranie.

Navis. Scapha, Phaselus, Linter, Lembus, Cymba,
Argo.

Serpens. Hydra, Draco, Coluber, Hydus, Vipera,
Scorpius, Dipsas.

Unguenta odorata. Nardum, Amomum, Myrrha,
Balsamum.

Frammasque vomentem Ægida subintelligitur,
gerebat: i. e. Clypeus.

Pabulum. Florentem Cytisum, & salices carpetis
amaros: i. e. Pabulum.

Arbor. In viridi nuper cum cortice Fagi,
carmi-

Carmina descripsi : i. e. Arbore vel sub arguta confederat ilice.

Arbor. Cantando rigidus, deducit montibus ornos :
i. e. Arbores.

Doctissimi homines. Conveniunt doctorum opera,
Chaldeus, & Assar.

Phœnicum labor, & calidi secreta Canopi,
Atque Arabum tabula, & victuri industria Persæ.
Seraque grandiloquis turgens auctoribus Hellas:
i. e. Convenerunt doctissimi homines.

Crudeles. Non tibi Theromedon, crudusque rogabitur
Atreus,

Quique suis homines pabula fecit equis : i. e. Non
rogabis crudeles.

Diffita loca. Finitimo vix loca nota Getæ : i. e. Locus
barbarus vel remotus.

Ambstelodamum vel Populi omnes conveniunt.

Hic sua Neptunus, tumidarum rector aquarum,

Regna tenet, totique minax, dat jura profundo,

Hic aperit portus, Gangisque, & Divitis Indi,

Hostilisque Tagi, spoliis exultat opimis.

Hic Arabes, durique Getæ, Cimbrique feroces.

Et Persæ molles, & fertilis accola Nili,

Totque Afrum populi, & braccati corpore toto

Lappiones, hospesque Padi, potorque Suevi,

In commune forum coeunt : i. e. Omnis generis
populi conveniunt Ambstelodami.

Medici. Nunc aderant pariter Podalyrus, atque
Melampus : i. e. Medici.

Canis. Hylax, Lataps, Lycisca, Melampus,
Pamphagno, Pterelas : i. e. Canis.

Equi. Bucephalus, Alexandri magni, Cyllarus
Castoris & Pollucis, Xanthus Achillis,

Pegasus Bellerophontis Phoëbus Mezentii :
i. e. *Equi.*

Odor bonus. Mediis fragrantia cinnamata tectis,
Persarumque adolet lucos, & missa Sabæis

Balsama : i. e. Excitant odorem bonum.

IV. Cum pro specie, genus usurpamus, uti Rhetores loquuntur: id verò est, si pro re certa accipias incertam, addasque Epithetum, per quod ab aliis discerni possit; cujus modum tibi explico adolescens (ut potu) hætenus à nemine traditum: sit materia: *Rosis coronate eum.* *Rosa* nonne res certa? ut ergo quid incerti loco *Rosæ* accipias, interroga te: *Rosa*, quid est? & dices *Flos*, ecce, *Flos* est genus, & quid incertum. Floris enim nomen, ubi audis, ignoras. *Narcissus*, an *Lilium* sit: nunc vero, huic incerto nomini addendum Epithetum, per quod *Flos* distinguatur ab aliis, & ejus nomine *rosa* intelligi possit: ad quod inveniendum, interroga: quid res illa agat, vel habeat non commune aliis? cujus naturæ sit, aut excellentiæ? quæ adjuncta, circumstantiæ? &c. à loco, tempore? &c. Et facile invenies epithetum. Itaque hic dices: *Rosa* est *Veneri* sacra; est purpurea, est regina florum, crescit in *Pæstano* oppido, &c. En epitheta, per quæ distinguatur ab aliis floribus: unde erit: *Flos Veneri sacer*, vel *Cyprius*, *Paphius*, vel *Regina florum* vel *Flos Pæstanus*.

Laurus: quid est? Arbor res est incerta, vel Genus: adde igitur, per quod distinguatur ab aliis arboribus. Quæras itaque: qualis arbor est *Laurus*? quid facimus lauro? & dices: *Victores*, uti & *Poëtæ* excellentes lauro coronantur: Est *Apollini* sacra, &c. Nunc omitta voce *lauro*,
hæc

hæc Epitheta appone arbori. v. g. Arbor doctarum frontium *vel* Poëtarum præmium. *vel* Arbor Victoribus serpens per tempora. *vel* Arbor Phœbo sacra. Ut hæc Epitheta facilius invenias. Gradum consulere oportebit : & cum Poëtæ in hac elegantia plurimi sint, multisque nominibus genericè utantur, utantur, quæ adolescentibus non ita perspecta sunt, meliora ordine Alphabatico subdo, quæ sæpius re-legenda.

Adytabeata Divorum.

Æa unca.

Æra claustris restantia.

Æs cavum.

Ætas vernans.

Ævum viride, Florens, Primum.

Agmina sonora volantum, *vel* aligera.

Agmina muta natantum.

Agmina palantia.

Agmen puerile.

Agmen hostile.

Agmen clypeatum, ferratum, armatum.

Agmen aquarum.

Arbor feralis.

Arbor jovis.

Arbor odora.

Arbor umbrosa coronæ Herculeæ.

Armiger jovis.

Arvum Neptuni.

Arva Pannonii soli spatiosa.

Arx Musarum, Phœbi, Palladis, addicta Minervæ.

Cælum.

Hamus.

Pessulus.

Tuba.

Adolescentia.

Juventus.

Aves.

Pisces.

Oves.

Pueri.

Hostes.

Miles.

Aqua.

Cupressus.

Quercus.

Myrrha.

Populus.

Aquila.

Mare.

Turcia.

Gymnasium.

Castra

	Castra cerea.	<i>Alveare.</i>
	Castra veneris.	<i>Luxuria.</i>
	Castra palladis.	<i>Studia.</i>
	Castra murtiæ.	<i>Pigritia.</i>
	Castra martis.	<i>Bellum.</i>
	Certamen vini, Bacchi.	<i>Compotatio.</i>
	Chorus Phœbi.	<i>Musa.</i>
	Chorus Cherubinorum, Angelorum.	<i>Cherubini, Angeli.</i>
	Chorus Virtutum.	<i>Virtutes.</i>
<i>Claustra.</i>	Dædala vel Dædalea.	<i>Labyrinthus.</i>
	Viarum.	
	Regni.	
	Pinea.	<i>Janua vel</i>
	Abjegna.	<i>Ostium.</i>
<i>Cohors.</i>	Bennata vel densa volantium	
	alantium.	<i>Aves.</i>
	Undarum incola vel squammea	
	Neptuni,	<i>Pisces.</i>
	Niveo vellere fœta vel circumdata.	<i>Oves.</i>
	Sacra cœli regna tenens.	<i>Sancti.</i>
	Qdi criticas in bella cohortes.	<i>Grammatici.</i>
	Phœbo sacrata, Phœbea.	<i>Poeta.</i>
	Palladi sacra vel Minervæ.	<i>Studiosi.</i>
<i>Contagio.</i>	Fluidæ pestis.	<i>Disenteria.</i>
<i>Dux.</i>	Erebi, Averni.	<i>Dæmon.</i>
	Incanduit atrox dux Erebi.	
<i>Exercitus.</i>	Volucrum.	<i>Aves.</i>
	Apum.	<i>Apes.</i>
<i>Fax.</i>	Ætherea.	<i>Stella.</i>
	Cypria, Cythereia.	<i>Libido.</i>
<i>Fons.</i>	Sacer vel salutiferi fluminis.	<i>Baptismus.</i>
<i>Fulmen.</i>	Belli.	<i>Bellidux.</i>
		<i>Ful-</i>

	Fulmen belli æneum <i>vel</i> æreum.	<i>Glans tormenti.</i>
<i>Genitrix.</i>	Frugum.	<i>Ceres.</i>
	Numinis.	<i>S. Maria.</i>
<i>Gens. vel</i>	Pennata Ætheris incola.	<i>Aves.</i>
	Squammigera <i>vel</i> æquoris incola.	<i>Pisces.</i>
	Inimica.	<i>Hostes.</i>
	Odrysia.	<i>Turca.</i>
	Martia.	<i>Milites.</i>
	Deo <i>vel</i> Numini sacra.	<i>Religiosi.</i>
<i>Genus.</i>	Assuetum sylvis, innocuumque.	<i>Aves.</i>
<i>Germen.</i>	Concharum.	<i>Genma.</i>
	Albentes (concharum germina) baccæ.	
	Patris.	<i>Filius.</i>
<i>Grex.</i>	Laniger.	<i>Oves.</i>
	Squammiger.	<i>Pisces.</i>
	Ceræ fabricator.	<i>Apes.</i>
	Avium.	<i>Aves.</i>
	Murtiæ sacer.	<i>Pigri.</i>
	sacratus.	<i>Luxuriosus.</i>
<i>Honos.</i>	Frontis.	<i>Pulckritudo.</i>
	Medio stat pectore fixus frontis	
	honos.	<i>Munus, Victima.</i>
	Aræ.	
	Supplex aris imponit honorem.	
	Vomeris, & falcis.	<i>Agricultura.</i>
	Vomeris huc, & falcis honos, & omnis aratro	
	cessit amor.	
	Veris.	<i>Flores.</i>
	Autumni.	<i>Fructus.</i>
<i>Ignis.</i>	Odoratus.	<i>Thus.</i>
	Præfagus fulminis.	<i>Fulgur.</i>

<i>Lumen.</i>	Odoratum florentium campo- rum.	<i>Flores.</i>
	Purpureum juventæ.	<i>Genæ.</i>
	Flammans.	
	Flammantia nondum lumina.	
	suspendit cælo Jupiter.	<i>Stellæ.</i>
<i>Munus.</i>	Floræ.	
	Hortensia.	<i>Flores.</i>
	Veris vel verna. Portat odorato munere verna sinu.	
	Autumni.	<i>Fructus.</i>
	Æstatis.	<i>Fruges.</i>
	Ruris.	<i>Herba.</i>
	Pomona.	<i>Poma.</i>
	Mammona.	<i>Pecunia.</i>
	Parcarum.	<i>Mors.</i>
	Mensæ.	<i>Cibi.</i>
	Mox ubi se modicæ recreârunt munere mensæ.	
	Bacchi.	<i>Vinum.</i>
<i>Nimbus.</i>	Equitum, peditumque. <i>Milites, multitudo.</i>	
	Apium.	<i>Apes.</i>
<i>Oves.</i>	Minervæ.	<i>Studia.</i>
	Veris, Hortorum calcantur opes.	<i>Flores.</i>
	Semper odoratas veris habebis opes.	
	Arboris.	<i>Fructus.</i>
<i>Pecus.</i>	Arcadicum.	<i>Asinus.</i>
	Barbigera.	<i>Capra.</i>
	Sagittifera.	<i>Histris.</i>
	Nivea vellere.	<i>Ovis.</i>
<i>Pestis.</i>	Ignea : Dum succensa imis late- bris furit ignea pestis.	<i>Febris</i>
	Vulcania.	<i>Incendium.</i>
		<i>Jacu-</i>

<i>Pondus.</i>	Jaculabile.	<i>Glando, plumbea.</i>
<i>Aureum.</i>	<i>Aurea collo pondera alligat.</i>	<i>Catena.</i>
<i>Populus.</i>	Natantum.	<i>Pisces.</i>
<i>Regnum.</i>	Profundi. Vasti tremuerunt reg- na profundi.	<i>Mare.</i>
	<i>Cereum.</i>	<i>Alveoli.</i>
	<i>Proserpinæ.</i>	<i>Inferi.</i>
<i>Res.</i>	<i>Egenæ.</i>	
	<i>Lapsæ.</i>	
	<i>Arctæ.</i>	
<i>Rector.</i>	<i>Aquarum.</i>	<i>Neptunus.</i>
	<i>Ætheris.</i>	<i>Deus.</i>
	<i>Hominumque Deumque.</i>	<i>Jupiter.</i>
<i>Seges.</i>	<i>Gloriæ.</i>	<i>Materia.</i>
	<i>Clypeata virorum vel ferrea.</i>	<i>Milites. vel</i>
	<i>Ferrea leges horret strictis mucronibus.</i>	<i>Exercitus.</i>
	<i>Ferrea telorum.</i>	<i>Tela.</i>
<i>Series.</i>	<i>Longa cavi æris. Æris longa cavi series</i> <i>circumtonat.</i>	<i>Tormentum bellicum.</i>
	<i>Arborum.</i>	<i>Arbores.</i>
<i>Sinus.</i>	<i>Æquorei. Æquorei tumuere sinus.</i>	<i>Mare.</i>
	<i>Humanus.</i>	<i>Cor.</i>
<i>Sydus, vel</i>	<i>Hortensia vel horti.</i>	
<i>Sydera.</i>	<i>Terrestria.</i>	
	<i>Pratorum.</i>	<i>Flores.</i>
	<i>Vultus.</i>	<i>Oculi.</i>
<i>Tempestas.</i>	<i>Ferrea telorum.</i>	<i>Tela.</i>
	<i>Plumbea.</i>	<i>Glando.</i>
<i>Turba.</i>	<i>Rustica.</i>	<i>Rustici.</i>
	<i>Senatus.</i>	
	<i>Dumque latus sancti cinget tibi</i> <i>turba senatus.</i>	<i>Senatus.</i>
	<i>Cerea, cerifera.</i>	<i>Adolescens, apes.</i>
		<i>Seni.</i>

<i>Turba.</i>	Senilis.	<i>Senes.</i>
	Ambitiosa.	<i>Ambitiosi.</i>
	Credula.	<i>Creduli.</i>
<i>Turma.</i>	Aligera.	<i>Aves.</i>
Ut medium aligeræ fulcabant aëra turmæ.		<i>Aves.</i>
<i>Viscera.</i>	Bombycis.	<i>Fila bombycis.</i>
	Flava terræ.	<i>Aurum.</i>
<i>Virtus.</i>	Magnetica.	<i>Magnes.</i>
	Animi.	<i>Generositas.</i>
	Martia.	<i>Robur.</i>
	Herculea.	
<i>Unda.</i>	Therydos.	<i>Mare.</i>
Lustralis <i>vel</i> lavans primæ vestigia culpæ.		<i>Baptismus.</i>

Vides ex his adolescens, quàm idem nomen ope Epitheti diversa significare possit ; & sunt hæc substantiva ferè communissima, quibus Poëtæ utantur : hinc possunt eadem in multò pluribus, quàm allatæ sunt, significationibus accipi ; unde verbis à me adductis veluti exemplis utere ; & similia non sine summo carminis nitore tentabis : illud observa, dum Poëtæ patriam, regnum, regionem, urbem, Flumina, &c. exprimere volunt, pariter utuntur nomine generico, & addunt aliud *vel* substantivum *vel* adjectivum, per quod hoc potius, quàm illud significetur. Nomina autem generica pro locis, sunt ferè sequentia.

<i>Sinus.</i>	Æquorei.
<i>Fines.</i>	Patriæ.
<i>Tellus.</i>	Sicula.
<i>Terra.</i>	Pannonia.
<i>Littus.</i>	Italia, Flandricum.
<i>Limites.</i>	Tanaræi.

Sty-

<i>Aditus.</i>	<i>Stygius.</i>
<i>Sedes.</i>	<i>Acherontica.</i>
<i>Fauces.</i>	<i>Ægypti , Memphiticæ.</i>
<i>Regna.</i>	<i>Brasiliæ.</i>
<i>Locus.</i>	<i>Patrius.</i>
<i>Ora.</i>	<i>Scythica.</i>
<i>Portus.</i>	<i>Frisiæ.</i>
<i>Arva.</i>	<i>Hungarica.</i>

Hæc 14. nomina cuilibet loco, regno tutò applicari possunt : Unde saltem in his auxilium maximum senties adolescens. V. g. Uni substantivo *Tellus*, vel *Sedes*, si addas *Plutonis*, significat infernum. Si *Patria*, significat patriam. Si *Geldria*, significat Geldriam. Si *Austriaca*, Austriam. Si *Britannia*, Angliam. &c.

Observa etiam dum flumina exprimunt, accipiunt nomen genericum, *Aqua*, *unda*, *flumen*, *littus*. Et nomen proprium fluvii ponunt in Genitivo vel in Vocativo per Apostrophem : v. g. *Unda Istri*. i. e. Danubius. *Aqua hellespontica* : i. e. Hellespontus. *Littora Tamesis*, *Rheni* : i. e. Tamesis, Rhenus.

Nota bene, & diligentissimè observa; dum Poëtæ aliquando vocem certam in carmen cogere nequeunt, utuntur nomine generico, nullo alio addito; qui modus, supra quàm dici possit, versus exornat, pauca exempla subjiciam.

Si quis habes nostris similes in imagine vultus : i. e. Annulo.

Delicias legit qui-tibi-cunque meas : i. e. Carmina.

Damnat , & odit opus : i. e. Carmina sua.

Adde precor cunctæ membra valere domus : i. e.

Domesticos.

Infelix perii dotibus ipse meis. i. e. Ingenio.

Char-

Charta sit à vinc'lis non labefacta suis : i. e. Sigillo.

Quoties alicui chartæ sua vincula dempsi.

Admorso signata in stirpe cicatrix : i. e. Arbor incisa.

Interitus, sepulchrum, fatum, pro morte ponuntur.

Arma navis colligit : i. e. Vela.

Explicuit varios rerum sapientia vultus : i. e. Imagines.

Excuiasque oculis ocia nostra tuis : i. e. Opera mea.

De te nascendum germen : i. e. Filii.

Adverte in substantivis æquè ac verbis tropum esse posse. Unde in usum tuum nonnulla alia substantiva subjungo.

Sua pondera mater usque fover : i. e. Filios.

Portus laceræ ratis : i. e. Auxilium.

Procella bellorum, martis, armorum : i. e. Bellum.

Celeres quatit pennas fortuna : i. e. Cito abit.

Dubis pennis volitat victoria : i. e. Anceps.

Majores nido extendere pennas : i. e. Efferre se magis, quam fortunæ patiantur.

Toto descendit æquore pestis : i. e. Milites, hostes.

Fidum pectus i. e. Amicus.

Sidus gentis suæ : i. e. Inter suos excellens.

Quanta per urbem tempestas bellorum ierit : i. e. Bellum, tempestas, invidia.

Tadasque perolum pectus : i. e. Amor.

Tela gelida pavoris : i. e. Metus.

Servat suo pectore vulnus : i. e. Dolorē &c.

Semen : i. e. Causa.

Quinta elegantia est, si substantivum effectus in nomen causæ (quod dicitur Metonymia) vel autoris, aut Præsidis ejusdem mutetur. Id est, si interrogas te, quis autor, vel Præses ejus rei? & tunc omisso substantivo materiæ ponas nomen autoris v. g. sit materia : panem accipiunt : interroga te, quis

Quis autor panis vel frugum, & dices: Ceres. Ergo loco panis, pone: *Accipiunt Cererem*. Iterum: *Vinum hilarat convivium*: quis Præses vini? Bacchus, dic ergo:

Hic multo imprimis hilarat convivia: Baccho.

Sed hic adverte, gratia major carminis est, si Epithetum congruum addatur v. g. *panem accipiunt*: Cererem laboratam. *Vel mensæ usibus aptatam*; *vel poscentem dentibus mandi*. Vide plura exempla.

Totis Vulcanum spargere tectis: Ignem.

Boûm labores: i. e. Vernans seges.

Mars. Bellum. *Musa*. Carmen. *Jupiter*. Aër.

Neptunus, *Thetys*. Aqua. *Flora*. Flores.

Pomona. Poma. *Bacchus*, *vites*. Vinum.

Nulique animum flexere Hyemnaei. Virg. Nuptiæ.

Quo vitio solvatur *Hymen*. i. e. Nuptiæ.

Cujus ab alloquio anima hæc moribunda revixit.

Ut vigil infusâ Pallade flamma solet: *Pallas pro oleo*, *cujus inventrix fuit*.

- - *Presso lachrymarum fonte resedit*

In Batavis: *superosque truces*, *celeresque sororum* *Execrata Colos*, i. e. Mortem.

Queror extinctas (pia nomina) *Musas*: i. e. *Studia*.

Totum spirant præcordia Phœbum: i. e. *Amat Poësim*.

Themidis sacrarium: i. e. *Tribunal*.

Tempestate furentem Nerea contemnam. Mare.

Floraque purpureos pratis inducit, expandit honores:

i. e. *Prata florent*.

Viâtaque compede Thetys: Mare gelatum.

Tu conjuge in isto, *Pierin* & *sunctas auferis pro dote*

Camœnas: i. e. *Accipies virum doctum vel qui est bonus Poëta*.

Quas-

Quasunque per oras Pierides vexêre virum : i. e.
Ubique laudatus ob garmina.

Nec Cereris, nec tangit cura Lyæi : Nec cibum ,
nec potum curo.

Neptunum Vestamque domat : i. e. Mare & terram.
Pieridum procurat opus, Martique ministrat : i. e.
Studiosus, & miles.

Migrastis & illinc.

Aönides, sociâque vagus cum Pallade Phœbus : i. e.
Studia non coluntur.

Cernitis, ut tumeant hesternò inflata Lyæo

Lumina ; adhuc tepido Bacchus in ore natat :

i. e. Hesterna ebrietas in ipso adhuc videtur.

Vocare clamore Cererem in tecta : i. e. Petere sibi dare
frumenta.

Fugera Cererem ferunt. Tellus reddit Cererem : Fru-
ges crescunt.

Arbore Soles defendere : Æstum.

In Vestæ gremium : i. e. Terra.

Propiusque tuos agnosce Penates : i. e. Domum.

Adverte luminam quoque gratiam versui inesse.
 si Autor, Inventor, vel Præles rei fingatur actio-
 nem illam, de quâ sermo est, effecisse v. g. in mari
naufragium passus est. Quis Deus maris? Neptu-
 nus, nunc aptum verbum inquire, per quod Nep-
 tuno illud naufragium adscribatur v. g. Neptunus
 laceravit, disjecit, dissolvit, fregit navim. *Opes*
submersæ sunt, hîc rursus verbum Neptuno tribuatur.
Absorbuit atrox insanas Neptunus opes.

Mortuus est ob nimium cibum & potum. Quis
 Deus potûs? Bacchus. Quis cibi? Ceres. Nunc ver-
 bum inquire quo mors Baccho & Cereri tribuatur.
 V. g. Ceres & Bacchus ipsi ruperunt vitæ Stamina vel
 Ceres

*Ceres & Bacchus ipsi funus accelerarunt. vel Temporis
vita corripuerunt. vel Mors ipsius munus est Cereris &
Bacchi.*

*Ager est quia nimium studuit. Quis Deus studio-
rum? Phoebus, Apollo, Pallas, Musa, &c. Congruo
hic rursùm verbo morbus Palladi &c. Abscribatur.
v. g. Musarum, Palladis, cultus immodicus ipsius
vires fregit, exhaust, debilitavit. vel Amor Phœbi
ipsius corpora, membra, artus, lassavit, attrivit &c.*

*Ob medicinam, cibi non sapiunt tibi. Interroga te,
quis Deus vel Præses medicinæ? & dices: Machaon,
Melampus, &c.*

*Nunc terricus tibi fastidita Machaon Ferc'la parat &c.
Castigat Astræa nefas: i. e. Judices.*

Pronea, Dea providentiæ.

Penia, Dea paupertatis.

Fauni, Sylvanus, Satyri, Silenus. Dii sylvarum.

Diana, nuptiis, & venationi præest.

*Æolus hyemi, Bacchus autumnus, Ceres æstati
Flora veri præsumt, &c.*

*Tu ipse adolescens (cum hujus observationis
summam necessitatem, & elegantiam videas) ei-
dem te sedulo assuefacias.*

*Sexta elegantia est, si continens pro contento, &
contentum pro continente ponatur. v. g. Aqua con-
tinetur in fonte, ergo fontem pone pro aqua,
Pluvia continetur in aëre, ergo aërem pone pro
pluvia. Exempla rem clariorem facient.*

Ruit arduus æther: i. e. Pluit.

*Fœminicis ululant plangoribus ades: i. e. Mulieres
ululant, quæ sunt in ædibus.*

Ægyptum, viresque orientis, & ultima secum.

Bactra, vehit: i. e. Ægyptios, & Bactrianos vehit &c.

Non mihi materiam bellatrix Roma negabat: i. e.
Bellatores qui sunt in urbe Romana.
Succurrunt timidis sydera Navibus: i. e. Nautis, qui
sunt in navi.
Es quidquid Græcia mendax audet. i. e. Homines
mendaces in Græcia.
- Irriguo fœcundo gurgite terræ. i. e. Aquâ.
Manibus liquidos dant ordine fontes. i. e. Aquam.
Tecta vides,
Et vastam niti sylvis ingentibus urbem. i. e. Ligno.
Fumosis addere thura focis. i. e. Igni.
Nunc altera flumina bibit. i. e. Aquam.
Nec horrendas edunt Capitolia voces. i. e. Homines,
qui sunt in Capitolio.
Gramine pasta falisco. i. e. Prato.
Haud aliter Trojanæ acies, aciesque latinæ concu-
runt. i. e. Milites Trojani.
Nunc omnia latè procumbunt nemora, & spoliantur
robore sylvæ. i. e. Cæduntur ligna vel arbores.
Faculata è nubibus ignem. i. e. Cœlo.
Pagus bibit. i. e. Pagani bibunt.
Pocula vel gemmam bibere. i. e. Ex gemmeo
poculo.

En quam facilem simul ac tersum loquendi modum hæc observatio subministrat; sed ad sequentem animum advertas.

Septima elegantia est, si signum pro re significata habeatur. v. g. *Vidi Milites*, vel *Rex est*. interroga: quæ signa *Militum* vel *Regum*? & dices: *Arma, Enses, Sceptrum, Corona, Solium*. Loqueris ergo: *Arma, Enses, Ferrum, vidi. Sceptra, Diadema tenet, solium premit. &c.* Lege subiecta exempla tersissima.

Illum non populi fasces, non purpura regum flexit:
i. e. Nec consulatus, nec imperium. Horum
enim signa sunt fasces & purpura.

Quem sacra regali venerata est purpura vultu,
Et lætum dilexit ebur: i. e. Quem reges venerati sunt
Si sceptris indigna loquor: i. e. Regibus.

Plerare suorum Diis geniti potuere rogos: i. e. Mor-
tem.

Calco celebrem magnis virtutibus urnam: i. e. Mor-
tuum, qui celebris fuit &c. Urna enim signum
mortuorum est, quia idem cadavera impone-
bantur.

Prelataque Marti tranquilla sors leta Togæ. i. e. Pax
bello prælata.

Functaque liligeris Brittonum fœdera sceptris: i. e.
Gallis.

Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venit: i. e. Ante senectutem.

Venit ad albentes illabefacta comas: i. e. Sene-
ctutem.

Hic latix steterunt aquilæ: i. e. Castra Cæsarea-
norum.

Properantia sistunt stamina: i. e. Mortem.

Accensis fumant altaria donis: i. e. Victimam ob-
rulerunt.

Fascibus hæres succedit: i. e. Consulatu.

Claris dominum præfecit habenis: i. e. Imperio.

Gens liligera. i. e. Galli.

Commissaque magna Balthica signa Aquilæ: i. e. Tur-
cæ & Cæsareani iniêrunt prælium.

Formidati placidis sub fascibus Indi: i. e. Imperio.

Hic facilis sensit moderamina fræni: i. e. Impe-
rium.

Ulciscar ploratibus enses: i. e. Homicidium.

Tota licet veteres exornent undique ceræ

Atria: i. e. Nobilitas

Stantia summo Signa aduersa iugo: i. e. Hostes.
Milites.

Nota, quod Poëtæ anni tempora per 12. signa
Zodiaci eleganter eloqui conlueverint. v. g.

Arida cum Sitiens excoquis arva Leo:

i. e. Æstas. vel

Cum sicco Cancer adurit agros.

NB. Attribuant autem Poëtæ quatuor anni tem-
poribus sua signa. Veri præsumunt Aries, Gemi-
ni, Tauri. Æstati Cancer, Leo, Virgo. Autum-
no Libra, Scorpius, Sagittarius. Hyemi, Ca-
pricornus, Aquarius, Pisces.

Ex his signis rursùm cuilibet mense, suum præfi-
gitur, ut in exemplis videbis.

Januarius. fane Puer Idæus mediâ tenuis emines alvo,
Et liquidas misto nectare fundit aquas. vel
Argentes Udus fundebat Aquarius urnas.

Februarius. Lucebant cœlo (rutilantia sydera) Pisces.
vel

*Squammigeri Pisces, quando cœlestia fin-
dunt Æquora.*

Martius. Postquam vernus calidum Titana recepit,
Sydera respiciens, de laesa portitor Hellas. vel
Corniger astorum ductor dum sydera
pandit. vel

Aurato princeps Aries dum vellere fulget,
Surgit,

Et sua contorquens cornua luce micat.

Corni-

Aprilis. *Cornibus auratis, præstans sua lumina,
Taurus.*

*Exerit, & cælum Vere tepente cæci. vel
Europa vector Taurus (qui cornibus
auræis.*

Insignis) cælo fronte micante nitet.

Majus. *Famque per Oebalidum, rutilantia sydera,
Fratrem.*

*Festebat calidos Phæbus anhelus equor. vel
Dum roseus Titan Heminoꝝ signa
subiret. vel*

*Fulgida cælestis dum Titan tergora Tauri
Emensus, Geminum sydus in axe subit.*

Junius. *Sol abit è Geminis, & Cancri signa ru-
bescunt. vel*

*Dum Geminos Titan linquit, repidoque
calore.*

*Concava syderei fervescunt brachia
Cancri.*

Julius. *Agros urebat sitientis stella Leonis. vel
Et nunc contigerat Phœbi violentior axis
Torrentis campos immania terga Leonis.
vel*

Cum sol Herculei terga Leonis adit.

Augustus. *Minora gestantis fulgebat Virginis
astrum. vel*

*Virginis Icarix limen pulsabat anhelis
Cursibus ingrediens Titan, libramque pe-
tebat.*

September. *Pendens lance pari cælo rectissima libra,
Exoriens mundo lumina cara dabat. vel
Libra dies æquans anni, cum tempore noctis,
Æquata lancis pondera clara facit.*

October. Scorpius instillans caudâ lethale venenum,
Per cœli tractum fulgentia lumina spargit,
vel

Æquato dum libra die, cum tempore noctis
Attrahit ardenti fulgentem Scorpion
astu. vel

Dum fera circuitu curvaret brachia longo
Scorpius, & caudâ lucida tela daret.

November. Dum sua promebat per cœlum sydera
Chiron

Semivir, & flavi corpore mixtus
equi. vel

Dum fugit ardenti tepidum sol Scorpion
astro,

In cujus caudam contentum dirigit arcum,
Mixtus equo, volucrem missurus jamque
Sagittam.

December. Cornibus armatus radiantia corpora cœlo
Extendens Hircus, Phœbi præcepta ca-
pessit. vel

Fulgebant Capri cœlo fera lumina, Phœbi
Ad cujus vectus Cornua currus erat.

Sequuntur nonnulla alia signa, ex arte metrica
desumpta.

Cereæ majorum vel Imagines. Nobilitatis.

Fasces, sella curulis. Signum sunt. Consulatus.

Purpura, sceptrum, corona,

Diadema Solium. Dignitatis regiæ.

Sagum, Arma. Militiæ, Belli.

Aquila. Germaniæ, Impera-
torum Romanorum.

Claves, & Navis S. Petri Romanorum
Pontificum.

Lilia.

<i>Lilia.</i>	<i>Franciae, & ejus Regum.</i>
<i>Leo.</i>	<i>Hispaniae, & ejus Regum.</i>
<i>Pardi.</i>	<i>Angliae, & ejus Regum.</i>
<i>Luna.</i>	<i>Signum. Turcarum.</i>
<i>Olea, Toga.</i>	<i>Pacis.</i>
<i>Caduceus.</i>	<i>Legationis.</i>
<i>Laurus, Palma.</i>	<i>Victoriae.</i>

Octava elegantia est, si pro certis populis, Urbibus vel regionibus flumina sumantur v. g. Thamasis pro Anglia, Ganges pro India, vel Indis, Rhenus pro Germanis.

Flumina notissimarum regionum, in usum tuum & commodum subjicio.

<i>Durius, Tapus.</i>	<i>Hispaniae, & Portugalliae.</i>
<i>Sequana, Rhodanus, Garumna.</i>	<i>Galliae.</i>
<i>Thamasis, Sabrina, Trenta.</i>	<i>Elumina. Angliae.</i>
<i>Scaldis, Mosa.</i>	<i>Belgii.</i>
<i>Lacus, Rhenus, Rhodanus, Arola.</i>	<i>Helvetiae.</i>
<i>Padus, Athesis, Arnus, Tiberis.</i>	<i>Romanorum.</i>
<i>Danubius, Rhenus, Moenis,</i>	
<i>Visurgis, Albis,</i>	<i>Germaniae, Austriae.</i>
<i>Mare balticum.</i>	<i>Sueviae & Daniae.</i>
<i>Vistula, Duna.</i>	<i>Flumina. Poloniae.</i>
<i>Volga. Obius, Tanaïs.</i>	<i>Moscoviae.</i>
<i>Ister, Danubius, Savus.</i>	<i>Hungariae, Turciae,</i>
<i>Mare fonicum, Mare</i>	
<i>Aegaeum, Archipelagus.</i>	<i>Graeciae.</i>
<i>Pontus Euxinus, Euphrates, Obius.</i>	<i>Asiae.</i>
<i>Indus, Ganges.</i>	<i>Indiae.</i>
<i>Nilus, Niger, Mare Atlanticum.</i>	<i>Africae.</i>
<i>Nilus.</i>	<i>Aegyptiorum.</i>
<i>Jordanis.</i>	<i>Palæstinorum.</i>
<i>Euphrates.</i>	<i>Parthorum.</i>
	<i>His</i>

His & similibus fluminibus quomodo uti ~~con-~~
veniat, ex allatis Exemplis clarè patebit:

Te modò frana tenentem Rhenus vidit: i. e. Ger-
mania vel Germani te regentem viderunt.

- - - Cui *duri ad Strymonis undam*
Barbaricus puero cunabula præbuit Hæmus,
Threiciæque nives: i. e. Qui natus est in Græcia.

Hæmus enim mons, Strymon fluvius Græciæ.
Hinc movet Euphrates, illinc Germania bellum:
i. e. Turcæ vel Parthi & Germani.

Pax erat, & vestri (Germanice) causa triumphi,
Tradiderat famulas jam tibi Rhenus aquas: i. e.
Germanos vicisti.

Vel Est domitus latè Scaldis, Rhenusque bi-
cornis,

Forsitan Assyrias Nilo mutabimus undas: i. e. Afri-
cam permutabimus cum Asia.

- - - Veniant, qui *Multea Celtae*
Poc'la bibunt, quos mittit Arar, rapidusque Ga-
rumna: i. e. Galli.

Dicenti nunc verba Liger, nunc commodat ora,
Qui Vehalim, Mervamque bibit, Rhenumque bi-
cornem.

Et qui Tentonicas medius secat Albis arenas.
Albi contrarius Ister.

Dum tibi sudantur, quæ Boëtus, & Ister
Miretur, serique legant monumenta nepotes,
Bellaque vicino fremerent insana tumultu,
Qua centum Eridanus fluviis, luctuque sororum
Dives init, lybicus regnatum flatibus Equor.

Quosque miger exciit.

*Ifala, & intonso gaudentes crine Sicambri.
Quique bibunt Rhenum Batavi, Chaunique minores,
Quosque procellosis in fluctibus, aethere duro
Asperat audaces Toxandrum terra cohortes.*

NB. Adolescens, ut his modis assuefiat, sequentem addiscat, & magis facilem v. g. *Accola Rheni, Danubii, Tiberidis. vel Qui bibunt, colunt Rhenum. vel Quos Rhenus, Danubius, &c. alluit. vel Qui Rheni, Tiberidis undâ ora lavant.* His modis facile erit quoscunque populos, & regiones describere.

NB. Ponitur etiam sæpius certa urbs pro integra regione. v. g.

Ostentare suos Memphis studiosa labores potuit:
i. e. Ægyptus.

Item certi populi alicujus regionis pro integra regione. v. g.

*Cum Memphi jam Persa silet, uterisque Minerva
Ignorat Chaldaeus opes, nec barbarus artes
Medus &c. i. e. Asia.*

*Quam late spatietur Arabs: i. e. Per totam
Asiam.*

Nona elegantia est, quæ sumitur à Comparatione: i. e. Si hominis unius naturam, mores &c. compares cum alterius, vel etiam quæcunque alia, sive animata, sive inanimata conferas aliis, aut præferas. Exemplis plurimis intelliges, quàm hic modus præstans sit, & qua ratione adhibendus. Sit materia. v. g. Eloquentes est: interroga, quis fuit eloquens? Dices: Apollo, Demosthenes, Cicero, &c. Confer ergo unum cum altero. v. g. Apolline, Phœbo disertior, Alter Cicero, Demosthenes. Fortis est. Quis fortitudine claruit? Hercules.

*cules. Ergo : Hercule Fortior , vel Hercules est ,
vel Leone robustior.*

*Truces Lapithæ , Numidæque , Feroxque
Celtiberum manus : i. e. Barbari.*

Sunt & equi , multi quorum meminere Poëta.

Calaicus Lampon & pulchro concolor albo.

Astur Panchates , & nigra fronte Peloni

& Tagus , & Pholoë , & cursu velocior Iris.

Aschetus Æthon , Styrias , Phariusque Podarces ,

Et quos Thebanis genitrix effuderat Herpe ,

Nobilis & Soboles Sicoris bellacis Ilerdæ.

* *Vel quem Trojanum Mezentius urgat in hostem*

* *Rhœbus , & Adrasto celebris vocalis Arion.*

* *Et gemini Mavortis equi , Mensorque dierum ,*

* *Cum rutilo Pyroënte Phlegon , & fervidus
Æthon.*

* *Et Stygius Nicteüs , & clari Xanthus Achillis*

* *Plutonisque notâ variè distinctus Alastor.*

*Hæc omnia sunt nomina celeberrimorum equo-
rum. Quæ verò stellulis notata , communiora ,
& notiora sunt.*

- - - *Non Thracius Orpheüs.*

Suavius immitem cantu deleniit Hebrum ,

Aut celeres blando remoratus pectine sylvas

*Detinuit Rhodopen : i. e. Consolatus est , vel man-
suefecit iracundum. &c. Applicari etiam po-
test insigni Musico.*

- - - *Non dignus unquam*

Roma triumphantes meminit dixisse Quirites.

i. e. Bene dixit.

Nec Circe potuit , castas inflectere mentes ,

*Aut scelerum suadere modos : i. e. Seducere nullus
potuit.*

Æacus ,

Æacus, Minos, Rhadamantus: i. e. Judex.

Pavidoque fugacior Agno: i. e. Timidus, Fugax.

*Candor erat, qualem præfert Latonia Luna. vel
Color nivis erat. vel Eburnea colla, vel puro can-
didior Cygno, vel cerussatâ candidior cute, vel
& non calcatâ candidiora nive, vel una fuit la-
bes cœtera lactis erant: i. e. Albus.*

*Qualis adest Thetidi, qualis concordia Pelœo: i. e.
Amici vel concordēs sunt.*

*Unus erat Pylades, unus qui mallet Orestes
Ipse mori. &c. i. e. Alter pro altero mori cupiebat.*

*Urat ut inducto ceratæ sulphure tædæ: i. e. Amo,
desidero.*

*Non secus exarsit, quam si quis canis ignem suppo-
nat aristis: i. e. Amavit, desideravit.*

- - Pylio, Nestore, major ero, Senex ero.

*Forſitan hæc Domino Buſyride jure timeres. i. e. Sub
tyranno.*

*Plus hic Hyppolito sanat, quem ludicra vatum
Discerptum commenta stupent, superisque renatum,
Mendaces cecinere tubæ. Plorata reduxit
Funera, & extinctum falsis Epidaurius herbis
Excitat Androgeum, & Trojæ sub mœnibus altis
Ficta Philoctetæ Janavit crura Machaon.*

*Cedat Phyllirides, Amythaoniusque Melampus;
Et Grajis, qui præstat opem Podalyrus ægris;
Tu cunctis plus. &c. i. e. Medicus bonus est,
vel sanat bene morbos.*

*- - - Qui currus vexerit illum,
Curribus anteferam Solis, Venerisque, Jovisque,
Quaque vehunt te Juno rotis, &c. i. e. Currus
elegans.*

Quæ puppe redibit,
illa meis vivet seu quondam nobilis Argo
Carminibus celebrata ratis. &c. i. e. Laudabo
navem optimam.
Adde, quod est frater tanto mihi junctus amore,
Quantus in Attidis, Tyndaridisque fuit.
i. e. Amo valde fratrem.
Utque viret semper laurus, nec fronde caducâ
Carpitur, æternum, sic habet illa decus:
i. e. Fama perennis erit.
Sed tantum virtus alios tua præterit omnes,
Ante citos quantum Pegasus ibat equos:
i. e. Virtute alios superas.
In fide Theseus quilibet esse potest: i. e. Fidelis.
Beata Arabum gaze. vel Opes Pygmalionis. vel Tagus
aurifer: i. e. Divitiæ magnæ.
Æquore, freto surdior: i. e. Valde surdus.
Pulchrior, clarior sydere. vel Hederâ formosior albâ.
i. e. Pulcher.
Mala Hesperidum: i. e. Pretiosi.
Horti Adonidis, Epicuri: i. e. Elegantes.
Ocyor cervo. Celer.
Auro, vitâ, oculis, luce charior. Juvenis.
Cornicibus omnibus una superstes.
Paunus: i. e. Homo sylvester.
Absalonis Cesaries: i. e. Elegans.
Elysium, Sedes Beatorum.
Eridis pomum: i. e. Res, quæ exulat discordiam.
Euripus. Inconstans.
Hecates cœna: i. e. Parca.
Prisco natus ab Inacho. i. e. Nobilitatis priscae.
Ixionis rota, Sisyphi saxum: i. e. Magnus labor.

NB. Quæ sequuntur, ordine Alphabetico posui, tum quia Historiam, & fabulam magis continent; tum quia utilissima sunt, si modis infra adducendis adhibeantur.

Abstemii.

S. Hilarion, nunquam ante solis occasum solvit jejunium.

S. Jacobus, vinum non bibit, nec carnes comedit.

S. Joannes.

Adolatores.

Aristippus, nomen meruit regii canis, quod ubique regem sequeretur.

Tymagoras, regem Persarum, adulandi causâ adoravit; quod factum tamen capite luit.

Ædificia sumptuosa.

1. *Simulacrum Jovis.* 2. *Mausoleum* ab Artemisia regina Mausolo marito suo extructum. 3. *Colossus solis* ex ære 70. cubitorum altitudinis.
4. *Pyramides Egypti.* 5. *Turris Pharia.*
6. *Muri Babylonis* conditi coctilibus laterculis 200. pedum alti 50. lati, tria hominum millia huic operi insudarunt, 7. *Templum Diana* factum à tota Asia.

Ædificandi Periti.

Archimedes ingeniosis machinis urbem defendit.

Calistrates formicas ita exiguas formavit, ut pedes

des videri non possent. *Lysippus* à quo solo
sculpi voluit *Alexander*. *Ctesiphon* is templum
Dianæ extruxit. *Philon* mille navium arma-
mentum fecit. *Phydias* sculptor in marmore
laudatissimus. *Praxiteles* venerem marmore
effinxit.

Amor in patriam.

Scipio Africanus. *Pompejus Crassus*. *Mutius*
Scævola. &c.

Ambitiosi.

Heraclides, *Dares*, *Nabuchodonosor*.

Amici Arctissimi.

Hercules & *Theseus*. *Orestes* & *Pylades*. *Theseus*
& *Pyrrhous*.

Damon & *Pythias*. *Nysus* & *Euryalus*. *Achates*
& *Aeneas*. *Castor* & *Pollux*.

Auari.

Euclio Ob ollam terrâ absconditam domo egredi
non audebat.

Caligula Imperator Multos, ut ipsum hæredem
scriberent, cogebat.

Audaces.

Phaëton, *Gygantes*, *Icarus*, *Jason*, &
Typhis.

Belli-

Bellicosi viri.

Scipio, Decius, Metellus; Fabius, Hannibal, Alexander, Hector, Achilles.

Bibuli Gulosi.

Timocreon Epitaphio hoc nobilitatus : Multa bibens & vorans hic jaceo. *Philoxenus*, & *Gnathon* Ille sibi collum gruis optabat, ut majorem in bibendo voluptatem haberet. *Cambeles* Rex ob voracitatem nocte uxorem absumpsit. *Heracledes* Parem in bibendo non reperit. *Mithridates*. *Apitius* Altissimus *Gurges* omnium nepotum. *Vitellius*.

Caci.

Tyresias, Thamyras.

Citarædi.

Orpheus arbores, & cautes locis suis evocavit. *Dorceus* *Amphion* Ob cantum sequentibus scopulis Thebarum muros condidit. *Philemon* *Cythara* clarus. *Hermogenes*.

Casti.

Lucretia, Democles, Nicetas, Casilia, Xenovates, Spurina.

Con-

Contemptores divitiarum.

Democritus, Anaxagoras, Divus Gregorius. Elisabetha Pannorum regis filia.

Cibi delicati.

Placenta samia, Concha Pelorina. Vitellii Dapes.

Crudelis, Latro.

Athalia foemina omnem Davidis stirpem sustulit ne imperio cujusdam premeretur. *Herodes, Media* filiorum discerpitrix. *Diomedes, & Busyris* carne humanâ equos paverunt. *Thrax, Geta, Sauromata, Schyta, Phalaris* hic in æneo tauro homines torquebat. *Nero, Tiberius, Schinis* hic fuit insignis latro, *Domitianus, Caligula.*

Claudi.

Vulcanus, Perdix, Cocles, Artemon, Aristogiton.

Cursores veloces.

Camilla Volscorum regina. *Ledas* cursor Alexandri magni. *Persens, Daedalus, Bellerophon.*

Deformes.

Thersites, Corytheus, Hesate fuit vetula deformis.
Divi.

Divites.

Salomon, Midas, Cræsus, Cyrus, Tantalopes.

Doctus.

*Aristoteles, Sophocles, Plato, Demosthenes, Zene,
Socrates, Pythagoras.*

Effœminati.

Sardanapalus, Abron, Massilienses luxu perdit.

Faber ferrarius.

Cyclops, Sterops.

Filiorum interfectores.

Tantalus, Progne, Medea, Lysimachus.

Felices.

*Polycrates. Is tota vita nullam tristitiæ causam re-
perire potuit.*

*Gygos. Hic annuli beneficio omnia ex voto con-
secutus.*

*Timotheus. In omni bello certam habuit vi-
ctoriam.*

Fortes.

Samson, Hercules, Telamon.

Furiosi,

*Orestes, Pentheus, Hercules, Ajax, Alemeon,
Hic ob matrem interfectam furit.*

Gratiosus puer.

Astyanax, Atys, Ganymedes.

Homines parva statura.

Nani, & Pumiliones. Andromeda, Pygmai.

Horti,

Horti Hesperidum, Epicuri, Lucani.

Ignavi vel Pigri.

Endymion, Sardanapalus, Epimenides, Heliogabalus.

Ingrati.

Athenienses Socrati pro juventute bene institutâ venenum rependerunt. Caligula omnes se amantes odio habuit.

Incasti.

Heliogabalus, Semiramis, Sybarita, Orpheus, Xerxes.

Loquaces.

Thersites, Osci. Fuit contumeliosus. Theon Maximæ maledicentiæ, Zoilus Mordacissimus.

Macilentus.

Chærephon, Philetas.

Medici.

Æsculapius, Apollo, Asclepiades, Chiron, Galenus, Hippocrates, Machaon, Melampus, Pæon, Podalirius.

Obliviosi.

Atticus Filius Herodis elementorum nomina nequidem potuit addiscere. Thraces dicuntur numerum quaternarium ob memoriam debilem ascendere non posse. Calvisius, Orbilius.

Pauperes.

Aristidis. Huic, Atheniensis reip. administratori mortuo, sumptus pro funere defecerunt. Codrus, Iru.

Peri-

Periculosus locus.

Scylla, Malea.

Pulchri.

*Adonis, Antinous, Democles, Helena, Venus,
Lesbia.*

Perfidi.

Diodorus, Triphon, Ptolomæus rex, Radamistus.

Scurra.

Sarmentus-Burra, Rhynton, Apitius.

Silentium.

Pythagoras, Agathus hic per triennium ore lapidem tenuit, ut disceret tacere. Zeno,

Somnolenti.

Scipio, Epimenides. Hic 57, annis fertur dormiisse. Endymion necdum creditur expectatus.

Stulti.

Meletides, Accon Vetula, Midas, Orestes, Corabus.

Superbi.

Attila, Domitianus, Thraso, Narcissulus.

Venatores.

Diana, Orion, Hippolitus, Arethusa, Atalanta mulier.

Vita longæva.

Nestor 300. Adam 930. Enoch. 954. Mathusalem 969. Noe 905. Annis vixerunt.

Hæc elegantia à comparatione utendi, regulæ sunt sequentes :

Dum materiam habes, inquire in supra notatis, an non aliquis in re, de quâ materia est, excelluerit, &c. Invento ejusmodi nomine, ita rem exprimis :

Per Nominativum. v. g. Sit materia : *Est præclarus Cytharædus. Est alter Orpheus, vel Orpheus cedit illi.*

Per Genitivum. Et reliquos omnes casus. Est ipsi Orphei suavitas, *vel Orphei Lyrâ ludit.*

Per Dativ. Orpheo non inferior, secundus, Par, non cedit.

Per Accusat. Orpheum vincit. Si pectine moveat Cytharam, Orpheum diceres.

Per Vocat. Orpheu cede, dum ille ludit. *vel Te Orpheus superat, dum tangit ebur Cytharæ.*

Per Ablat. Ab Orpheo fila *vel plectrum vel Cytharum accipit, vel Ab Orpheo instructus est. &c.*

Qui modus, sumitur ex Rhetorica, & est concessio. v. g. *Fuerit ille talis, & talis, &c. At hic superat, melior est, vel deterior.*

Laudent ipsum ob hæc. &c. Noster majora meretur encomia.

Si resurgeret ille. &c. vel Si in comparisonem veniret cum illo, vel illa te ; tantum cederet, quantum luna soli.

Poëtarum carmine ille celebratus est. &c. vel A Musis, Phœbo nomen ejus latum per orbem ; at hujus fama non minori jure id meretur, qui, &c.

Non ita ille cecinit, v. g. Quàm hic
Quid orbis illo formosius ? jure hunc præferre
Adonidi.

Præter hos modos comparandi : adjungo quatuor
alios ex Ovid. Virg. aliisque.

I. Ut Uror ut *inductæ cerato sulphure tædæ.*

Ut pia fumosis addita thura focis. Ov. Ep. 7.

Uror, ut indomitis ignem exercentibus Euris.

Fertilis accensis messibus ardet ager. Id Ep. 12.

Namque agor, ut per planacitus sola verbere turbo,

Quem celer assiduâ versat ab arte puer. Tib. 15. D. 2

----- *Ut incabescere flava.*

Æne levi ceræ, matutinaque pruina

Sole tepente solent, sic attenuatus amore

Laquitur, & tecto paulatim carpitur igni. Id

Liquitur, ut glacies incerto saucia sole.

Sic mea perpetuis liquefcunt pectora curis. Ov. de Pont

II. *Velut. Correpti rapidâ seges velut arida flammâ*

Arserunt crines. Ov. Metam. L. 12.

Volvitur Euryalus letho.

Purpureo, veluti cum flos succisus aratro,

Languescit moriens. Virg. L. 9. Æn. v. 433.

III. *Qualis. Qualis arma*

Impulit, impulso quo maximus intonat Æther.

Surgit Juleo juvenis cognomine dignus,

Qualis ab Eois lucifer ortus aquis.

Suspensaque diu lachrymâ fluxere per ora,

Qualiter abjectâ de nive manat aqua.

Candor erat, qualem præfert Latonia Luna.

IV. *par. Par nitor, intactis nivibus.*

Ter frustra compre'sa manus, effugit imago

Par levibus ventis, volucrique similima fumo.

V. Particulæ sunt : *Credas. In mortem. Non ita. Non sic. Non aliter. Hand secus. Ritu. Sic. Talis. &c.*

Decima Elegantia est, quam optarem, ut pro dignitate adverteres adolescens, si substantivum loco adjectivi adhibeas, quod adjectivum alias in plurali poni solebat. v. g. Laboriosi laudantur. Muta laboriosi in labor, & dic : labor laudatur. Clementes passim grati sunt. Clementia passim grata. Pudici adolescentes non conveniunt cum luxuriosis. Muta Pudici in Pudor, & Luxuriosus in luxuria, vel autorem luxuriæ. v. g. Venus. Pudor non convenit cum Venero.

Voluptuarii postquam satis bibissent, & comediissent. Postquam epulis, Bacchoque modum lassata voluptas imposuit.

Superbus fastidit humum, quam calcatur.

Tardoque luperbia gressu, Quam calcatur, fastidit humum.

Exuvias doctrina tuas queror : i. e. Doctorum, Calco tumultum potentis eloquii. i. e. Eloquentum. Virtus jaculatur amores. i. e. Probe digni amore, vel Amabiles.

Quæ sicut nostrum rabies malesana cruorem. i. e. Furibundi sitiêrunt sanguinem.

Ingreditur medios Pietas secunda per ignem. i. e. Pii.

C A P U T III.

De elegantis, quæ sumuntur ab Adjectivis.

PRæcipua elegantia Adjectivorum consistit in Epithetis, hæc enim certè omne carmini pondus, gratiam, nomenque comparant; unde curandum, ut hæc sint, non, quæ modò hiatum metri impleant, sed rem illustrent, & vim quandam abficient, lumenque, & decus affundant. Sed unde apta, & congrua petentur? hoc, ut assequaris, adverte ad ea, quæ dicturus sum. Omne de Epithetis artificium, ad duas veluti regulas revocari potest, *inveniendi & adhibendi.* Undè sit primo.

Ars inveniendi Epitheta.

I. **S**umuntur Epitheta à natura rei. Quæ si perspecta fuerit, Epitheta maximè proportionata erunt, v. g. *Arma movet.* Quæro itaque: è quâ materiâ facta? *Auro, argento, chalybe. &c.* A quo facta? *Vulcano, Cyclopibus.* Ergo *Vulcanæa, argentea, Ferrea aurea.* Qualia? *Ensis, Hasta, Clypeus, Scutum &c.*

II. *A fine.* Ut si considerem, quare res sit, fiat, fiet, aut facta sit, quis finis sit armorum? *Pax, Bellum, Victoria, Gloria, Iustitia, Vindicta, Imperium, Divitiæ.* Ergo *arma bellica, victricia, Astree devota, Vindictam spirantia.*

III. *Ab effectu.* Si nempe interrogas : quid res efficiat. v. g, *Arma fundunt sanguinem, victoriam pariunt, honore complent, vastant patrias, ergo. Sanguinolenta, vastantia, cruenta, lethalia, stragem, mortem, funus ferentia, &c.*

IV. *Ab adjunctis.* Et Primo quidem à loco i. e. Si interriges : ubi res orta, inventa, culta sit ; & hic locus magnam carmini tribuit elegantiam, cum Epitheta, quæ à loco sumuntur, doctrinam juxta, ac gravitatem spirent. Ut eorum copia te non deficiat, en, quæ versibus accommodatiora, sequuntur.

<i>Sus.</i>	Sabellicus.
<i>Adamas.</i>	Indicus, Eöus,
<i>Æs.</i>	Corynthium, Deliocum, Aegineticum, Cypricum, Paphium.
<i>Monstrum.</i>	Lybicum, Maricum.
<i>Purpura.</i>	Vestes Getulo murice tinctæ. Amyclæa, Spartana, Tænarea, Tyria, Sidonia, Assyria.
<i>Odor.</i>	Assyrius, Sabæus, Eöus. NB. Hæc Epitheta applicantur bono odori uti & hæc. Orontæus, Syrius, Arabus, Indus.
<i>Sagitta.</i>	Cydonia, Maurasia, Scythica, Parthica.
<i>Ostrum.</i>	Sydonium.
<i>Leo.</i>	Armenus, Lybicus, Massylius.
<i>Asinus.</i>	Arcadicus.
<i>Marmor.</i>	Parium : Mygdonium, Phrygium, Idæum, Spartanum, Grajum.
<i>Lyra.</i>	Amonia.

<i>Aulæa.</i>	Babylonia, Attalica, Tyria.
<i>Aurum.</i>	Dalmaticum, Hispanum, Indum.
<i>Balsamum.</i>	Niliacum.
<i>Basiliscus.</i>	Lybicus, Africus.
<i>Frigus.</i>	Hyperboreum, Boteale, Scythi- cum, Arcticum, Sarmaticum, Dalmaticum.
<i>Serpens.</i>	Niliacus.
<i>Gemma.</i>	Indica, Eöa, Maris Erithræi, <i>vel</i> Quas Hydaspes vehit, <i>vel</i> Gan- gas alit.
<i>Venenum.</i>	Colchicum, Ææum, Thessalicum
<i>Apes.</i>	Hyblææ.
<i>Laurus.</i>	Palatina.
<i>Pavo.</i>	E Samio.
<i>Amomum.</i>	Assyrium.
<i>Thus.</i>	Panchæum, Sabæum, Niliacum, Eöum.
<i>Laurus.</i>	Peneia.
<i>Gramen bonum.</i>	Peneium.
<i>Divitia.</i>	Perlicæ.
<i>Luxus.</i>	Perlicus.
<i>Acetum.</i>	Pharium.
<i>Palma.</i>	Pharia.
<i>Myrrha.</i>	Sabæa.
<i>Equus.</i>	Thracius.
<i>Hyacinthus.</i>	Æthyopia missus.
<i>Mel.</i>	Atticum.
<i>Charybdis.</i>	Panchæa, Zanchæa.
<i>Fluctus.</i>	Dalmatici.
<i>Vites.</i>	Falernæ.
<i>Uva.</i>	Falerna.
<i>Ensis.</i>	Noricus.

<i>Spicula.</i>	Gnossia.
<i>Vinum.</i>	Falernum, Cæcubum, Massicurn.
<i>Arma.</i>	Getica, Scythica, Achillea, Herculea.
<i>Aurum.</i>	Ibericum, Lydum, Hydaspæum.
<i>Charta.</i>	Niliaca.
<i>Hortus.</i>	Pæstanus.

Ut verò copia tibi horum Epithetorum major & facilior sit.

Lege, quæ sequuntur ex Masenio.

- - - - - *Sit milite fortis.*

Hesperia pugnacis ager. Sit Gallia Baccho.

Nobilis. Illustrat candenti marmore regum

Tecta Ligur. Niveum peregrinis India regnis

Mittat ebur. Fundant molles sua thura Sabæi.

Armentum Calaber, Friso, Thrax, atque Britannus.

Tigres, & Leones dant Afri, & Armenii.

Pardus est apud Lybicos; & Elephas apud Indos.

Persæ Aromata dant. Assyriis Bombyx est.

Indi Berillum; Siculi Achatem submitunt.

Coricii, Cilicesque Crocum mittunt.

Columbae sunt Chaoniæ, Syriæ, Paphlæ, Idaliæ.

Angues dant Calabri. Calabri, Siculi melle abundant.

Serpentes Afri, Mauri, Lybici.

NB. Hæc sunt nomina propria, quæ facile etiam in substantivum mutaveris. v. g. Calaber *Calabria*. Friso *Frisia*. Thrax *Thracia*. Britannus *Britannia*.

Quæ

Quæ sequuntur, sunt nomina Urbium vel Insularum, quæ facile in Adjectivum verteris.

Theſſalia, Colchis, Iberia dat *virus*; *Sal* Tarentum.

Parthia, Creta, Cydon, Lycia, Gortyna *Sagittas* tulit.

Calabria *pyra*; Damascus *pruna* habet.

Ponti, Avellæ, Thraciæque *noces* sunt.

Nives dat Thracia, Rhodope, Scythia, Taurus & Othrys. Syria, Susa dant *Lilia*.

Saguntum, Samos fingunt *Lagenas*, *vasa*.

Ægyptus, Idume, Pharos *Palman* habent.

Ægyptus *Fabas* habet, & *aspides*.

Corynthus, Cyprus, Dodona *as* habent.

Tellus Lemnia, Creta dat *medicas herbas*, vel *Glebas*.

India fert *Balsama*, & *Pingues succos* &c.

Secundò. *A tempore*. v. g. Quando, quo anno, qua diei parte, mane, an vespere, in juventute, an verò senectute.

----- *Aeneas se matutinus agebat*: mane.

Tertiò. *A Synecdoche*; si nempe Epitheta sumantur à rerum Inventoribus, vel illis, qui excellerunt talibus rebus, de quibus sermo est. v. g. *Carmen Phœbeum*, *Cursus Pegaseus*., &c. vide quæ sequuntur.

Fides Thesea, *Nodus Herculeus*, *Opera Dædala*.

Ignis Ætnæus, *Iliacus*, *Laurus Martia*, *Phœbea*.

Judicium Rhadamantæum, *Lyra Phœbea*, *Os*

Cerbereum, *Caninum*.

V. Sumuntur Epitheta à tropis. Et hæc Epitheta supra, quàm credi potest, carminis majestatem attollunt, spiritumque Poeticum insinuant v. g.

Acies

Acies turgida. Aula superba, potens. Aurēs vigiles.

Acus artifex. Armaminiacia. Adulatio mellea.

Æstas iners, sitiens, lasciva, leta, pigra.

Ager letus, luxuriosus, vestitus, operosus.

Arx magistra, ingeniosa, imitatrix naturæ.

Arx superba, surgens ad auras.

Amor cæcus. Bellum ferreum, luctiferum.

Contagio cæca. Charybdis avida, rapax.

Divitiæ insana. Fossa humilis. Jus canum.

Ingenium dives. Laus famulans. Minæ ultrices.

Nox cæca, amica. Pugna cæca, ardens.

Seges ægra, leta, cana, luxurians. Sylva comata.

Ventus amicus, iniquus.

VI. Sumitur Epithetum à Substantivo. Vel potius loco Epitheti sumitur substantivum, quod mirum versibus nitorem largitur. v. g. Dum substantivum habes, interrogas te : quid illa res sit ? quid de illa finxerint Poëtæ ? quid soleat causare ? quas habeat proprietates ? &c. Et illud ipsum nomen substantivum loco Epitheti accipis. v. g. *Mitto tibi beatas.* Interroga : quid sunt betæ ? vilis herba, crescit in sylvis, fabri eas comedunt, Ergo si ponas.

Mitto tibi insipidas (Sylvestra munera) *betas.* vel

Mitto tibi viles [Fabrorum prandia] *betas.* vel

Accipis exiles, [Sylvarum germina] *betas.* vel

Hoc modo plurimæ difficultates [dum Epitheta apta non occurrunt] evitantur.

Nos [Insana cohors] *terris moramur inertes,*

Construimus luteas (Vilia tecta) *domos.*

Vidit

Vidit & ethereas (Corpora vasta) domos.
Parce precor, fulmenque tuum (Fera tela) reconde;
Heu nimium misero (Cognita tela) mihi.
Dat tibi praterea (Fortunæ parva prioris
Munera) reliquias Trojâ ex ardente receptas. Virg.
i. e. Opes relictas.
Nec tamen intere aranea (Tua cura) palumbes.
Nec gemere aeriâ cessabit turtur ab ulmo. Virg.
i. e. Palumbes, quarum curam geris.
Ah malè quæsi (Damnorum semina) nummi!
Exulat hinc & morbus iners, & curva senectus,
Et dolor, & trepidi (Pallida turba) metus.
Nam malè ceratas agitando puer Icarus aëas,
In mediis periit (Flebile pondus) aquis.
Cedite Secanæ (Vatum mendacia) fontes.
--- Magnis animam nunc laudibus exple
Victor, & aternas capias [Tua præmia] lauros.
Cui dedimus lachrymas (Supremum in funere
munus.)

VII. *A Circumstantiis sumuntur Epitheta, quæ præstare cæteris meritò dici possunt; vocanturque aliàs composita, quia ex pluribus vocibus constant. Vide exempla.*

<i>Aqu'la.</i>	<i>Præpetibus superantes aëra pennis</i> <i>Aquilæ.</i>
<i>Anima.</i>	<i>Cunctosque potens diffusa per artus</i> <i>mens.</i>
<i>Arcus.</i>	<i>Nervo equino intentus. vel Vin-</i> <i>cula habens semper irresoluta.</i>
<i>Amor.</i>	<i>Ratione violentior omni.</i>
<i>Auriga.</i>	<i>Erroris viæ metuens.</i>

Arca-

<i>Arcanum.</i>	Non auditum prius.
<i>Aurora.</i>	Celereis properans aurora quadrigis.
<i>Adamas.</i>	Claro nitore micans, <i>vel</i> Flammis, ferroque invictus.
<i>Adolescens.</i>	Teneris imherbis ab annis.
<i>Aestas.</i>	Calidissima solibus. <i>vel</i> Formosa messibus.
<i>Aequor.</i>	Iniquis concita ventis æquora.
<i>Arbor.</i>	Frondoso vertice surgens.
<i>Ager.</i>	Oneratus messibus.
<i>Bella.</i>	Telis instructa cruentis, <i>vel</i> Satis in urbes, sævit armipotens, ferro violentus & igne.
<i>Belga.</i>	Æquoreis vicinior oris.
<i>Bos.</i>	Fronte nitens, minax ; <i>vel</i> docilis terram proscindere aratro.
	Minister Cereris, sui securus aratri.
<i>Corona.</i>	Cingens Ambrosios crines.
<i>Cantaber.</i>	Animis, dextraque timendus.
<i>Canis.</i>	Cursibus Eurum Antevolans ; <i>vel</i> Vestigia doctè cæca notans.
<i>Capillus.</i>	Distinctus lacte capillus.
<i>Clypeus.</i>	Habilis lævæ clypeus. <i>vel</i> Flammas vomens.
<i>Cerberus.</i>	Guttur tria pandens.
<i>Cura.</i>	Trepidæ formidine curæ.
<i>Cora.</i>	Ignis impatiens. <i>vel</i> Igne soluta.
<i>Chymara.</i>	Flammis armata. <i>vel</i> Efflans faucibus ignes.
<i>Danubius.</i>	Qui per spatiosa vagatur Pannonii citus arva soli,

Equus.

<i>Equus.</i>	Longis cursibus aptus. <i>vel</i> Qui docilis fræni sessoribus aurem Commodat, & rectum servabit do- ctior axem, Quàque voles, sinuabit iter.
<i>Ennius Poëta.</i>	Calabrûmque in montibus ortus Ennius.
<i>Nox.</i>	Densis tenebris atra.
<i>Astra.</i>	Et vaga composito circumfamulan- tia motu.
<i>Flos.</i>	Nati Zephyri spiramine flores. <i>vel</i> Non tacti Boreâ, rapidique ca- loribus Euri.
<i>Flumen.</i>	Tacito subterlabentia cursu flumina.
<i>Fragra.</i>	Humi nascentia.
<i>Filius.</i>	Decoris paterni hæres.
<i>Flora.</i>	Purpurel gratissima filia Veris.
<i>Lagus.</i>	Fronoso vertice surgens.
<i>Fulgur.</i>	Excussa que nubibus atris fulgura.
<i>Geta.</i>	Stricto squalidus ense Geta.
<i>Ganges.</i>	Vario latrans gurgite.
<i>Gygas.</i>	Domiti Jovis igne Gygantes.
<i>Hortus.</i>	Frugum rerumque forax.
<i>Invidia.</i>	Nutrixque furoris livor. <i>vel</i> Livor- que sui vexator, & ultor.
<i>Juventus.</i>	Moribus spectata juvenus. <i>vel</i> Pri- mos bene culta sub annos.
<i>Libertas.</i>	Summos solatura labores.
<i>Lupus.</i>	Clausas circumiens oves.
<i>Laurus.</i>	Crado nascentes sanguine lauri.
<i>Mars.</i>	Intrepido milite stipatus.

- Mimus.* Imitantes turpia Mimi.
- Neptunus.* Magnum terræ gremium Tridenti
percutiens. *vel*
Tumidarum rector aquarum.
- Nilus.* Septem gemino turgescens gurgite
Nilus.
- Oculi.* Sydereas imitantia flammæ Lumi-
na.
- Odiū.* Perenni servatum studio.
- Orpheus.* Celeres blando remoratus pectine
sylvas.
- Pectus.* Nullis violabile telis.
- Prudentia.* Magnis instans rebus.
- S. Petrus Apostolus.* Bis senæ princeps ex ordine
turbæ.
- Parca.* Concordes stabili fatorum numi-
ne.
- Poma.* Coronatos curvantia pondere ra-
mos.
- Protheus.* Inque novos semper Protheus muta-
bilis artus.
- Pestis.* Populanteque omnia pestem
averit.
- Rosa.* Nimium plena ruboris, *vel* rubore
confusa.
- Somnium.* Somnia veros imitantia casus.
- Sagitta.* Sarmaticâ spicula missa manu.
- Sydus.* Vario labentia sydera motu. *vel*
Aurato rutilantia sydera vultu.
- Tempus.* Perpetuo currentia tempora motu.
vel Cito pede fugiens.

Vulnus. Nullis mulcenda Machaonis herbis vulnera
vel secretas animi populantia fibras.

Virtus. Funeris atque ævi expers.

Vita. Innocua sine crimine.

Vitulus. Cui in tenerâ jam ludunt cornua fronte.

VIII. Integer sensus, qui rei naturam explicet, loco Epitheti poni sæpè consuevit v. g.

Luna. Quæque per obscura tranquilla silentia noctis
Cornigero nitens lumine, Luna venis.

i. e. Luna nocte lucens venis.

Pisces. Vagi, qui verrunt æquora Pisces.

Troja. Cur non argolicis, potius, quæ concidit arvis,
Vexata est iterum carmine Troja meo?

i. e. cur non rursus de Troja scripsi carmen?

Astrologus. Qui tacito labentia sydera motu notat
vel Lucentemque globum lunæ, solisque meatum
observat.

Esau. Qui magni patrimonia censûs

Perdidit esuriens, munere pultis Esau.

Mercurius. Tu qui iussa Deûm celeri trans æquora
motu.

Plutonisque domos, cœlique palatia defers.

Atlantis Tegæ nepos.

Vulnera. Quæque manu tangi, vulnera cruda timent.

Amor. Si modò, quem præfers, non simulatur amor.

Ex his exemplis vides, non ita difficile esse, loco Epitheti unius integrum sensum ponere; modo rei naturam perspectam habeas.

IX. Epithetum, si pluribus verbis explicetur, fertilius, tersiusque inde carmen oritur: v. g. Hoc opus est Divinæ nobilitatis.

A Superis orta nobilitatis opus.

Forma ex sanguis. Pallentes amisso sanguine formæ.

Fons ex marmore. Quid memorem Pario compa-
ctum marmore frontem.

Scelestus orbis. Se totus vitiis involverat orbis.

Felix. Si quandoque mihi fortuna arriserit hora,

NB. *Observa hic*, quod Epithetum venustius sit,
si à Substantivo per aliquam orationis partem inter-
jectam se pareatur v. g.

Nudaque marmoreis percussit pectora palmis.

Non benè, si ità: *Marmoreis palmis percussit pectora
dura.*

Amisse pereunt nullo discrimine leges. Luc.

Melius, quàm: *Amisse leges pereunt, discrimine
nullo.*

X. Ut Epitheti auxilio, versum faciliùs nitidius-
que absolvas, adde Participium verbi, quod casum
certum desiderat, & miraberis fructum, v. g. *Con-
temne hortum, & luxum, arcesque desere.*

Hortos contemnens, pleni fastidia luxus

Desere, & aethereis cognatas urbibus arcos,

Jam animo præcipis arma.

*Nunc animo seris metuenda nepotibus arma
Præcipis.*

Oppida cum viris protinus lata sunt:

Protinus argento veros imitantia muros,

Barbara cum victis oppida lata viris,

Oravit Parcas. Ultima volventes oravit pensa sorores,

*Dedit illi coronam. Illaserta dedit veros imitantia
flores.*

Deus det tibi bonam fortunam,

Diû tibi sint faciles, & opis nullius egentem

Fortunam præstent, dissimilemque mea.

Interea fortuna dat honores, & adimit.

Interea salvo gaudens fortuna tumultu.

Certa-

*Certaque precipiti semper mortalia ludo.
Vertere, certa novos semper sibi fingere vultus
Nutu adimit fluxos. nutuque reponit honores,
Nascitur, & casus abies visura Marinos.*

Ars adhibendi Epitheta.

I. **E** Pithetum, quod rei animatæ conveniebat, tribuitur venustè inanimatæ: vel etiam Epithetum personæ, aut causæ conveniens tribuitur effectui: & Epithetum effectui conveniens tribuitur causæ: & in hoc consistit potissima Epithetorum elegantia v. g. *Conscius mittit tela vel suspiria*: *Conscia tela vel suspiria mittit.*

Attenuant vigiles corpus miserabile cura.

Mutum premit ille dolorem.

Jam jam venturos, aut hac, aut suspicor illac;

Qui lanient avido, viscera dente lupos.

Ausus in expertas remis audacibus undas

Tentare.

Dum meditor Bombycis oflus, textique sepulchri.

Fila per artificem, saepe redacta globum.

Scelerata capefcit arma.

Tremencia ferti tela manu spargit,

Verberibus jussas præbuit ipse manus, &c.

Vide, ut omnia Epitheta tribuantur rei inanimatæ, vel effectui, quæ aliàs personæ propria sunt, nam v. g. *jussas manus*, pro ipse jussus. *Tremencia arma*, ipse tremens. *Artificem globum*, ipsa bombyx est artifex globi & causa.

II. Si Epithetum totius integralis, vel quod toti conveniebat, parti tribuatur v. g.

Armadiu senior, desuetat tremmentibus auro.
Circumdat nequidquam bumeris: i. e. ipse tremens.
Nec mihi querenti spatiosam fallere noctem,
Lassavit viduas pendula tela manus: i. e. viduæ
manus.
Injurioso ne pede proruas stantem columnam: i. e. tu
injuriosus.

III. Epitheta à Tropo, vel Metaphora orta, elegantiora sunt v. g. *Fulminantem acinacem vibrare,*
Implacabile stringere ferrum.

C A P U T IV.

De Elegantiis, quæ sumuntur à Figuris *Rhetoricæ.*

PRima elegantia desumitur à Distributione totius in suas partes, vel enumeratione partium, i. e. si rem, vel totum divides in suas partes, vel ea, quæ sub nomine generico continentur, v. g. *Dies* dividitur in *Auroram, Meridiem, Vesperum*; *Carrus* in *Spondas, axem, temonem, rotas.* &c.

Omnia. Hæc vox varia, pro materiæ varietate significat, v. g. est ipsi quo ad omnia similis.

Omnia Conrado similis, vocemque, colorem,
Et flavos crines, & membra decora juventa.

Omnia in altari vidi: Omnia quid est? Dona,
Vasa, Imagines Sanctorum, Cruces, & alia v. g.
Suspexi angustis opulenta altaria donis,
Graterasque graves auro, cœlataque in auro
Divorum simulacra, cruces, & pallia & urnas,
Ingens argentum, atque operum, artificumque laborem
Si

Si placet, eandem materiam paucis invertamus, dicendo : *Nihil ornatus fuit templo.* Nunc, in quo illud nihil consistit, examina, dicens, v.g. non habuit columnas, non erant parietes ex ab ore, aut tecti tapetibus, non sunt statuae, non sunt tabulae, sed nudus lapis.

*Non, ut te digna est, nitidis hic alta columnis
Stat moles ; tantum scabris riget aspera tophis,
Non indum (rudibus tibi quas ereximus aris)
Candet ebur, non texta nitent Babylonica muris.
Non statuae, tabulaeque, lapis sunt omnia nudus.
Arma posuit sub arbore. Hoc ita Virg.*

*Arma sub adversa posuit radiantia quercu,
Terribilem eristis galeam, flammisque vomentem,
Fatiferumque ensem &c.*

Feras venabatur. dices : Cervos, Lepores, Ursos, Damas, Vulpes venabatur &c.

Populus. Senes, Viri, Mulieres, Puellae, Pueri, Equites, Senatus.

*Omnis Eques, mistaque gravis cum plebe Senectus,
Obvius ad Thusci fluminis ora venit.*

*Procedunt pariter Matres, natique virique,
Quaque colunt sanctos virginitate focos.*

*Est modesta facie : interroga, quae partes vultus ?
Oculi, frons, genae, os, nares, &c.* Ergo frontis majestas, oculorum gratia, genarum pudor.

Dat equo ornamenta : Ita Barlaeus.

Ipse tibi Batavus tanta redimicula frontis

Præbes, & excelso tumidas in vertice cristas.

Fulgentemque gravi succinctam pectore Zonam,

Textaque in extremos volamina pendula talos.

Astrologiam intelligis : Tu vasta Deorum

Atria, flammantes eternis ignibus orbes,

*Emensus, radios solis, lunaeque labores,
Mercurii, Martisque vias, Veneremque, Jovemque,
Tardigradique senis, lentos sublimior axes,
Et picturatam didicisti pervigil aethram. &c.*

Ab hac enumeratione Barlaeus optime descripsit
horti elegantiam, sit haec materia:

Flores crescunt in horto.

*Assurgunt patulis argentea lilia labris.
Quae violent candore nivem, aut odoribus Hyblam:
Haec inter croceo pubescunt altera vultu;
Quae vincunt fulgore diem, solisque lacessant
Lumen, & assyrio rutilantem murice pallam.
Sunt violae molles, sunt quae clementior aura
Educat, & nullo nocituri vulnere dentes.
Et crocus auricomans, & gloria veris adulti,
Crinita per colla rosa, quas Cyris Adoni
Inspergat studiosa suo, rapiendaque jam jam
Legerat, in ficulis gradiens Proserpina campis.
Hic quoque Threjiciis ad nos transmissus ab oris
Nos viret, imperique decus regale corona,
Sceptrorumque notat facies: hic lumina pascit
Tulparum venerandus honos, pretiumque coloris
Mirantur tam grande sui. Stat margine quadam
Discolor, haec varia folium vibice flagellat,
Sanguineus haec tincta notis; haec caerulea fundo est,
Haec umbone rubet, fulvumque intermicat illi,
Illi purpureum.*

*Non Veneri sacra Myrti, seroque comantes
Narcisci, Nardique deest fragrantis arista;
Et cum luteolo rutilantia fragra Hyacintho &c.
Alia ex eodem sit haec: Mane aves cantant.*

*Quod si mane diem roseis aurora quadrigis
Veget, & humanos, opera ad consuetas, labores.*

Invi-

*Invitet Thaumantis Eos, concentibus æther,
 Et circum resonant, avibus virgulta canoris.
 Triste gemit sociâ viduatus compare turtur,
 Passere vernat ager, qualis tibi Lesbia primos
 Impetiit petulans digitos; perstringit hirundo
 Agrestes lasciva lacus; & vertice in alio
 Insiliunt ramis imitantes omnia pica.
 Tu quoque, quæ medio pendes sublimis inani
 Nuncia eris avis, pulchrâ sub casside cantus.
 Et dulces iteras modulas, ni carmina turbet
 Turdus edax, picusque loquax &c.*

Da fructus.

*Da fructus, da fragra mihi, da mitia poma,
 Atque rubens cerasum; mox autumnalia pruna,
 Et pyra, & implexis pendentia vina racemis.*

Naufraga Navis Fortuna carinas.

*Fregerat, & reducem Cimbris illi serat oris,
 Illic transtra fori, mediis dispersa jacebant
 Fluctibus, hic lacerâ puppis compage saburra,
 Rostra alibi, tabuleque & circumfusa natabant
 Quassæ membra ratis.*

Secundo vento naviges, & sis felix.

*Grande decus juvenum, propera felicibus Euris,
 Et longum dilecte vale; tibi vota secundet
 Æolus, & faciles impellant carbasa venti.
 Ille tibi franet Caucasos, Austrosque catenis
 Stringat, & Arctoïis Zephyros emancipet undis.
 Nulla tuam vel scylla ratem, vel ceca Charybdis
 Sorbeat, aut dira Sydnus ferale Lacœne
 Fulgeat.*

Flores arescunt.

*- - Dic spatiis flores marcescere cunctis,
 Nec foliis decus esse suum; vix colla papaver*

*Tollere, candidulum vultus mutare lugustrum;
Fragra mori. Nullum violis constare colorem,
Aurea nec soliti gaudere rosaria cultu &c.*

Eleganter Cardinalis L. B. de Fürstenberg (dum Alexandrum septimum defunctum, ab omnibus defleri scribit) vocem ab omnibus ita enumerat.

*Quæ non flebilibus complevit regna querelis,
Mortis Alexander nuntia fama tuæ?
Te Caesar, te flevit Iber, infestaque nuper
Gallia, nunc lachrimas victa dolore dedit.
Orbis uterque suum fato cessisse parentem
Credidit, & pietas omnibus una fuit.
Omnibus ex æquo, par sit data causa dolendi,
Justior haud ulli, quam mihi causa datur.
Amisus, mecum ante alios mœstissimus urnam
Deciduis, in quas solvitur, implet aquis.*

Partes enumerationis sunt hæ: Caesar, Hungari,
(ponitur Fluvius pro populis) Galli (continens pro
contento) Orientales, & Occidentales Populi, Ego,
Germania, Amisus Fluvius Germaniæ &c.

*Virtutes in tuo vultu elucet.
Excubat in niveo, tibi pulchra modestia vultu,
Et roseus niveo, regnat in ore pudor.
Simplicitas oculis, sacra facundia lingua,
Ridet in ingenuis gratia viva labris.
Majestas humeros, placidam clementia frontem,
Pura verecundus pectora candor habet.
Præ foribus famuli, video, famuleque morantur,
Virtutem Dominam, quis neget esse domi.*

Idem L. B. de Fürstenberg tersè hanc sententiam
enumerat :

In urbe Romana Veterum monumenta parierunt,
 Longa dies, & Mars gentis pater, insuper ipse
 Mulciber, has olim fregit, & ussit opes.
 Defensam vigili, prospectans anserere rupem
 Majestas dixi, pristina rupis ubi est ;
 Pulsabat cœlum moles ; Hyperionis ignem
 Equabant radiis, aurea tecta suis.
 Jupiter hic stabat multo spectabilis auro.
 Et trifida ex auro lumina, fulmen erat.
 Quæ nunc hostiles paverunt omnia flamma,
 Vix reliqua est magni parva favilla rogi.
 Me quoque Cæsarei tangit fortuna Theatri,
 Dignaque non ullo forma perire die.
 Heu confusa loci facies ! lacera omnia ; nusquam
 Forma prior, culmen, cespes & herba tegit.
 Cetera quid memorem, veterum monumenta laborum
 Queis ætas pretium fecit, & artis amor,
 Sive Trajane tuam sive Antonine columnam,
 Parta solo vobis premia, parta mari.
 Aut quas pyramidas misit trans æquora Memphis,
 Aut ævo tritas appia saxa vias,
 Aut quos Roma suis posuit victoribus arcus,
 Sive Tito, meritis, sive Severe tuis.
 Flaviades medio conspexerat aëre signum ;
 Signum, quod bello vinceret, omen erat.
 Vicit, & undantem vidit pons Milvius amnem,
 Stragibus obducto tardius ire vado,
 Arcu etiam posito celebravit Roma triumphum,
 Sed quid non vitiat, comminuitque dies ?
 Quid fulsit spoliis, spoliū quoque temporis idem est,
 Et leve quid, de quo fama loquatur, habet.

In hujus Enumerationis argumento, hæc explicata sunt: Capitolium, & ejus ornamenta, v. g. Anser, Altitudo ædificii, Ignis Solis, Statua, Jovis, & ejus fulmen ex auro: *Item*: Theatrum, Columnæ Belliducum, ipsi Belliduces, v. g. Trajanus, Antoninus, Titus, Severus.

Virgilius præclare enumerat hanc sententiam:
Omnia mala occupant portam inferorum.

*Vestibulum ante ipsum, primisque in faucibus orci
Luctus, & ultrices, posuere cubilia curæ;
Patientesque habitant morbi, tristisque senectus,
Et metus, & malesuada fames, & turpis egestas:
Terribiles visa forma, lethumque, laborque,
Tum consanguineus lethi sopor, & mala mentis
Gaudia, mortiferumque adverso in limine bellum;
Ferreique Eumenidum thalami, & discordia demens,
Viperent crinem vittis innexa cruentis.*

Huic innumerationi demus oppositam ex Hugone:
Omnia mala cœlo exulant.

*Sollicita procul hinc posuere cubilia curæ
Et metus, & tristis, luridus ore dolor.
Et caput atrato luctus velatus amictu,
Lessus, & impexis mœnia mœsta comis.
Et labor, & toto gemitus proscriptus olympo,
Et lis, & rapidi iurgia rauca fori,
Rixæque, Invidiaque cruentaque sanguine bella,
Monstræque, quæ secum plurima bella trahunt.
Pauperies, febrisque, famesque, sitisque, luesque,
Quæque sequi solita Martia castra necesse;
Non galeæ, non scuta micant, non classica clangunt,
Mitescunt positæ aurea sæcla tubis.*

Ta-

*Tabificique absunt (examina pallida) morbi,
Quaque cohors letho pravia sternit iter.
Quin etiam letho interdictum mœnibus urbis.
Nec quidquam in superum corpora juris habet.
Latitæ data cura domus, quæ sedula fletum
Elysis longè finibus arcet agri;
Quid suavius, quid copiosius dici potuisset? & in
hac partium Enumeratione, Orationibus, perinde
ac Poëtis communi, necesse est Adolescens, ut
te sedulò exerceas, & magnam facilitatem, copiamque assequeris.*

II. Est repetitio, cùm res eadem, vel duo diversa verba bis ponuntur, v.g. *Maximus ille armis, Maximus ille toga.*

*Dicam horrida bellam
Dicam acies, actosque animis in funera reges;
Bis conatus erat casus effingere in auro,
Bis patriæ cecidere manus. Virg.
Ter sunt conati, imponere Pelion Ossæ.
Ter pater exstructos dejecit fulmine montes.
Invisusque mihi, superis invisus, & orbi.
Fulmina me terrent, me rauca tonitrua terrent,
Has fugiam terras, fugiam per saxa, per undas.
Terra alibi dicet, dicet & unda reum;
At regem contra invictum, quid bellica prosit
Machina, quid miles, quid propugnacula, & astus
Militiæ, audace sue animi?
Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat,
Victus amore tui, cognato sanguine victus.
Hujus ero vivus mortuus hujus ero.
Una dies Fabios ad bellum miserat omnes,
Ad bellum missos perdidit una dies.*

III. Parenthesis est, de qua etiam Lib. 2. pag. 36. diximus quando in sensu medio aliquid inferis, quod quidem in materia non adest, potest tamen adesse.

Addit hæc facilitatem, & splendorem:

*Nos Trojâ antiquâ (si vestras fortè per aures
Trojæ nomen iit) diversa per æquora vectos,
Sorte suâ lybicis tempestas appulit oris.*

Populus est (memini) fluviâli consita ripâ.

Famque (fatebor enim) dum me Galatea tenebat:

Nec spes libertatis erat.

Ferte (quid hic facio) rapidi mea carbasa venti.

Pœnitet (ô si quid miserorum creditur ulli)

Tempora si numeres (bene quæ numeramus amantes)

Non venit ante suum, nostra querela diem;

Vix quidquam memini (memini tamen) omnia luctûs,

Omnia solliciti plena timoris erant.

Hic me (grande nefas) mucrone ante ora parentis

Interfecit:

Usque adeo extremo fortune in lumine cadunt,

Fœminei (quid enim metuat moritura) timores.

Fidit Thuricremis cum dona imponeret aris:

Horrendum dicti) latices nigrescere sacros.

Assuetos tauri saltus, assueta leones.

(Nec feritas illos impedit) antra petunt.

IV. Ab adjunctis, (de quibus etiam libro secundo diximus) quæ si observata fuerint, mirè verlus exornant: Barlæus de equo irruente in hostem; ita

--- *Peditemque truci cervice superbus*

Dissipat, & unda stratum conculcat arenâ, &c.

Et quia plerumque ab Adjunctis Poëtæ rem exprimunt, ordine Alphabetico quædam ponam; ubi præcipuè observes particulas, à quibus splendorem suum res accipit:

Accen-

Accendo. Subjectis urere flammis.

Annuo. Ore sereno, *vel* pacato.

Applando. Applaudunt animis, votisque faventibus
adlunt.

Amplector. Reducemque suis amplectitur ulnis.

Aspicio. Oculis, non diris vultibus.

Attendo. Attentis auribus adstat.

Alo, Binos alit ubere foetus.

Bibo. Haustibus exiguis, *vel* ore tenero,

Carro. Perpetuo motu.

Calcare. Imposito pede.

Cano. Argutaque loquax voce strepebat avis.

Consolor. Facili sermone maderi.

Cometa. Sanguineo igne tremendus.

Duco. Certo limite.

Domo, Primosque furores, prudenti ratione domas.

Desidero. Ambit & has tantâ gens stulia cupidine
gazas.

Fastidio. Gravi vultu.

Fremo. Fremunt magno cum murmure venti,

Gramen. Luxuriansque novo gramine risit ager.

Gratulor. Fronte serenâ gratulatus honorem partum

Induo. Induimus trepidâ protinus arma manu.

Lego. Durus, & aversâ cætera mente legit.

Lumine læto legit. Oculo properante legebam.

Lux. Emicuit vultu lux speciosa novo.

Lavo. Omnes in fonte lavabo.

Moveo. Nec nisi lusurâ movimus arma manu,

Oro. Curvato poplite, *vel* flexis genibus, *vel* pectore
votivo.

Predico. Divino sono vaticinor, loquor.

Pugno. Medico concurrere campo.

Plando. Manibus plaudere.

Precor.

Pregor Blandis fonis, timida voce.

Rego. Vigili mundum ratione gubernas.

Omnia consilio, qui sapiente regis.

Pacatumque reget patriis virtutibus orbem.

Saluto. Hic tali timidam sermone salutat.

Terque salutârunt submissâ fronte.

Sustento. Tuis etiam pars altera belli, sustentanda
humeris.

Servio. Studiis famulantibus adsit, obsequiosus amor

Succumbo. Victa potest flexo succubuisse genu.

Tango. Omnibus adnotâ vena notata manu.

Teneo. Sempor honoratâ sceptrâ tenere manu.

Turtur. Nec gemere aëriâ cessabit turtur ab ulmo.

Video. Lætis luminibus aspicias.

Invisamque oculis lucem indignantibus hausit,

Vulnero. Immitti diffidit ense latus.

Voro. Ore hiantē excipere.

Voco. Magnisque vocant clamoribus hostem. mag-
nâ ter voce vocavit.

Venio. Tacitis huc gressibus actus.

Veneror. Quam pronâ veneraris fronte tiaram.

Vinctus. Vinculaque captivâ reges cervice gerentes.

Venor. Vacuo venatur in arvo.

Volo, as. Volat ille per aëra magnum, remigio alatum.

Niveis victoria pennis castra super volitat.

His exemplis, itâ utere Adolescens, ut si non eadem,
similia illis tentes; & si ipsa verba minus usui sint:
ab Adjunctis tum personæ, & loci, temporis
& rei, de qua scribis, carmina tua instruas.

V. *Interrogatio:* cum modo interrogativo effers,
quod simpliciter dici poterat, v. g. *Doctus est:* Quis
doctior illo? *Semper:* Quo non tempore? *Omnia di-*

xit: Quæ non dixit? Nunquam vos relinquam. Ec-
quod erit tempus, quo vos ego Naso relinquam?

VI. *Elegantia*, propriè quidem figura non est, quia
 tamen inter tropos continetur, & versus omnes spi-
 ritu quodam animare videtur, eam hîc ponere pla-
 cuit; & quæ est, cum rei inanimatæ additur verbum,
 rei animatæ conveniens; ita enim plerumque totus
 mutatur sensus, & rei novitas admodum placet.
 Exemplis res patebit;

Scripti in mari Adriatico.

Scribentem mediis Adria vidit aquis.

Video propriè convenit homini, aut bruto, hic
 verò mari applicatur. Eadem materia aliter ab Ovi-
 dio sic exprimitur;

*Quod facerem versus, inter fera murmura Ponti,
 Cyclades Ageas obstupuisse puto,*

Fui tecum in Italia, & flevi.

Ultima me tecum vidit, mæstisque cadentes.

Excepit lachrymas, italique ora genis.

*Vidit, & Excepit, animatis conveniunt,
 Hac mea sic quondam peragi speraverat ætas.
 Lassabant agiles aspera bella viros.*

*Martius ille æris raucicanor increpat omnes,
 Bœum gemitu nemus omne remugit.*

- - - *Victrixque manus mucrone furenti
 Ducitur, & siccum gladium vagina recusat.
 Liana gelu, & niveis hyemabat arva pruinis,
 Et nemus amissas flebat, & hortus opes.*

NB. Quid videtur de hac locutione: *Flebat hor-*
tus amissas opes. Egregia sanè, & quantò melior
 istâ? Sylvis ac hortis omne decus periit.

Excepit famulo vestigia pendula dorso.

Unda pati Dominos officiosa pede.

i.e.

i. e. Christus ambulavit super aquas.

Vides ex jam positis, quàm voces à rebus animatis ad inanimata translatae majestatem spirent? Certè omnis ferè Poëseos nitor in iis terminatur. Sed unde illa aptè addiscentur? attende ad sequentia:

Dum materiam habes, interrogate; si hoc factum sit, *vel* quando illud fiebat, quid tunc consequebatur? & illud consequens pone loco antecedentis. Rem exemplo clarius capies. Sit materia: *Movi fenestram*, quid ad illam motionem secutum est? diceres: editus est aliquis sonus. Nunc vide, ut verbo alio translato sonum illum exprimas, v. g.

Et gemit parvo mota fenestra sono.

Dein, imaginare tibi semper, rei illi inanimatae, de qua scribis, inesse vitam, verbumque tale applica, quale exigeret, si esset animata v. g. *opes igne combusta sunt*: Ignis si esset animatus, quid faceret? diceres eripit, aufert: ergo

Ignis opes patrias eripit, aufert.

In his duobus continetur acquirendae dictae elegantiae modus, & quo cujus facilitate majore studiosè perlege exempla sequentia.

Rursus eandem (scilicet pecudes)

Vesper ubi è pastu tandem discedere campis

Admonuit.

Caput cervice recessit.

Silent chartæ, i. e. nemo scribit.

Sensit clavem janua.

Vires omnes animo, somnus, & alea eripiunt.

Vox excidit ore.

Laudem mea facta mihi ferent.

Flebile terrificis gemit mugitibus Aetna.

Gemit cymba nimis onusta,

Area

Area gemit tonsis frugibus.

Cum victum miseris tellus irata negaret gentibus.

Induerat se domis arbos.

Ars urbem multum insudans munimine cinxit.

Multiplici, cœloque infanas undique molleat.

Eduxit.

- - - Hunc Martius ardor

Impavidum per tela rapit, prudentia frænat.

Vivida vis animi, vegetoque in corpore robur

Dat vigilem curis, indefessumque laborum. NB. En

omnia verba translata sunt.

- - - Huic astra vicissim

Invigilant, clypeoque tegunt centumplice pectus

Comæ arboribus redeunt.

Atis priscus honos redeat.

Sylva ministrat tædas.

Arbor flammeus excederat sylvas.

Canit sylvas avibus.

- - - Cui rustica præbent.

Mella cibos, & cruda parant alimenta locustæ.

Classe coronabat portus, & littoris ora.

Non retia cervis ulla dolum meditantur.

- - Idque impius ensis suasit.

Quam letus fuit illa dies, quam risit amico.

Lumine, vos primus, quo mihi junxit amor.

Non varios discet lana mentiri colores.

VII. Elegancia est; licet propriè non sit figura, ob suavitatem tamen huc referenda; quæ consistit in eo, si in verbis ludas: i. e. unam vocem bis ponas, mutatis, nonnullis litteris, aut etiam significatione, exemplo res clara erit:

*Cujus eram censu, non me senturus egenum. Ov.
 Corpore sed ægro, mens magis ægræ fuit? Idem
 Vincæque fert collo, quæ tulit arma manu.
 Et carmen demens, carmine læsus amo.
 Non mihi quam fratri, frater amare minus
 Pene mihi puero, cognite pene puer.
 Vota precor votis addita vestra meis.*

- - - - - *petitum*

*Cæsareum caput est, quod caput orbis erat.
 Et mala vix ullâ parte levanda, levas.*

VIII. *Hypotiposis*: cum res velut præsens oculis subjicitur, quam, quo vivacioribus verbis expreſſeris, eò majorem elegantiam carmini dedisti. Nec unquam hanc figuram melius addiſces, quàm fingendo te esse præſentem, dum v. g. Urbis alicujus incendium oppugnationem, pugnam militum, cædem, &c. describis: & quæ tunc oculis spectares, hæc per enumerationem sollicitè eloquaris:

Varia exempla suppedito, lege, imitare.

Descriptio prima.

Ex P, Antonio Millæo.

Christus flagellis cæsus.

PRæcipitant igitur, totoque à corpore vestes
 Diripiunt; quod sic stringunt brachia vinc'lis,
 Transversoque jugo fixis hinc inde columnis.
 Suspendunt, lorisque secant à vertice ad imos
 Uſque pedes, per utrumque latus, per terga, per ar-
 mos,

Collaque, pectoraque, innumeris sonat ictibus acta
 Taurea, sanguineique ulmis, & vimine fasces
 Rumpuntur, truncæque volant à corpore virgæ

Al-

Altius, aut sulcis merſæ rotanticus, hærent.
 Instant crudeles, repitita incude miniſtri,
 Nec quadragenas minus unâ infligere plagas
 Solliciti, petitur populo miſerabile pœnæ
 Oſtentum.

Deſcriptio II.

*Horſchius eleganter Elegia 7. in Chriſto
 patiente.*

Jeſum in Crucem actum ita proponit.

ECce (nefas viſu) nudum totisque tementem
 Artubus, arripiunt, injiciuntque cruci,
 Ille jacet pronus, caroque dat oſcula ligno,
 Injectaque tenet robora dura manu
 Dumque tenet, ſalve mea crux, mea gaudia dixit
 Alpera, ſed quamvis alpera, cara tamen,
 Tam ſperata mihi, quàm formidata nocenti,
 Plura loqui lachrymæ, carnificesque vetant.
 Corripiunt pronum, vertuntque in terga ſupinum,
 Preſſaque nodoſo brachia fune ligant.
 Atque ita diverſi geminos utrimque lacertos
 Diſtentunt, validas adjuvat ira manus.
 Juncturis emota ſuis dant oſſa fragorem.
 Abrumpenda humeris brachia pene pures.
 Nec convulſa minus crurum internodia ſolvunt,
 Dum tendunt, odio vim geminante, pedes.
 Hei mihi, qui teneat lachrymas, majora minantur
 Artifices ſclerum: non habet ira modum.
 Pars tenet injecto diſtendos fune lacertos,
 Pars fera ſanguineâ concutit arma manu.
 Mallens in dextra eſt, rigidum tenet altera clavum
 Aſper, & obtuſus cuſpide clavus erat.

Dira vitis facies, torvis in vultibus iras,
 Inque oculis facinus, quod meditantur, habent.
 Me miserum! stringunt clavos, magnoque furentes.
 Perque manus adigunt impete, perque pedes,
 Rumpuntur venæ, nervi rumpuntur, & ossa,
 Sanguinis en rivi fluminis instar eunt.
 Dum geminant ictus, dum mons, & saxa resultant
 Ictibus, heu quantus transit ad ossa dolor.

Descriptio III.

Lucanus navalem pugnam Cesareanos inter & Massilienses, ita subjicit oculis.

UT primùm rostris crepuerunt obvia nostra
 In puppim rediēre rates, emissaque tela.
 Aëra texerunt, vacuumque cadentia Pontum.
 Diversæque rates laxatâ classe receptæ.
 Ut quoties æstus, Zephyrisque, Eurisque repugnat,
 Huc abeunt fluctus, illuc mare, sic ubi puppes
 Sulcato varios duxerunt gurgite tractus,
 Quod tulit illa ratis, remis hæc reppulit æquor,
 Tunc quæcunque ratis tentavit robora Bruti
 Ictu victa sua, percussæ capta cohæsit.
 Ast alias, manicæque ligant, teretesque catenæ
 Seque tenent remis; tecto stetit æquore bellum;
 Jam non exbussis torquentur tela lacertis,
 Nec longinqua cadunt; jaculato vulnera ferro
 Miscenturque manus, navali plurima bello
 Ensis agunt. Stat quisque suo de robore puppis
 Pronus in adversos ictus, multique perempti
 In ratibus cecidâre suis, cruor altus in undis
 Spumat, & obductu concrescunt sanguine fluctus;
Et

Et quasi immissi traxerunt vincula ferri,
Has prohibunt cingi, conferta cadavera puppes.

Descriptio IV.

*Becanus SS. tres Reges Christo nato munera
offerentes lucide ita proponit.*

SUccedunt stabulo, sternunt regalia proni
Corpora Quadrupedes, quo jacuere, sole.
Appendunt sacris diademata regia cunis,
Ad pueri videas sceptrâ jacere cunas,
Inde locum lustrant, oculosque per omnia ducunt.
Quod non mirentur, nil casa pauper habet.
Jam præsepe stupent, fœnique rigentis acervum,
Signaque, quæ pecundum sunt, pede facta vi-
dent.
Lumina jam adstantis, vultumque habitumque pa-
rentis
Jam puer hærentes, attonitosque tenet;
Dant regale aurum, & lachrymatam cortice myrrhâ,
Abjiciunt sacris thura cremenda focis,
Lætatur puer & meritos agnoscit honores,
Et pretium donis, quæ capit, ipse facit
Aurum inopi assignat matri, patrique remittit
Thura. sibi myrrham prensat utraque manu,
Abconditque sinu, gustandumque admovet ori,
Agnoscit mortis prævia signa suæ.
Tum dare complexum, Regumque hærec laceris
Sustinet, & caro matris abesse sinu.
Qui sensus animi, quæ flammæ, quæ nova surgunt
Gaudia, dum jungunt os puerile sue.

Descriptio V.

Barlaus Belliducis pugnam ardentis desiderium ita exprimit.

- - **H**Uic subito tremuerunt pectora motu
In pugnas, totisque novum bibit offi-
bus ignem,

Nec latuit Mavortis amor, diffunditur ipsos
In vultus, atque ora furor. De cuspide pendens.
Erexit se crista magis, conusque refulsit
Splendidior, clypeiue micans efferbuit orbis,
Inque genis rubor, admissio pallore resedit.

Descriptio VI.

Idem exercitum ad prælium parantem se exhibet.

CONvenère Duces, sumptisque insignibus, alæ
In vultus rediære suos, hi terga fatigant,
Et spumantis equi fodiunt calcaribus armos.
Hic cataphracta phalanx, equiti turclapedestri
Lege coit; pars excussâ se glande tuetur.
Pars tremebunda quatit, rigidis hostilia rostris,
Hic præit ætatem portans ad bella bipennem,
Hic acri mucrone ferit, se ferreus ille
illæso thorace tegit, &c.

Descriptio

Descriptio VII.

*Apud Barlaum ita parantur omnia ad urbem
expugnandam.*

CRescunt in cumulū colles, vallesque profundas,
 Equāvere jugis : capiunt stagnantia sulcos.
 Rura, superjectis coeunt castrensia glebis.
 Mœnia cinguntur tumulis immanibus undæ,
 Atque undis tumuli, mutat cum Thethyde tellus.
 Munia & antiquis migrant à sedibus ambæ.
 Assurgunt elementa, petunt declivia, pendent
 Ponderibus librata suis, suspensa tenentur,
 Quæ noceant depressa, iterum depressa tenentur,
 Quæ noceant suspensa, fodit, secatur, obstruit, aufert,
 Laxat gñava manus. Sursum jactantur arenæ.
 Ordinibusque novis resident. Hic linea rectum
 Ducit opus. Poscunt alibi munimina Gyros ;
 Hic cornuta jacent, & diro fornice vires
 Conduplicant inimicos. Illic currit in urbem
 Machina, Phœbææ formam mentita sororis.

Descriptio VIII.

Apud Wallium ita geritur novalis pugna.

ERgo hinc, atque illinc, numeroque & viribus
 æquis
 Consistunt pelago puppes ; utrimque juvenus
 Intenta exspectat signum. Par omnibus ardor
 Iruere, ubi consonuere tubæ, mora nulla, carinæ

Æquora concipiunt celeres, ferit æthæra clamor
 Nauticus: impulsus spumant freta fervida rostris.
 Ut propius ventum est, tormenta observa procellam
 Fulmineam effudère, tonat cælum omne tumultu,
 Æthæra prætexit densâ caligine nubes.
 Turbinibus fumans piceis, atroque vapore,
 Utque solent, cum dura rates certamina miscet,
 Illidi proræ proris, uncisque teneri,
 Implectique sibi, morsuque hæreret tenaci,
 Hostilem in puppim pars saltu corpora librat,
 Invaditque fores; pars transtris submovet hostem,
 Inque aditu obsistit. Geminant discrimina vires,
 Nulla fuga est: repetunt pulsi pugnaque locumque,
 Exacuitque animos violentior ultima virtus.
 Nec victor cessat prius oppugnare carinam,
 Quàm vi devictæ muros descendat in urbis,
 Signaque hostili figat victricia vallo.
 Illi aut jam captas, aut jam succumbere visas,
 Cum sociis naves hosti extorquere laborant.
 Inflectunt alii cursum, spatiumque remensi
 Acrius incumbunt, tormenta que rursus in ictum
 Disposita exonerant, renovataque prælia miscet.

Descriptio IX.

*P. Franciscus Maurus Minorita Cervorum
 agmen è saltu egrediens & retia per-
 rumpens subjicit sequentibus.*

ECce autem sylvâ mediâ (accepere sonantes
 Venantùm subito fremitus) simul agmine denso
 Excitam cervorum aciem per devia volvit
 Præcipitemque rapit fuga cæca, metusque suburget.

It

It clamor cœlo. Luctantes vincula rumpunt
 Arcta canes : rapidis voces dant cursibus alas,
 Cornigerique fugam glomerant , & retia saltu
 Tenta levi superant , magnos ramasa fragores
 Cornua dant, fluctuque sonant collisa frequenti.
 Jamque adeo exierant, jam tota armenta per æquor
 Sparsa ruunt, volucris cursu, nec fulminis ignes,
 Nec Gortyniacas velocius ire sagittas,
 Credideris.

IX. *Comparatio* , qua una res confertur cum altera , de qua etiam habes fol. obs. est elegantissima, si paucis fiat, & quoniam supra (ubi egimus de elegantissimis, quæ sumuntur à Substantivis) complura de ea dicta sunt, hic addam nonnulla exempla.

- - - - - *Paupere mensâ.*

*Placatur non docta fames, festosque relaxant
 Fabricii, Curique dapes, vel qualia ruri
 Fercula disposuit tepido Serranus aratro. &c.*

i. e. comedunt caseum, butyrum, & panem, vel more rusticorum parcè vivunt.

Abderitanus. i. e. Stolidus. vel

Abderitana pectora plebis habes.

Achates. i. e. Fidus amicus.

Acheloia pocula. i. e. Aqua.

Achilles. i. e. Fortis.

Achillis stomachus cedere nescius. Iracundus.

Acrocerannia. Alti montes,

Actæon. Venator.

Adria iracundior.

Æacidis mina, Graves.

Ægisthus. Adulter.

Æolia, Locus ventis infestus.

- Aeolus*. Bucculentus.
Aetna flammivoma. Iracundus.
Agamemnonii putei. Nova & admiranda opera.
Aganippe. Vena Poëtica.
Ajaxis risus. Qui temerè, & vecorditer ridet.
Alcinoi horti. Amœnissimi.
Alcinoi mensa. Lautissima.
Alecto, vel *Megara*, vel *Tisiphone*. Furiosa Fœmina.
Amaltæa cornu: vel *cornucopia*. Rerum omnium ubertas.
Amazon. Horoina.
Amphion. Insignis Musicus.
Amyclea pluma.
Andabata. Cæcus.
Apicius. Gulo.
Apelles. Pictor insignis.
Arabum odores pretiosi.
Cilicum, imbres, Messes, Segetes.
Arachne. Insignis Tectrix.
Arcadicum germen. Stupidus.
Archimedes. Mirus Artifex.
Archyte crepitaculum. Garrulus.
Argolicus, vel *Ajaxis clypeus*. Firmum præsidium.
Argum fallere. Oculatissimum decipere.
Argos oculatior.
Ariadne. Fida Ductrix.
Aristarchus. Accuratus censor.
Ascanius, vel *dulcis fulus*. Dulcis Filius.
Athenæum vel *Athenæ*. Academia.
Atlas coelum humeris sustinet. Vir Reipublicæ Administrator.
Atreus. Crudelis Tyrannus.

Attalica opes, vestes, Aulea attalica. Splendidae vestes, &c.

Attica bellaria, Lautæ.

Atticus lepos. Sermonis lepos.

Augiæ stabulum. Locus sordidus.

Autolici piceata manus. Fur.

Babylonici numeri. Scientia Astrologica.

Babylonicus luxus. Magnus.

Orgia Bacchi, vel Bacchides, vel Bassarides. Iracundæ fœminæ.

Manades. Furentes.

Qui curiosi simulant, & Bacchanalia vivunt. Pseudopolitici.

Baja. Loca amœna.

Batava vel Boeotica auris. Crassa auris.

Boeoticum ingenium. Stupidum.

Busiris. Crudelis.

Canidia. Venefica.

Cannensis. Clades. Cruenta.

Capaneus. Blasphemus, & in Superos impius.

Cassandra. Veridica, cui non creditur.

Cato. Vir gravis & severus.

Caucasus. Locus inhospitalis.

Chaldaei. Mendaces Astrologi.

Chao antiquiora. Rex antiquæ.

Charites. Amabilitas.

Charybdis. Patrimonii Decoctor.

Choræbo. Stultitior.

Chrysipeum ingenium. Subtile.

Cimmeriæ tenebræ. Obscura Scriptio.

Circe. Venefica.

Clytemnestra. Adultera.

Cyprus. Paphus. Loca amoris impuri.

Dares

Dares Entellum provocat. Discipulus Magistrum.
Puer virum.
Delphica oracula. Ipsissima veritas.
Dencalionis lapidibus facti homines. Hemines duri.
Diana Studia. Venatio.
Dodonæum as. Homo loquax.
Elpenor. Ebrius.
Enceladi bustum semper fumans. Iracundus semper.
Epicurus. Lascivus, Voluptuosus.
Euclio. Avarus.
Euripus. Inconstans,
Gargara, Loba messibus fœcunda.
Gordius notus. Insolubilis.
Gorgoneum caput. Horridum.
Harpyæ. Rapaces homines.
Hacatescena. Parca.
Hector. Heros.
Hecuba. Rixosa.
Hegio. Morosus senex.
Hippocrates. Insignis Medicus,
Hippolitus, Hyacinthus. Verecundus Adolescens.
Hirpinus. Generosus equus.
Hylas. Puer formosus, sed malè periciens.
Icarus. Temerarius juvenis.
Inachus. Antiquæ nobilitatis,
Ixionis rota. Perpetui labores.
Labyrinthus. Res intricata.
Lacœne Virgines. Pudicæ, frugales.
Ladas. Velocissimus cursor.
Laomedon. Perfidus.
Lapitharum vel Centaurorū convivimus, Cruentum.
Laverna. Dea furum.
Leander. Famosus amator.

Lerna malorum. Congeries.
Lipara. Fabrilis officina.
Lucretia. Casta matrona.
Luculli prandia. Lautissima.
Luperci. Lascivi homines.
Lycaon. Perfidus, & crudelis hospes.
Archiloga dicta. Amarulenta.
Lyceum. Schola illustrior.
Lynceus. Perspicax.
Lycurgus. Sapiens Legislator.
Lysippus. Nobilis sculptor.
Machaon & pæon. Nobiles Medici.
Malea. Locus periculosus.
Manliana imperia. Severa.
Marpesia cantes. Constans homo in adversis.
Marsyas Apollinem provocat. Ineptus cantor optimum.
Medea. Mater crudelis.
Medusæum Caput. Virulentum.
Megara. intolerabilis fœmina.
Mentor. Insignis artifex cœlandis vas.
Messapus. Non vulnerabilis.
Mezentius. Crudelis Tyrannus.
Mida divitiæ. Magnæ.
Æilone robustior. Voracior.
Momus. Omnium reprehensor.
Mopso Nisa datur. Res præclara indignos.
Myrtilus. Auriga.
Rhamnusia. Ultrix scelerum.
Nero. Crudelis.
Nili caput querere. Rem valde ignotam indagare.
Niobes mala. Plurima.
Opimianum vinum. Optimum.

Orbilus. Præceptor plagosus.

Orion. Venator.

Orpheus. Cantor nobilissimus.

Palinurus. Infelix Navarchus.

Pandora. Lectissima fœmina.

Paris. Mollis & fractus juvenis.

Parrhasius. Pictor insignis.

Pegaso velocior.

Pelei & Thetidis nuptia. Splendida.

Pelopis talenta. Divitiæ maximæ.

Pentheus. Homo miserè discerptus.

Pericles. Orator eloquens.

Phædra. Noverca scelerata.

Phaëton. Juvenis temerarius.

Phalaris. Tyrannus.

Pharsalici campi. Locus, in quo effusus sanguis plurimus.

Phidias. Nobilis statuarius.

Philocretis tela. Tela Domino suo perniciosa.

Philoxenus. Gulosus.

Phryges. Molles.

Phryne. Impudica Mulier.

Platonica Præcepta. Sapientia plena.

Polycretus. Insignis Statuarius.

Polymnesto. Avarus, crudelis, perfidus.

Polyphemus. Vorator & Ebrius.

Praxiteles. Statuarius insignis.

Procrustes. Latro.

Prometheus. Ingeniosus artifex & audax.

Proteo mutabilior.

Priamus. Senex infelix.

Pygmalion. Avarus & crudelis.

Pyramus & Thysbe. Turpis amoris, Tragica exempla.

Ri-

Riphaem gelu. Magnum.
Roscus. Actor Comicus insignis.
Sabina. Gravis & castra Matrona.
Saliarum Dapes. Lautissimæ.
Saturnea tempora. Aurea.
Ultra Sauromatas & glaciale Oceanum. Remotis-
 sima loca.
Schinis. Sciron. Latro.
Scylla. Locus periculofus.
Semiramidis horti. Elegantes.
Silenus. Potator improbus.
Smindyrides. Molles.
Socrates. Sapiens, fragilis.
Socraticæ chartæ. Libri Philosophici.
Spartacus. Gladiator seditiosus.
Spurina. Adolescens pulcher & castus.
Stentore clamorior.
Sybirita. Mollis & delicatus.
Sybaritica mensa. Delicata.
Syrtes. Loca periculosa navigantibus.
Telephi Vulus. Insanabile.
Tempe. Locus amœnissimus.
Thais. Meretrix.
Thebarum centum portæ. Magna Urbs.
Theon. Homo maledictus.
Non absque Theseo. i. e. non absque auxilio.
Thessela venena.
Thrax. Crudelis.
Thyestes. Incestuosus.
Timon. Osor hominum.
Tiphys. Insignis gubernator navis.
Tiresias. Cæcus.
Titania pubes. Insurgens in Deos.

Trojanus percus. Homo voluptuosus.
Triphonii Antrum. Locus horridus.
Ulysses. Astutus, Disertus.
Xantippe. Mulier rixosa.
Xenophontis labra. Eloquentes.
Zaleuci Lex. Severa.
Zeusis. Insignis pictor.

NB. Hic animum adijce, ad medium facillimum, & ab aliis (quos quidem legi) non observatum adhibendi comparisonem, quod rei Epithetum vel ipsum verbum suppediat. Habes v. g. hanc materiam. *Irâ aestuat*: intellecto hujus verbi Ethymo interroga te, quid in mundo solet aestuare, & dices, *Ignis, Calor, Mare, Aqua calefacta* &c. v. g. ut mare motum, ita cor ejus irâ aestuat &c. *pestis serpit.* Quid solet serpere? *Cancer, Flamma*, ergo *ut flamma serpens omnia corripit, ita pestis* &c.

Epithetum non minus fertile est. v. g. *Oder.* Epithetum sit bonus *vel* fragans, interroga te, quid solet bene olere? & dices *Rosa, Viola, Thus, Succus, Sabaëus* &c. Unde habebis, *Violis fragantior, vel* quo spirant violæ, spirat odore &c. De B. V. immaculata sit materia: *Virgo* adde Epithetum, pura, candida, pulchra &c. interroga, quid soleat esse purum? & dices, *Sol, Aqua, Speculum.* Quid candidum? *Lac, Nix, Cygnus.* Quid pulchrum? *Sydera, Luna, Flores, Aurum.*

*Purior illimus, rivi undâ lacte recenti,
 Candidior stellis, formosior omnibus una.*

X. *Periphrasis* (de qua L. 2. C. 4. multa diximus) summum verbi splendorem adfert; si scilicet

ceterum quamcunque, quæ paucis explicari poterat, pluribus dilates. Datis supra exemplis sequentia adijunge.

Abel. Telo fraterno cæsus Abelus. *vel*
Cujus primum sanguine mundus
Sparsus, & effuso polluta est terra cruore, *vel*
In quo spes generis visa perire pii est.

Abraham. - - - Qui divino credulus ori
Promissum genus in numeris censebat in astris, *vel*
Qui generi legesque tulit, moresque sacrorum.

Adam. Adamus primus in orbe parens. *vel*
Nostrorum causa caputque malorum. *vel*
Primævus hominum Pater.

Adonis. - - - - Veneri ploratus Adonis, *vel*
- - - Fulmineo percussus ab apro. *vel*
Qui formosus oves ad flumina pavit Adonis.

Ægyptii. Gens nili toties redeuntis eodem. *vel*
Gens Pharia, Niliaca. *vel*
Pellei gens fortunata Canopi.

Æneas. Quem Dardanio

Ænchisæ alma Venus genuit Simoëntis ad undam,
vel

Tros Anchisiades Romanæ stirpis origo. *vel*
O genus egregium veneris Dux maxime Teucrum
vel

Est pius Æneas, raptos qui ex hoste Penates
Classe tulit secum. *vel*

Impiger Æneas volitantis frater amoris,
Trojica qui profugis sacra vehit ratibus.

Æolus. - - - - Æterno qui claudit carcere ventos, *vel*
Res tempestatis domitor, nimbique furentis.

Ætna. Jaceos vasti super ora Typhoëos Ætna. *vel*
In medio scopulis se porrigit Ætna perustis. *vel*

- Quâ sulphureis ardet fornacibus Ætna.*
Afri. - - - Misti Garamante perusto
Marmaridæ volucres vel
- - - Numidæ gens inscia fræni.
Africa. - - - Garamantica terra vel
Regio torrida semper solibus.
Agamemnon. - - - Magnorum Ductor Achivum vel
Impulsum cujus dext'ra Mavorte decenni
Concussum cecidit ilium vel
Dux Mycenæus.
Albis. Arctos maximus inter aquas.
Alexander magnus. - - - Proles generosa Philip-
pi vel
Pellæus juvenis, quondam qui flere solebas,
Nil sibi vincendum patris virtute relinqui. vel
Pellæi proles velana Philippi.
Amazones. Amazonidum pulchra cohors. vel
Amazonidum pharetrata cohors.
Aman. Aman Hebræam juratus tollere gentem.
S. Ambrosius. Insubriæ decus. vel
Doctor sacro melle fluens. vel
Qui vita magnus, major sermone, docendo
maximus Ambrosius.
America. - - - Multis incognita sac'lis
Ultima pars terræ, rutilis quæ dives arenis:
Anchises. - - - Cum quo commune parentis
Non dedignata est nomen habere Venus.
S. Andreas. Sanctissima Jonæ progenies. vel
Præsidis Argivi furius infami ligno affixus.
Annibal. Eliseus Tyrannus. vel
Aufonias bello qui terruit arces. vel
Saguntinæ vastator Barbarus urbis.
Annus unus. Cum sol duodena peregit signa.

Anni duo. Bis me sol adiit gelida post frigora Brumæ
 Bisque suum tacito pisce peregit iter. *vel*
 Ut patriâ careo, bis frugibus area trita est,
 Dissiluit nudo pressa bis uva pede.

Anni 3. Tertia dum latio regnantem viderit æstas,
vel Sex mihi de prima deerant trieteride menses.

Anni 4. Ut careo vobis Scythicas detrusus in oras,
 Quattuor autumnos Pleiâs orta facit. *vel*
 Ut me pontus habet, quater arva colonus aristas
 Nudavit, quater est falce resecta ceres.

Anni sex. Sexta relegatum Bruma sub axe videt.

Anni septem. Illum per mare, per terras septima ja-
 ctat hyems.

Anni octo. Jamque octava mihi resolutis mensibus
 æstas ibat.

Anni 12. Addideratque annos ad duo lustra duos.
vel Videor patriâ procul esse tot annis
 Dardana quot Grajo terra sub axe fuit.

Anni 16. Namque ter ad quinos unum Cephisius
 annum.

Addiderat.

Anni 18. Bis octonis integer annis.

Anni 19. Quatta tribus lustris addita messis erat.

Anni 30. Frigida ten decies nudavit frontibus Æ-
 rum.

Tendit hyems vestire gelu, totiesque solutis
 Ver nivibus, viridem monti reparavit amictum *vel*
 Triginta magnos volvendis mensibus annos
 Explebit.

Apelles. Qui pulchram Cous Venerem depinxit A-
 pelles.

Apollo. Aônii Dux magne Chori. *vel*
 Poëtarum, Piëridumque decus *vel*

Carminis Auctor Apollo, *vel Sancti custos foradis*
Apollo.

Arabes. Mitra velatus Arabs *vel*
Dives odoris, *vel* Thurilegæ labæ.

Arabia. Ferax odorum tellus, *vel* Panchæa rura *vel*
Thurifera, dives Arabum regio.

Ariadne. Callida sollicito revocat quæ Thesea filo
vel Indumitos in corde gerens Ariadna furores.

Asia. Asiæ, quâ nulla beatior ora *vel*
Magnificæ urbes Asiæ.

Augustinus. Decus immortale Tagastæ *vel*
Quo nihil divinius orbi

Post homines natos terra Lybissa dedit *vel*
Hipponis antistes, sollicitæ cura parentis.

Anti Auroram, *vel Summo mane.* - - - Primos vix
Bosphorus ignes

Extulerat, longæque dies distabat ab ortu,

Expectata dies aderat, nonamquæ Ierenâ

Auroram Phaëtonis equi jam luce vehebant *vel*

Oceanum interea surgens Aurora reliquit *vel*

Aurora interea miseris mortalibus almam

Extulerat lucem, referens opera atque labores *vel*

- - - Roseis Aurora quadrigis

Jam medium ætherio cursu trajecerat axem.

Cain. Notus feritate Cainus. *vel*

Qui primus cognato maculavit sanguine terrâ *vel*

Quem sua præcipitat rabies, & viscera fratris

Exhaurire jubet.

Campania. Et quæ mille jugis Campania pinguis
aratur. *vel*

Naturæ gaudentis opus, Campania dives.

Carolus stus. Terrarum domitor, plus quovis Cæsa
re Cæsar.

S. Catharina. Costo fata Rege puella, *vel*
 Eximium Catharina decus Memphitidos oræ, *vel*
 Quæ vicit doctos una puella Sophos, *vel*
 Cujus non gladii, non ipsi horrenda Tyranno
 Mors potuit mentem sedemovere suâ.

Caucasus. Duris cautibus horrens Caucasus *vel*
 Rupes Caucaea, tincta sanguine Promethæo.

Celtiberi. - - - Profugique à gente vetusta
 Gallorum celtæ miscentes nomen Iberis.

Cephalus. Clarus qui sylvis Cephalus, multæque per
 herbam

Quo sunt prostratæ percutiente feræ.

Ceres. Spicea ferta gerens, spicisque revincta ca-
 pillos *vel*

Quæque Ceres ferro mortales vertere terram
 Instituit.

Christus. - - Qui nostris similes Deus induit artus,
 Naturamque novam, dissimilemque suæ *vel*

Virginei partus, magnoque æquæva parenti
 Progenies, superas cœlo quæ missa per Auræ,
 Antiquam generis labem mortalibus ægris
 Abstulit, *vel*

Quique Deo Genitore satus, gaudetque parente.

Cui mare velivolum, cui tellus patet & æther.

Cleopatra. Ausonias fugiens Cleopatra catenas *vel*
 Incesti meretrix Regina Canopi *vel*

Explicuitque suos magno Cleopatra tumultu
 Nondum translatos Romana ad sæcula luxus.

Colchi. - - - Phryxæo vellere nobiles.

Cyprus. Quæ scopulis excurrit Cyprus in austrum.

Dædalus. Dædalus ingenio fabricæ celeberrimus
 artis *vel*

Dædalus (ut fama est) fugiens Minoiæ regna,

Præpetibus pennis ausus se credere cœlo *vel*
 Sulpensum librans media inter nubila corpus
 Enavit, superosque novus conterruit ales.

Danubius. Cedere Danubius, qui tibi Nile negat. *vel*

- - Qui rapidus tacitas prætermeat ingens
 Danubius ripas.

David. - - - Tortæ qui verberare fundæ

Præcipitem immani dejecit mole Goliam.

Jessiades, quo non Regum præstantior alter,

Nec pietate fuit, nec bello major, & armis. *vel*

- - - Liquidi Jordanis ad amnem

Dulcia fatidicis modulatus carmina nervis.

Deus. Et videt hoc magnus, qui temperat arbiter or-
 bem.

Dies tres Ter jungat Titan, terque resolvat equos *vel*

Tot restant de mense dies quot nomina Parcis *vel*

Tres ubi luciferos veniens præmiserit Eos.

Dies 4. Inde quater Pastor, faturos ubi clausurit hæ-

Canuerint herbæ rore recente quater: (dos,

Dies sex. Sex illam noctes, totidem redeuntia solis:

Lumina viderunt inopem somnique, cibi que.

Dies 7. Septima formosos cœlo nox extulit ortus,

Et toties juga jam bobus detraxit arator, (bi.

Dies 9. Jam novies erat orta soror pulcherrima Phœ-

Dies 10. Proxima post nonā cū sese aurora moveret.

vel Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes.

Dies 12. Cum totidē de mense dies superesse videbis:

- - - Quot sunt Herculei facta laboris.

Diogenes. Diogenes, cūi pera penus, cūi dolia sedes.

S. Dominicus. - - - Cujus ortum

Flammiger ore canis præsignat, & aurea cœlo

Stella facem ducens nascentis fronte coruscat. *vel*

Dominicus genus Hesperiiis quæ traxit ab oris *vel*

Cujus in hæserunt humeris labentia Petri Cul-

Culina, & immoto corpore sistit opus.

Elias. Flammifero quondam invehctus cœli ardua
curru,

Et tranavit equis insultant aëris auras, *vel*

Ignivomo Vates transvectus ad æthera curru.

Enoch. Ad æthereas raptus cum corpore sedes.

Epirus - - Pyrhoque Epirus alumno,

Nobilis, & latius etiam celebrata trophæis.

Eridanus. Qui gravis Eridani per sylvam volvitur
amnis, *vel*

Qui gemina auritus Taurino cornua vultu

Eridanus, quo non alius per pingua culta

In mare purpureum violentior influit amnis, *vel*

- - - Pater ipse superbus aquarum,

Ausonidum Eridanus.

Euripus. Vicibus alternis fugax. *vel*

Qui vagus incertis Euripus defluit undis.

S. Franciscus Seraph. Umbria felici, quem protulit
omine dives, *vel*

Nodoso renuem præcinctus cannabe vestem, *vel*

Quem stigmatæ sacro

Signat stelligero missus ab axe Seraph.

Galli. Feroces Gallorum populi, *vel*

Quos Rhodanus velox, Araris quos tardior am-
bit *vel*

Quosque rigat retro perniciosior unda Garumma,

Oceani pleno quoties impellitur æstu.

Gallia. Gallia dans arces animos, & idonea bello
Corpora.

Ganges. Dives, quo tingitur India, flumen

Eoa pulsans littora, *vel*

Latio spatatur flumine Ganges.

Ganymedes. - - - Puer quem præpes ab Ida

Sublimem pedibus, rapuit Jovis armiger uncis ;
vel

Dulcia Dardanius, qui miscet poc'la minister,
Germania. - - Veteri regnata Tuistone tellus.

Geta. Pellitque Getæ, semper Corython, & arcum,
 Telaque vipereo rotantia felle gerentes, *vel*
 Getæ, toto qua non truculentior orbe

Gens ulla esse potest.

Goliath. Jethæa prostratus fundâ, *vel*

- - Puero Gigas prostratus ab hoste, *vel*
 Horrendus membris, animisque Goliath.

Gracia. Antiquæ Grajorum urbes, gens optima
 morum

Formatrix, clara ingeniis, & fortibus aulis.

Hebrus - - - Suetus mugire refractis

Corniger Hebrus aquis.

Hecuba. Tot illa Regum mater, *vel*

Cisseis pragnans ignes enixa jugales.

Hector. Præsidium Trojæ, *vel* spesque, salusque
 Phrygum *vel*

Raptus, & Amoniiis flebilis Hector equis, *vel*

- - Qui telo violenti victus Achillis,

Tradidit excindi defessis Pergame Grajis.

Helena. Hurdis adultera, de qua

Inter amatorem pugna. virumque fuit, *vel*

Quæ summo Europæ, atque Asiæ repetenda tu-
 multu

Tot conjuratis incendiâ suscitât armis.

Helveti. Fera gens armis Helvetia, *vel*

Helverii genus armipotens.

Hercules. Monstrorum fortis domitor *vel*

Diram, qui contudit Hydram *vel*

Tergemini nece Geryonis, spoliisque superbus,

Hermus

Hermus. Turbato fordibus auro,

Herodes. - - - Hebrææ fertus arbiter aulae,
vel

Idumæus Tyrannus.

Hispani. - - Populi, quos sol vicinus adurit,
Dum parat occiduas annæ lavare rotas.

Hispania. - - Quæ fessos exactâ luce jugales.
Proluit, & Cujus respirant fydera fluctu, vel
Dives aquis, frugum facilis, pretiosa metallis.
Principibus fœcunda piis, cum sæcula debent
Trajanum, &c. vel

Quæ vasto circum pugnax Hispania Ponto
Alluitur.

Homerus. - - Trojani belli scriptor, vel
Quem vitreâ genuit Nympha Meletis aquâ, vel
Smyrnæus Vates, à quo ceu fonte perenni
Cætera Pieriis ora rigantur aquis.

Hydaspes Qui gemmis, auroque potens decurrit Hy-
daspes.

Jacob. Ilaci proles.

Jason. Non bene fidus Janson. vel
Æsone natus, vel Æsonius juvenis, vel
Profugum fallax, qui Colchida lusit, vel
Qui tulit auratæ nobile vellus ovis, vel
Primæque ratis molitor Jasum.

Iberus. Maximus Hesperitas inter Iberus aquas,

Icarus. & Qui pepit infirmis nimium sublimia pen-
nis Icarus.

Indi. Qui indum, Gangemque bibunt, vel
Positique sub ignibus Indi fydereis, vel
Quos aurora suis rubra colorat equis.

India. Decolor extremo, quæ cingitur India Gange.
vel

Arva Phœbo nascenti subdita.

S. Joannes Evang. Cui Christus dilectam Genitricem tradidit uni,

Dulcibus extremum verbis affatus utrumque, *vel*
Ille inclytus ales

Alta potens sensu, cœlique arcana recludens.

S. Joseph. Intactæ Matris conjux, *vel*

Veniens Davidis origine Joseph, *vel*

Virginis intactæ custos, castusque maritus.

Ister. Qui Scythicas septemplex permeat oras

Turbidus, & torquens flaventes Ister arenas.

Italia. Regum Italiæ, Romanaque tellus, *vel*

Fines Italum, Saturniaque arva, *vel*

Crebrisque superba urbibus Italia, *vel*

Ubi ver assiduum, atque alienis mensibus æstas,

Bis gravida pecudes, bis pomis utilis arbor, *vel*

Quæ genus aëre divum, Decios magnosque Camillos,

Scipiades duros cello, & te maxime Cæsar

Extulit.

Judæa. Dedita factis incerti Judæa Dei.

Judith. Quæ latè populos terrente Holoferne,

Barbara truncato victrix Duce castra fugavit.

Juno. Magni matrona Tonantis, *vel*

Sola toto magni digna reperta Jovis, *vel*

Magna Deûm Genitrix.

Jupiter. Illa pater, Rectorque Deûm, cûi dext'ra trifulcis,

Ignibus armata est, qui nutu concussit orbem, *vel*

Hominum, rerumque repertor.

Lapithæ. - - Sylvestres Lapithæ, populusque bifor-
mis, *vel*

Gens immanis Lapithûm.

Luca.

Evanus. - - - Infeltas, qui Cæsaris intonat iras,
Et deflet magni colla resecta Ducis, *vel*
Et quem blandiflorum produxit Corduba vatem,
vel

Qui tonat ardenti pharsalica prælia cantu,
Lucina. Quæque levat gravidas partu Lucina puel-
las, *vel*

- - - Gravidis facilis Lucina puellis.

Lucretia. Et gravis incumbens casto Lucretia ferro,
vel

Et quæ Lucretia concidit uno
Ulta pudicitiam, libertatemque cruore.

Mæander. - - Liquidis Phrygicis Mæander in undis
Ludit, & ambiguo lapsu refluitque.

Mars. - - - Tuque inclyte Mavors,
Cuncta tuo qui bella pater sub nomine torques, *vel*
Mavors sanguinea qui cuspide verberat urbes.

Mensis septimus. Arctica cum senos regnavit cynthia
menses,

Datque fratri reduci septima luna vices.

Menses 4. Luna quater latuit, toto quater orbe re-
crevit.

Meridies. Sol medium cœli conscenderat igneus
axem.

Môyses. Isacidum Phariis qui gentem duxit ab oris:
Dux profugam, legesque dedit, moresque sa-
crorum, *vel*

Qui populo siccum per mare stravit iter, *vel*
Dux intrepidus per devia Moyse.

Nabuchodonosor. Sic puto tunc fremuit, dum cresce-
re corpora sensit,

Qui bos ex homine est, ex bove factus homo.

Neptunus. - - Deus æquoreas, qui cuspide temperat
undas, *vel*

Cue

Cui prima frementem

Fudit equum magno tellus percussa tridenti, *vel*
 Qui caruleo per summa levis volat æquora curru, *vel*

----- Qui tricuspide telo

Mulcet aquas rector Pelagi, *vel*
 Deus tumidis qui regnat in undis.

Nestor. Qui tertia viderat ire sæcula.

Nilus. - - Pharia irrigans arva, *vel*

Per septem sese ostia Ponto

confundens *vel* fluens septem per ostia Nilus,
vel

Quaque celer lato Nilus delapsus ab alv'o,

Per septem portus in maris exit aquas, *vel*

| Qui viridem Ægyptum nigrâ fœcundat arenâ,

Et diversa ruens septem discurrit in ora.

Usque coloratis amnis devexus ab Indis.

Ninive. Urbs fuit Assyrio Ninive fundata tyranno,

Exuviis Asiæ, mundi que superba ruinis, *vel*

Urbs, quæ flagitiis ultricem Numinis iram,

Inque suas fulmen commoverat impia pœnas.

Orestes. Scelerum furiis agitated Orestes, *vel*

Et vindex in matre patris malus ultor Orestes.

Orpheus. Vates Rhodope, quem vidit, & Hæmus, *vel*

Carminis qui dulci sylvas, animasque ferarum

Threjicius vates, & saxa sequentia ducit.

Othrys. Quem tegit Æmathium sanguis Centauricus.

Othryn.

Ovidius. Naso Tomitanâ non tumulandus humo, *vel*

Quique canit varias alieno in corpore formas

Mutatas, tenerumq; docet præceptor amorem.

Pactolus. Despumat rutilas dives Pactolus arenas, *vel*

Stagna rubentis aurea Pactoli, *vel*

Auratâ radians Pactolus arenâ.

Padus.

Padus. Pleno Padus ore tumens , *vel*
Phaëtontææ perpeſſus damna ruina.

Pallas. Aönii Regina Chori.

Paris. Incautas blandè populatus Amyclas.

Parisi. Sequana Reginam , quam Lymphis alluit
urbem , *vel*

Franciadum ſedes Lutetia Regum.

Parnassus. Fons ubi Caſtalius vitreo torrente ſuper-
bit , *vel*

Avia Piëridum loca , *vel*

Parnassus gemino qui ſurgit in æthera colle.

Paulus. Edoctæ cui debent undique gentes , *vel*

Regis Superum interpres lectiſſimus unus.

Pegasus. Penniſque fugax Pegasus , *vel*

Pegasus in Pindi ſacrâ qui valle vagatur.

Persia. Quaque Pharetrata viciniâ Perſidis urget , *vel*

Perſica regna gemmis , auroque ſuperba.

S. Petrus. Cœtus Apoſtolici caput , *vel*

In terris eũ commiſit ſua munia Chriſtus,

Juſque datis tribuit clavibus omne poli.

Pharao. Phariæ regnatæ ora , *vel*

Hebræam juratus tollere gentem , *vel*

Erythræis demerſus gurgitis undis.

Phasis. Colchorum qui rura fecit ditiffima Phasis , *vel*

Rapidæ limofi Phaſidos undæ.

Phaeton. Infelix patriâ Phaëton auriga quadrigæ.

Prometheus. Humanum madido formans è pulvere
corpus , *vel*

Infelix Scythicâ fixus convalle Prometheus , *vel*

--- Caucaſeum damnatus ad antrum,

Aſſiduam lacero viſcere paſcit avem.

Propertius Cujus opus Cynthia ſola fuit.

Protheus. Facies qui ſe transformat in omnes.

Pythagoras

Pythagoras. Samiæ telluris alumnus, *vel*
 Mente Deos adiit, & quæ natura negabat
 Usibus humanis, oculis ea pectoris haufit.
Quotidie. Hic ego do toties cum thure precantia
 verba,

Eôo quoties surgit ab ore dies.

Ravenna. Lenta paludusæ stagna Ravennæ.
SS. tres Reges. Nabathæi portantes munere Reges.
Rhenus. Arctôo, qui spumat vertice Rhenus, *vel*
 Corniger & flexo, sinuosus gurgite Rhenus.
Rhodope. Qua pater umbrosum Rhodope, glacialis
 ad Hæmen, *vel*

Medium Rhodope porrecta sub axem.

Roma. Hæc, quæ de seipsum totum circumspicit
 orbem

Montibus, imperii Roma, Deûmque locus. *vel*
 Prima urbes inter divûm domus, aurea Roma.

Romani. Romani rerum Domini, populusque to-
 gatus, *vel*

Romanaque pubes terrarum domitrix.

Romulus. Quique lupæ fulvo nutrice tegimine lætus
 Romulus, excepit gentem, & Mavortia struxit
 Mœnia, Romanosque suo de nomine dixit.

Salomon. Davidis inclyta proles, *vel*

- - - Qui post fata parentis

Alta Palæstini laqueavit culmina templi, *vel*

Mentis opumque potens Salomon.

Samson. Gentis terror Hethææ, *vel*

Brachia Samsonis, quæ confregêre leones,

Et stabiles utrâque manu vulsêre columnas.

Scaldis. Rector aquarum Scaldis, *vel*

Flandrigenûmque procul Scaldis regnator aqua-
 rum,

In mare præcipientes urget violentior undas,
Sicilia. Terra tribus scopulis, vastum quæ currit
 in æquor,

Trinacris à positu nomen adepta loci, *vel*
 Vasta Gygantæis injecta est insula membris
 Trinacris, *vel.*

Sicula arxa, Tellus. &c. *vel*

Urbes Sicanias, Aetnæ aqua regna potisti.

Sina. Clausaque barbaricis Sinica regna minis, *vel*
 Toto divisos æquore Sinas lustrabo.

Sirenes. Dulce malum Pelago Siren, volucresque
 puellæ

Scyllæos interfremitus, avidamque charybdim.

Socrates. Quem Cecropiæ letho mersere cicutæ, *vel*
 Lethiteram jussus potare cicutam.

Sisyphus. Ingens qui toto monte volutat onus, *vel*
 Cujus cervice sedet grande saxum.

Tanais fluvius. - - - Quæ vertice lapsus

Riphæo Tanais, diversi nomina mundi

Imposuit ripis, Asiæque, & terminus idem

Europæ medius dirimit confinia terræ, *vel*

Transgelidum Tanaim, Scythiæ vrgentis in or-
 tum.

Tantalus. Cui modò prona arbor patulo super in-
 cubat ori,

Osque iterum fructu decipiente fugit, *vel*

Tantalus à labris sitiens fugientia captat

Flumina, *vel*

Quærit aquas in aquis & poma fugacia captat.

Et vano fallit guttur, & ora cibo.

Tartari. - - - Quique omine diro

Nomen Tartarico de Phlegetonte gerunt.

Taurus mons. Tauri saxosa cacumina,

Tele-

Telephus. - - - Hæmonia juvenis , qui cuspide
vulnus,

Senserat , hac ipsa cuspide sensit opem. *vel*
Sanus Achillæis rediit qui Telphus herbis.

Thracia. Terra Aedonis , *vel*

Thracia frigoribus damnata, & tristibus austris.

Theba. Amphioniâ mœnia structa lyrâ , *vel*

Sono structæ testudines arces.

Theseus. - - - - Asserto Marathone superbus ; *vel*

- - Qui dilecto ad manes comes ivit amico, *vel*

Pirithôum Theseus stygias comitans ad umbras.

Tiberis. Qui Tiberis liquidis Tuscus abundat aquis,
vel

Cæruleusque Tibris, cœlo gratissimus amnit, *vel*

Corniger Hesperidum fluviis regnator aquarum.

vel Fluvio Tiberinus amœno,

Vorticibus rapidis , & multâ flavus arenâ

In mare prorumpit.

Troja. -- Argolicis , quæ concidit armis, *vel*

Priami regna, arces. Danaïs invila puellis Troja,

Trojani. Gens Dardana , *vel*

Dardanidi magni genus alto à sanguine Divûm.

Turnus. Turnus avis , atavisque potens, *vel*

Præstanti corpore , *aut* Daunius heros.

Typhæus. Cujus anhelatis ignibus ardet humus.

Tyros. Prima ratem ventis credere docta Tyros.

Tityus. -- Per tota novem cui jugera corpus

Porrigitur , rostroque immanit vultus adunco

Immortale jecur tundens , fœcundaque pœnis

Viscera rimaturque , habitatque sub alto

Pectore , *vel*

Viscera qui præcet Tityus lanianda, novemque

Jugibus distractus , &c.

Ver. Quod si vere novo, & Zephyris perflantibus orbem,

Fœdera junxissent Superi, &c.

Vespere. Primos cum Hesperus ignis Extulerit.

Ulysses. Qui mores hominum multorum vidit, & urbes, *vel*

Qui Sirenum cantus, & Circes pocula novit, *vel*
Miser ventis vexatus Ulysses. *vel*

Consiliis, armisque vigil, qui pugna Ulysses.

Habes nunc Adolefcens, quæ tum à Verbis, & Substantivis, tum etiam ab Adjectivis & figuris elegantiae oriuntur. Tu eas legendo, si in usum tuum, commodumque converteris, elegans eris Adolefcens, elegans pariter erit carmen tuum. Cum verò præter hucusque dicta, in Poëtis observaverim, quæ ad nullum præcedens Caput opportunè referri potuerunt, sequenti ea tibi delibanda propono, facilitati perinde, ac nitori acquirendo aptissima.

CAPUT V.

Gemma Poëtica, seu

Locutiones insigniores Poëticae.

P*Ax est.* -- Exhaustis Martem non amplius armis
Bistonius portat Ionipes, magnoque superbit
Pondere, --- id est; Bellum non est amplius.

Mars hic ponitur loco milites.

M*

Studeo.

Studeo. Matrimonium. - - - Parnassia per te templa sonant, scriptusque tuo sub pollice sæpe, Indoluit contemptus Hymen:

i. e. Doces in scolis, & scribis libros de contemnendo matrimonio.

Hymen enim nuptiarum Deus est.

Addita vis sceleri est, & dum furor arma ministrat, Ausibus ingemuit conscia terra meis.

Dicit Cain: magis peccavi, & dum furibundus capio arma, occido fratrem. Terræ inanimatæ, tribuitur gemitus ob occisum fratrem.

Corona spinea. - - - Pulsa horrida sylva

It cerebro, fixisque subit mucronibus ossa.

i. e. spineam coronam Christi capiti imprimunt; audax quidem, sed elegans Metaphora.

Tempora bona. Flumina tunc lactis, tunc mellis flumina currunt,

Sanguineis toties, quæ rubuere viis,

i. e. tunc sunt bona tempora, cum antea mala essent.

Noceo. Cū bene devovi, nequeo tamen esse sine illis, Vulneribusque meis tela cruenta sequar.

Subintelligitur: libros aut carmina devovi, &c.

Vulnus ponitur pro re, quæ nocuit vel affligit.

Tristis. - - - Atratis limina squallent.

Porticibus, partesque dolor se fundit in omnes.

Et mediis lachrymant etiam tibi marmora tectis:

i. e. Domus vestita nigris anlæis, &c. quàm aptè rebus inanimatis luctus tribuitur. *Marmor* ponitur pro *columna marmorea*, &c.

Morior. Conjunxit Cytherea duos, divellit amantes. Parca ferox.

i. e. Conjux moritur: en præsides rerum finguntur agere, & hæc summa elegantia: idem variatur hoc modo: Rapi

-- -- -- Rapit inclementia fati,
Quam thalamo donarat Hymen, tenerosque per
annos,

Occurſat Veneri Lachesis.

Poëta. Sunt tibi communes iſtis cum Vatibus undæ
Caſtalidum, ſunt & communia Numina Muſæ,
Communes Hederæ,

i. e. Es æquè bonus Poëta, ac illi, elegans ſanè dictū
Domus nigra. Ædes emit aper, ſed quas nec noctua
velles

Æſe ſuas, adeo nigra: vetuſque caſa eſt,

Lepidè dictum: i. e. Domus nigra.

Equus generoſus. Errantes videas tenerâ ſinè matre
bidentes,

His permixtus equus, campo ſeſe arduus infert
Impatiens fræni, & multum ſpumantis ha-
benæ.

Lanigerasque inter pecudes, generoſa profuſis
Immergit ſua colla jubis; bellique furores
Concipit, & necdum conſpecto iralcitur hoſte.
En, quàm elegans pulli equini generoſi, & inter
oves paſcentis deſcriptio!

Hyems. Cana gelu, & niveis hyemabant arva pruinis

Et nemus amiſſas flebat, & hortus opes.

Cui non arrideat hæc locutio? Hyems vaſtitatem
Scilicet intulit hortis, & ſylvis.

Tormentum bellicum. Fulmineum explodunt nitroſa
tonitrua plumbum,

Sulphureasque volat mors comitata pilas:
Omnia hîc metaphorica; i. e. Tormenta bellica
exploduntur.

Peregrinandum, Omne ſolum natale piis, non ſem-
per iîdem

Nubibus hæret avis, Piscis inerrat aquis.

Nix. Aspice, quàm densum tacitarum vellus aquarum

Decidat: i. e. Densa nix.

Miles studet literis. - - - dum manus altera ferrum;

Altera Cecropiæ versat consulta Minervæ;

i. e. Miles est, & simul studet.

Vicissitudo. Sunt regnis, studiisque vices, pariterque curules.

Et Musas fors cæca premit:

i. e. Regna, æquè ac honores, patiuntur vicissitudinem.

Doctus. Permissus, & omnes hac Helicon sub fronte latet:

i. e. Doctus est: Permissus, ponitur pro Apolline.

Nox. Interea placidam redimita papavere frontem

Nox venit, & secum somnia nigra trahit.

Arbor fœcunda. Frugifer est paries, fœcundis stromata saxis

Collucet, murumque nitens Pomona coronat

i. e. Parieti instar hederæ adserpit arbor, è qua pendent poma.

Renovo. Taliter exuta est veterem nova Roma senectam.

Studia amare. - - - Petit esse suo dilecta nepoti

Otia Castalidum, & sacri mysteria Phœbi;

i. e. desiderat, ut nepos amet studia.

Ensis cruentus. - - - Cape nobile ferrum,

Sæpe quod effuso tinxerunt vulnera tabo;

i. e. Cape cruentum adhuc enssem.

Cygni natantes. Exspatiantur aquis medio in certamine cygni;

Alisque exagitant ventos, irâque feruntur

Pugnan-

Pugnantùm remis flantes, remisque secuti.
 Quin & mirantur, quis se color induit undis.
 Tam vario textu, subitâ tam splendidus arte.

NB. *Quid divinius scribi poterat de Cygnis (idem est de aliis avibus natalibus) aquis innatantibus, & alas agitantibus?*

Nox. Postquam luna polo cadentem argentea fron-
 tem

Explicuit, ventique iras posuêre silentes.

Studia negliguntur. Cecropidem viguêre lares, &
 docta Cleanthis

Porticus, & dulci sapiens vicinus Hymetto
 Desipit, & Latium, numerosque Oenotria tellus
 Pithagoræ meminisse nequit, Druidumque lo-
 quaces

Conticuêre scholæ.

i. e. Studia jacent, Cecropidum Lares, *i. e.* Athe-
 næ. Oenotria tellus; *i. e.* Italia.

Luxoriosi. Petulans Erycina tribunal occupat;
i. e. Judices sunt luxuriosi.

Amor. Ille triumphato clarus Xaverius Indo,
 Saucius ætheria pectora sæpe face;
 Cœlestis quoties ardebat arundinis ictu,
 Ah satis est, satis est, dicere suctus erat.

Clara sunt omnia.

Vota persolvere. Cineri fidem servare: *i. e.* Mortuo
 vota persolvere.

Defleo. Rigare lachrymis cineres: *i. e.* De flere de-
 functum.

Armare. - - - Cum tela duci Gradivus, & arma
 Porrigeret, clypeosque illi formaret, & enses
 Mulciber.

i. e. Cum Dux præpararet arma, &c. *En, qua fictio?*

Oriens. Navis. - - - Turgida spectas
Carbasa, quasque suis oneravit mercibus Eos;
Aut redolens aurora rates:

i. e. Vides naves ex Oriente. *Quis hic spiratus
Poeticus?*

Medeor. Quod latus hauserat ensis,
Occupat officiis obsequiosa manus.

i. e. Vulnerato medetur.

Leo mansuetus. Sunt mihi jam faciles, sed te man-
dante Leones.

Ludit & ante meos effera turba pedes,
Africa terribiles mansuetior exuit iras,
Et soboles terræ degener ista suæ est.

Ita Daniel inter Leones loquitur Africa, in quâ
sunt Leones, ponitur pro Leonibus, &c.

Vinco. Venerat Austriades, & quem pugnare paratum
Nondum crediderat Belgica, victor erat,
Sic Athon, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia, fulmen
Vix benè conspecto, quâ venit, igne ferit.

Pulchra comparatio: Dux ut venit, vicit.

Generosè pugnare. Irruit, & valido mœnia Marto
petit.

Non aliter, quàm cum Lybicus impastus in arvis,
Arma movet, viso cominus hoste, leo.

i. e. Generosè pugnabat.

- - - O potius medeant hostilia nostro
Sanguine, quàm fiant tela cruenta tuo:

i. e. Moriar ego potius, quàm tu.

Vestis alba. Candida vestis erat, molli de vellere serû,
Nec color in totâ, quàm nivis alter erat.

Sanguinea vestis Candida quæ fuerat, nivibusque
simillima vestis,

Sanguine, ceu tyrio murice tota rubet.

Clarum, Elegans metrum, &c. Nata-

Natalis felix. - - - Sed tibi nascenti

Nerunt fatales foris fila Deæ.

i. e. Natalis tibi felix fuit.

Vita verecunda est Musa jocosa mea.

Musa ponitur pro carmine.

Applando. Quàque ierit, felix adjectum plausibus
omen,

Saxaque rotatis erubuère rosis;

i. e. Applauderunt ipsi ubique, & vias rosis
sparserunt.

Aurea ornamenta. Deque Trophæorum, quod sol
incenderat, auro

Aurea Romani tecta fuère fori.

i. e. Ubique in foro ob victoriam erant aurea
ornamenta.

Laurea. Venit honoratis laurea digna comis.

Clarum.

Morior, Heu mihi, quod toties nostri pulsata se-
pulchri

Janua, sed nullo tempore aperta fuit:

i. e. Sæpius optavi, sed non potui mori.

Mori. Extimulate precor cessantia fata, meique
Interitus causas esse vetate fores.

i. e. Facite, ut moriar.

Panis. Et viduas passim Cereali munere terras,
Sublata est priscis quercus opaca cibis.

*Elegans Versus, i. e. cum panem nullibi haberent
glandes quercuum comederunt.*

Defleo. En lachrymis funesta rigor, præcordia plan-
ctu.

Verbero, extinctum brachia pondus habent:

i. e. Mortuum, quem brachiis complector,
defleo.

Induerem furibunda virum, jamque ora Tyranno
Fœmineus posset dilacerare furor.

i. e. Viri instar ego fœminas Tyranni lacerarem.

Prima dies vitæ, mortis sit prima cruentæ.

Et moritur lucis nescius ipse suæ.

i. e. statim, ut natus fuit, occiditur.

--- Hunc potuit regi suasse furorem

Sceptrorum rabies, imperlique furor.

i. e. furit ita, ob regnum acquirendum.

Fulmina cur servat vitis levioribus æther,

Nec furit in summum Numinis ira scelus?

*i. e. Cur Deus punit leviora scelera, impunctis gravi-
vioribus.*

Ipse cruentatos repuli generosior enses,

Maculaque irarus robora sumpsit amor.

Tunc animus fuit ire mihi tela omnia contra,

Et nocui, potui quot nocuisse modis.

Clara omnia.

Sanguine permixtæ lachrymæ per tecta fluebant,

Et duplex gladios tinxerat unda feros.

Ille ferox teneris nati cervicibus instat,

Ceu rapidus pavidum vastat ovile lupus.

Non teneri infantis risus, sine fraudibus ætas,

Membraque non illo contemerata malo.

Quin meus arrisit missis latronibus infans,

Autoresque suæ nesciit esse necis.

Risit, & ut gladios vidit fulgere coruscas.

Credidit ista sibi gaudia posse dari.

Quid suavius dici potest de infatibus ab Herode occisis

----- Fiducia quidquid

Jussit, & ingentis (felix audacia) cepti

Fecimus. . . . *i. e. confidimus, & ausi sumus.*

----- Ipsosque furentis

Irruere in Divis thalamos, & tramite cæco
Scrutari secreta Erebi, patefacta ciere
Tartara, sulphureasque domos.

Est insignis Hyperbole: i. e. profundos agere cuniculos infra terram.

Littore Dardanio magnæ dum mœnia Trojæ
verberat, & Phrygiis insultat turribus ultrix
Græcia, & iratas acuit vindicta Mycænas.

Nunquid ex Apollinis floribus desumpta hæc locutio? & sensus est, dum Græci Trojam obsiderent. Mycæana, Urbs Græciæ.

----- Tu pabula Marti

Bellator Neptune rapis, ditesque superbis
Exuis austriacos opibus, tu Mulciber enses
Frangis, & inviso frameas obtundis Ibero,
Armorumque minas, & diri pulveris ictus
Eludis.

Omnia redolent Parnassum. Sensus est: ob tempestatem & ortum incendium Austriaci & Hispani bellum prosequi nequeunt.

Bellidux generosus. Mars gladios, Bellona manus, Tritonia mentem Commodat.

Terfissimum dictum: i. e. Bellidux generosus, & prudens. Tritonia est præsēs prudentiæ.

Amabilis. Oculis, vultu, jaculatur amorem: i. e. amabilis vultu.

Saucia securi trabs ingens: i. e. excisa.

Nubila nascenti Parca fuit: i. e. infelix natalis.

Meliore Parcâ nubere: i. e. feliciter.

Honorem sylvis decutere: i. e. folia.

Non solet ingeniis summa recere dies.

Pamaque post cinere major venit.

Dura jubet gelido Parca sub axe mori.

i. e. debeo mori in Euxino ponto.

Et si quâ dabit aura sinum, jactate rudentes,
Exeat stygiis ut mea navis aquis.

i. e. juvate me.

Hæc Veneris formam, mores Junonis habebat,

i. e. Mulier pulchra & casta.

Et lachrymas cernens in singula verba cadentes,
Ore meo lachrymas, auribus illa bibi
Acute dictum.

Animæ damnatæ dolores.

1. **S**iquis es in mundo, qui vivis immemor salutis tuæ, & cumulas crimina.

2. Audi pœnas, quas patior, quæ jaceo in regione inferni.

3. Ego sum anima (eheu) quæ, dum vixi, risi ad auditas inferni pœnas.

4. Sed Dei justa ira (quia peccati mortalis rea mortua sum) me illis punit.

5. Heu miseriæ meæ, par nulla est, nec erit, nec ulla meta statuetur.

6. Et mala, quæ patior, tam multa sunt, ut nullâ linguâ valeant explicari.

7. Et qui meas pœnas cupit omnes scire, ille petit plus, quàm quod res fieri permittit.

8. Substineo tot mala, quot stellæ sunt in cœlo, & quot corpora sunt in sicco pulvere.

9. Citius numerabis aristas segetis, & quàm multis thymis floreat hybla.

10. Et

10. Et quot pennas aves moveant, dum nituntur
in aërem, quot pisces natent in æquore.

11. Quàm tibi summa statuatur meorum dolorum,
quos patior corpore, & mente fero.

12. Quæ, cum confitear, quod graviori pœnâ
digna sim, non possum graviora pati.

13. Si quis duro lapide licet natus, hæc videret,
deberet ingemiscere meis malis.

14. Non agit hic annum cursu solis rota, & finit
tempore iter sydereum.

15. Nulla dies oritur, qui splendeat auro Phœ-
bi, & dies nulla moritur, quia nox premit,

16. Nox non subit, quæ pulchra est stellarum
choreis, nec iterum è cœlo fugit, quando sol pellit.

17. Sed nox sempiternis tenebris atra mihi incu-
bat, nox atra & tristis, quæ premit sine fine.

18. Luna nulla videtur, ita lux omnis abest, &
flamma nulla lucet vel è minimâ stellâ,

19. O fera, terribilis, tetrica, squallida, lurida
nox, digna, quæ perdat locum in numero noctis.

20. In his tenebris vincula magno pondere gra-
vant corpus, in quæ dentem converto, & furo.

21. Et clamo : O truculentum, & inexorabile
pondus ! quis illud velit abesse à meis pedibus ?

22. Sed querar, & toties recurram ad vota, nemo
mihi demet vincula.

23. Ah moles barbaricæ catenæ, quâ stringor.
Non grandior moles jacet in toto mundo.

24. Hanc non trahit Prometheus, damnatus
rupe, aut Scinis, aut qui prior feris criminibus.

25. Et his catenis vincta, undique uror flammis
quæ sunt vinculis acerbiores.

26. O si scites, quos dolores inurerent, ad ve-
nas penetrant, & rodunt medullas.
27. Igni sulphure accensus, & fulmine cœlesti,
nunquam extinguitur.
28. Sed semper ardet, & nullo lumine lucet :
rogus non furit sævior igne Ætnæ.
29. Et dum ardoribus intus uror, quanta sitis
coquit miseræ pectus.
30. Non satis extulero imagine prati sitientis,
aut violæ, quæ jacet usta à nimio sole.
31. Nec satis depinxero fulmine æstiferi syderis,
cum canis torret humum.
32. Ah in meo ore hæc sitis æstuat, quàm arenæ
in lybiâ pa iuntur.
33. Et tamen hæc sitis nullo haustu placatur.
Nemo lavat guttur fuso rore.
34. Si circumspiciam, quæ spectra! crede, quod
nihil in mundo turpius sit.
35. Dæmones horridâ specie, serpentibus, &
bufonibus similes, Dracones, Trigrides.
36. Et quidquid visu horridum, aut oculis triste,
lumina mea affligit.
37. O quoties mortem opto ; sed illa sordior
fugit ad meas preces.
38. Et his cruciatibus, quàm sunt longæ horæ !
una dies creditur longior, quàm ævum.
39. Et inter istas pœnas tot menses, & anni agun-
tur, nec tamen ullo tempore finis erit.
40. Nulla dies est adeo horrida nimbis, ut fluat
pluvia perpetuis aquis.
41. Nec ullus locus ita sterilis est, ut in illo non
sit ferè rubis mista herba utilis.

42. Fortuna gravis nil adeo fecit miserabile, ut malum nullâ parte gaudia minuant.

43. Sed mea fors adeo misera est, tam tristis, & atrox, ut nulla dies fluat sine maximis malis.

44. Inter omnia tamen vulnera, pœna durissima est, quod nullus finis futurus sit malorum.

45. Spes erigit inter pœnas pectus afflictum, & addit robur ut corpus patiatur.

46. Hæc facit, ut fossor etiam vivat vinctus catenâ, & putet à ferro liberos pedes futuros.

47. Hæc facit, ut Naufragus jactet brachia in aquis, cum undique nullas terras videat.

48. Sæpe aliquem reliquit cura medicorum, nec huic spes cadit, quando vena deficit.

49. Dicuntur salutem sperare, qui sunt clausi carceribus, & aliquis vota facit, qui pendet in Cruce.

50. Hæc Dea præpositâ morte quam multos non est passa perire, qui collum suum laqueo ligabant.

51. Hæc etiam manum injecit, arguit, & continuit illos, qui conabantur gladio dolores finire.

52. Sed nescit ædes Damnatorum, ad has non venit lachrymis vocata.

53. Quot lachrymas fundo, & jungo sanguinem lachrymis, sed Dei ira nequit per illas flecti.

54. Et nulla mihi spes est in Dei bonitate, quæ miseris rebus solet medelam dare.

55. Et Deus solet interdum fieri placabilis ; & dies solet esse candidus, quando nubes pulsæ sunt.

56. Sed omnia prohibent me ullam salutem sperare : Nulla vota, non spes, non ratio juvant.

57. Fulmina à mari retro labentur in suum caput, & sol recurret conversis aquis.

58. Terra feret sydera, cœlum arabitur, aqua dabit ignem, & ignis dabit aquas.

59. Hæc citius fient, quæ negantur posse fieri, quam mea mala sint habitura ullum modum,

60. O pœnas æternas! quam graves estis damnatis. O triste malum, quod caret fine!

61. Hinc cave, & fuget totis viribus hæc tormenta, quæ me cruciant, & semper durabunt.

62. Age pœnitentiam è contrito pectore, quam ego dum potui, nolui agere.

Vid. Lib. 1. Trist. Eleg. 4. Lib. 2. Trist. Eleg. 2. Lib. 1. de ponto Eleg. 7. Lib. 3. de ponto Eleg. 6. Lib. 4. de ponto Eleg. 4. Lib. 1. & 5. Trist. Eleg. 2. & 7. Lib. 1. de ponto Eleg. 7. Lib. 2. de ponto Eleg. 2. Hug. Lib. 1. Eleg. 1. Lib. 3. Eleg. 9. 10. 11.

Diligenter studendum.

1. **Q**uam cito volat irrevocabile tempus? & annus abit instar fluminis?

2. Tu ergo labori parvum spatium concede, & cole studia benè impenso tempore.

3. Vita annos molles, & vacuos labore; studia, & Musas cole.

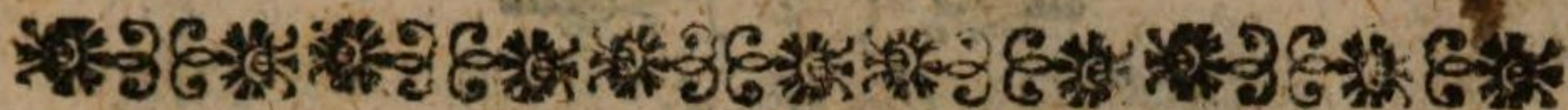
4. Nam fructus adest, qui est justissima causa laboris, & quæ seris, ager reddet, cum fœnore.

5. Studiis pectus molescit, & fugit asperitas, studii impatiens.

6. Neque

6. Neque feritas cadit in mores, quos Musæ excolunt suis artibus.
7. Sint aliis artes, quibus luditur aleâ, & sciant, quid valeant tali.
8. Quos numeros habeat tessera, & quomodo mittatur pila, & remittatur.
9. Tabellam lapillis instructam alii cernant, hic discat artem nandi, ille trochi.
10. Multi tractent præcepta variorum colorum, aut dent leges epulis, & hospitio.
11. Tractent alii pocula vini. Sed pœna sequitur jocos.
12. Nam si ætas canis aspergitur, & ruga aret vultus.
13. Si vigor, & vires languent in corpore, tunc damnant jocos, qui antea placuerunt.
14. Et flent, quod vitæ otium sectari sint, & fuerint pigri in studiis suis.
15. Tibi sit voluptas igitur Musas diligenter colere, quæ dant magna præmia,
16. Non remitte festus studiis fræna; crebras literas ducant tui digiti.
17. Ille sacer Spiritus nutriat pectus, qui medullas coquit dulci igne.
18. Musæ, quæ sunt maxima solatia, cingent caput laureâ pulchrâ.
19. Nomen tuum (si doctus fueris) durabit in ævum; & laus tua veniet ad sydera.
20. Crede vera loquenti; si Musas deserueris, debes colere glebam.
21. Tunc etiam (pudeat modò) debebis pascere nixus baculo oves, & capellas.

22. Debebis ducere boves sub juga ; quid enim fruêris meliori sorte ?
23. Et disces, quæ verba nôrint juvenci, & illis manus adjicies.
24. Aut perges arvum purgare ligonibus, & hortum rigare aquis.
25. Tunc nomen tuum obscurum manebit, & nemo de te loquetur.
26. Prô pudor ! usque adeo mens tua est cœca futuri, ut putes, nullum periculum, nisi, quod videas.
27. Nempe hoc est sapere ? tantùm angi præsenti- bus, nec consulere malis procul visis ?
28. Miles parat arma duello, ante tubam ; nimis serò parat arma cum tuba sonuit.
29. Nauta prospicit auram, quam captat, nec anchora remoratur iter.
30. Colonus segetes, quas æstate metet, ante excultis agris credidit.
31. Quin etiam formica, senectuti metuens, pau- cula farra, vectat in suam annonam.
32. Et tu juvenis, non prospicis venienti tempori, nec colligis, doctrinæ præsidia ?
33. Mens tua nimium futuri ignara est, & nullam tempus post humum, quod venit, timet.
34. Si pedum aratrum, ligonem, stivam horreas, & ut in amore merces honoris.
35. Cole Pierides, nec desere illarum sacra : nun- quam dolebis, quod has Deas colueris.

LIBER VI.

De facili Carminis compositione.

CAPUT I.

*Adferuntur observationes aliquæ, pro facili
Carminis Compositione.*

Modus admodum fertilis & inveniendi Phrases,
& materiam edibus metricis adstringendi
erit, si nomen aliquod per omnes casus efferre cone-
ris, non quidem ut omnes in uno versu adhibeas; sed
si v. g. in Nominativo positum nomen minùs aptum
versui videatur, mox illud in Genitivo, aliove casu col-
loques. E. g. Sit materia: *Vita malis obnixa vel periculis.*

Nominativus.

Heu mihi quàm multis obnoxia vita peric'lis? *vel*
Nostra catenatis debita vita malis.

Genitivus.

Quàm nostræ cursus vitæ malè faustus, & asper, *vel*
Pars vitæ sævis non vacat ulla malis.

Dativus.

Tristia quod nostræ incumbunt incommoda vitæ! *vel*
Dic, quid inest hominum vitæ, nisi triste, malumque?

Accusativus.

Densorum vitam circumstet turba malorum, *vel*
Grandia mortalem lacerant, torquent incommoda
vitam.

Vocativus.

Exposita es, lævis vita caduca malis.

Ablativus.

Non vulnus vitâ non dolor ullus abest, vel

*Quem procul à vita fugiunt, risusque, Jocusque. Vides hîc Adolescens, quàm praxis hæc utilis tibi esse possit, sed adverte, non tantùm Substantiva, sed & Adjectiva verba, ita per omnes casus exprimi posse. Quod si Substantivum sit, illi continuò aliud adjunge Substantivum aut verbum, quod certos casus regat, v. g. *Dies est.* Adde hîc Substantivum aliud, vel verbum, quod certos casus regat, ut : *Lux Diei, Fax, Tempus, Cursus, Hora, &c.* Quod si Substantivum addere nolueris, adjunge verbum aliud, v. g. *Dies fluit, præterit, labitur, oritur, affulget, &c.* Si verò Adjectivum adjunctum sit, v. g. *Dies infelix* &c. tunc Adjectivum mutetur in Substantivum, etsi non ab eodem Adjectivo derivatum; v. g. *Infelix, infelicitas, fatum, fortuna, fors, atra, tristis Nubes, Malum, Dolor, Ærumna diei, &c.* & hic rursum *Dies* potest per omnes casus deduci : dein aliud Substantivum ex adjunctis pari modo exprimetur, sit exemplum : *Infelix dies est.**

Nom. *Dies fato sinistro infelix.*

Gen. *Diei fata ter infausta eunt.*

Dat. *Diei sol ater, & fata rigida præsumt.*

Acc. *Diem fata infausta funestant.*

Voc. *O dies malo fato currens.*

Abl. *Hoc die atra fata regunt. Nil nisi mala fata eunt.*

Nunc etiam adjunctum Substantivum ità explicetur, v. gr.

Nom. *Hujus diei fors atra est.*

Gen. *Fatorum infelix series hunc diem advexit.*

Dat.

Dat. Infaustæ sorti hæc dies devota est.

Acc. Hæc dies accumulât, parit, invehit, accelerat
Atram sortem, fata non secunda.

Voc. O sors sinistra, quot malis nos hæc luce frangis,
tædiis cumulas, quam nubila, fallacem vul-
tum mutas?

Abl. Hæc dies currit infausto omine, duce infelici
fato. A fato hæc dies jure fatalis dicitur: Aspero fato
hæc dies orta, Hæc dies fati non mergit acerbis.

Si verbum sit, illud etiam in Substantivum resolvi
potest, v. g. Studeo, *studia*, literæ, artes, fleo, fletus, *la-
chryma*, Dein illis Substantivis idonea verba adjun-
ge: sit exemplum *Fleo*.

Nom. Lachrymæ rorant ex oculis.

Gen. Lachrymæ flumina sulcant genas.

Dat. Nil lubet nisi vacare, sinum laxare, indulgere
lachrymis.

Acc. Fundo lachrymas, fletus emitto.

Voc. Vos solum lachrymæ juvatis me. Vos solum
fletus teneris vultum & os.

Abl. Lachrimarum flumine, undis madent genæ:
lachrymis est oculis facta ruina; lachrymis ora, ge-
næque tument: *Sit alia materia:*

Mare tempestuosum.

Nom. Quot fluctibus aspera surgunt æquora.

Gen. Quæ maris infanti rabies, quæ murmura Ponti,

Dat. Nulla quies Pelago.

Acc. Aspicias, ut vexent crudeles æquora venti.

Voc. Æole, quàm sævo conturbas æquora motu!

Abl. Equore nunc toro, ventus & unda furit.

Quales irato consurgunt æquore pugna.

II. Dum quem Poëtæ laudant, solent adhibere hæc
Adjectiva: Alter, secundus, major, &c.

Aeneas, quo non est iustior alter.

Nec pietate fuit, nec bello major, & armis.

Vir bello magnus, nulli pietate secundus.

III. Sunt aliqua, quæ à Poëtis semper metaphoricè exprimuntur, v. g. Fleo, Scribo. Aro, Oro, Tempestas, Æstas, Hyems, Dies, Nox est, &c. Ad quæ diligenter advertendum, quæ passim in Gradibus ad Parnassum, aliisque libris reperiuntur.

IV. Cæsuris, id est bona constructione, seu grato verborum ordine & positione carens metrum displicet, v. g.

Hunc facundia plurima deserit, & bona vita.

Dices plurima verba, & erit tibi gloria multa.

Quàm dura hæc auribus! hinc

Primò. Carmen non debet desinere in Monosyllabum, quadrisyllabum, &c.

V. g. *Pro dictis verbis, paucissime dona dabunt hi*

Magna sibi laudem peperit vis ingeniorum.

Secundò. Quando initio vox Monosyllaba eliditur, durum est carmen, v. g.

Si autem Tarcarum fera pectora fracta fuissent.

Tertiò. Multæ elisiones tollunt gratiam, v. g.

Qualem accusabis tu etiam atque etiam inspicere te, &c.

Quartò. Offendit aures carmen illud, in quo ad singulos ferè digitos verba absolvuntur, v. g.

Maxima gaudia percipiunt hi, qui bona tradunt
Cuncta Deo

Quàm fera sustinet in flammis damnatus averni?

Quintò. Sequentes carminis fluxus vitandi sunt:

I. *Dimidiamque pavimento vix altior ulnam,*

Ubi post duos Dactylos, tres syllabæ longæ in una voce, ingrata omnino sunt.

2. *Aut plumis infarta, aut vellere pinguis Ibero.*
 Ubi tres primi Spondæi gratiam tollunt, nunquam enim tot sibi succedere in carmine debent.

3. *Vela ferunt pretiosa & nobile conopæum.*
 In tertio digito deest cæsura, & in fine loco Dactyli (licet aliquando Spondæus poni queat) durus tamen semper est.

4. *Dulce aliquid mihi Castalio trans mitte liquore.*
 Cæsura in secundo pede deficit.

5. In Pentametro cæsura displicet, si unum nomen sit Trisyllabum, alterum Quadrisyllabum. Aut si in principio sint duo Spondæi, aut in tertio digito, si sit Monosyllabum :

Exiguum parvi carminis officium.

Illum majori devovet exitio,

Telorum duram transeat in segetem,

Tollit se vestris ardua verticibus,

Quos latium, quos & Græcia terra tulit.

V. Carmen suaviter fluit, præsertim Heroicum.
 Primò. Si incipiat vel à tribus Dactylis, & duobus Spondæis, vel à duobus Dactylis Spondæo, & duobus rursus Dactylis; idque bene notandum, v. g.

Mens hominum stupeat fluitantia carbasa ponto.

Roscida mobilibus lambebant graminarivis.

Secundò. Si incipiat à duobus nominibus, quorum unum habeat syllabam longam & brevem, alterum verò quatuor syllabas, unam brevem, tres longas.

Omnis odoratis nunc ignibus ara calebat,

Ledit ador arduus per crimina plurima Numen,

Inter inexcultos quis vivere vellet amicos ?

Tertiò. Si habeat plures cæsuras, ità ut vox in uno digito non terminet ultimam syllabam, sed hanc ad sequentem rejiciat, aut Dactylis alterni succedant Spondæi, v. g.

*Ille patrem metuens cursu velocior Euro
Aufugit.*

Præpetibus qualis volucris secat æra pennis.

Cur tibi vivendi veniat tam magna cupido, &c.

Quartò. Pentametrum suavius fuit, si à duobus Dactylis, vel à Dactylo & Spondæo, vel à Spondæo, & Dactylo inchoetur, v. g.

Arma metum populis, exitiumque ferunt.

Illa nitet vario picta colore seges.

Arripuit tandem telatrisulca manu.

Quem juvenem purâ sæpe rigastis aquâ.

Et nostro posuit mœnia prima iugo.

Et signat niveis tempora læta notis.

VI. Regula tutissima, carmen ut bene fluat, aurium tuarum iudicium esto : & in principio (Tyro Poëta) vitia, duræ, virtutesque gratæ cæsurae dignoscere studeas, has ut imitando, illa fugias, præsertim cum difficile sit, ubi assuefeceris unicunque fluxui, malum dediscere. Sunt etiam nonnulli adolescentes, qui de nullo ornatu, de nulla cæsura solliciti id tantum agunt, ut pedes præscriptos, sive Hexametri, sive Pentametri habeant, quomodocunque demum cohærentes, sive claudicent, an cespitent &c. Hi sunt aurium tortores, seu potius Carnifices, qui sibi debent sub initium selectiora carmina ob oculos statuere, & dum versum aliquem componunt, ad eorum regulam suam pariter effingere : quomodo fiet, ut metrum suaviter defluens conficiant.

VII. Poëtæ in mutandis casibus sibi multum licere putant. v. g.

Felicibus inclyta lignis sylvarum.

i. e. Inclyta propter ligna.

Dum gelidus toto manabat corpore sudor.
i. e. per totum Corpus.

Omni bus errantem terris : i. e. per omnes terras.

VIII. Cavendum in carminis structura, ne promiscuè voces qualescunque arripiantur, sed sit earum delectus, ut versus ex iis conflatus Veneres & gratias spiret, & his dicendi illecebris sententia aspersa suaviter animo illabatur.

IX. Sunt quædam Substantiva Poëtis admodum familiaria, quorum notitia maximi momenti est. v. g. *Munus.* *Portat odorato munera verna sinu.*

In quoniam es mea lux, magno demissa peric'lo.
Munera Diana debita reddo chora.

Honor. *Medio stat fixus frontis honos.*

Nec fronti vitiatus honos.

Supplex aris imponat honores.

O ubi ventura spes non longinqua senecta,

Atque genis optatus honos.

Laeto oculis afflavit honores.

Opes. *Hortorum calcantur opes.*

Martis opes.

Res. *Res est imperiosa timor.*

Candor in hoc ævo res inter mortua pene est.

Regia crede mihi res est succurrere lapsis.

CAPUT II.

De ipsa Praxi seu Compositione Carminum.

I. **N**overis Adolefcens, quot & quos carmen pedes requirat, & quæ Elegiaci, quæ Heroici versus differentia sit.

II. Licentias Poëticas in promptu habeas.

III. Modos mutandi verba, Substantiva, addendi Epitheta &c. bene intelligas, sine illis enim quid efficies?

IV. Syllabarum quantitas nota esse debet, & huic addiscendæ à principio des operam, Adolescens Studiose.

V. Ad manum sint libri, è quibus auxilia peti possint. v. g. Gradus, Phrases, Collectæ, Auctor probatus, Virgilius, Ovidius, &c.

VI. Nunquam pigebit laboris, ubi ante carminis compositionem Elegiam aliquam nobiliorem legeris, ita enim impressæ menti specie plurimum adjuvabunt, ut metrum ad vota fluat.

VII. Coneris Adolescens, ut præscriptam materiam clarè intelligas? unde si quod verbum ex Fabulis, Historiisve petitur, vel à communi loquendi modo remotum occurrat, consule Dictionaria, Gradum, Fabulas Poëticas, vel ab ipso Professore elucidationem desidera; nec committe, ut Andabatarum more materiam tibi ignotam aggrediaris, quia hoc in puncto plurimorum Adolescentum versatur error; qui dictatam ipsis materiam (mox ut domum redierint) sine ulla prævia relectione, pedibus metricis illigare volunt, quid faciant, quid verba significant, quæ sint propria Epitheta, quid mutandum addendumve plane ignari, unde nec sensum, nec conceptum Poëticum, nec verborum vim, nec ipsius metri structuram assequuntur.

VIII. His ita præmissis, dictatam materiam, ter, quaterque relege, ut eam, Syllabarumque quantitatem possideas: dum vide, quid desit; an Epithetum: an Substantivo, loco Epitheti addendum Substantivum aliud

aliud ? Substantivum , an Verbum mutandum : an Singularis in pluralem , an vice versa ; an Activum in Passivum variandum ? &c. an Propositio omittenda , an Verbum Simplex in Compositum , & vice versa Compositum in Simplex commutandum , &c. an aliqua circumstantiis usaveniat , &c. Percurre inquam , & tenta hæc auxilia omnia , quæ , ut ante oculos sine labore habeas , en breve totius ferè Poëseos , & omnium à me dictorum compendium.

I. Una syllaba in duas dividitur , & duæ contrahuntur in unam.

II. Verba in Perfecto geminant consonantem , uti etiam aliqua Substantiva ; & Verba composita præpositionem abjicere possunt.

III. Numerus Singularis in pluralem Activum in Passivum , & vice versa mutantur.

IV. Passivum Verbum cum Dativo construitur , & Infinitivum præteritum pro præsentis ponitur.

V. Multa Syntaxeos & Grammaticæ præcepta in Poësi pariter locum habent , v. g. de omittendis verbis Debeo , Incipio , item quod aliqua Adjectiva more Substantivorum cum Genitivo construuntur.

VI. Thmesis , uti & Syncops in usu sunt : Noster pro meus , Nos pro ego , Vester pro tuus.

VII. Adjectiva in genere neutro loco adverbii locantur , Adverbia verò in Adjectivum mutari possunt.

VIII. Propositio aut post suum casum poni , aut emitti potest.

IX. Mage pro magis , Usque pro semper , More pro instar , &c. collocantur.

X. Verba Simplicia in Substantivum , Composita in Adjectivum , Affirmativa in Negativa convertuntur.

XI. Substantivum additur Substantivo , Substanti-

vum materiæ, ex qua res constat, in Adjectivum materiæ, mutatur.

XII. Adjectivum in Substantivum, vel integrum sensum, mutari, etiam per negationem efferri, positivum in comparativum transferri amat.

XIII. Cuilibet ferè Substantivo adjungitur Epithetum, & omisso Relativo, *Qui, quæ, quod*, per unum sensum materia explicatur.

XIV. Vox aliqui mutatur in Pars, & loco multus, ponitur certus numeros uti etiam pro sæpè.

XV. Conjunctio & diversimodè mutatur, & Adverbia in Substantiva transeunt.

XVI. Adjuncta, Apostrophe, Affirmatio & Negatio, Parenthesis, Repetitio, Periphrasis multam conferunt facilitatem.

XVII. Verbum metaphoricum, Synecdoche, Pars pro toto, totum pro parte, Species pro genere, Genus pro specie, Substantivum materiæ, ex qua res confecta, pro re, quæ facta est, sæpissimè adhibentur, Substantivis effectus in nomen causæ, vel præsidis, aut inventoris rei mutatur.

XVIII. Signum pro re significata, & pro certis populis aut urbibus, eorum flumina ponuntur.

XIX. Comparatio, Distributio totius in suas partes, Hypotiposis &c. apud Poëtas frequens est.

XX. Verbum rei animatæ, inanimatæ tribuitur.

En amice Adolefcens præcipua documenta, hic in tabula exhibentur, si jam antea diligenti studio in hoc libello legendo, relegendoque versatus fueris, unico hujus tabulæ obtutu memoria refricabitur, præsensque veniet ad difficultates superandos remedium. Unde,

Examinatis itaque omnibus, si materia desit, adde
Epi-

Epithetum, si necdum sufficiat carmini implendo, muta Epithetum in Substantivum, & utrique Substantivo adde aliud Epithetum, & copiosa erit materia. Quod si (ut fieri potest) materia duo Substantiva non admittat, percurrere statim adjuncta, Quis, Quid, Ubi, &c. & vix fieri potest, ut materia defit: habe exemplum.

Dum video, vel dum videt Jesum in Cruce, sperno vel spernit voluptates, primo utrique Substantivo adde Epithetum: *Jesum*, lacer cruentatus, desertus afflictus, pendens, læsus, sanguineus. *Cruce*, funesta, infamis, erecta, probrosa, tristis, en hac via carmentotum.

In cruce dum læsum funesta spectat Iesum.

Circumstantias examina, quomodo cernis? oculis nimirum, animo &c.

Jesus in Cruce qualis? vulneratus, coronatus &c.

Quando cerno oculis, & toto corpore fixus,

In Cruce pendentem Jesum &c.

Mille cruentatum plagis, septumque coronâ.

In Cruce, dum cerno Jesum &c.

Loco Adjectivi, adde Substantivum, voci Jesus v. g. artus, membra &c. interroga quales artus, laceri, quassi, læsi clavis, plagis &c.

Dum specto laceros clavis immanibus artus, vel

Dum video laesos plagis crudelibus artus,

In Cruce suffixi Jesus. vel

Juncturis emotâ suis dum conspicit ossa,

In Cruce pendentis Jesus &c.

Contemno voluptatem &c. muta voluptatem in aliud Substantivum v. g. Gaudium, Illecebræ, adde Epithetum, vanum, fugitivum; Quis spernit? ego, ille, qualis; generosus, cantus, doctus, providus, cavens malum,

malum damnum, exitium metuens, aspiciens cœlum;
quomodo contemnis? generoso, constanti animo,
erecto corde, pectore, &c.

Turpem contemno generosa mente voluptam.

Exitium metuens fugientia gaudia spernit.

Cujus vel quales voluptates? mundi, carnis, adde
Substantivo utrique Epithetum.

Noxia contemno perituri gaudia mundi, vel
Subdola contemno fallacis somnia mundi, &c.

Et in Epithetis inveniendis hic nulla difficultas,
eum prius dies, quam illa veniendi, inventorumque
ordinem immutandi facultas deficiet. Sed loco Epi-
theti quid melius addi potest. Quære ex te. Qui fit
gaudium mundi, & dices Pestis, Venenum, Vulnus,
Hamus, exitium, Mors animæ &c.

Sperno voluptates nixæ mala toxica mentis, vel
Corporis atque animæ pestem (tua gaudia) sperno
Perfide munde &c.

Spernitur à nobis virtuti inimica voluptas, vel
Corporibus, pariterque animis damnosa voluptas
Spernitur.

Duo Epitheta, aut loco Epitheti, *Voluptati* aliud
Substantivum adde v. g. pocula, illecebræ, gustus,
vulnus, somnia.

Interimens animas, calcatur falsa, vana, spurca, sæva,
casta voluptas, vel

Illecebras sperno, quas præbet cæca voluptas, vel
Pocula Cyrcæo contemno plena veneno.

Quæ mihi propinat nulli concessa voluptas.

Nimium damnosa

Mundi, veneris, malefana.

Et in his similibusve exemplis, modo ad præcep-
ta, & regulas reflexeris, nulla est difficultas, sed ad
alia

alia veniamus. Habes in quocunque materiæ sensu Verbum & Substantivum ; huic ut supra nemini, aliud Substantivum jungatur, quod ex Adjunctis seligendum, & hic modus facilitatem, copiamque Phrasium mirè amplificat. En praxin : Arma. Epithetum sit fatalia.

Fatalia in Substantivum muta, & habebis fatum, nunc verbum appone v.g. gigno, propino, fero, pario, porto, porrigo, minito. Adde etiam Epithetum v. g. miserum, crudele, horrendum, dulce, suave, limpidum &c.

Crudele minitantiæ fatum arma, vel miseram intendentiæ mortem arma, crudele ferentiæ lethum, vulnus arma.

Si jam sensus esset arma rapit : major pateret amplificandi campus v. g. interrogandum, quo instrumento, quomodo, quis rapit? &c. & diceres.

Crudelem spirantiæ mortem arma rapit *vel*

Horrendum celerantiæ fatum, induit arma ferox *vel*

Ille coruscantem ex auro argentoque mucronem

Arripit &c. *vel*

Ille Coruscantem sævis fulgoribus ensē

Prævalida dextra rapit, &c. *vel*

Ille repercusso radiantem lumine Phœbi

Ensē dente fremens, dextrâque potente vibrabat &c.

Nisi pumice aridior sis, hic modus venam in te aliquam liquoris castilii excitabit. Sed id præcipuè in verborum collocatione sententiæque elocutione observa, ut curam singularem metris tuis, quæ scribis, intelligendis adhibeas, quod sine ipse penetras, quæ componis, quam graviter oculos, aspectu, lectio-
neque tuorum carminum offendi putas? opera ergo
tua

reua sit, ut non quocunque modo ut tantum hiatus impleatur) verba collocentur, sed lege, perlege, iterum iterumque relege, & vide, an sensus clarus sit, an latinus, an materia verbis exprimatur, an ab alio, an à te ipso intelligi queat, & si defectum advertas, rogo te, revoca carmen ad limam, & ei corrigendo poliendoque tam diu infuda, ut saltem sensum latinum absolutum, & intelligibilem reddas: Cave dein, ne aliquid ad rem spectans omittatur, unde carmen mancum, tortum, hiulcum, & non intelligibile evadat, sed metrum effice clarum, suis membris omnibus absolutum.

Præterea ad cæsuram reflectas, fluxumque carminis, qui ubi deest, frustra alia ornamenta affinguntur. Nunc accipiamus varias materias, easque juxta allata præcepta eloquamur.

CAPUT III.

Adferuntur varia Carminum Materie.

I. Paranesis, qua Adolescens ad laborem excitatur.

1. **O** Cui nunc in primis annis stat robur, & tempus fuit bona discendi!
2. Quæ stultitia torquet mentem, quis torpor in pectore est?
3. Quare nimis pueriliter uteris tuâ ætate, & jocos consumis tempus?
4. Ah cave, ætas & error te fallat, & quies, quæ est in corpore!
5. Nam si tanta ignavia tuam mentem corrumpat, ut nolis exiguum laborem perferre.

6. Et

6. Et pigeat colore musas, & virorum scripta legere.

7. Ipse est tibi mala fons & origo, & in tuum caput revocas damna.

8. In quodcunque nefas mens ibit & pietas ex animo, & ab ore pudor recedet.

9. Quin malè cautè festinas ad perpetuum interitum, & fies præda infernalis feræ.

10. Nam nonne tribulos, lappas, & germina inutilia, in arata terra profert?

11. Quid flumen à nullis ventis motum progenerat, nisi serpentes & fera monstra?

12. Et mens licet generosa sit, si labore caruerit, quid parit, nisi monstra scelerum?

13. Scis, labore malus succus in palmitè emendatur, & sit, ut ager reddat semen.

14. Aspice tot urbes, & flumina, directà per insolitas vias;

15. Et tot operum moles, monumenta & vides; vides omnia facta labore.

16. Labor omnia parat, & vita sine labore nil nobis dedit, quod juvet & prosit.

17. Et tu si expetis doctrinam, crede in tuo studio repositam esse.

18. Parnassi Laurus non venit ad pigrorum frontem, nempe hæc odit segnes crines.

19. Nempe scelera declinati qui laborem vult vitare, nam ille solet esse probus qui studet.

20. Hinc dum ob ætatem vires habes, & Apollo favet tuo ingenio.

21. Tolle otium & mentem, eleva ad ardua, laboris pretium erit jucundum.

Hanc

Hanc materiam percurrendo observationes allatas,
ita elabora mecum Adolefcens studiose.

1. Distichon : juxta observ. fol. Epithetum ad
robur, & ad *tempora*, & juxta observat. *bona* in sin-
gularem mutetur.

2. Distich. Ad *mentem* & *stultitia* veniat Epithe-
tum juxta observ. *Stultitia* mutatur juxta observ.
ad *torpor* & *pectus* Epithetum : loco *Est* verbum po-
natur tropicum.

3. Dist. per unum sensum exprimitur juxta ob-
servat. *Quare* & *nimis* mutanda juxta observ.
ad *jocus* Epithetum addatur.

4. Dist. Ad *etas* Epith. juxta observ. & ad
Corpus & *Quies*.

5. *Labor* per quotiesque alloquere juxta observ.

6. *Musas* variandum juxta observ. *Colere* mutan-
dum in perfectum juxta observ. & juxta obser.
addendum quomodo. *Virorum* juxta observ.
Per syncopen abbreviandum, addendum Epithetum.
Legere etiam mutandum juxta observ.

7. *Mali* in pluralem mutandum, at addendum Epith.
uti etiam ad *damna* juxta observ.

8. *Mens* habeat Epith. *recedet* mutatur in simplex
juxta observ.

9. *Interitum* mutandum juxta observ. uti etiam
perpetuum, & *infernalis*, & ad *præda* Epith. juxta
observ.

10. *Germina* in Singulari statuatur juxta observ.
Inarata juxta observ. *Proferre* in Metaphoricum
mutandum juxta observ.

11. *Flumen* in pluralem mutatur juxta observ.
Monstra Epith. habeat juxta observ. *Ventus* ex-
primitur juxta observ.

12. Per

12. Per unum sensum juxta observ. Exprime: ad *monstra laborem* Epith.

13. Loco *Malus* Epith. Metaph. juxta observ. Passivum in Activum mutatur juxta observ. *Semen* in plurali juxta observ. *cum* Epith ponatur.

14. Ad *urbs* Epith. compositum accedat juxta observ. *Directa* per verbum Metaphoricum exprime.

15. Loco conjunctionis & reperitur *tot* juxta observ. Ad *monumenta & labore* Epith. *Facta* juxta observ. per metaphoram effertur.

16. Cur *omnia*, & conjunctio & mutantur: *labore* Epith. desiderat.

17. *Doctrinam* per quotiescunque juxta observ. *Et petis* juxta observ. *Repositam* juxta observ.

18. *Parnassi*, & *pigrorum* juxta observ. *Crines*, *Segnes*, *Nempe* mutantur juxta observ.

19. *Declinat scelera* juxta eandem observ. Pentametrum faciendum totum, juxta observ.

20. *Per* observ. ad *etatem*, & *Apollo* Epit.

21. *Tolle otium* juxta observ. *Eleva* juxta obs. His ita expressis, secundum adductas observationes, sequenti ferè modo, materiam non ineleganter in versus redegeris.

Parænesis ad laborem.

1. **O** cui nunc primis validum stat robur in ~~annis~~,
Discendique boni tempora cara fluunt;

2. Quæ mala deceptam torquet vesania mentem.
Improba quis mollis pectora torpor habet?

3. Cur ætate tuâ nimium pueriliter utens
Futilibus ducis tempus inane jocis?

4. Ah cave blandiloquens ætas te fallat & error!
Quæque est in molli corpore grata quies.

††

5. Nam

5. Nam si tanta tuam corrumpat inertia mentem
Nolis ut exigui ferrè laboris onus ;
6. Et pigeat doctas studio excoluisse Camænas,
Scitaque nobilium volvere scripta virum ?
7. In quodcunque nefas mens facta audacior ibit,
Exque animo pietas cedit , ab ore pudor.
8. Quin & ad æternam properas malè caute ruinam,
Et fies stygiæ præda voranda feræ.
9. Nonne etenim tribulos, lappas, & inutile germen
Vomeribus nullis faucia fundit humus ?
10. Quid nisi serpentes, & turpia monstra ferarum
Progenerant nullis flumina mota Notis ?
11. Et mens celsa licet, quovis caritura labore,
Quid præter scelerum tristia monstra dabit ?
12. Scis, labor emendat reprobos in palmitè succos,
Et facit, ut fidus semina reddat ager.
13. Aspice tot celebres muris, & turribus urbes,
Fluminaque insuetas currere iussa vias.
14. Totque operum moles, monumentaque clara,
tot urbes,
Omnia sollicito nata labore vides.
15. Cuncta parat labor, atque nihil nobis sinè magno,
Quod juvet & profit, vita labore dedit.
16. Et tu si magnis doctrinæ præmiâ votis
Expetis, in studio crede repos'ta tuo.
17. Non redit ad segnem laurus Parnassia frontem,
Ignavas odit, scilicet illa comas.
18. Non vitat crimen, qui vult vitare laborem,
Nam studio virtus assolet ire comes.
19. Hinc tibi, dum vires florens concesserit ætas,
Et favet ingenio pronus Apollo tuo.
20. Oria tolle precor, tollasque ad strenua mentem,
Exacti pretium dulce laboris erit.

*II. Adhortatio ad adolescentem, ut virtutis
curam habeat.*

Non sunt tot fluctus in mari, nec procellæ tot cursibus fluunt, & refluunt, quod studiis, artibus, & modis, homines vivunt. Hic loquendo consumit tempus, ille, quia novit lites, & iurgita componere, se totum applicat civilibus negotiis, ille Duces, & insuperabiles homines miratur, & ex amore belli ad pugnam Martis festinat; & patitur Solem & pulverem. Aliquis, dum non potest perferre miseram vitam, mare navi ingreditur, ut quærat quæstum. Et student aliqui penetrare, quibus moribus stellæ moveantur, & quare terra semper quieta, sit immobilis è mundi statione. Sed quis amat virtutem? quis illi consecrat curas & labores? vix de tam multis unus aut alter: Nempe virtutis honorem prævenit scelus, & impietas, quæ bonum mentitur, sed quæ post mortem corpus & animam à cælo avertit. Tu tamen interea, quis est filius cæli, & Deo similis, virtutem præpone vanis curis, & semper effice: ut ipsam Dei effigiem, quam in animo locatam geris, nulla sorde unquam inquines, & ex sortis Divinæ culmine præcipites in scelera. Tunc crescet honor, & capies vitam cum immortali nomine.

Hanc materiam metricè ita ferè reddes:

Tot non Ionio ventis ferus Adria Ponto
Conglomerat fluctus, nec tot refluitque, fluitque
Cursibus unda minax, studiis quot quotque profanis,
Artibus atque modis hominum traducitur ætas.
Hic junctus lociis solidas sermonibus horas
Contemnit, ille ferè sese civilibus undis

Immergit, lites, clamorque jurgia doctus
 Composuisse; Duces ille & non conscia vinci
 Pectora miratus, dulcique accensus amore
 Militiæ, properat dira in certamina Martis,
 Et calidi Solis patiens, & pulveris atris,
 Est qui non docilis miseram decurrere vitam,
 Tyrrhenos fluctus & inhospita marmora, tutâ
 Ingreditur pinu, quæstus studiosus opimi;
 Et sunt, qui vigili curâ penetrare laborant
 Aurea, quo cœli moveantur sydera, motu;
 Et quare æternæ tellus servata quieti,
 Nesciat è media mundi statione moveri:
 Sed quis cœlesti capitur virtutis amore?
 Quis curas illi stabiles, gnavumque laborem
 Consecrare cupit, de tot vix unus & alter.
 Scilicet antevenit veræ virtutis honorem
 Crimen, & improbitas, fucato splendida vultu.
 Ementita bonum; sed quæ corpusque, animumque
 Post tumulum & cineres, Superis avertit ab oris.
 Tu tamen interea cœli generosa propago,
 Æqualisque Deo, curis præpone caducis
 Immortale decus virtutis, & impiger usque
 Effice, sacratam, quo Numinis ipse locatam
 Effigiem, quam mente geris, non sordibus ullis
 Unquam commacules, & divæ è culmine sortis
 Præcipitem tetro vitiorum gurgite volvas.
 Tunc pulcher succrescet honos, vitæque capesces
 Præmia, & æternos nomen deductum in annis.

Sumatur materia alia in carmine Elegiaco, quæ mo-
 re adolescentis in Poëtica facultate tyronis exprima-
 tur: sit

*Paranesis ad adolescentes, ut in juventute studiis
diligenter vacent.*

1. **A**D montem Parnassi, & aquas Heliconis (quæ tibi erunt tanquam nectar.)
2. Juventus studiosa veni, quæ ageris, fervore honoris.
3. Pubes tende manus, & sinus; si colueris studia, refundent tibi opes.
4. Hinc cape divitias (quæ sunt donum senectutis) dum juvenis es.
5. Nam nostri anni cito fugiunt, forma brevi tempore perit, quæ non redibit.
6. Ut vides rutilare lilia, dum Sol oritur, sic flos nostræ ætatis nitet, & perit.
7. Juventus fugit: senectus horrida, & fracta, cum morbis subit.
8. Hinc collige fructus studiorum, quæ sunt animi divitiæ, & decus.
9. Quid non miser rusticus exhaurit, ut superet hyemem?
10. Ut tibi contingat læta hyems senectutis, nunc seras, quæ postea metas.
11. Nam si fueris decrepitus, & corpus erit ætate debile.
12. Multum profuerit coluisse studia, & illis semper invigilasse.

Nunc mi adolescens sequenti modo (quem sedulo observes) hanc materiam in versus redige: *Sit.*

I. Distich. Primò inquirantur finis, qui cùm in promptu non sit, vide, an mutandum aliquid: inquire in Gradu vocem *Aqua*, & occurreret *Flumen*, *Lympha*, *Unda*, &c. Hoc ultimum elige, adde dein Epithetum,

Suavis, Liquida, Dulcis, Placida, &c.

Parnassi ad montem, suaves Heliconis ad undas.
In Pentametro pariter inquire finem: muta igitur *tan-*
quam juxta observ. *In ritu, more, instar*: adde
Epith. ad *Nectar*, v. g. *Cœleste, Sydereum, Dilectum,*
Divinum, &c.

Quæ tibi dilecti Nectaris instar erunt.

Quod si volueris ad elegantias reflectere, interrogabis
te in Hexametro: quis Deus Parnassi, & dices: *Phœ-*
bus, Pallas, loco, &c. repete ad &c.

In secundo Disticho vides deesse materiam. Inter-
rogate itaque: quid sit studere? & dices: *olvere*
libros, studiis invigilare; ulterius examina; quis
Deus aut Dea studiorum? & dices: *Pallas, Apollo,*
Musa, &c. Nunc campus apertus est, adde aptum
verbum, v. g. *Sacrata juvenus, Studiis Cecropiæ Mi-*
nervæ dicata.

Lata juvenem a veni, sacris devota Canenis,

Facundis sacra Canenis.

In Pentametro non tam facile finem inveneris: mu-
tetur ergo Passivum in Activum. Addantur Epitheta
utrique Substantivo: *Honor, Pulcher, Verus, clarus,*
Magnus, Fervor, Ascensus, Potior, Magnus, Celeber,
Insignis, &c.

Quam veri immensus fervor honoris agit.

3. Distich. in Hexametro, requiruntur duo Epithe-
ta: in Pentametro, Præsidentem studiorum, pone pro
voce *Studia*, dein eloquere per unum sensum, omisso
si, &c.

4. Distich. *Inquire* Epith. ad *senectutis*, quod no-
men mutandum in *Senecta*. Reliquum, ut vides, per
unum sensum explicandum. In Pentametro optime
interrogaveris te, quid sit esse juvenem? quando sci-
licet

lucet ætas floret, & vigor, dum anni sunt vegeti, & læta membra vigent, vel dum est in membris vigor, & fluunt prima tempora, &c.

5. Distich. *Vox cito* (examina te) quomodo explicari possit: Pentametrum per unum sensum rursus eloquere, &c.

Hoc modo si per omnia Disticha processeris, sine singulari difficultate sequens. aut simile carmen habebis:

1. Ad Phœbi montem, placidas Heliconis ad undas,
Quæ tibi cœlestis nectaris instar erunt.
2. Læta juventa veni, sacris devota Camœnis,
Quam veri immensus fervor honoris agit.
3. Tende manus, totosque sinus, carissime pubes,
Culta tibi veras Musa refunderet opes.
4. Hinc cape divitias venturæ dona senectæ,
Dum tener humor adest, & tua membra virent.
5. Nam nostri fugiunt alis pernicipibus anni,
Forma brevi spatio, non reditura petit.
6. Lilia surgenti, ut spectes, rutilantia Phœbo,
Flos nostræ ætatis sic nitet, atque perit.
7. Grata juventa fugit, tremulo subit horrida passu,
Morborumque gravi, cincta senectæ choro.
8. Palladis hinc varios bene provide collige fructus,
Divitias animi, perpetuumque decus.
9. Rusticus ut superet, glacialis tempora Brumæ,
Quid non exhaurit, sole calente miser?
10. Ut tibi tristis hyems, contingat læta senectæ
Nunc sere, quæ plenâ postmodo falce metas.
11. Nam tibi decrepitæ dum currunt tempora vitæ,
Atque aream frontis ruga senilis arat.
12. Quam prodest studio lætas coluisse Camœnas
Perpetuâque illis invigilasse morâ.

C A P U T IV.

*Ostenditur praxis eandem Materiam secundum data
præcepta sæpius variandi.*

Dices Adolefcens Poëfeos Studiosus, facile effe homini, qui pro libitu carminis materiam præfcribit, regulas quasdam versibus fuis attribuere, juxta quas compofiti effe videri poffint: fed non perinde leve, & laboris expers negotium juveni effe, qui vix Apollinem à limine falutavit: præfcriptam materiam in verfus cogere, cum Profefloris animus minus perfpectus fit: cui liberum eft, quacunque via, & methodo mentem fuam Poëtice exprimere. Hoc ut, ut verum eft, carmen tamen ad quascunque regulas adstringere, facilius dictus quam factu, etiam hominibus doctis eft, & crede Adolefcens optime, etfi fint, quibus ea ingenii felicitas contigerit, ut dicere queant cum Ovidio, quidquid conabar dicere: verfus erat.

Tamen & pauci funt, & fi quis alius fedulo labore, has meas obfervationes Poëticas fibi familiares reddiderit, pari cum illis laude ad Principes in Poëfi partes aspirabit: & (crede expertis) Adolefcens fubminiftratis in hoc libello documentis pertinaciter affixus, ad Laureatorum Poëtarum invidiam sæpius, carmen elegans fcribet: quid enim artem fuperat? & inde fit: ut etfi tibi videatur materia difficillima, tamen eandem (ubi ad obfervationes, etiam quascunque reflexeris) quam teriffimè eloqui, & læpius variare poffis. Sint exempla.

Ange-

*Angelus Custos hortatur Clientes, ut tentationibus
Demonis resistant.*

1. Huc veni juvenus, huc veni turba, quæ studes.
2. Infernus movet arma, & bellum.
3. Te invadunt inferni monstra.
4. Et caro oppugnat te, & mittit facem.
5. Venus in te dirigit arcum, & tentat occidere ani-
nam.
6. Non quidem canitur classicum.
7. Tentatio est belli signum pro lituis, illa magis,
quam turba, monet pugnam.
8. Tunc infernus tremit & tonat bellum.
9. Et propter animam bellum incipiunt, hanc pe-
tunt.
10. Mactè igitur & audaciter pugna.
11. Et licet desint arma, telum, thorax, &c.
12. Non timeas, nec vita pugnam.
13. Timor Dei, Castitas sunt arma,
14. Entibi Deus dabit arma.
15. Et Sancti vident te pugnantem, & juvant.
16. Congredere, & pugna cum hoste.
17. Debes bella gerere pro anima tua.
18. Et si tibi totus infernus contra Iret.
19. Quin si Gygantes certarent.
20. Ridebis furias, & monstra vinces.
21. Et post pugnam accipies laudem.
22. Et Superi te coronabunt.

Hæc materia difficilior forsan videri potest; sed
vide Adolescens, quam juxta observationes datas,
non tantum facile, sed & sæpe, in carmen redigi
possit.

1. Distich. juxta observat.

Huc age praeceptis pubes imbuta latinis.

Huc age Palladiæ turba sacraia Deæ.

Idem Distichon variatur juxta observat.

Huc Studiosa Phalanx sacri gens incolæ Pindi.

Et cui Musarum pectus amore flagrat.

Idem variatur juxta observ.

Huc, huc Cecropiis devota sororibus ætas.

Errans castalii per juga bina chori.

Secundum Distichon juxta observ.

Nam tibi funestas acies gens infera tendit.

Inque tuum exitium tela trisulca jascit.

Idem variatur juxta observ.

Te dictis probrosa lues in bella laceffit.

Ardet & hostiles conservuisse manus.

Idem variatur juxta observ.

Inferni movet arma Phalanx, Martemque laceffit.

Martem qui multis funera flenda tulit.

Tertium Distich. juxta observ.

Undique te stygii invadunt immane Dracones.

Cunctaque Tartarei monstra stupenda soli.

Idem variatur juxta observ.

Te gladii, te tela petunt, te mille mucrones.

Et Phlegetontæa spicula missa manu.

Quartum Distich. juxta observ.

Bella movet placidus tenera cum matre cupido.

Teque petit stygiis insidiando dolis.

Idem variatur juxta observ.

Et venus apposito gaudet nocuisse veneno.

Impuraque parat cor penetrare face.

Idem variatur juxta observ.

Et caro succensos oppugnans evibrat ignes.

Mittit & Idalias in tua corda faces.

Idem variatur juxta observ.

Paphios in te venus improba dirigit arcus.

Atque

Atque anima intentat vulnere ferre necem.

Quintum Distich. juxta observ.

Non equidem litui resonant, nec classica Martis,

Nec ciet ad bellum flexilis ærè tuba.

Idem variatur juxta observ.

Non inflata quidem feralis buccina Martem

Increpat, aut raucò personat ære fragor.

Idem variatur juxta observ.

Classica nulla sonant, argenti nulla sonori

Vox fremit; Et lituum nullus ab hoste strepor.

Sextum Distich. juxta observ.

Ast tibi pro lituis tentatio nunciat arma

Hostis adesse sacris arma fuganda modis.

Idem variatur juxta observ.

Clarius ast signum stygii est tentatio Martis,

Hac streperis lituis fortius arma vocat.

Idem variatum juxta observ.

Pro lituis pugnae stimulan's tentatio signum est,

Ille monet pugnam quolibet ære magis.

Septimum Distich. juxta observ.

Tunc fremit infernus, tunc Ditis regna pateſcunt.

Horrendumque stygis sibilat ore draco.

Idem variatum juxta observ.

Tunc Erebus rapidi tonat horrida fulmina belli.

Fulmina sulphureas ejaculata faces.

Octavum Dist. juxta observ.

Atque anima, inferni populum in prælia trudit

Hanc tibi (nè caveas) eripuisse cupit.

Idem variatum juxta observ.

Atque anima est, hostis cui subdola bella parantur;

Hac pretiosa armis præda petenda venit.

Idem variatur juxta observ.

Atque anima pretium bello sua semina fecit,

Hujus

Hujus enim pugna statque, caditque salus.
Nonum Dist. juxta obser.

Maſte igitur animo, cœloque audacior, aude
Cum ſtyge maſculeas conſeruiſſe manus.
Idem variatum juxta obser.

Dextrâm igitur, mentemque ſuis ſtudioſior armis,
Inſtrue, perque hoſtis tela nefanda rue.
Decimum Dist. juxta obser.

Ferreus eſi umbo non Martia pectora obarmet,
Nec criſtâ rigeat verſicolore caput.
Idem variatum juxta obser.

Nec pectus lorica, caput nec caſſis obarmet,
Dextraque nec ferro, aut agide leva micet,
Idem variatum juxta obser.

Et deſit thorax, clypeus, lorica, catena,
Textaque ſanguineis aſperiora rubis.
Undecimum Dist. juxta obser.

Non turpi ſternare metu, nec prælia vita,
Nec fugias Erebi ſuſtinuiſſe minas.
Idem variatur juxta obser.

Non tamen incuſſâ trepidet formidine pectus,
Nec leve conturbet fortia corda gelu.
Idem variatum juxta obser.

Non tamen inde pavor quatiat formidine pectus,
Torgore nec verſo ſigna inimica fuge.
Duodecimum Dist. juxta obser.

Parma rebellantum nullo violanda furore.
Eſt timor, & thorax eſt ſine labe pudor.
Idem variatum juxta obser.

Sunt timor, & vigilans intacti cura pudoris
Arma, venenatis arma timenda feris.
Idem variatum juxta obser.

Arma dat inferni nullo frangenda furore.

Cœlestisque timor, virgineusque pudor.
Decimum tertium Dist. juxta observ.

*Et tibi Divorum Pater, est cui summa potestas,
In stygis exitium tela vibranda dabit.*
Idem variatur juxta observ.

*Cœliculumque potens rector, tibi mittet ab axe,
Armabeata, quibus styx superata cadat.*
Idem variatur juxta observ.

*Et decertantum Deus adstans, Duxque Comesque,
Auxiliatricem tendet ab axe manum.*

Decimum quartum Dist. juxta observ.
*Et quæ sydereas habitat gens candida sedes,
Et videt. Et coram tela manusque reget.*

Idem variatum juxta observ.
*Et tua sydereæ comitantur bella cohortes,
Illarumque potens prosperat arma manus.*

Idem variatum juxta observ.
*Et sacra Divorum spectat tua praelia turba,
Optatamque tibi porrigit ipsa manum.*

Decimum quintum Dist. juxta observ.
*Congredere, atque acies hostiles impiger urge,
Admovenisque feras in fera bella manus.*

Idem variatur juxta observ.
*Adversam tandas fidenti pectore in hostem,
Collatoque ausis cominus ire pede.*

Idem variatum juxta observ.
*Hinc rapidas contra furias, stygiasque phalanges,
Non eludendis ausibus arma feras.*

Decimum sextum Dist. juxta observ.
*Et tecum triplex Furiarum certet Erynnis,
Totaque styx rapidas evibret ore facos.*

Idem variatum juxta observ.
Te contra quotquot larvas includit averno,

Protrudat patalo styx furiata sinu.

Idem variatur juxta observ.

Et tibi si plenis occurrant tartara turmis,

Et Cadmi coram stet metuenda seges.

Decimum septimum Dist. juxta observ.

Quincentum geminis Briareus si viribus instet,

Et trux Porphyrius, Enceladusque minax.

Idem variatum juxta observ.

Inque polum furibunda ruens manus aspra Gygantum

Pelion, & Ossæ culmina mota ferant.

Idem variatum juxta observ.

Ægeon valians centeno fulguret ense,

Prophyrionque fremit, centimanusque Gygas.

Decimum octavum Dist. juxta observ.

Tu Phlegetontæi calcabis tela tyranni,

Qui victore dabit colla premenda pede.

Idem variatum juxta observ.

Impavidis Styx terra ruet devicta sub armis,

Allambesque tuos trina Megæra pedes.

Idem variatum juxta observ.

Ridebis furias, immistæque inertibus umbris.

Herculeâ sterner: monstra subacta manu.

Decimum nonum Dist. juxta observ.

Insignemque feres post hac certamina laudem,

Non timide æternum est hic cecidisse decus.

Idem variatum juxta observ.

Tuncque triumphator tumidi generosus averni

Gaudebis fuso victor ab hoste tuo.

Vigesimalium Dist. juxta observ.

Tunc tibi victrices ornabit laurea crines,

Et pugna pretium palma perennis erit.

Idem variatum juxta observ.

Tunc tibi victrices præcingit adorea crines

Et

Et capiti inserpent aurea sertatuo.

Idem variatum juxta observ.

Sertaque præbebit (victorum premia) cælum,

Et dabit Elysiis vivere semper agris.

Vides ex his exemplis, quàm divesimodè rem unam eloqui possis, sed in commodi tui, facilitatisque majoris acquirendæ gratiam, novam methodum aperio quamcunque materiam, etsi sterilissimam in carmen cogendi. Tu, nisi trunco stupidior fueris, hic omnem in pangendo metro obviam difficultatem sublatam esse fateberis.

Praxis alia eandem materiam sæpius carminicè eloquendi.

TAbulam observationem Libro quarto Cap. 2. veluti in compendium relatatum, semper ante oculos statue, dum metrum componis; & Poëti intentior dic tibi ipse: En hoc carmen construam juxta illam observationem, illud faciam secundum hanc; tertia observatio conducit huic versui. Septima usui erit pro hoc metro: dein, ubi materiam, ità expresseris ad majorem facilitatem acquirendam, dic iterum: Nunc primum carmen juxta 12. Observ. Secundum juxta sextam Observ. Tertium juxta undecimam componam, &c. Et ubi ita diverso à priori modo rem explicatam vides, dic tibi tertio: Nunc denuò primum carmen juxta Observ. octavam, secundum juxta Observ. quintam, tertium juxta Observ. secundam mutabo, &c. Et ità perge in reliquis, quod si in una forsàn Observatione difficultas major inveniretur: quid prohibet, aliam, aliamque tentare, dum aliqua proposito fini apta occurrat.

Exem-

Exemplo patebit res tota : sumatur materia ex Ovidio L. 4. Tristium Elegia 1. in fine.

1. **S**æpe tamen dixi, cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ, Scripta, Getæve legent?
2. Sæpe etiam lachrymæ sunt me scribente profusæ,
Humidaque est fletu litera facta meo.
3. Corque vetusta meum tanquam nova vulnera novit,
Inque sinum mœstæ labitur imber aquæ.
4. Dum vice mutatâ, quis sim, fuerimque, recordor,
Et tulerit, quo me casus, & unde subit.
5. Sæpe manus demens, studiis irata, sibi que
Misit in arturos carmina nostra rogos.

Hæc carmina ita resolvamus :

1. Sæpe tamen dixi : quare laboro, an mea carmina legent barbari?
2. Sæpe etiam flevi, dum scriberem.
3. Et mala vetera me cruciant, ac si essent nova, & fleo.
4. Dum cogito, quis fuerim, & quis nunc sim.
5. Sæpe combusti mea carmina.

Hanc materiam satis alias sterilem, ita construamus. Sumentes primò primi carminis materiam : *Sæpe tamen dixi, quare laboro? an mea carmina legent Barbari.* percurrere nunc componendi modos, & quem volueris, accipe : Dic itaque, en primum Hexametrum faciam juxta modum secundum, nempe mutabo *laboro* in Substantivum, *Labor, Sudor, Studium*, addamque aliud idoneum verbum cum Epitheto, & sic habebo Hexametrum.

Sæpe tamen dixi, Studium cur inutile perdo?

Pentametrum faciam juxta tertium modum, & rem certam ponam pro incerta : *Barbari*, incertum est quales,

quales sint, Turcæ, Japones, an Siculi. Ergo certum populum Barbarum nominabo v. g. Brasili, Scythæ &c. & Pentametrum sic habebo :

Anne legent Basili Scripta, Getave mea.

Nunc dic : eandem materiam componam juxta alium modum v. g. septimum ; addam uni ex Substantivis verbum, quod rei animatæ convenit ; & hoc quidem in ordine verborum exquiram v. g. *Pono, Sudo,* & juxta modum 17. addam adhuc aliud verbum v. g. *Vigilo* &c. Pentametrum faciam juxta modum tertium, & nominabo alios Barbaros, addam Epithetum &c. & tale carmen erit :

*Sæpe loquor, vigilant quare, sudantque labores!
An mea crudelis Sarmata scripta leget?*

Sumam rursùm alium modum v. g. 18. & loco sæpe dixi utar interrogatione ; dein secundum modum repetam, & *laboro* mutabo in Substantivum *Labor*, nunc juxta modum 20. me adstringam ad aliquod certum verbum, quod in ordine verborum fol. primum occurrit v. g. *Ango* addam Epithetum. In Pentametro juxta primum modum procedam, & mutabo Activum in Passivum, & juxta modum 21. duo vocabula ponam v. g. *Barbarus qualis est? Vir sævus, atrox, crudelis* &c. & sic construam.

*Ab quoties dixi, cur me labor improbus angit?
Anne putem sævis ista legenda viris?*

Aliter rursùm eloquar juxta modum 19. & interrogabo me, quid voluit Ovidius intelligere per laborem

rem suum, scilicet Studium Poëticum, quod carmina componeret: in Pentametro adhibebo modum 22. & loco *Barbari* ponam Substantivum genericum v. g. *Cohors, Tribus, Gens, Turba, Plebs*, addamque Epithetum;

*Quot vicibus dixi, cū nunc hæc carmina scribo,
Anne tuos versus Barbara turba leget?*

Adhuc tentabo, an non juxta modum octavum possim variare; interrogando: quis Autor illius laboris, de quo Ovidius loquitur? vel quis, aut quæ Præses? scilicet *Pallas, Musa, &c.* erant enim carmina &c. Pentametrum faciam etiam juxta modum decimum tertium, & interrogabo me: quis fluvius præterfluit populos Barbaros? scilicet *Tanais, Garumna, &c.* vel juxta modum 23. & ponam patriam Barbaram, in quâ habitant Barbari homines, pro Barbaris ipsis, & tale erit carmen.

Sæpe tamen dixi, cū nunc mea Musa laborat?

Quæ facis, an Tanais, duraque saxa legent?

Vides hic, ut opinor, Adolescens, quâ viâ practicè in componendo metro procedendum, ne verò prolixior sim, in quatuor reliquis carminibus designabo tantum modum, subjecto statim versu. Tu verò domè in omni pangendo carmine (donec facilitatem aliquam comparaveris) praxin jam jam monstratam adhibe, nec te laboris pœniteat, cui fructus tam certus & copiosus respondet: sit itaque materia secundi Distichi. Sæpè etiam fleui, dum scriberem: hanc juxta modum 19. 6. 15. ita eloquere.

*Sæpe etiam in fletu solvor, dum carmina fundo,
Atque obstat scriptis nuda profusa meis.*

Juxta

Juxtâ modum 20. 6. 7.

Sapius & falsas lachrymarum combibo guttas.

Sapius & nostram est unda morata manum.

*Materia tertii Distichi est: Mala vetera me cruciant,
ac si essent nova, & fleo: Hanc juxtâ modum 15. 7. 6.
& 24. itâ reddes.*

Et mala facta diu, tanquam modo facta recurrunt,

Atque sinum lachrymis, lumina mœsta rigant.

Juxtâ modum 6. 8. & 9.

Telaque fortuna veteris, sunt tela recentis

Et cadit ex oculis mœsta procella meis.

Juxtâ modum 15. & 6.

Atque vetusta dolet, tanquam modo facta cicatrix.

Et lachrymæ ubertim scissa per ora fluunt.

*Materia quarti Distichi est: Dum cogito, quis fue-
rim, & quis nunc sim; hanc juxtâ modum 19. & 11.
ita exprimis.*

Dum qualis rerum fuerit fortuna mearum,

Et modò quam ledat tristis & atra, subit.

Juxtâ modum 2. 8. 19.

Dum reputo nôrint quàm candida stamina Parca,

Et modò quàm ducant stamina nigra mihi.

Juxtâ modum 2. & 20.

Dum status hic præsens, & pristinus usque recurrit,

Et bona, quàm duris sint mea versa malis.

*Materia quinti Distichi est: Sape combussi mea car-
mina: hanc juxtâ modum 9. 20. 21. itâ con-
strue.*

Sapius iratus Musis, studiumque perosus,

Materiam flammis, carmina nostra, dedi.

Juxtâ modum 19.

Ter Phœbo offensus sumpsi mea carmina, dicens:

*Cedat in exstructos culpa voranda rogos. vel
Ite in adornatos carmina nostra rogos.*

Juxtà modum 16. 7.

Sapius impenso manus est irata labori.

Et dedit accensis carmina scripta focis.

Juxtà modum 7. 8. 20.

Sapius indignans Musis, sortique, paravi,

Ut meus in cineres tenderet igne labor, vel

Mens quoties studium, & versus devovit inanes,

Vulcano toties carmina nostra dedi.

Vides hic Adolescens Studiose, quàm facilè sit
præscriptos modos imitando, quamcunque materiam
in carmen cogere, ut fruire praxi, & generoso sonatu
ad Parnassum propera.

CONATUS POETICUS POSTHUMUS,

Ob claritatem, facilitatem, Historiæ
Amœnitatem, tenebris & tinea subductus,
& excerptus è manuscriptis

R. D.

FRANCISCI XAVERII
TRIPS

Quondam Sacellani Aulici &
Pastoris in Honneff.

EUROPÆ STATUS DESCRIPTIO METRICA,

SUB SANCTISSIMO PONTIFICE
INNOCENTIO X.

ET

LEOPOLDO I.
IMPERATORE AUGUSTISSIMO.

ARTICULUS PRIMUS.

Clemens Decimus Pontifex Maximus.

A Spice Romanæ Numen venerabile sedis,
Cui cecidit summi sors inopina Throni.
Hunc, qui de magno prædixit flumine, verum (a)
Dixit, de magno flumine nomen habet,
Papa sed effectus, mutato nomine, Clemens (b)
Prædecessoris dictus à more fuit.

††† 3

Et

(a) *De Flumine Magno, Prophetia S. Malachia. Item cum fuerit Romanus, dicitur inundante Tyberi adhuc infans in cunis jacens vi aquarum abreptus, & è periculo substractus esse, Alturio significat flumen magnum, seu rivum:*

(b) *Electus hic in Pontificem Cardinalium, novissimus in Pontificis Clementis IX. Pectore reservatus, Pileo nondum donatus, sed tantum Prælati domestici habitu comparens.*

Et quamvis Decimus primus tamen omine Clemens,
 Inter clementes, gloria prima, decem.
 Consilio prudens, annis gravis, ore benignus
 Dignus amore Pater, plenus honore senex,
 Majestas faciem, cor possidet agnus, & almæ
 Pacis amor, Romæ Luxque, decusque suæ,
 Orbis delictum, Regum spes, regula Cleri,
 Cujus gens larga vivit egena manu.
 Forma gregis perfecta, boni Pastoris imago,
 Defendendo suas, cum lupo urget, oves.
 Hic Clemens Decimus, quo vix clementior ullus,
 Quotquot Pontifices ante fuere, fuit.
 Quam rege clementi portat moderamine claves
 Doctus Alexandri mitior esse malo.
 Scilicet in molli franguntur fulmina lanâ *
 Saxaque per placidas dura cavantur aquas. *
 Quæ nequit austero vel Marte, vel arte domari,
 Frangitur in molli fœmina sæpe viro. *
 Quod nimium est, vitium est, medium clementia lervat.

Hoc medio Clemens Papa stat, atque manet,
 Hoc medio positus populi venatur amorem,
 Et trahit invitos in sua vota polos.
 Hoc duce divisos armis animisque Polonos
 Compulit ad Regis castra redire sui.
 Quid permulta loquor, toti notissima mundo,
 Clementis Decimi mens pia cuique pater.
 Hos inter Batavos, quos improbat Austria, motus,
 Quam Clemens mediâ pergit, agitque viâ !
 Non favet Austriaco, Gallum non impedit, ambos
 Communi satagens conciliare bono.
 Austriacus Bellum, Clemens clementior urget
 Pacem, nam bello pax bona præstat, ait :

Si manet imperio sua Pax, cur fœdera Cæsar
 Rumpit? id uniti non meruere Status.
 Austriacus Gallo maneat conjunctus, & unis
 Viribus in Batavos quâ data porta ruant.
 Proderit hæc nostræ multum conjunctio sedi,
 Hæresis à tanto fœdere pressa jacet.
 Contra: si Batavo se misceat Austria bello,
 Prævideo Sedi grandia damna meæ.
 Nec minus imperii patiuntur viscera, Mayors
 Gallicus, Austriacis bella movebit agris,
 Flammaque, quæ Batavis moritura fuisset in oris;
 Correptura tuos est Allemanne lares.
 Est igitur melius quod consulo, consulo pacem,
 Hæresis ex fracto fœdere pacis, ovat.
 Sic ait, atque datis Clemens rationibus obstat.
 Cæsar ut in Gallum ne velut hostis eat.
 Nec male: pacifici Clemens prudentia Papæ,
 Non potuit melius consuluisse bonum.
 Namque quid unanimes poterit collidere Reges,
 Quando nihil belli quid vereantur, habent,
 Gallus & Austriacus Batavo pereunte vigeunt,
 Imperioque suus restituerur honos.
 Perge igitur Clemens binos unire Monarchas,
 Id ratio fidei postulat atque status.
 Perge animare duos in fœdus amabile fratres,
 Hæc est Papatûs gloria prima tui.
 Sic ut ab Austriacis laudem merebere Gallis,
 Sic medius medio stabis; erisque loco.

ARTICULUS SECUNDUS

Leopoldus primus Romanorum Imperator Augustissimus.

Ille ego Cæsareæ spes ultima & unica stirpis,
 Austriacæ columen, sed sine prole, domus
 Octavus decimus dum vitæ curreret annus,
 Octoviri Dominum me voluere suum.
 Sic decimus quartus (numerat quos Austria) Cæsar
 Successi Patri post pia fata meo.
 Sed velut excelsas feriunt mage fulmina turres
 Magnaque fortunæ plus variantis habent.
 Sic ego quàm variis exercens undique curis
 Quàm ferit in nostrum sors inimica caput!
 Hinc premit Ungariam Mahomet, fremit inde rebellis,
 Atque parit nostræ tela noverca neci.
 Acta quis ignorat comitis scelerata Nadasti? (a)
 Quem tua proditio Petre Serine latet?
 Quid Franchipani? quid Faltenbachius egit?
 Quid malè conjurans in mea fata Panon? (b)
 Omnia tunc nostris contraria nuntibus ibant,
 Stabat in occulto mœsta Vienna metu.
 Illa sed est minimi tantum pars una doloris,
 Quæ foveant luctus sunt mala plura meos.
 Prægnans masculeo conjux Hispania foetu
 Lætitia segetem materiamque dabat. (c)
 Heu! mea sed præcox abrumpit gaudia casus,
 Qui sperabatur partus, abortus erat.
 Sic mea cum foeto rursus spes mortua languet,
 Et natat in lacrymis Austria pulla suis.

Atque

(a) *Horrenda rebellio & proditio per 16. annos durans & occulta manens contra Cæsarem* (b) *Panon i.e. Ungarus.*
 (c) *Partus in utero matris veneno sublati.*

Atque utinam nostri foret hæc postrema doloris
 Meta : gravis finem nescit habere dolor.
 Umbra fuit fletus , quem mors dedit invida prolis
 Uberior planctûs causa secuta fuit. (d)
 Hæc fuit Augustæ (fatum lachrymabile!) funus,
 Heu nimium faciles in mea damna polos.
 Heu jacet Austriaci quondam rosa nubilis horti
 Heu Leopoldini pars jacet una thori.
 Quàm stat in humanis levis inconstantia rebus,
 Quàm stat in ambiguo gloria fluxa pede,
 Hæc ego Cæsareâ viduus modo Conjuge Cæsar,
 Quàm rotor hostili per mala quæque manu,
 Gallica bella foris, faciesque Polonica torquent,
 Parca maligna domi meque meosque premit.
 Quid precor hinc faciam ? mors hinc, Mars inde mi-
 natur.

Mors facit Austriacam penè perire domum.
 Mars furit in Batavis (merito timet Austria) terris,
 Materiam justî namque timoris habet.
 Augit vicinos vicina potentia Reges,
 Quæ quo plus crescit, plus metuenda venit.
 Scilicet ambitio rarò contenta quiescit,
 Semper plus ultra plura volenda volens.
 Sic, qui nunc Batavos victricia signa per agros
 Circumfert, triplici Rex Ludowicus ope.
 Postquam privatum Mavorte subegerit hostem,
 Nondum restinctam sentiet esse sitim.
 Ibitur ulterius : pariet scintillula flammam,
 Flamma per imperium conspicienda meum.
 Ah ! si germanæ concors foret unio gentis,
 Posset perpetuâ Teuto quiete frui.

† † †

Sed

(d) Obiit Anno 1673. 12. Martii.

Sed, quia pars aquilam, potior pars lilia prestat,
 Cudimus in nostrum gallia tela caput:
 Scinditur in varias germana potentia partes,
 Hic quæ vult, alter mox fugienda negat.
 Est diversorum capitum Germania monstrum,
 Cæsar Cæsareum non nisi nomen habet.
 Hinc dolor, hinc magnis vadet progressibus hostis,
 Et quæ non posset Marte, vel arte capit.
 Plurima sparguntur de Cæsare Cæsar ubique
 Carpitur, & nimis dicitur esse metus.
 Sed rogo quid profunt animi, si robora desint.
 Ardua communi bella geruntur ope.
 Missus in Imperium miles sine laude revertis (e)
 Cur? quia Gallorum factio major orat.
 Unus quid faciet? si contradixerit omnis,
 Qui se Cæsareis jungeret, unus erat.
 Sed neque constantem se præbuit ille relicto (f)
 Cæsare, Gallorum suscipiendo jugum.
 Vah pudor, imperiique probrum, Germania famam
 Quam malè contemnat (perfida facta) tuam,
 Respice majorum laudes & facta tuorum.
 Quid non pro patria sustinuere sua?
 Ibant unanimi per aperta pericula ferro,
 Pro quo susciperent prælia Cæsar erat.
 Sed quo jam ruimus? Cæsar nihil, omnia Gallus.
 Gallus ad arbitrium, quod cupit, unus agit.
 Omnia gallizant (qualis mutatio rerum)
 Quam miraretur, si superesset avus,
 Sed veniet tempus, sua quo Germania flebit
 Facta, suo sapiens post nocumenta malo.

Inte-

(e) *Sub Duce Montecuculi, postea Bourneville.*

(f) *Brandenburgicus pacem cum Gallis init.*

Interea Procures Germani, pergite vestri
 Cæsaris, ac Domini deseruisse latus.
 Pergite Gallorum partes, & pacta tueri
 Fœdera, sed fructum tempus & acta dabunt,
 Austriacam divina domum protectio servat.
 Hanc quisquis tentat lædere, læsus abit.

A R T I C U L U S T E R T I U S

Mahomet Tyrannus Orientis &c.

Perge Dorofensky, nutantes perge Polonos
 Scindere, & in Regem perge movere suum.
 Inde Caminiecum (pro quæ munitio) portæ
 Protinus accessit præda beata meæ.
 Plus ultra gradior, nunc est occasio palmæ,
 Ferrum debemus cudere, quando calet.
 Subjicienda meo est divisa Polonia scepro,
 Et quidni faciam ? tempus & arma favent.
 Christicolæ internis distracti motibus, omnem
 Me divertendi præcipuere metum.
 Anxius ipse quidem nostro stupefactus ab ictu
 (a) Sarmata, Romani Cæsaris urget opem.
 Sed nihil efficiet, nam Cæsaris ipsemet ardet
 Vexillum, & undis indiget ipse suis.
 Quondam Panonico dominata rebellio regno.
 Viribus aucta meis, in nova bella ruit
 Scilicet instinctu sunt hæc omnia nostro,
 Hanc belli methodum Turcica praxis habet.

NEE

(a). *Sarmata id est Polonos.*

Nec vereor Gallum, spisso licet ense tremendum,
 Nil habet à Gallo terra Polona spei.
 Gallum me junctum retinet sibi fœdere, Gallus
 Instat, ut Ungariam Cæsaris ense premam.
 Sic levius Batavum valet ipse domare Leonem,
 Certius & nostri Sarmata juris erit.
 Perge igitur, proprias Germania distrahe vires.
 In sua se mucro viscera vester agat,
 Hæc Mahometani spes est, & gloria regni,
 Quando Christicolæ cívica bella gerunt.
 Europæa meos auxit discordia fines,
 Ungarus exitio comprobat hocce suo.
 Si foret unius varians Europa coloris,
 Si cuperet junctâ bella movere manu,
 Nulla foret major par nulla potentia, Turca
 Iret ad Euxinum, fors malè tuta, fretum ;
 Nunc quia Barbarico per membra domestica ritu
 Itur, & à proprio terra cruore madet,
 Crescimus, & nostris Europa infringitur armis,
 Nil oriens lucri nobilioris habet.
 Perge igitur vesana tuos Europa furoris,
 Quo malè cœpisti, continuare gradu.
 Perge, tuos adigas in mutua vulnera Reges,
 Sunt tua bella meæ paxque salusque domûs.

A R T I C U L U S IV.

Ludovicus 14us Gallia & Navarrum Rex.

UNus Alexandro juveni non sufficit orbis,
 Nec mea me Regem Gallia sola capit.
 Nulla quies, me bella juvant, ad maxima natum
 Non decet in molli membra rotâsse thoro.

Fata

Fata vocant, fortuna trahit, victoria calcar
 Addit, ad optatum gloria tendit iter.
 Perge, quid obstabit? me Gallia tota sequetur,
 Regis ad exemplum perget ad arma sui.
 Pergimus ad Batavos animo saliente Penates,
 Heus! nihil, accensum quod remoretur, adest,
 Consilium Patri dedit hoc Richelius olim, (a)
 Hæc fuit & voti pars Mazerine tui.
 Ex qua tunc repulit fortuna Noverca Patentem,
 Hanc vice defuncti jam Patris intro viam.
 Quid rogo cunctamur? superis urgentibus imus,
 Annuit intento terra, polusque meo.
 Anglia jurato mecum stat fœdere, Suecus
 Neuter erit, pacem vix violabit Iber.
 Ubius Elector, Mimigardus Episcopus, ambo (b)
 Lilia pro portis constituere suis.
 Nil Trevir obstabit, medioque Moguntia stabit,
 Arma Palatinus nostra, virosque fovet.
 Nec minor in Batavo spes est, Neoburgicus aulam
 Cæsaris, & nostram dissimulando terit.
 Quique timebatur ruiturus ad arma Borussus (c)
 Maluit abjecto Marte, quiete frui,
 Austria sola meis successibus invida fustem
 Injicit, ast remoras Austria sperno tuas.
 Obrue Burgundos, fac divertacula, nobis,
 Non oberis, Batavi suntque manentque mei.
 Terna licet Batavo stent agmina Gallica campo,
 Agmina, si poscat res, nova terna dabo.

Ne-

(a) *Julius Amandus Cardinalis Richelius. Julius Cardinalis Mazerinus.*

(b) *Mimigardus, i. e. Episcopus Monasteriensis.*

(c) *Brandenburgicus.*

Ne nimis irrites , nihil irritatio prodest,
 Gallia mavortes , quæis reprimeris habet,
 Quid juvat innocuas flammis involvere terras?
 Utere consiliis Austria quæso bonis.
 Quæ fuit imperii pax , inviolata manebit;
 Si modo (quod sperem) tu Leopoldè velis.
 Si nolis , testor cunctos , pia Numina Divos!
 Austria quod cladis causa sit una suæ.
 Elige , quod mavis , si pax placet , elige pacem,
 Si bellum ; belli totus amore trahor.
 Nec de successu dubito , bona causa triumphat,
 Non caret heûs ! fido , Gallia fide , Deo.
 Me non destituet , fermè qui tanta peregit,
 Quæ fors à Regum nemine facta leges.
 Quàm celeri ; quantas urbes Mavorte subegi ;
 Sæpius una dies plura trophæa dedit.
 Nemo me citius , nemo foelicius unquam
 Ejecit Batavos de statione Duces.
 Omnia complevi terroribus , omnia nostræ
 Ad majestatis procubuère pedes.
 Indomitum domui nostrâ sine clade Leonem , (d)
 Et de septenis spicula terna tuli.
 Quæ rapienda mihi sunt , tela quatenus supersum , (e)
 Non ero Rex , mea vel tela Leonis erunt.
 Sum Rheni Dominus , mihi fertilis Itala servit,
 Mosa superfuerat , se mihi Mosa dedit.
 In Trajectensi florent modò lilia valle
 A Sequanâ Mosam quis mihi claudet iter ?
 Navigo plus ultra ; complent mea Carbasæ venti
 Non sunt nectendæ , cum favet aura , moræ.

Vati-

(d) Leo insigne Hollandicum.

(e) 7. Tela sunt 7. Provincia confederata.

Vaticinor tibi, sylva Ducis, me sponte requires,
 Quando mea fuerit Breda subacta manu.
 Sic sua succursus spes præscindetur Ibero,
 Stringetur Batavus finibus atque suis.
 Anglia Selandos, Frisios Mimigarda domabit,
 Amstelæ tu nostri meta laboris eris.
 Sic decet effrænum gladio cicurasse Leonem,
 Sic decet unitos desoluisse Status.
 Non alias laudes, alios neque quero triumphos.
 Verus, ubi Batavum vicero, victor ero.
 Hæc fuit, & nostri manet hæc intentio belli:
 Mars meus in Batavum tendit, agitque scopum,
 Cæsar; & Hispanus fingant sibi somnia, juro (f)
 Nullum sub Batavo Marte latere dolum,
 Displicet elatæ nimis ista potentia gentis,
 Visa est hæc ipsi displicuisse Deo.
 Displice in toto dominans Respublica mundo,
 Et cū non leges ponere visa fuit?
 Cæsar, & Imperium Statibus parere coacti,
 Telum deberent jure probare meum.
 Pro me nil facio, Dominis sua perditæ reddo,
 Ante tamen summo debita reddo Deo.
 Molior attritum Romanæ Sedis honorem, (g)
 Molior ejectam restituisse fidem.
 Restituam imperio, si quas sibi vendicat, urbes,
 Quilibet è nostro commoda Marte feret.
 Sat damni cladique dedit Leo perfidus, ultor
 Perfidia tandem Rex Ludovicus adest. (h)
 Aut si fortè meæ te non mover impetus iræ,
 Contrate, mecum qui fremit, Angelus erit.

Nos

(f) Si credere fas sit.

(g) Vix aut ne vix.

(h) Utinam.

Nos duo sufficimus, terraque marique prememus,
 Anglia prompta Salo, Gallia prompta Solo. *NB.*
 Insanire tuos igitur Leo perge furores,
 Aut nunc, aut nunquam vis tua fracta cadet.

A R T I C U L U S V.

Carolus II. Angliæ, Scotia, & Hyberniæ Rex,

Heu mea quàm tragicis obnoxia vita periculis
 experta est varias Patre cadente vices.
 Anglia Regali postquam suffusa cruore,
 Barbaricum in Patris cæde peregit opus.
 Mox ego (sed vanæ fuerant sinè viribus iræ)
 Ulturus mortem Patris ad arma ruo.
 Ast celer à tergo subito Cromwellius instat,
 Atque agit in turpem meque meosque fugam;
 Hic Ego quo fugerem tanto prostratus ab hoste!
 Una salus victo cantava quercus erat. (a)
 Hac ego sub quercu quàm mira, stupendaque vidi?
 Stabat in acclivi quercus amica loco.
 Juxta tendebat lato via publica tractu,
 Quâ rediens miles præteriturus erat.
 Hac Ego victorem (sed erat tremor artubus unus)
 Vidi sub pedibus transequitare meis.
 Quod si conclusum cœpisset in arbore Regem,
 Quam me tollendum morte fuisse putas?
 Lætâ triumphali luxisset Patria flammâ:
 Structa forent nostræ plura theatra neci.
 Clara Stuartorum domus extirpata jaceret,
 Staret in infami stipite forte caput.

Una

(a) *Carolus II, in concava quercu latitans.*

Una sed exemit Bonitas Divina peric'lo,
 Mortis eram, quercus sed mihi vita fuit.
 Inde per anfractus & per discrimina Ponti
 Virginis evasi concomitantis ope. (b)
 Exul & extorris raris stipatus amicis,
 Emendicato non sinè pane fui.
 Præbebant varii nobis alimenta Monarchæ,
 Subsidium vitæ spes aliena fuit.
 Et tu fixa meo stas fidè Colonia cordi, (c)
 Est tua laus, gremio me cubuisse tuo. *
 Sed Batavi, Batavi, manet altâ mente repostum,
 Nobis in Batavo tecta negasse solo.
 Ludit in humanis Divina potentia rebus,
 Quæque futura putas firma, repentè ruunt. *
 Firma putabamus nostri fuit anchora Regni,
 Decepit laceros anchora tracta rates.
 Risit ad hæc Batavus, sed & insultasse dolenti
 Visus, speratam quando negavit opem.
 Quin nova Cromvello suggessit fœdera, regnum
 Posset ut invasor constabilire suum.
 Alea sed versa est, Hollandia pessima suasit,
 Optima de nobis disposuere poli.
 Debita sceptræ meæ mihi reddidit Anglia dext'ra,
 Causa revertendi Monzius una fuit. (d)
 Erutus è tumulo Cromvellus ab arbore pendet;
 Nulla capit finem causa maligna bonum. *
 En metamorphosin! sic Mardochæus ab imo
 Surgit, ut è summo sit propè nullus Aman.

††††

Pro-

(b) *Virgo hæc dicitur fuisse filia molitoris Angli.*

(c) *Post aliquot annos cum fratre Colonia exul.*

(d) *Monzius militiæ Anglicæ Dux, postmodum in fidei
 prætorum Dux factus Albermarcensis.*

Prospera non semper, non semper tristia durant,*
 Terra, polusque vices, quas patiantur, habent.
Id Batavi Proceres vos perpendisse decebat,
 Ast modo serus adest post mala facta dolor.*
Est Regum meminisse diu, vindicta nec omni
 Apta die, gravior, cum venit, illa venit.*
Dissimulasse parum non est ignoscere, prudens
 Ira suam bilem sæpè tacendo premit.*
Ast satis indultum est, jam postulat ultio pœnam,
 Quæ deliquisti, jam Batavine lues.
Non nimium facio, mensurâ metior unâ,
 Quæ mihi struxisti, tu mala cuncta feres.
Vah ! meminisse dolet : cur non prius arma pre-
 hendi ?
 Juro, sed ulterius experiêre manus.
Cùm Patris innocuum præscinderet Anglia collum,
 Amstela inauditum est visa probasse scelus,
Amstella Cromvello plaussit, fovitque Tyrannum,
 Amstela me Dominum noluit esse maris.
Amstela pacificis nimium vicina Britannis,
 Quot sunt consiliis prælia gesta tuis ?
Laus tua, concordēs in bella movere Monarchas,
 Et de communi lucra tulisse malo.
Urbs mea Londinum subjectis ignibus arsit,
 Risit ad exustas Amstela læta domus. (e)
Quidni rideret ? quæ ceu Salamander ab igne
 Palcitur, & mediis pabula quærit aquis ?
Quâ Parliamentum me suspicione notavit ?
 Sola querela domûs inferioris erat.

Nun-

(e) *Londinum aliquoties igne furtivo conflans, quem Hollandos procreasse fuit suspicio.*

Nunquid ab Hollandis fuit incentoribus orta?
 Quêis volupe est nostro bella creâsse Throno?
 Pauca quidem, sed vera loquor, mihi crede loquenti,
 Anglia si dulci pacis amore cales.
 Omnibus in Batavi clades incumbito nervis,
 Sic vicit regno pax stabilita suo.
 Ante nec in propriâ tuti resedimus aulâ,
 Nec dedit unisonos Anglia nostra tonos.
 Ergo quid imbellem Statuum trepidamus ad iram?
 Perge, nihil causæ, cur trepidamus, adest.
 Gallia stat mecum: Leo rugiat, exerat ungues,
 Tela vibret, caudæ verbere pulset humum.
 Nil aget, è nostro sese extricare gradivo
 Non poterit, tali victus ab hoste cadet.
 Tu Ludovice novos perga: cumulare triumphos,
 Vincendi melior non valet esse modus.
 Me vivente tuas non deseret Anglia partes,
 Anglia navali classe, marique potens;
 Unus in Oceano circum dominabitur Anglus,
 Tu tibi quæ subigis, elige firma soli:
 Galle tibi tellus, Anglo mihi militat æther,
 In Batavi coëunt ipsa elementa necem.
 Cœlum quêis mergat, quales? quos depluit im-
 bres? (f)
 Diluvium credat quis rediisse Noë?
 Oppressura fame tellus, matura Leonem
 Naufraga deciduis undique substat aquis.
 Nil aliud metuere Status, patientia divum
 Tot toties factis læta sit ecce furor.
 Gaudeo: vindictam petii, vindicta secuta est,
 Non est hic aliud, quàm manus una Dei.

++++ 2

Quam

(f) Annus 1672. ab imbris continuis celebris.

Quam Batavus foveam fodit mihi, lapsus in illam
 Ipse fuit : gladio faucius ipse suo.
 Invidus ipse sibi semper nocet. Ipsaque culpam
 Insequitur fixo corpus & umbra gradu.

A R T I C U L U S VI.

Carolus II. Hispaniarum & Indiarum Rex.

SUm puer, in Martis nondum licet ire Palæstram,
 In bellum quamvis gloria sæpe trahat.
 Sæpe tuli varios puerili corpore morbos,
 Sæpe fuit vitæ Parca minata meæ;
 Mors mea terribiles peperisset in orbe tumultus,
 Quæsisissent Dominum singula regna novum.
 Martis ad Austriaci (qui jam regit omnia) vota,
 Et precibus vitæ languida tela traho.
 Ulterior spero, veniet mihi firmior ætas,
 Ut tot regnorum Rex dare jura queam.
 Sed quid de Batavo dicam, fileamque gradivo?
 Et pueri nasum Rhinocerotis habent.
 Sum puer, at puero major dijudico bellum,
 Bellum, quod magni causa futura boni.
 Hæret in ambiguo mater mea nescia facti,
 Quid sit opus? Batavus poscit & urget opem.
 Sanguinolenta quidem Galli cupit arma retundi,
 Idque Gubernator Belgicus ipse petit.
 Verùm Nitardus suavis meliore resistit,
 Et jubet, & Batavis abstinuisse manum.
 Displicet id multis, paucis placet, attamen unus
 Prævalet, & multâ cum ratione sapit.
 Cur, ait, Hollando Rex Carolus arma ministret?
 Heus res suspecto non caret illa metu;

Id foret ingenti patriæ cum clade ferocem
 Materiem belli suppeditasse novi.
 Sat bello Martique datum est, Provincia novit
 Belgica, quos fructus bella inimica ferant.
 Gallus in Hollandum tantum movet, atque move-
 bit,

Nostraque servari fœdera utrimque rogat.
 Cur igitur Batavi fœdus rumpamus amore?
 Quæ sunt causa novi, non probo bella, mali.
 Collidi facile possunt molimine Reges,
 Quis collisorum conciliator erit?
 Hoc opus hic labor est, labor est at inutilis, annis
 Indiget, hoc raræ spectat ut artis opus.
 Attamen his spretis, Batavos Hispania bello
 Quis belli sumptus restituisse volet?
 Esto quod Hollandus dare spondeat, esto quod ur-
 bes.

Offerat, inque modum pignoris ipse velit;
 Ecce puer ferulæ merito percussus ab ictu.
 Quam correctori dat bona verba suo;
 Aurea promittit, liber nec ferrea præstat,
 Sed manet in primâ, quâ fuit ante Philippo,
 Sic faciet Batavus. sic fecit & ante Philippo,
 Promissis dives Batavus esse solet. (a)
 Hæreticis vix ulla fides adhibenda, loquuntur
 Falsa, suo fraudes corde dolosque coquunt.
 Gallus adhæc rupto faciet quid fœdere? totus
 In nos vertetur non sine clade furor.
 Sic prius effractis per aperta repagula portis
 Ibitur, & variâ cæde rubebit humus.

++++ 3

Au-

(a) Nimirum 2do, 3tio & 4to.

Austria Pannonicos licet implorata tumultus
 Prætendens, dubiâ nos recreabit ope.
 Quis feret auxilium, si non feret Austria? solus
 Ergone cum paucis milite stabit Iber?
 Hæc & plura meis bene perpendenda relinquo:
 Gallica pax Batavâ est ante ferenda domo.
 Sic ait Aufoniâ noster Legatus in urbe,
 Inter purpureos gemma decusque Patres.
 Hæc quoque Clementis Decimi sententiæ Papæ,
 Est paulum nostros visa movere Status.
 Vera quidem res est, præstat pax aurea bello,
 Firmior è bellis pax tamen esse solet.
 Quidquid in hoc statuit Mater Regina, probabo,
 Nil sine consilio Cæsaris illa facit.
 Fortè moras nectit, semper prudentia tardat,
 Præcipitans animus damna necemque parit.
 Pendet ab eventu belli resolutio nostra,
 Ante nihil certi quod statuamus, erit.
 Est Hispanorum tardo procedere gressu,
 Lapsus in hoc gressu rarior esse solet.

A R T I C U L U S VII.

Carolus Suecorum & Wandalorum Rex.

Quantus erat Genitor, Rex Carolus ille Gotho-
 rum, (a)
 Stirpe Palatinâ, progenieque fatus:
 Illi postpositam Neptis Christina coronam
 Tradidit, Imperii Regia sceptrâ sui.

Nec

(a) *Carolus Gustavus Palatinus à Regina Christina in Regem adoptatus.*

Nec melior poterat, nec dignior ullus haberi.
 Sive rogâ placeat dicere, sive sago,
 Scit narrare tuas genitor Germania palmas
 Tuque mei vires, scis Casimire Patris (b)
 Interea regni Regina Vicaria mater
 Regno cum Statibus Præfuit una suis.
 Sed modò regales quoniam complevimus annos,
 Ipse coronato vertice Sceptra gero.
 Maxima corde coquo, virtus trahit alta Parentis,
 Exstimulans animos in nova facta meos.
 Magnificanda mei nunc est mihi fimbria regni.
 Piscis turbatis est capiendus aquis. *
 Omnes armati veniunt ad classica Reges,
 Bellicus Europæ viscera turbo notat.
 Turca Polonorum latè dominatur in arvis,
 Fortiter Hungariam Cæsaris ira premit.
 Genua vicino nuper collisa Sabauda
 Concitat, ac latius urget ad arma Duces.
 Gallus in Hollandum cristatâ fronte leonem
 Infilit, & mirâ dexteritate capit,
 Angelus in Oceano furit: omnis terra movetur.
 Ast mea spectatrix Suecia sola manet.
 Me socium belli quivis cupit; omnibus unus
 Ambior; hæc regni gloria summa mei:
 Me sine nil Gallus posset, me Gallia nummis
 Attrahit, & pretio continuantè foveat.
 Possem jam Batavo, possum succurrere, nolo,
 Auxilium Batavi non meruere meum.

++++ 4

Sunda

[b] *Casimirus è Jagellonica familia ultimus, improlis,
 quondam Societatis Jesu novitius uxorem duxit, reg-
 num in vivis abdicavit, à Carolo Gustavo tamen
 non regno exutus.*

Sunda Parentis erat, Batavos nisi Sunda fuisset
 Nacta ratêis ; meritas jam tibi reddo vices.
 Lulisti Suecos, iterum nunc luderis, omni
 Posthac Suecorum destituendus ope :
 Et quos non ludit Batavus ? quæ tanta potestas,
 In quam non Batavus læviit ungue Leo ?
 Cæsar, & Imperium, Gallus, Lusitanus & Anglus,
 Et qui vix ulli cedere novit Iber.
 Spicula senferunt, & dedecorosa Leonis
 Opprobria : intactus Papa nec ipse fuit.
 Ergo quid hic gemimus ? potius ridere deceret,
 Quod pereat [per quem tot periêre] Leo.
 Nec minus admiror, Galli cur Austria partes
 Deferat, à Gallo num sibi tortè timet ?
 Cur timet ? ut nimium nec Gallica robora crescant,
 Sed præstat Gallum crescere quàm Batavum,
 Cur non Austriaci [quorum par causa fuisset]
 Armis Hollandos impetiêre suis ?
 Nil magis exoptat [res est mihi cognita] Gallus,
 Quàm pugnâsse simul Cæsar & ipse velit,
 Sic erit & confors palmæ fociusque triumphi,
 Sic & uterque pari crescet uterque gradu,
 Sed latet Austricâ rectim malesanus in aulâ
 Livor & invidia, ut dixero, vera loquor.
 Quod neque vult, neque sola potest : cavet Austria,
 Gallus
 Ne faciat, quid non pessimè livor agit ?
 Hujus ego pacem ferròque armisque tuebor,
 Quam si Rex violat Gallicus, hostis ero.
 Hinc meus Imperii Mavors in finibus hæret,
 Ut festinus opem [si qua necesse] ferat.
 Si tamen Austriacis hæc stet sententia, Gallum.
 A Batavis junctum vi repulisse plagis,

Ibimus unanimes Ego Suecus, Gallus, & Anglus,
 Ibimus Austriacæ vertere tecta domûs.
 Ecce parata mihi plusquam vicena Gothorum
 Millia, pro Sueco Regè parata mori.
 Hæc sunt pro Gallo, si negligat Austria pacem:
 Si non sufficient, plurima mille dabe.
 Impia turbanda est Respublica, publica mundi
 pestis, & è Batavo dejicienda Throno.
 Sat sceleri noxæque datum, mensura referta est,
 Currit ad interitum res mala sponte suum.

A R T I C U L U S VIII.

Christianus Dania Rex,

PRESSA mari, terrâque suos Hollandia quæstus
 Ingeminans, nostrum fœdus & arma rogat.
 De tabula remove manu consultius esset,
 Nam dep̄orati est rara medela Statûs;
 Sed quid agam, dubito? si subterfugero fœdus,
 Arguor ingrati pectoris esse reus.
 Si dem consensum, contra nos Anglia surgit,
 Quidquam agam, medio vix licet ire loco.
 Nil nisi Sunda Danus, notum est anagramma poëtis.
 Re simul est verum, nil nisi Sunda Danus.
 Dives opem fert Sunda Cano: quod possidet aurum,
 Me Danium Regem nil nisi Sunda facit.
 Sunda meum decus est, mea laus, mea gloria, lucrum
 Deliciæ capitis Sunda corona mei.
 Hæc mea (ni Batavi pro me Bellona stetisset)
 Hæc mea jam dudum perdita Sunda foret.
 Vrangeliûs Gothicâ Sundam cum classe tenebrat,
 Haffnia solliciti plena timoris erat.

Cuncta videbantur Daniæ spectare ruinam,
 Sola erat in Batavo nostra leone salus.
 Irruit in Sueciam classis Obdamica classem,
 Irruit, & rubeo polluit imbre fretum.
 Arcta repercusso reboabat Sunda fragore,
 Nil nisi glans, tonitru, fulmen & ignis erat.
 Anceps suspensam tenuit victoria palmam;
 Nunquam in majori Sunda pavore stetit.
 Abripuit tandem [disponunt omnia Divi]
 Obdamus palmam, Vrangeliisque fugam.
 Sic mansit victrix Batavi mea Sunda favore,
 Et retulit victum Suecia fusa pedem,
 Hæc Batavum benefacta meo quæ præstita regno,
 Auxilium versa conditione petunt.
 Vivit facio : quid enim fecisse juvabit ?
 Oceani imperium Gallus & Anglus habent;
 Ut tamen & videat quidquam fecisse, juvabo,
 Sint licet auxilii robora parva mei,
 Sero Phryges nimium post Pergama rapta requi-
 runt.
 Suppetias : medicus nil in agone potest.

A R T I C U L U S IX.

*Carolus Casparus Archiepiscopus, Princeps & Ele-
 ctor Trevirensis.*

SUm petra, non moveor, stabili domus Austria
 nexu
 Me ligat, incassum Gallica cantat avis.
 Sum petra, petrino non crescunt lilia fundo :
 In Petris aquilæ nidificare solent.

Desce

Deserat Austriacum Germania tota Monarcham,
 Carolus Austriacæ spes erit una domûs.
 Ferrea non frangunt, non flectunt aurea petram,
 Cæsaris illa fuit, Cæsaris illa manet.
 Obruat, infestet, disturber singula Gallus;
 Petra manet fixo, quo stetit ante, loco.
 Nulla salus Gallo, per Gallum perdimur omnes,
 Sub Gallo nullus vivere Teuto potest.
 Libertas Germana jugum perferre recusat,
 Sed nisi prævenias, Teuto Vasallus erit.
 Vera loquor, sed quis credit? vix audior ulli,
 Quæ mala jam perfert patria, Teuto parat.
 Quod si conjunctis Alemannia viribus hostem
 Impeteret, dudum Gallia nulla foret.
 Nunc quia divisus ruit in contraria votis,
 Teuto sibi propriam provocat ense necem.
 Ecce Ratisbonæ quot consultatur ab annis?
 Heu consultandi quis rogo finis erit?
 Est consultandi modus optimus, ensibus uti:
 Consilium veterum quod fuit, ensis erat.
 Quomodo Quinte tuas auxisti Carole palmas?
 Consilium Augusti semper in ense fuit.
 Huc Leopoldæ tuam tandem quoque stringe machæ-
 ram.

Namque est consiliis, cum domus ardet opus.
 Ecce per Imperium latius modò flamma vagatur
 Gallica, quid longas nectimus ergo moras?
 Frustra consulitur, jam consultando peritum,
 Si quæ spes nobis restat, in ense later.
 Nostra facit tumidum languens vecordia Gallum,
 Ut quæcunque jubet, mox quoque facta velit.
 Germani Proceres, quantum distamus ab illis.
 Qui fuimus quondam? vah meminisse pudet!

Inviſti fuimus Gallis, Gothiſque timendi,
 Fabula jam mundi ludibriumque ſumus.
 Viſta eſt libertas, diſtracta potentia, Cæſar
 Pauca poteſt; veteris vix manet umbra ſtatus.
 Ridet ad hæc Gallus, quid mirum? Gallia nun-
 quam
 Nobilius palmæ tempus habere poteſt.
 Quo virtus, Germana fides quo priſca receſſit;
 Ergonè qui ſpernit lilia, ſolus ero?
 Fidus ero, dum vivus ero, mihi lilia fœtent,
 Tu Leopoldæ mihi Gloria ſolus eris;
 Pro Leopoldina vivam moriarque ſalute,
 Nil Ludovice tuas æſtimo Galle minas.
 Expugna Treviros, villas, pagosque, domusque
 Deſtrue, non moveor, non ero Galle tuus.
 Exul ad aſtriacas malo diſcedere terras,
 Quam ſubiſſe tuum ſubdolè Galle jugum.
 Galle poteſ patriam, poteſ eripuiſſe Moſellam,
 Fac quoque, quod præceps ita furorque jubet.
 Omnia deſpicio, me nec jactura bonorum
 Nec movet in noſtram ſtriſta machæra necem.
 Sum meus imperio liber, ſub Cæſare Princeps.
 Cur ſit is alterius, qui ſuus eſſe poteſt?
 Si peream, pulchrum eſt cum libertate perire,
 Non perit hic falſo, qui ratione perit.
 Si peream, Germanorum torpore peribo,
 Protexiſſe ſuas quos decuiſſet opes.
 Sed peream; pereat mea patria, malo perire
 Omnia, quam Domino perfidus eſſe meo.
 Mens mea ſincera eſt, & Cæſaris ardet amore,
 In me nil minimum Gallia juris habet.
 Cætera committo ſuperis, qui, quando putantur
 Omnia jam proriſus perdita, læpe juvant.

ARTICULUS X.

*Fridericus Lotharius Archiepiscopus & Elector
Moguntinus, Episcopus Spirensis.*

S Pirensi nuper fulsi mitratus in æde,
Electoralis nunc & honore mico.
Prædecessoris fuit hæc laus maxima nostri,
Austriacæ partes sustinuisse domus.
Est mea mens eadem: nunquam me gallica traxit
Factio, pro solo Cæsare bella geram.
Hûic ego consiliis adero, fidoque tuebor
Pectore, pars voti maxima, Cæsar erit.
Fluxa fides Galli quâvis variabilis horâ
Quem non Germanum fallere visa fuit?
Et tamen heu! spreto Germania Cæsare Gallum
Appetit, in Galli fœdera cæca ruens.
Opprimit heu! propria Germanum Gallia ferro,
Ut quis non possit figere tecta domûs.
Imus ad interitum, Gallus rapit omnia: Cæsar
Quid faciet? proprio crimine Teuto petit.
Quod patimur, nostra est & non aliena voluntas,
Nemo manet tutus, qui fovet angue sinum.
Non opus exemp^l'is: sat nostro vidimus ævo,
Gallia Germanus quæ bona portet agris.
Causa movens belli Batavus fuit unica, credis?
Sic sic Germanus decipiendus erat.
Non aliâ Gallus poterat se fraude tueri,
Posset ut imperio liberiore frui.
Quin & Cæsareæ sanctè juraverat aulæ,
Imperii nullam tangere velle domum.

Scilicet id Montes, id Clivia, Julia, Rhenus,
 Sentit & Elector, sensit id ante Trevir.
 Omnia vastantur, villæque domusque premuntur,
 Quæ tantum Gallus cogitat, illa patrat.
 Rheni se domitum fecit, dominumque Mosellæ,
 Et tamen imperio non nocuisse cupit.
 Hermani Proceres quando vigilabitis? Eheu!
 Flamma venire gradu proximior nequit.
 Vendicat Austriacam tacito sub nomine Gallus,
 Austricæ partem jam modo victor habet.
 Surgite Germani, si quæ scintilla remansit
 Virtutis, crescens surgere flamma jubet.
 Quæ mea sunt peragam, vestras vos jungite vires.
 Dulce est pro patriâ vivere, dulce mori.
 Libertas germana jubet, Cæsarque requirit,
 Qui non vult fieri servus, ad arma ruat.
 Et si nemo velit, solus pro Cæsare stabo,
 Mandat id officii cura suprema mei:
 Supplebunt animi, si non est æqua potestas,
 Cum potuisse deest, est voluisse satis.

A R T I C U L U S XI.

*Maximilianus Henricus Archiepiscopus
 Coloniensis & Elector, utriusque Ba-
 varie Dux.*

Cæsaris agnatus Bavaris genitoribus ortus,
 Maximus Æmilii nomina magna gero.
 Quæis mico, tres variis virtutibus orno tiaras,
 Stirpis honos, Cleri lumen, idæa Ducis.

Presbytero dignam, mens est mea, vivere vitam,
 Aula sacrae speciem religionis habet.
 Assiduâ prece pulso polos, divosque fatigo
 Sobrius, abstractæ mentis, & hostis opum.
 Ingenium natura dedit mihi mite, benignam
 Subditus, & quivis sentit egenus opem.
 Compta reformatis fulgent altaria templis,
 Illa sunt auspiciis sed renovata meis.
 Induxi formam Clero, templisque decorem,
 Urbibus invexi commoda, lucra pagis.
 Ere gravi patriam nimium longinqua premebant
 Tempora, sed levius jam modo currit onus.
 Dum rexi, patriæ (per pauca rogando) peperci,
 Delicium cordis subdita terra fuit.
 Quidquid ago, vel agam, quotquot vel hæc
 nus egi,
 Spectavi populi commoda sola mei.
 Omnibus intendo miseris, mæstisque laboro;
 Prosequor omne bonum, persequor omne ma-
 lum.
 Longanimis justam lento premo pectore bilem,
 Punio, quando reis parcere jura vetant.
 Ecce meis quoties malefuada Colonia pœnis
 Digna fuit? variis urbs mea facta modis.
 Sæpius ulcisci potui, nec defuit ensis,
 Et fors jam possem, sed minus arma probo.
 Vitam pacifico conor traducere cursu,
 Pacis amore feror, pacis odore trahor.
 Attamen armatam novi quoque stringere dext'ram:
 Mel semel, & dulcis præbet acumen apīs.
 Sum Pastor simul & Princeps, ad utrumque paratus,
 Ense pædoque potens, sacra profana rego.

Enle lupum ferio, si quis fors instat ovili,
 Tango pedito, si quæ forsitan aberrat, ovem.
 Quis pressor ergo meis meritò succenseat armis?
 Quidquid ago bello stante, coactus ago.
 Insequor Hollandos, nunquid meruere? quis un-
 quam
 Passus ab Ordinibus deteriora fuit?
 Sanguine sum Bavarus Princeps, Elector hono-
 re,
 Attamen à Statibus quid, nisi scomma tuli?
 Bis quater & denos si bis numeraveris annos,
 Tempus habes, à quo perdita Berca fuit.
 Hanc nostram quoties placidè repetivimus urbem,
 Spes data, seu tanto tempore vana fuit,
 Restitui voluit Cæsar, risere Potentes,
 Cæsaris imbelles despiciendo minas.
 Parva, sed ista mali multò majoris origo
 Sunt Batavi, id patriæ fors miseranda probat.
 Rusticus è villis, è sacris presbyter aris,
 Tractus ab Hollandi carceris ima fuit.
 Nemo fuit tutus, Batavis prædonibus omnes
 Sæpius infestas vidimus esse vias.
 In cineres abiêre domus, avecta supellex,
 Incombinatum per juga rapta pecus.
 Dum fierent hæc neuter eram, nulloque sedebam
 Implicitus bello, nil mihi ab hoste timens,
 Sic prior hostili Batavus me Marte laceflens,
 Intulit armatas in mea tecta manus.
 Plura loquor: nostrâ quid perfidus egit in urbe,
 Pamphilius Regis proditor ipse sui?
 Quot laqueos posuit? quot retia sæpe retendit?
 Ut posset stabilem figere in urbe pedem.

Forſan & in Batavos lapſura Colonia caſſes,
 Weſtphalicus miles ni vetuiſſet, erat.
 Nunquid & Hollandos intercipienda per aſtus
 Nuſſia? perfidiæ labe notata novæ eſt?
 Tota Diœceſis ſtabat laceranda Leonis
 Unguibus, in prædam jam data Bonna fuit.
 Et nos de juſtis patriæ culpabimur armis?
 Eſt ſcelus ad tantum diſſimulaſſe ſcelus.
 Viribus utendum eſt, mihi quas occaſio præbet,
 Conjunctæ portant pondera magna manus.
 Gallus liligero metuendus ab agmine, dudum
 Quâ Batavos voluit, jam ratione premit.
 Hic ego cur peccem? ſi Galli viribus utar,
 Hæc ſunt privati, quæ gero bella, fori.
 Tranſiit Imperium Gallus, ſed Cæſar id ipſum
 Debuit obſtructis impediſſe viis.
 Tranſiit & Belgas, at Belga quis obſtitit? ergo
 Cæſaris & Belgæ, non mea culpa fuit.
 Cum peccant omnes, fruſtra tunc carpitur unus,
 Poſtulat Emplaſtrum ſingula plaga ſuum.*
 Sed quid delicti comiſimus? Auſtria Marti
 Quod præter meritum tam ſit iniqua meo.
 Fovimus, atque Ubiis Gallum ſuſcepimus agris,
 Non nego, vicini cauſa fuêre Status.
 Hæc quid ad Imperium? hinc hinc pax publica
 damna
 Concipit? heus vanos Auſtria pone metus!
 Quæ mea ſunt repeto; mea quis mihi jura nega-
 bit?
 Nonne Diœceſi debita Berca meæ?
 Hæc adventantis Galli percuſſa timore
 Maluit in gremium ſponte redire meum.

++++

Perſe-

Persequar ulterius, quæis possum viribus, hostem:
 Ut faciam, Galli prospera bella jubent.
 Imperium veneror, Majestatemque tuebor
 Cæsaris, at patriæ consuluisse decet.
 Observat piscator aquas, & Navita ventos,
 Arrida si fuerit terra, Colonus arat. *

Fœmina, quando pluit, supponit vasa canali : *

Siccior at postquam riserit aura, lavat. *

Nunc mihi flant Euri, nunc est occasio, rebus
 Cur non invigilem, cum favet aura meis ?
 Temporibus servire decet, statuta tempora profunt, *

Cæptaque non apto tempore bella nocent. *

En, quod præteriti nunquam potuere tot anni,
 Unicus id præsens perficit annus opus.
 Nostra quidem belli carpit quoque patria Fructum,
 Quid queror, effectus Martis is esse solet. *

Cum domus una flagrat, sentit vicinia flammam, *

Et manus è cubiti vulnere tota dolet. *

Si meus à Batavo quoque subditus utitur igne,
 Gaudeat, hoc patriæ pendet ab igne salus.
 Sit prius ille miser, qui cogitat esse beatus, *

Est miserum, misero vivere velle statu. *

A R T I C U L U S XII.

*Ferdinandus Maria utriusque Bavaria Dux
 Princeps Elector.*

SUm neuter Gallo, Batavum tamen eminus ignem
 Aspicio, verum si loquar, ille placet.

Et cur non placeat? Batavis quot ab ignibus ur-
bes?

Oppida? quot villæ? quot periêre domus?
Et quæ non Batavam sensit provincia flammam?

Quis fuit Hollando liber ab igne locus?
Arfit in extincto lugens Germania bello,
Sed Batavus flammæ fomes & auctor erat.
Quidquid in Europâ motûs, vel in orbe tumultûs
Exitit, Hollando, semper agente fuit.

Sed nunc ad primam redeant incendia causam,
Flammaque principium reppetit aucta suum.
Gallicus in Batavos agit ignis ubique Penates,
Per quæ quis peccat facta, per illa luit. *

Nulla diu mala causa stetit, neque transiit ævum,
Tempora, quæ vivat, pauca rebellis habet.
Dat quoque jam meritas Hollanda rebellio pœnas,
Et si par meritis pœna venire nequit.

Ultio divina est, quam vaticinata tot annis
Ante tibi Batavo Virgo Marina fuit.

Quem Deus immittit, frustra restringimus ig-
nem,
Perditus est, contra quem capit arma polus. *

Gallia non pugnat, pugnat Deus, ille triumphos
Accumulat Matri Rex Ludovice tuo.

Austria quis metuis? te Gallica nulla laceſſunt
Arma, sed Unitos sede repelle Status.

Si tua res agitur, pridem vigilâſſe decebat,
Verum jam morbo vix medicina tuo est.

Austria perversis rogo consultoribus aures
Claudito, consiliis des tua vota bonis.
Gallus in Imperium cur moverit, accipe causam:
Nemo negare potest, Austria causa fuit.

Cæsaream quoties misit Ludovicus ad aulam,
 Posset ut affinem conciliare suum.
 Irritus ad surdas pulsavit Cæsaris aures,
 Quidquid juraret gallia, risus erat.
 Austria se Batavo corrumpi maluit auro,
 Maluit hæreticos ense fovere Status.
 Maluit in nostrum nova bella movere nepotem,
 Imperiumque novis implicuisse malis.
 Novit id elapsus, Cæsar quid fecerit, annus;
 Quæsit rixas Cæsar, & inveniet.
 Sustinuit Gallum, Gallus modò sustinet ipsum,
 Obstruit & cunctas per loca quæque vias.
 Ivit in Imperium Gallus, fuit ire coactus.
 Noluit; ast hostis, quo vocat ire, licet.
 Attamen est regredi quamcunque paratus in horam,
 Austria, quod cæptum, si modò rumpat, opus.
 Rumpere debebit, vel protinùs arma capescam,
 Imperii est potior, quàm Batavina salus.
 Dispereant Batavi, per me licet: Austria causam
 Non habent, ut pacis frangere jura velit,
 Pax potior bello, vel si bellare necesse est,
 Omnia communi sunt peragenda stylo.
 Austria, & Imperium duo sunt disjuncta, quod illi
 Prodest, Imperio sæpe nocere potest.
 Austria cum Batavum quærit divertere bellum,
 Non vult Imperio, vult studuisse sibi.
 Si nunc Imperii simul emergentia censes
 Damna, per Austriacam concilianda domum,
 (Qui vidisse volet) multò majora videbit,
 Publica privato damna futura domo.
 Ergo, quid hic facimus? nos impediemus, ut ultra
 Cæsar in Imperium ne nova bella trahat.

Id

Nisi fecerimus , certò patiemur utrimque,
 Hinc patriam Cæsar, Gallus ab inde premet.
Si velit armatâ Cæsar perrumpere dextrâ,
 Stat mihi & armatos opposuisse viros.
Lex habet hoc patriæ , patriam defendere par est,
 Lædentem simili lædere jure licet.

A R T I C U L U S XIII.

*Joannes Georgius Saxonie Dux , Princeps
 Elector.*

Sollicitor variè , me Gallus & Austria pren-
 sar,

Quid faciam ? medio malo manere loco.
 Rara salus bello, belli Germania fructum
 Sensit, adhuc belli vulnere sana gemit.
 Alter in interitum Batavi jam vertitur annus,
 Nî succurratur, victus ab hoste cadet.
 Sed quis succurret ? Suecus ? non credo, Gotho-
 rum

Ad Sundam rabidâ funera mente querit,
 Quid Danus officiet ? quem Suecus fortè laceffet,
 Spes Batavi Elector Marchio magna fuit.
 Nec minûs Hispani spondent, sed fraude reguntur
 Omnia, non Batavo, sed sibi quisque studet.
 Venditus est Batavus, proprio sed venditus auro,
 Sub ratione status mira subinde latent.
 Post finem Batavi censentur plurima belli
 Persuasisse sibi, quæ modò nemo potest.
 Gallus agit, Batavus patitur, Germania spectat,
 Austria tardat, Iber decipit, Anglus ovat.

++++ 3

Bre-

Bremam turbatis Suecus piscatur in undis,
 Spe vanâ lactat Brunopolita Status.
 Conveniunt Proceres, fit consultatio pacis,
 Nil fit, quæque suam Curia filat acum.
 Pacis ad incudem renovat sua spicula Mavors,
 Spicula per Batavum transadigenda caput.
 Omnia præsentî sunt plena Palatia motu,
 Uniti volitant cuncta per ora Status.
 Sed qui condoleat, non est de millibus unus;
 Qui semel incepit, perstat is esse miser.
 Austria quid faciet? frustra solatia quærit,
 Ambstela, mors instat, nemo juvare potest.
 Austria præterito nôsti quid fecerit anno,
 Hic nec ab Austriacis annus habebit opem,
 Defensiva sui, non offensiva parabit
 Arma per Imperium Cæsar ubique suum.
 Si Gallus Batavis Martem constrinxerit oris,
 Est bene, tunc Galli Cæsar amicus erit.
 Si tamen à cœpto nolit deflectere cursu,
 Teuto per unanimem coget abire manum,
 Nolumus in nostro dominari Climate Gallum,
 Nolumus externo subdere colla iugo.
 Hollandus sibi prævideat, nos nostra tuemur,
 Jura; sibi semper proximus omnis amor.
 Quid juvat externas armis defendere terras,
 Patria quando suis indiget ipsa viris?
 Filius est Famulo proprior, vir & ipse amico,
 Primus ego mihi sum, ut tibi, quisque sibi.

A R T I C U L U S . XIV.

Fridericus Wilhelmus Marchio Brandenburgicus Princeps Elector.

Vertumnus veterum formam celebratur ab omni,
 Vertumnum, qui me viderit, ille videt.
 Aspice, quam varios præfert mea vita colores.
 Mox corvi speciem, mox & oloris habet.
 Plura columbino non stant discrimina collo,
 Cum transit nitidos sol sine nube polos.
 Rorida, quem pluvium Thaumantias exhibet arcum.

Semper idem, vultu non variante manet.
 Ast ego multicolor quasvis propè mutor in horas.

Nulla voluntatis regula certa meæ.
 Lutherus puerum rexis, Calvinus adultum
 Fascinat, & forti me sibi fune ligat.
 Aeris egens, tellure potens: venalia nummis
 Arma gero, danti plurima servo fidem.
 Wolfgangum pressi, cum Sueco foedus inivi,
 Sarmatiæ regno magna ruina fui.
 Foedere mox rupto victis me jungo Polonis.
 Id tibi sed quanto, Rex Casimire, stetit?
 Utilitas est meta mei primaria belli
 Bella sequor, quæ plus utilitatis habent.
 Quanto! quam forti Batavina potentia nisu
 Instat! ut nostri Martis haberet opem?
 Auro corrupti promissimus aurea, junctus
 Cæsar, & ipsa mei Pars Lotharingus erat.

Trivimus æstatem, Rhenum vastavimus hostem
 Draximus è Batavis ad loca nostra plagis.
 Darmstadium, Hildesum, Paderbornaque pressa lo-
 quantur,
 Quæ sint auxiliis mira peracta meis.
 Stabat in assiduo Turenus ipse timore,
 Quemque vereretur Rex, ego solus eram.
 Si junxisse suas mecum Germania vires,
 Aut si ferre aliquam tunc voluisset opem.
 Nulla remansissent Galli vestigia, Rhenus
 Plauderet, & Statuum non foret ille status.
 Clivia non gemeret, mea Marchia clade careret,
 Teutonis à Gallo libera staret humus,
 Ast modò quæ facies ? quæ perturbatio rerum ?
 Id tibi cacaſti tu tibi Teuto malum.
 Cum starem valido metuendus ab agmine Princeps,
 Qui mihi se vellet jungere, nemo fuit.
 Præsto labor opem, quam Brunopolita ſpopondit,
 Servavit Græcam Brunopolita fidem.
 Sed fuit Austriacus propriæ quoque cauſa ruinæ,
 Nam neque propositis inſtitit ipſe ſuis.
 Ipſe aſcendentem debebam carpere Gallum,
 Cum nos Loganæ pellere vellet aquis.
 Hac & non aliâ poterat ratione retandi
 Gallus, & à noſtra nulla nepote ſalus.
 Plura loquar, ſi plura velis audire, quid autem
 Crediderit tantos rebus inſeſſe dolor ?
 Caſtra fatigatus ſua per Mimigardica Gallus,
 Fixerat, & vallo ſepſerat arva novo.
 Non procul inde meus numeroſa per agmina mi-
 les
 Stabat, & in turmis quælibet ala ſuis,

Non

Non animi nostris deerant, non robora castris,
 Plurima venturæ signa salutis erant.
 Ipse sibi timuit Turenius, atque Triumphum,
 Si modò pugnarem, dixerat esse meum.
 Sed nihil effectum est, cur? Bournevillius atque
 Monte volans latio-cuculus ambo sciunt.
 Quid juvat antiqui memorem vixisse doloris?
 Vivificata novum vulnera vulnus habent.
 Perdidimus belli, nostro sed crimine, fructum,
 Causa (nihil simulò) Cuculus una fuit.
 Effoetos fortuna senes, victoria lentos
 Destituit, celeri bella gerenda manu.
 Noluit & voluit, medio nimis anxius hæsit,
 Sic vult & non vult in Salomone piger.
 Prælia perduntur, Duce quæ cunctante reguntur,
 Consilium stricto miles ab ense petit. *
 Vah pudor! in nares pleno ruit impete bilis,
 Cum subeunt mentem facta pudenda meam.
 Ecce per Austriacas quanto molimine terras
 Venimus, attritus miles eundo fuit.
 Ad Rhenum medio pigri confedimus anno,
 Subsidium vitæ terra propinqua dedit,
 Inde per anfractus circum montana vagati,
 Intulimus lentas in nova damna manus.
 Sed quæ summa rei? vix ausim dicere, namque
 Proditor alterius proditor ipse sui est. *
 Attamen & dicam, quid enim tacuisse juvabit?
 Non est occulti vulneris ulla salus. *
 Ut ne pugnaret, morbum causatus abivit
 Cuculus, inde meum vulnus & omne malum
 Dic rogo; quid solus facerem desertus ab illo
 Cæsare? pro cuius totus amore steti.

Heu mea pernicies , & desolatio ! nostri
 Cæsaris solâ parte stetisse fuit !
 Clivia surrepta est, quære ? quod Cæsaris essem,
 Hinc quoque Gallorum Marchia sensit omûs.
 Ergo quis ambiguae fidei me labe notabit ?
 Quod premat Austriacam deseruisse domum.
 Navita , commoto quando sub æquore cælo,
 Ad quodvis didicit vertere vela latus.
 Et mihi non liceat propriis intendere rebus ?
 Austria quære tuas res , ego quæro meas.
 Cæsar , & Imperii me destituere Dynastæ,
 Ut comes exilii sim Lotharinge rui.
 Non bis decipient, revoco post vulnera gressum,
 Non est culpa meam deseruisse viam.
 Desipui fateor ; sapientem Gallia fecit,
 Gallia majoris causa futura boni.
 Gallia sublata reddet cum frænore terras,
 Non aliâ pacem conditione volo.
 Ingens ex Baravo crevit mihi fœdere lucrum,
 Gallia plus lucri , plus tulit , atque feret.
 Si bellum cupias ? tibi fac sit ut utile bellum,
 Si pax utilior sit tibi , bella cave.

A R T I C U L U S XV.

Carolus Ludovicus Comes Palatinus Rhœni,

SUm Quintus Decimus præsentis in ordine scenæ,
 Personam Octoviri posterioris agens.
 Austria suspectum sibi me tenet , illa vicissim
 Est suspecta mihi , jam sumus ergo pares.
 Cum Gallo facio , cur dissimulabo ? favorem
 Cæsar & Austriaci non meruere meum.

Hei-

Heidelbergæ manet, manet ipsa Bohemia testis,
 Quanta per Austriacam sint mala facta domum.
 Heu Friderice Parens, utinam redivivus adesles !
 Posles fortunâ nobiliore frui.
 Jam foret ereptæ spes indubitata coronæ,
 Iter in amplexus terra Bohemæ tuos.
 Ecce Triumphator Batavi, domitorque Leonis,
 Ecce Palatinæ spesque, decusque domûs.
 En cûi terra parem vix protulit ulla Monarcham !
 Viribus, ingenio, consilioque potens.
 Julius in bellis, Augustus in omnibus, omnes
 Vicit felici prosperitate Duces.
 Trajano melior nemo fuit, Ælius author
 Imperii, exacti Martis imago probus :
 Julius, Augustus, Trajanus & Ælius ipse,
 Quem summè timuit Gallia victa, probus.
 Aut si quem Graji celebrant Agamemnona fasti,
 Aut quem Penelope plorat abesse virum :
 Non nisi virtutum mera sunt simulachra tuarum,
 Committunt gestis se Ludovice tuis,
 Unicus Hæroûm laudes complecteris omnes,
 Nulla tibi Regem sæc'la dedêre parem.
 Solus utramque domum miris, tu moribus imples,
 Urbis in extremo jam tua fama volat.
 Te fortuna suis, te Mavors excipit ulnis,
 Te fovet Augusto gloria summa sinu.
 Porta tuos Othomanna timet Ludovice triumphos,
 Et meritò, causas mille timoris habet.
 Quando lacesivit te Turca potentior armis ?
 Ut non sit visus succubuisse tuis ?
 Victor ubique manes, tibi nulla resistere virtus
 Turcica, nec ferri vis cataphracta potest.

Austria sola tuis frustra conatibus obstat,
 Sunt contemnendæ, quas vomit illa, minæ.
 Si tamen hostili contrà perrexerit ausu,
 Omnis ad obsequium patria juncta manet.
 Prævenisse decet, ne præveniamur ab hoste,
 Prævento subsunt damna minora malo.
 Bocus & ipse suas tibi colligit undique vires,
 Nec minus à nostra parte Sabaudus agit,
 Stabimus ad nutum remanere, vel ire parati,
 Tantùm conjunctam des Ludovice manum.
 Si quid Saxo facit: faciet, quia Circulus urget,
 In speciem fieri multa subinde decent.
 Attamen & nobis, si quid suasse licebit,
 Consilium (salvo sed meliore) damus.
 Scilicet Austriacos nos infundamus in agros,
 Sic animi tandem spes melioris erit.
 Sic & cogetur (proprium cùm senserit ictum)
 Cæsar ab incepto se revocare gradu
 Marchia cùm gemeret, quæsit Marchio pacem,
 Mitior & Cæsar, cùm patietur, erit.
 Contrà, si nostras Cæsar penetrabit ad oras,
 Majus erit decies, quàm fuit ante malum.
 Novimus, Austriacis dominandi quanta libido
 Extiterit, nondum fracta libido jacet.
 Non tam vicinum cupit Austria ferre potentem,
 Hæc est totius summa suprema rei.
 Sed neque nos cupimus, peregrinis Cæsar ut armis
 Misceat incautas in mala nostra manus.
 Sed jacuit stricto languens Germania collo,
 Austriaci funes ferre coacta jugi.
 Si bello trahitur Cæsar, se vertat in hostem,
 Fœda rebellantis Pannonis arma premat.

Ad-

Adjuvet affinem (Rex urget & ipse) Polonum,
 Laudis ab hoc bello plus tibi Cæsar erit.
 Non bene longinquas ab eo restinguere flammæ,
 Cum mea vicino lucet ab igne domus.

A R T I C U L U S XVI.

*Bernardus à Galen, Romani Imperii Princeps.
 Episcopus Monasteriensis.*

Multa tuli: puerum variè fortuna rotavit,
 Sed fuit & Patris diva Noverca mei:
 Sollicitam nactus veteri de stemmate Matrem,
 Ex illâ solùm parte beatus eram.
 Hæc Patrè captivo noctesque diesque cucurrit.
 Prolibus intendens semper ubique suis.
 Musa mihi teneros poluit mansuetior annos,
 Vidit & ingenii plurima signa mei.
 Inde Cathedralis Mimigrodâ factus in urbe,
 Visus Principibus sum placuisse viris.
 Pleraque direxi, sine me consulta jacebant,
 Stabat sub nostrâ res rata quæque manu.
 Hinc populi, Clerique tuli Cathedralis amorem,
 Agnovitque suum me Mimigroda decus.
 Insula restabat nostri pars maxima voti,
 Hæc quoque post Batavi fata secuta fuit.
 Imperii factus Princeps, & Episcopus, omni
 In patriæ incubui commoda sola modo.
 Vechra, Bevergarden, Cœsfeldia, plurima passim
 Stabat ab hostili patria pressa iugo.
 Subtraxi (carò steterit licet) hostibus urbes,
 Per me Westphalico pax stabilita solo est.

No-

Nobilitas compulsâ meis se subdidit alis,
 Sensit & ulterius urbs Mimigroda manus.
 Marte triumphali cuncti cecidère rebelles,
 Currit ad obsequium Westphala terra meum.
 Cuncta Malincroti subitò molimina fregi,
 Corruit ante meos vis inimica pedes.
 Unicus obstabat Batavus, Batavique potestas,
 Vah pudor! à Statibus quæ probra sæpe tuli!
 Nullus in imperio passus tot scommata Princeps,
 Oreque traductus tam petulante fuit.
 Spargere vulgatis mendacia publica chartis,
 Ludus is Hollandi se rec. eantis erat.
 Scurra verecundo loquitur Magnatibus ore,
 Et se personis convenienter habet.
 Sed Batavus scurrâ peior foveat ore cloacam,
 Hinc putris è putri spiritus ore volat. *
 Parva sed hæc; Mimigroda tuas Hollandia fraudes
 Novit, & à variis est propè victa dolis.
 Illa rebellanti quondam se miscuit urbi,
 Quæque petebatur, sponte spondit opem.
 Ecquid non ausus Batavus fuit? ille malorum
 Fomes! inextincto prima favilla rogo.
 Omnis ad arbitrium Batavi vicinia nunquid
 Vivere, vel frænum ferre coacta fuit?
 Luget adhuc memori mea Patria stigma Lacerto,
 Quod Rex Leidanâ sartor inussit acu.
 Luge Barbaricos, quos Regulus ille furores
 Depluit, at rapidum (plebe tremante) nefas.
 Luget mendacis crudelia vulnera dextræ,
 Quæis ferit nostro Dux furibundus agros.
 Et quoties Septem-rabies effusa-trionis
 Auxit vulneribus vulnera prima novis?

Id nihil ad Batavos, vicit Batavina Tyrannis,
 Omnis, ab hac, rabies Barbaravicta fuit.
 Quot Paris Iliacam mala vexit adulter in urbem;
 Westphaliæ Batavi plus nocuere meæ.
 Illa decennali fuit obsidione redempta,
 Sæcula sunt nostris immoritura malis. *
 Ergo quid hic vitii? patriæ quod amore coactus
 Persequar infestos ense viroque Status?
 Marte trahor, Mars corde sedet, cum casside mitram
 Potro, pedo gladium, jungo profana sacris.
 Quem Deus & fortuna dedit mihi Principis ensem,
 Devotus collo stat Batavine tuo.
 Et si spiritui foret æqua potentia nostro,
 Amstela jam dudum Traja secunda foret.
 Plurima pro patriâ feci, fecisse putabor
 Omnia, si Batavæ fregero robur hydræ.
 Efficiam vel deficiam, Deus arma juvabit, *
 Auxilio nobis Gallus & Anglus erunt.
 Posset & Imperium sociam mihi jungere dext'ram,
 Ni captus Batavo Cæsar ab ære foret.
 Jam pridem docui Statuum superabile robur
 Esse, meo tactus cum fuit ense Leo.
 Isala se dederat, trepidabat Frisia, Gelder
 Stabat perculsus, ceu Jovis igne Perops.
 Se submittebant nostris vicina triumphis
 Oppida, spes palmæ tam bona nulla fuit.
 Ultrajectinam mea fama repleverat urbem,
 Amstela & in mediis tota fremebat aquis.
 Victor ad unius terrorem nominis ibam,
 Factus in Hollandis Hannibal alter agris.
 Hæc ego tum solus patrio cum Marte peregi,
 Plura peracturus, si licuisset, eram.

Sceptringer injecit remoram mihi Marchio nummis
 Emptus, & in quodvis flexilis ære latus. *
 Ille stetit nostri felicitæ cœpta Gradii,
 Et nocuisse mihi visus ubique fuit.
 Sed licet hostili fortuna coërcita fræno,
 Senferat alternas læva lubinde vires.
 Quamvis & nostros Groninga obsessa furores
 Fregerit, innumeris urbs lacerata globis,
 Quamvis à propriis Covordia prodita membris,
 Rursus ad Hollandas sit revoluta manus;
 Non curo, monstrâsse viam mihi sufficit orbi,
 Quâ possint redige pauca per arma Status:
 Fecit Bernardus, quod non potuere Philippi;
 Ecce, quid & quantum mens resoluta potest! *
 Quod tanti nequeunt Reges, hæc Episcopus audet,
 Laus mea sufficiens, hæc morientis erit. *
 Spero secuturis hæc Successoribus olim
 Facta dabunt animos ad pia bella pares.
 Germani Proceres, quorum nos unica tantum
 Pars sumus, heus! monitis cor reserate meis,
 Si, quod ego solus feci, faceremus id omnes,
 Spicula, quæ septem fert Leo, fracta forent.
 Nostra foret toti metuenda potentia mundo.
 Heu! cur tam varias currimus ergo vias!
 Non Ego fido tibi, nec tu mihi Gallia: praxis
 Est hodierna, suos dissimulasse dolos.
 Quid facio, fidè facio, quia tempora cogunt.
 Cæsar, ut primum flaverit Auster, ero.
 Hoc unum doleo, Batavum quod Gallia vincat,
 Quem per se solus Teuto domare potest.
 Fœdera vix bona sunt: reliquis cum prævalet unus,
 Teutonis exitio Gallus id ipse docet. *

A R T I C U L U S XVII.

*Franciscus Egon Princeps de Fürstenberg
Episcopus Argentinenſis.*

Non opus, ut quæras, quis ſim, ſum cognitus
orbi,

Fürſtenbergiacæ magna columna domus. *
Prima Norimbergæ meate prudentia notam
Fecit, & ad pacem non levis aula fuit.
Austria Cleſelium, Pläſſeum Gallia fovit,
Nec minor ingenii vir Mazarinus erat.
Hi tres purpurei (terreſtria Numina) Patres
Orbem conſiliis ſuſtinuere ſuis.
His ego non cedo, curis par omnibus unus,
Me nullum quodvis grande fatigat opus.
Conſilio, ſuaſuque potens, Oracula fundo,
Qualia nec Phœbi viſa dediffe Tripus.
Quis ſtatus Imperii? Procerum quæ maxima?
novi:

Quid, quorum quævis ſentiat aula, ſcio.
Cuncta Monarcharum penetro ſecreta, futuri
Certus, aperta mihi Diphtheta cuncta paret.
Bonnenſem moderor (multis fremenſibus) aulam
Athlancem ſibi me Maxmilianus habet.
Quidquid ago, factum eſt: à me conſulta petuntur,
Inter diverſas ſum rota prima rotas.
Nulla quies, labor aſſiduus mihi, publicæ cordi
Fixa ſtatusque meo nocte dieque ſalus.
Conſiliis præſum, totumque guberno Senatum,
Me colit ut Numen Metropolitæ ſuum.

+++++

Quos

Quos habeo, foveo mera per benefacta clientes,
 Obsequii lucrum, qui mihi servit, habet.
 Me sine nil quisquam, mecum tamen omnia quivis
 Impetrat, & voti parte beatus abit.
 Quid loquor? ipsa meos testatur Bonna labores,
 Quos Electoris solus amore tuli.
 Maximiliane tibi vivo, te libero curis,
 Te tueor, vitæ protraho fila tuæ,
 Me tibi consumo, tacitosque senesco per annos,
 Effugiant nostras otia pigra manus.
 Quot vigiles, quoties cogor traducere noctes,
 Consiliis teritur quælibet hora novis.
 Bellica, quæ Mavors, Civilisque forensia præbet,
 Non interruptis sunt agitata moris.
 Publica privatis conjungo negotia rebus,
 Laude simul tractans semper utrumque pari.
 Ingenium natura capax mihi contulit, orbem
 Inclusum cordi mens mea vasta gerit.
 Nec tamen invidiâ careo, me plurimus ambit
 Livor, virtutis tertus ubique comes.
 Totus Agrippinæ maneo suspectus, & hostem
 (Sim licet innocuus) me putat esse suum.
 Conor, ut ad proprium redeat vaga filia Patrem,
 Si sit id hostis opus, forsitan hostis ero.
 Hostis eram, cum digna rotis furiisque patrabat
 Sultzius: hæc stigii dæmonis apta manus. NB.
 Hostis eram, cum sacrilego plebs impia nisu
 In sacrâ fureret, ceu lupus, æde Petri
 Hostis eram, cum Romanâ Calvinus in urbe
 Erigeret, Batavo prædominante, caput.
 Hostis eram, quando mendaces Marchio scedas
 Grana per Imperium misit ubique suas.

Urbs mihi tunc inimica fuit, quia Granaveleba.
 Ast ego tunc urbis verus amicus eram. *
 Plurima peccavi mala, sæpius ipse Senatum
 Præmonui fidei plurima signa dedi.
 Excessit Batavus, sed me suaderite necessum
 Id fuit, hoc finè spes nulla salutis erat.
 Perdita fortè foret, servavi formiter urbem,
 Sed fuit obsequii gratia parva mei. *
 Argentinenſis malè semper Episcopus audit.
 Quamvis communi consulat usque bono.
 Rarò namque vacant obrectatoribus aula, *
 Magni censuras, quæis feriantur, habent.
 Plebis id est vitium, quæ non capit, omnia carpit,
 Qui vulgi didicit spernere dicta, sapit. *
 Quod Gallo Batavos videar movisse tumultus,
 Gallica quod nostrâ patria crescat ope.
 Hæc & plura mei pariunt mihi Cæsaris iram,
 Rideo; nam cunctis nemo placere potest. *
 Abripimur studiis: Italorum nutibus excors
 Cæsaris heu! nimium se finit aula regi.
 Hinc dolor, hinc Procerum nata est aversio: clausa
 est
 Germanis, Italis sola vienna patet.
 Hi Batavis fartinummis suasere, potentes
 Cæsar ut intendat velle juvare Status,
 At extirpandam terris ego judico gentem,
 Consilii causam, qui sapit, ille probat. *
 Est ea nota Deo: poscit Germania pacem,
 Sed fieri Batavâ pax sine clade nequit.
 Ut sit pacificus rerum lupo, excute dentem, NB.
 Non aliam poteris pacis habere viam.
 Est eadem ratio Batavi; quid plura necesse est
 Dicere? quid cupiam dicere, quisque videt

Significo plus, quàm dico: sic regula mandat *
Grammatices: Græcus dicit οχι ασοφύος.

ARTICULUS XVII.

Wilhelmus Egon, Princeps de Fürstenberg, Episcopus Metensis, Princeps Imperii,

PROGRAMMA:

Wilhelmus Egon.

ANAGRAMMA.

Lugeo, heu nihil sum!

*Et hoc verum est, postquam volebat
esse Elector Coloniensis.*

PAuca loquor, sit præco meæ Germania famæ,
Quodquod vel invito diceret ore, canat.
Orator variis Regum sum notus in aulis,
Ingenio similem vix mihi mundus habet.
Sum facilis, promptus, taciturnus, amansque laborum,
Impiger, & Regis dignus amore mei.
Si ratio jubeat, Germanos induo mores,
Sique vetet, nato Teutone, Gallus ero.
Cunctarum juvenis jeci fundamenta rerum,
Novi ea, Legatum quæ didicisse decet.
Ense quidem valeo, sed plus tamen ore laboro, *
Causidicum si vis, ecce forensis ero.
Est utrûsque mihi perspecta scientia juris, *
Certat cum calamo lingua diserta meo.

Flexa.

Flexanimi sermone potens, blandoque suavis
 Eloquio, quævis, quæ volo, corde traho.
 Servitio Regis totus devotus oberro,
 Trina meo cordi Lilia fixa manent.
 Tædia non curo, discrimina sperno viarum,
 Provolo per medias Regis amore nives.
 Quod pauci sint Austriaci, mihi Gallia debet,
 Gallia Germano jam bene tuta salo,
 Rex meus Hollandas armis sibi subjugat urbes,
 Fortior at Procerum cor mea suada rapit.
 Pergo, novis Regem cumulare juvabo triumphis,
 Magnum calliditas bellica robur habet.
 Præibus utendum est, praxes Bellona requirit,
 Teutonis in varias arma trahenda vias.
 Partibus inclinat jam tum pars maxima nostris,
 Unicus adversum nos Treverensis agit.
 Quid Trevir efficiet? propriae fuit ipse ruinæ
 Causa, fatis tutus, si voluisset, erat.
 Non irritantur nisi cum discrimine Reges,
 Cernis id exitio nonne Mosella tuo?
 Quod Treviri illatum est, id sentiet Austria dam-
 num,
 Ni velit à cæpto se revocare gradu.
 Fœdera Cæsarei cudant, neque fœdera Gallum
 Deficient, quidquid callidus obstat iber.
 Ecce Philip populi Rex & Turenus instant,
 Conjungit vires Bojus utrique suas.
 Et si rumpat iber, reprimet Condæus Iberum,
 Et sua cum nostris uniet arma Gothus,
 Se quoque nobiscum stabili ligat Anglia nexu.
 Quis rogo se tribus his opposuisse velit?
 Prætereo reliquos Proceres, Procerumque ministros,
 Regis ad arbitrium quos scio stare mei.

Gallia nixa Deo nunquam confusa recedet,
 Austria, ni bello vis cecidisse, redi.
 Austria periculi sunt hæc præludia regni,
 Austria, præmoneo (Rex monet ipse) redi.
 Quamvis me doleam Germano stemmate natum,
 Quamvis corripiat Gallia sola meum;
 Attamen exopto, pec quem Germania pacem
 Perdat, ut ultorem sentiat esse Deum.
 Huc meus, huc fratris collimat zelus, ut almæ
 Pacis in imperio ne violetur honos.
 Frondeat Hispanus, fremat Austria, judicet orbis,
 Et mea, quo mavult, facta colore nocet.
 Me super hostiles Regis favor extulit imbres,
 Quem favor ille regit, tutus ab imbre manet.*

A R T I C U L U S XIX.

Carolus Senior, Dux Lotharingæ.

Mixta suis semper sunt interludia scenis,*
 Interludentem me Ludovicus habet.
 Gallus in Hollando Princeps personat theatro,
 Ad populi plausum hiligerantis agit.
 Nec minus in Batavum fremit Anglia torva Leo-
 nem,
 Anglia regali tota cruore madens.
 Præsul Agrippinas, Mimigardus Episcopus, ambo
 Ensis accincti tela minasque vibrant.
 Furstenbergiaci (duo Gallica fulmina) Fratres,
 Personas peragunt non sine laude suas.
 Ast ego quid facio personas aptus ad omnes?
 Personam vulpis convenienter ago.

Non

Non capior laqueo, mihi retia sæpe tetendit
 Gallus ; aperta nimis retia vitat avis. *
 Callidior me nemo fuit, versutia totum
 Cor tenet, innumeros mens coquit apta dolos.
 Nulli servo fidem, Gallum plerumque fefelli,
 Agnoscit fraudes Cæsar & ipse meas.
 Rideor, & pariter ridentem rideo mundum,
 Quam traho pro placito quo-volo-cunque meo.
 Fulmine me sacro percussit Papa, furore
 Plenus, ob illiciti vota secunda thori.
 Captivum me fecit Iber, Gallusque Ducatum
 Eripuit, varias exul oberro plagas.
 Viximus ex rapto, furtis implevimus arcas,
 Auxi thesauros Teutonis ære meos.
 Divitiis me nemo præit, locupletior ipso
 Cæsare, per solas exul honoror opas,
 His ego suspensostenco mediantibus hostes,
 Hæ sunt exilii pars quotacunque mei.
 Consenui, vetuloque comas in vertice pingit
 Canities, nostras Parca stat ante fores.
 Acta juventutis novit Lotharingia nostræ.
 Æsopi vitam vivere vita fuit.
 Omnibus imposui, quæ vix credenda, peregi,
 Gallia lusa meos scit numerare dolos.
 Una volupta mihi fuit emunxisse Colonos,
 Furta fovere, domos urere, lusus erat.
 Nominis umbra mei Germanum terruit orbem,
 Prædandi palmam Dux Lotharingus habet.
 Nondum desisto juvenilem ludere scenam,
 Pergo, meo vulpes pristina corde sedet. *
 Advertit nostrum tandem Cremo-Castrius astum,
 Exul consiliis factus & ipse meis.

Hispanis infensus eram, dedit Austria causam,
 Nunc ex hoste novus factus amicus Iber.
 Cæsaris arma sequor, ratio nova temporis urget,
 Restitui tellus jam Lotharinga potest.
 Ante dedi Gallo, facti me pœnitet, hæres
 Francisci fratris filius unus erat.
 Deceptum fateor ! prô quæ promissa dabantur,
 Regia promissis non stetit aula suis.
 Cur ego stabo meis ? vulpes vulpina meretur *
 Præmia, Galle dolo decipiêre pari. *
 Jam Gallo Batavum cæpi divertere bellum,
 Sors favet ? in Gallum Cæsar Iberque ruant.
 Vivite hinc hilares Batavi fortuna redibit
 Lætior, in nostro vestra stat ense salus.
 Peccavi juvenis, pingui sum crimine fœtus,
 Sed devictorum victima Gallus erit.
 Illa coronabit senium victoria nostrum.
 Si (me quique meos perdidit) ipse cadat.
 Ut cadat, Imperium, Proceresque, divesque movebo,
 Per me Rex Gallus si cadat, opto mori.
 Esca datur vulpis stomacho gratissima gallus,
 Esca mihi vulpi Rex Ludovicus erit.

A R T I C U L U S XX.

*Philippus Wilhelmus, Comes Palatinus Rheni
 Julia, Clivia, Montium Dux, Princeps
 Neoburgicus.*

PAcis amans Batavum malo spectare Gradivum,
 Quàm belli socias exeruisse manus.
 Ad senium pergo, senii quoque sentio fructum,
 Gloria, quæ juvenem traxit, adulta tepet.

Multa

Multa ferenda mihi fortuna Noverca ministrat,
 Et Patris adversum currere cogit iter.
 Quidquid ago, vani deludunt vota labores.
 Quod mihi spes dederat, fors diadema rapit,
 Quàm Pater Hispano constantet adhæsit amore?
 Gratia pro tanto vilis amore fuit. *
 Præpositus Patri Bavarus Dux, causa fuisset
 Justa, ut ab Austriaca posset abire domo
 Non abiit, firmo constans in amore remansit,
 Gestu, vestitu, pectore totus Iber.
 Quid mihi, quidve meis vel Cæsar, Iberve rependit?
 Austria servit si non solet esse memor. *
 Id Pater, illud ego conspeximus, arma Borussia
 Cùm tulit in Montes Dux violenta meos.
 Bruxellas perii celer, Archiducisque rogavi
 Suppetias, surdus tunc Leopoldus erat.
 Unus opem Lotharingus erat mihi ferre paratus,
 Quamque dato voluit pignore ferre, tulit.
 Cæsaris instinctu, qui dixit id esse peractum,
 Forsitan arcani conscius ille fuit.
 Ut tamen, ut fuerit, facti manet alta cicatrix,
 Visa cicatricum signa subinde dolent *
 Voluit Austriacæ semper Neoburgicus aulae,
 Inde Palatinæ crevit at ira domûs,
 Austria conqueritur, potior mihi causa querendæ,
 Austriacis Ego non, hi nocuere mihi.
 Dissimulo tamen, & quamvis mihi Gallia fœdus
 Offerat, Austriacam lædere nolo domum.
 Omnia tempus habent: variant successibus anni,
 Prima quod hora nequit, sæpe secunda potest. *
 Quæ mihi jam desunt, venient fors robora proli,
 Possit ut æquali bella ciere manu.

+++++

Inte-

Interea Batavo, quamvis quoque saucius igni
 Abstineo : propriis invigilasse decet.
 Nobilitas nostris semper contraria votis.
 Corruit in vetitum, me prohibente, nefas.
 Si patiar, nullus cernam sino lite diætas,
 Illa volet Domino ponere jura suo.
 Non patiar, sequar ergo mei vestigia Patris,
 Flectere quem verbis non licet, ense premam.
 Cælaris imploret dext'ram, mihi proxima certam,
 Quandocunque libet, Gallia spondet opem.
 Nobilitas ubi juncta regit, plerumque ligantur
 Principibus (si quid stet voluisse) manus.
 Nobilitas quæ Jura vocat, censentur abusus,
 Nullius legem juris abusus habet. NB.
 Et licet ipsa probet sua confirmata fuisse
 Jura per antiquos, quos citat usque Duces.
 Nil juvat, est Procerum modò jus, sua quæque vo-
 luntas,
 Quæ tibi dant eadem, tollere jura queunt. NB.
 Tantum jura valent, quantum sua jura valere
 Rex cupit : in Regem regula nulla datur. *

A R T I C U L U S XXI.

Wilhelmus Nassavius, Princeps Anriacus.

Hic ego, qui post fata mei lachrymanda Parentis
 Posthumus ex Anglâ sum Genitrice satus.
 Leida juventutem coluit, studiosus ad arma
 Evocor ; hinc famæ prima ruina meæ.
 Qui miles nunquam fueram, sine milite Ductor
 Militis efficior, fabula sola Ducis.

Quod

Quod si Mauritius, quod si Fridericus adessent
 Fortè loco staret jam meliore Status,
 Omnia jam pereunt, qui me Duce cuncta regun-
 tur,

Perdimus atque solo, perdimus atque solo,
 Quod possum facio, dedit experientia palmam,
 Qui vicisse volent, hoc didicisse decet.
 Enuce fit Corylus: fit & è tyrone Magister,
 Quantæ naufragio sæpe leguntur opes.
 Post unam melior sequitur victoria cladem,
 Dic rogo: quis Bellio-Dux fine clade fuit!
 Optimus est miles, numerat qui vulnera, pon-
 tum

Qui secat, iratas Nauta fit inter aquas. *
 Post hominis lapsum labendi causa notatur,
 Multum cautelæ præviis error habet.
 Dic Condæ parem: cui vix tua Gallia vidit.
 Quem bello celerem villa Theonis amat.
 Dic mihi Tureni, qui prudentissimus inter
 Militiæ veteres diceris esse Duces,
 Luxenburge tui qui famam nominis imples,
 Atque in tantillo corpore tanta geris.
 Tu quoque tu Montalde mei pars maxima luctus,
 Laurea Tungrensi cujus in urbe vires.
 Dic rogo Durasti, juvenili fervidus æstu,
 Gloria per medias quem rapit una neces.
 Dicite Gallorum Proceres, quoscunque triumphos
 Et fuso Batavi Marte referre juvat.
 Nunquid in Orcestrâ Martis quandoque fuistis.
 Discipuli? calidâ Martis in arte rudes.
 Ut fiant habitus, repetuntur sæpius ætus, *
 Artificem praxis quotidiana facit. NB. *

Disci-

Discitur è praxi , praxis facit esse Magistrum , *
 In bello primas praxis & usus habent.
 Mauritius nostræ mavorum gloria stirpis
 Crevit ininvictum per mera bella Ducem.
 Crescere me faciet Gallus , facietque politum.
 Quæ mihi namque nocent , me quoque damna
 docent. *
 Sed modò jam didici , didici quâ fraude tot urbes
 Se dederint , plenæ proditiōis erant.
 Non armis Gallus , sed proditiōe triumphat,
 Isala cum Rheno vendita tota fuit.
 Sed reus effracto quia carcere Momba recessit,
 Inque fugam Grotius se per aquosa dedit,
 Wiltius, iniano quia plebis uterque furor
 Cæsus, in effusi sanguinis amne natat.
 Proditor Austriaco postquam percussus ab ense,
 Perfidiaæ prænam, lege jubente, luit.
 Respirare mei vix est fortuna Leonis,
 Gallus & averto cæpit abire gradu.
 Inunc , & nostras celebres Hollandia palmas,
 Gallus sublata proditiōe cadet.
 Plus fuit internam patriæ restringere flammam
 Cladibus, ac hostes attenuasse suos.
 Me carpant alii : forsan plus omnibus egi,
 Purgavi patriam proditiōe meam.
 Hinc tua sola salus, & pax Hollandia, quidquid
 Prodiōe vacat, perdiōe caret.

A R T I C U L U S XXII.

*Marchio de Grana, Legionis Casareae in urbe
Coloniensi Dux.*

NE cito credideris : quantum citò credere læ-
dat,

Heu damno didici Marchio Grana meo !
Proditio mirâ fabricaverat ante catenam,
Arte sed illa meâ fracta catena fuit.
Hac ego vinciri putabam posse Galenum,
Et quoque jam famâ iudice vinctus erat.
Credideram Mimigardiacam foeliciter urbem
Ereptam manibus Præsulis esse sui.
Credideram fustum falso rumore Renellum,
Credideram varios occubuisse Duces.
Credidit & nostris persuasa Colonia verbis,
Plausit & in laxis est resoluta iocos.
Nec mora : mox noctu Trevirenses cursor ad aulam
Hæc nova vectus equo præcipitante tulit.
Est mea per totum vulgata relatio Rhenum,
Credidit & sceptris fisa Vienna meis :
Omnes ad hanc subitam saliit Germania famam,
Cumque suo lætus Præsede Belga fuit.
Austria de captâ modò Præsulis urbe triumphans,
Urbs, ait, hæc Marti quàm venit apta meo ?
Hic belli figam, Galli cum vulnere, sedem,
Westphalico frænum jam statuetur equo.
Sed nimis heu ! brevis atque levis fuit illa trium-
phus,

Obstupuere chelis, dissiluit fides,

Immatura gravem pepererunt gaudia luctum,
 Fama superveniens cuncta priora negat.
 Rheingravius fugit, technas urbs cauta fecellit,
 Nostra catena jacet fracta, Renellus ovat.
 Vah pudet usque mei: pudet exivisse per urbem,
 Hic vir hic est, digitis monstrat ubique puer.
 Swerinus captam certo mihi scripserat urbem,
 De tali poterat quis dubitasse viro?
 Si revidendo stylum quod par erat, ante vidissem,
 Vidissem fictam forte fuisse manum.
 Ast ego Cæsareæ justò studiosior aulæ,
 Credebam scriptis pondus inesse meis. *
 Sic ego ludibrium Galli, sic fabula vulgi
 Factus, Agrippinæ pœna, mihi que fui.
 Sic ego majorum qui sanguine Marchio dicor,
 A mirâ mendax credulitate vocor.
 Ne des captivam subitis rumoribus aurem,
 Rumor ceu niveus crescit eundo globus,
 Una quod affirmat, lux altera sæpe recantant, *
 In quovis variant publica gesta dies. *
 Incertis est tarda fides adhibenda novellis, *
 Quæ sunt vera hodiè, eras quoque vera ma-
 nent.

A R T I C U L U S XXIII.

Colonia Agrippina.

Illa ego quæ bifidi Regna Colonia Rheni
 Mille petita procis, mille negata fui.
 Me Gothus ambivit, passus fuit ille repulsam,
 Non est pro Gothico sponsa Colona proco.
Nec

Nec quoque pro Gallo, quanquam sibi vendicat urbem,

Imperia semper libera Virgo fui.

Hunc ego virgineum per tot modò sæcula florem

Servo, meum potuit carpere nemo decus.

Insidias rursùm patior, varièque coarctor,

Me Batavus, Bavarus, Gallus, Iberque petunt,

Pamphilius Batavi Paranympheus tortiter egit,

Possent ut illecebris me rapuisse suis.

Jamque cupidineis pallebam saucia telis,

Dimidium Batavus cordis habebat amor,

Sponsus ut ille meo non expediebat honori,

Hinc Ipe frustratus mœstus abiit amans.

Fortius à Batavo prensor, Fernândus, & ante

Fernândum Ernestus quot posuère dolos?

Et qui de Bavaro me sanguine tertius ardet,

Heus! quid amore mei Maxmilianus agit?

Nil intentatam ceu vi ceu jure relinquit,

Quidquid agam, sponsam me cuo it esse suam.

Non ero: si jubeat tamen elegisse maritum,

Non Bavaro, Batavo malo dedisse fidem,

Sit Mimigarda, Trevir, sit & ipsa Moguntia testis,

Quid sit subjectum Præsulis esse jugo.

Sum mea, nolo jugum, sum Filia Cæsaris, illi

Pareo, devotam me sibi Cæsar habet.

Si vicina nimis me fortè potentia Galli

Impetat, ut passim fama metusque volant,

Jure timere mihi possem, nisi Cæsaris essem,

Sed potuisse metum Cæsar Iberque jubent.

Alea jam versa est, variat fortuna, Leoni

Vis redit, Auriacus miles & ensis ovant,

Expug-

Expugnata novos loquitur Nordena Triumphos,
 Ultrajectinos maximus angor habet.
 Suecia Cæsareis inclinat partibus, Anglus,
 Fractus in oceano fœdera pacis amat.
 Urbs Mimigardiacum ludit Covordia Martem,
 Corvinum Frisonum vincit ubique caput.
 Vel rupit, vel rumpet Iber, res certa Gradivus
 Belgicus Auriaco consociandus adest.
 Attigit Herbipolim Cæsar, Gallumque lacescens,
 Augurium palmæ jam modò victor habet.
 Diffugiunt Galli, Turenus ipse veretur,
 Prævidet & cladis certa peric'la suæ.
 Aspicient Superi! pia Cæsaris arma triumphent,
 Cristarum Galli Cucule frange caput.
 Euge tuas Cæsar metuendas exere vires,
 Gallicus ille tuo concidet ense tumor.
 Te gemitus, calidæque preces, & juncta requi-
 runt
 Vota, tuam poscunt fœmina Virque manum.
 Te rogat in mediis stans mœsta Colonia flammis:
 Te rogat, ut Patrem Fîlia chara suum
 Quæ mea sunt, tua sunt, Leopolde, Colonia
 nullum
 Præter te Cæsar, quem veneretur, habet. *
 Tu mea spes, cor, vita, salus, fortuna, voluptas,
 Præsidium, columen, laus, honor, atque decus.
 Cæsaream veneror cum Majestate coronam,
 Trina sub hac unâ tota corona latet.

A R T I C U L U S XXIV.

Joannes & Cornelius de Witte Fratres Germani,

ECce duos, quondam Statuum duo numina, Fratres,
Quàm tragico Batavo claudius ense drama!

Lusimur in scenâ, personas egimus, orbis

Ad quas attortus sæpius ipse stetit.

Pro Patriâ cunctas Regum penetravimus aulas,

Pro Patriæ fletimus, ceu petra firma, bono.

Redia sub nostro crevit Respublica ductu,

Sub nostro mirè floruit illa modo.

Omnis adorabat nos plebs, in amore ferebant

Nos Proceres, nostræ lumen eramus Hagæ.

Nostra repentino cecidit sed gloria casu.

Heu! scelus Auriaco non placuisse fuit.

Cædimur innocui, trahimur, raptantur, in imos

Dejicimur rabie prædominante Gradus.

Pars cultro, pars ense fremit, furor arma ministrat,

Vulnerat ille pedem, sauciat ille caput. *

Hic verubus figit, subditus ferit ille lacertos,

Hic lacerat vestes, vellicat ille comas. *

Corpora ad erectum raptantur cæda theatrum,

Hic nova barbaries in nova facta ruit.

Stabat inauditos Haga conspectura furores,

Stabat, & ad Scythicum tota fremebat opus.

Truncantur digiti, nares truncantur & aures,

Heu! membro pretium stat cuicunque suum.

Nil manet intactum venter diffinditur, ori

Extrahitur quondam lingua diserta suo.

Quæ natura jubet texisse, verenda putantur,

Dic mihi, quæ similis carnificina fuit?

Quilibet in nostro lavat ora manusque cruore,

Quilibet ex aliquâ parte beatus abit.

Corpus ab infami sua per quartulia ligno

Pendet, & est nostro tristis imago Patri,

+++++

Sic

Sic perit invidiæ zelo par nobile Fratrum,
 Auriaco fati nil melioris erit.
 Sustulit ille suos, quos falsò crediderit, hostes,
 Auriacum è medio, qui quoque tollat, erit.
 Wittica nobiscum non omnis factio languet,
 Ultorem sceleris factio nostra dabit,
 Heus! Batavi procures, quibus est Respublica cordi,
 Discite per nostram cautius ire necem.
 Qui fidi fuimus, de proditione notamur, *
 Credite vos eadem, vos quoque fata manent.
 Auriacus Batavi Dominus vult esse leonis,
 A Patre vix proles degenerare solet. *
 Ut Dominus fieret, passim mendacia sparsit,
 Spes voti, duo si nos caderemus, erat.
 Nos dedimus pœnas, alii quas fortè merentur,
 Innocuum feriunt fulmina sæpe virum, *
 Nos quia pro patriâ steterimus, mandante perimus
 Auriaco, heus! oculos Amstela pande tuos.
 Non valet Auriacum Respublica ferre Monarcham,
 Plurima Monarchæ sæpè tyrannis inest.
 Hoc duo fatali clamant se pegmate Fratres:
 Et sua defuncti pondera vocis habent. *

Epilogus ad amicum Lectorem.

Quam Transmontanus nuper promiserat Author,
 Ecce tibi tandem scena parata venit.
 Hic Gallo Batavi sit concertatio Martis,
 Quisque suas partes, qualque tuetur, habet.
 Non ego prodo meum, Magnatum profero sensum
 Quæ fiunt, & quæ facta fuère, cano.
 Papa statin medio, Mahomet sibi plaudit ab irâ,
 Cæsar inardescit, Gallus & Anglus agunt.
 Hispanus tardat, Suecus corrumpitur auro,
 Sed Danus in speciem, quæ facit, ille facit.
 Pars Electorum Gallo favet, altera nutat,
 Tertia pro solo Cæsare ad arma ruit.

Ni-

Nititur Imperii nimis in contraria Princeps,
 Alter in alterius devovet arma necem.
 Hinc fiunt, aliàs fieri quæ posse negares,
 Hinc fiunt, quæ me scribere musa vetat.
 Quid crambem recoquo? scenam lege, multa videbis,
 Quæ sint judicia mira futura tuo.
 Forsitan & carpar, sed quis sine crimine vares
 Extitit? an Momum nunquid Homerus habet?
 Sunt sua virtuti, sunt certa flagella Poëtis, *
 Vulgus, & indocti carpere semper amant, *
 Noluit elatis incedere Musa cothurnis,
 Maluit in captum plenior ire tuum.
 Plana decent Elegos, sublimia metra marones,
 Quæ nimis assurgit, vix Elegia placet.
 Cantatum satis est, quam cœpi finio scenam,
 Pax utinam Tragicum læta coronet opus!
 Si tibi, quæ cecinit, placuisse notaverit Auctor,
 Plura subinde canet: Lector amice vale.

De capto Namurco.

HEu! nimium sunt vera, jacet periitq; Namurcum,
 Mosa gemit, plangit Legia, Bella tremunt.
 Rhenano poterat nihil exitiosius orbi
 Evenisse, super quid manet? ecce nihil.
 Julia vix capto nimium vicina Namurco,
 Clivia sat causæ, cur quoque ploret habet.
 Est Ubij quoque summus agri timor atque peric'lum,
 Summus Agrippinæ surgit ab hoste metus.
 Proximus Vcalegon ardet tibi Conflua, Honoris
 Petra est Germanis una relicta salus.
 Hæc Petrâ pereunte perit Germania, stante
 Stabit, ne pereat, quis ruiturus erit?
 Discordes fuimus, discordi corde manemus!
 Hinc in perniciem cuncta necemque ruunt.

Succurri poterat conjuncto Marte Namurco,
 Pannicus obruerat Gallica castra timor,
 Exoptat Bavarus, Batavus pugnare recusat,
 Dicens : se populo parcere velle suo.
 Hic quis vincendi modus est ? vult nemo quod alter,
 Hic gladio pugnat, subtrahit ille manum,
 Hæc Germanorum constans discordia Gallum
 Roborat, & Magnum nomine, reque facit,
 Est Dominus Mosæ, Dominus quoque nonne Mosellæ?
 Et Dominus Rheni, si velit, esse potest.
 Quæso, quis obstabis ? sua quilibet arma tueri
 Dum studet, & proprios velle fovere lares.
 Heu dolor! heu podor! heu nostri grave nominis ulcus,
 Vivere cum possit Teuto, perire cupit,
 Par similisque Bovi nescit sua robora Teuto,
 Hinc par cristatam Teuto necatur avem.
 Anglus, Iber, Batavus, reliqui quoque fœdere juncti,
 Quod, quanti, quales ad nova bella viri:
 Si numerum quæris, nimium sunt millia centum,
 Spes nulla est Batavis, nulla venire potest.
 Quid fit ? stant, hærent, sine fructu labitur æstas,
 Omnia consumunt, depopulantur agros,
 Horrea diripiunt, emungunt ære Colonos,
 Et quæ facturus vix foret hostis, agunt.
 Ad Gallicantum trepidant, sine honore recedunt,
 In reditu falsi ficta trophæa canunt,
 Nulla coronabit nostrum victoria fœdus,
 E simili semper fœdere Gallus ovat.
 Nolumus & volumus, nolendo volendo perimus,
 Culpam disparitas Religionis habet.
 Dicere plus nequeo, quia paucis omnia dixi,
 Plurali caruit semper avita fides.
 Pluralem postquam iussa est admittere, multis
 Infidibus facta est dissona vera fides.

QUERELA ET SUSPIRIUM URBIS BONNAE

Reverendissimi & Serenissimi Principis sui.

MAXIMILIANI HENRICI,

Utriusque Bavariæ Ducis,

Ad se reditum unicè anhelantis.

Programma :

MAXIMILIANUS HENRICUS

Archi-Episcopus Colonienfis utriusque

Bavariæ Dux,

Anagramma :

Ah , Bonna vi malisque pressa evincor,

hinc sic spiravi : sis redux mea lux

tuo Civi.

Epigramma :

Ah , ego Bonna truci Vi multum pressa malisque

Qualiter evincor Maxmiliane vide,

Hinc sic spiravi mea lux mea vitæque. Civi

Sis ô magno tuo Maxmiliane redux.

QUERELA & SUSPIRIUM.

Illa ego , quæ felix & numine & omine quondam,

Sum bona , de multis Bonna vocata Bonis ;

Illa ego , quæ nostris venerata flororibus olim,

Per totam Patriam iussa verenda dedi.

Illa ego , quæ quondam Sceptro serptoque decora,

Nostratis Patriæ firma columna fui ;

Illa ego , cûi vivæ Charites in fronte sedebant,

Quæ sociabus ego pulchrior una fui ;

Illa ego , quæ forti latè circumdata vallo,

Quæ sociabus ego tutior una fui ;

+++++

Illa

Illa ego, quæ Martis schola, quæ quoque pacis alylum
 Quæ sociabus ego spesque salusque fui.
 Vere novo nostros cumulabat floribus hortos
 Chloris, punicæis tempora cincta rosis;
 Larga Ceres plenis complebat & horrea plaustris,
 Divitias nobis Triptolemusque dabat;
 Vina lacus etiam pingui spumabat láccho,
 Millenus mihi grex, multus & agnus erat;
 Servet Hymettus apes, servet sua thura Sabæus,
 Hyblaque quicquid habet, quæ quoq; mittit Arabs;
 Pruna Damascensis laudentur Cærula campis,
 Fertilis atque suas India laudet opes;
 Laudentur placidis hirsura Cydonia ramis;
 Quæque sub aurato cortice mala nitent.
 Uberior nostros campos Pomona rigabat,
 Noster ager multò nobiliora dabat;
 Quasque alias nobis Natura moverca negabat,
 Advexit gravido flumine Rhenus opes.
 Ex his *Bonna* quidem dicor bona, sed bona dicor
Bonna magis *Bavarum* de *Bonitate ducum*.
 Hi panis veluti velis mihi multa tulêre
 Munera, Regali munera sparsa manu;
 Hi mea cum suppressa malis jacuêre, levarunt
 Auxiliatrici languida membra manu.
 Hi labiis quoties mihi naufraga lingua natavit;
 In labiis animam continuêre meam.
 Cum nova de stygio prorumpere Hæresis Orco
 In nostrum furiis exagitata caput;
 Cum Batavis auctus fuisset *THRUCSESIUS*, unus
ERNESTUS pacem restituitque fidem,
SUECUS ut Imperium dirè laceraret & *HASSUS*,
FERDINANDUS *BAVARUS* *Cassis* & *Umbo* fuit.
 Totaque languebam longævo dirruta bello,
 Prostratum terris debile funus eram.

Non fecus ac bustum proprio sub pulvere lordens,
 Mordebam nigrum dente tenace solum.
 Utque catenatos vinc'lorum pondera lassant,
 Stringebant nostras æra aliena manus.
 Languentem sustulit humo, de funere vitam
 Reddit Apollineâ MAXMILIANUS ope.
 Pulvere de proprio redevivas suscitât arces,
 Aulam restaurat, debita magna levat.
 His ferè sub DUCIBUS fœlix duo lustra peregi,
 Certa patrocinii, nescia *Bonna* mali.
 His ego sub *Ducibus* Saturnea sæcula vixi,
 Compos votorum, Filia dives opum.
 O me fœlicem *Bavaro* moderamine *Bonnam* !
 Sparta tuum fileas, tu toque Roma tuum.
 Sed quàm terrestris brevis est constantia fortis,
 Vix erat in cunis, plena & agonis erat.
 Urbis Agrippinæ, crescentibus undique bellis,
 Mænia cum *Princeps Maxmiliane* subis.
 O fatale mihi, nostrisque *Sororibus* astrum !
 Quò linquis *Bonnam Maxmiliane* tuam.
 Heu dolor ! Ah tantam merui quo crimine *pœnam* ?
 Quæque abitus potuit causa fuisse tui ?
 Sic festinus abis ? subiti quæ culpa recessûs ?
 Dic an fors vitio sit data causa meo ?
 Invide Rhene meos mihi cur tu tollis amores ?
 Hoc precor ô ! cœptos Rhene remitte gradus.
 Auster & Hyppotades (glacialia Numina) fratres,
 Rhenanas stringant vincula vestra vias.
 Audior ? ah ! surdas mea vox it vana per auras !
 Festinat pleno tramite Rhenus iter.
 Quid faciam ? viduam ducam sine *Principe* vitam ?
 Væ mihi ! quàm subitus concutit ossa tremor.
 Vix mihi *Maxmilianus* abes, vix littora calcas
 Agrippæ, pereò *Maxmiliane* malis.

En salit ex antro *Batavus* *Leo* junctus *Ibero*,
 Exacuensque ungues, exacuensque jubas;
 Prædæ sollicitus, rubeique cruoris avarus,
 Fraternos latè depopulatur agros.
 Et *Rheinbacensem* quatit impietate *Sororem* (a)
 Hæc quoties memini, stant mihi in alta comæ.
 Ofuror! ô nullo satiabilis ira cruore!
 O atrox rabies! ô truculenta fames!
 Infestat muros, secat & de cardine postes,
 Fit ferus insultus, quâ data porta ruit.
 Obvius ense cadit, totam furor occupat Urbem,
 Uerduncf Consul teste peremptus obit.
 Exanimat cunas, deprædaturque puellas,
 Hic vir, & hic uxor glande necata jacent.
 Sacrilegus gladius Divorum rana profanat,
 Tincta Sacerdotum sanguine templa fluunt.
 Hinc transsilvanos ascendens altius agros,
 Cæsareis jungit trux *Leo* castra viris.
 Nec mora, conjunctis subito descenditur armis (b)
 Figuntur nostro bellica castra sinu.
 Ceu fera circumdor, volitantibus undique signis,
 Hinc *Leo*, *Cæsar*, *Iber*, jugera nostra premunt.
 Indè *Lotharingus* senior furialibus armis
 Irruit in nostros præcipitatus agros.
 Undique per campos splendet ferrea messis,
 Inde minas tuba, & hinc tympana rauca sonant,
 Ocyus in nostram rubicem transmittitur urbem
 Unitis, & pro Cæsare *Bonna* petor.
 Quid faciam infælix? armis inimica recundam
 Arma? manus victas hostibus anne dabo?
 Non, par sum Unitis nulla est cum Cæsare rixa,
 Dedecus est victas sponte dedisse manus. *Filia*

(a) *Expugnatio Rheinbach, & in ea exercita tyrannis.*

(b) *Obsidio Urbis Bonnæ.*

Filia fida meo remanebo MAXMILIANO,
 Hunc propugnabo filia fida *Patrem*.
 Sufficiens annona mihi est, sunt fortia valla,
 Cum Cive est miles promptus ad arma meus;
 Missus in auxilium mihi plus vice simplice *Lands-*
bergh,
 Præsto erit auxilio consilioque suo.
 Ergo salutetur repetito fulminis ictu,
 Depopulans nostros sævior hostis agros,
 Hæc ubi facta videt, frendet crudelior hostis,
 Non secus ac teli cuspide læsus aper.
 Incipit ex jactis fossas producere castris,
 Et circumflexis mœnia adire viis.
 Et structo advectis de fascibus aggere valla
 Educit, vallis æmula valla meis?
 Plantatur validis moles mavortia clivis,
 In muros nostros exonerata tonans.
 Inque Cavernosâ abduntur mortalia valle,
 Ignitosque vomunt in mea tecta globos.
 Qualiter iratâ cum sævit Jupiter arce,
 Sidera continuo fulmine quassa micant;
 Horrisonusque boat, reboatque per æra clamor,
 Deciduusque imber per fata rura ruit.
 Non secus horrendo Cœlum tonat omne tumultu,
 Æther nitrati pulveris igne micat.
 Utque dies nox atra rubet, velut agmine fracto
 Plumbeus in plateas imber ab axe pluit.
 Sulphureis piceisque minis glans foeta favillas
 Exspuit, in nostras ejaculata domos.
 Dissiliunt ædes fractæ quasi fulminis ictu,
 Et sunt discussis pervia templa vitria.
 Quæ mihi securas dabit abdita cella latebras?
 Quæis possim à tantis tuta manere malis.

Daphnide cinge caput, Jovis irrita tela volabunt,
 Hic tua nil Daphniæ laurea ferra juvant.
 Este procul timidi (procul anxia cura) pavores,
 Præstabit certam *Maxmilianus* opem.
 Cernis ? ut hostiles perruinpant agmina turmas, (a)
 Agmina in auxilium quæ data *Bonna* tuum.
 Gestio lætitiis, solitus dolor ossa relinquit,
 Hostiles cuneos, fractaque castra putans.
 Sed spes optati succursûs vana fefellit,
 Vix numero centum, dum benè lustro, viros.
 Nec quocunque etiam cernens mea lumina verto,
 Subsidii ulterior spes micat ulla mihi.
 Interea propior mihi fortius incubat hostis,
 Et majore meas vi quatit usque domos.
 Perque vias tectas muros evertere tentat,
 Et mea supposito frangere valla nitro.
 Quid faciam ? arma armis inimica retundere pergam ?
 Anne bonâ portas conditione dabo ? (b)
 Pervigil assiduus miles lassatur in armis,
 Tecta que consumi civis ab igne timet.
 Sæpius extremum extrema expectasse periculum est,
 Et mea fors fieri durior inde potest.
 Hinc cum consilio infœlix ego *Bonna* meorum
 Cæsareis certis do mea valla modis.
 Heu dolor ! assiduus mea lumina currite rivis,
 Heu ! cogor domino *Bonna* subesse novo,
 Heu ! sic ex *Bavaris* ulnis ego *Bonna* revellor ?
 Eripiorque tuo *Maxmiliane* finu ? (c)
 O vos magnanimi (mavortia pectora) solam
 Sic prodest *Bonnam* deseruisse Duces ?

Fata

(a) *Centum aut plures Equites Galli per obsidentium
 Castra Bonnam intrant.* (b) *Deditio Urbis Bonnae.* (c)
Præsidii Bonnensis abitus.

Fata jubent abitum, mea pignora cara valete,
 Extremum vobis apprecor ecce vale.
 Ergo valete, meo mea dicite fata *Parenti*,
 Cui quamvis vellar, fida manebo tamen.
 En mox Cæsareo cinguntur milite valla, (a)
 Urbis & innumerus mœnia miles init.
 Milite sed maior penetravit turma malorum,
 Et varii generis tormina, mille cruces.
 Miles inæquali per civica tecta locatur
 Sorte, est nulla specus libera, nulla casa.
 Fit stabulum melius conclave, culinaque splendens,
 Hospes vix propriâ linquor inesse domo.
 Lectum miles habet, vix paupere stramine sterto,
 Me tamen haud ingens sterrere cura sinit;
 Heu! quantum tribulat me milite fœmina peior?
 Cum puero ad nostrum strata jacensque focum.
 Omnis conteritur meares, granumque merumque,
 Et cedunt spolio fœnum & avena suo.
 Quantum miles aret, quantum quoque viscera latrant;
 Non satianda sitis, non satianda fames.
 Septenas panis libras ego territa vidi
 Ad mera adusta duos manè vorasse viros.
 Quæ nitidas habui quondam benè tersa plateas,
 Fœda cloaca velut sordibus utque tegor.
 Miles morborum post se quoque traxit acervos,
 Quêis multos Cives occubuisse fleo.
 Non his infœlix solùm cruciatibus angor,
 Et mea vexatur tormine bursa suo.
 Quâ ratione sibi nummorum congerat arcas,
 Cogitat hoc hominum nocte dieque genus.
 Quis corradendi praxes, quis dicet & artes,
 Quêis sibi divitias accumulasse sciunt.

Jam

(a) *Bonna Cæsareo presidio munitur.*

Jam quisquis vellit, post est occasio calva,
 Postque pilis vellor, vellor & ante pilis.
 Servitiis est hausta domus, consumpta supellex,
 Funera sunt fortis ignaque salque meæ.
 Heu mihi! fatalis tantum me portio pressit, (a)
 Ut mea sit res, & portio facta nihil.
 Menstrua nummorum bis centum debita præter, (b)
 Expers pressuræ vix abit una dies.
 E vivis cessit vitis mea vita, meusque
 Est hortus vallum, factus & agger ager.
 Quæque abies ruri quasi silvula tonsa jacebat,
 Translata ad muros est modo facta fudes (c)
 Rideor & quæror, tuus est ubi *Maximilianus*?
 Cur tibi non præstat *Maximilianus* opem?
 Sum quasi ludibrium, & toto res ludicra mundo,
 Meque senes ludunt, me juvenesque simul.
 His ego nominibus duris malè nuncupor insons:
 Proditor, atque scelus, Gallicus atque canis.
 Scommata, quæis crebrò mea territa vapulat auris,
 Mens stupet, & fari lingua tetenta negat.
 Cuncta referre nequit pavidus mea tormina vates,
 Scribens è manibus penna hebetata cadit.
 Non mihi tot surgunt in opaco vertice crines,
 Quot mihi tristitiæ, & tormina pectus edunt.
 Funus (ni Ducis egregii vigilantia SIGRODTS (d)
 Me conservasset) flebile *Bonna* forem.
 Rixosus quoties mihi miles tela minatus,
 Spicula de jugulo reppulit ille meo.
 Hunc ego cum dignas non possim pendere grates,
 Hunc servate diu calica Turba virum.

O

(a) Portions-Gelder. (b) 200. Rithler Monatliche
 Servis-Gelder. (c) Palasat. (d) Commendatoris Bon-
 nensis militaris disciplina.

O dolor ! O longas nimirum expectantibus horas !
 Quod , nisi qui expertus, dicere nemo potest ;
 Heu, ferè jam quartus mihi sic traducitur annus,
Principis ut viduus , sic sine sole fuit.
 Est quoque continuà mensis cum nube peractus,
 Nec sine nube dies , hora nec ulla fuit.
 Nigra quidem fuscâ solem nox nube recondit,
 Manè tamen læto sol redit igne micans ;
 Ast mihi perpetuâ squallent caligine noctes,
 Cimmeriis tenebris est & operta dies.
 Sæpè procelloque quatiuntur marmora Cauro,
 Ast ope Neptuni mox freta cuncta silent.
 Sæpè catenatis stant æquora stricta pruinis.
 Navibus ast pandunt mox resoluta vias.
 Quos & hyems viridi nudavit gramine campos,
 Vere novo vestit gramine Flora virens,
 Arboribusque comas, quas frigida bruma revulsit,
 Restaurant gratis tempora verna comis.
 Quos pluit Australis de cœlo Jupiter in.bres,
 Subveniens madidâ sol quoque tergit humo.
 Motibus alternis devolvitur orbita rerum,
 Et cadit alternis alea jacta modis.
 Ast mihi continuos fabricârunt fata dolores,
 Continuos gemitus urnaque nostra mover.
 Ut desponsatâ viduatus conjuge turtur
 Perpetuò sociæ funera mœsta gemit.
 Et mea sic nigræ noverunt stamina Parcæ,
 Ut mihi lux albâ nulla rediret ave.
 Præstolata velut conjux studiosa maritum,
 Quem mercaturæ trans mare vexit amor ;
 Qualiter & reducem natum pia mater anhelans,
 Qui peregrina suum per freta sumpsit iter ;
 Sæpè procellosi conscendit littora Ponti,
 Scandit & excelsas (aut juga summa) domos ;

Utque

Utque vldet navim patriis appellere ripis,
 Læta virum, aut natum sperat inesse suum.
 Sic ego conscendi tua littora livide Rhene,
 Dicens: redde meum fur mihi Rhene *Patrem*.
 Sæpè quidem Juvenis Tobiaæ juga mater adivit,
 An reducem natum fortè videre queat.
 Remigii quoties ego culmina turris adivi,
 Exspectans reditum *Maxmiliane* tuum.
 Mons Crucis est testis, vicinaque templa, *Parentem*
 Te quoties supplex *Maxmiliane* voco.
 O! Agrippa meum mihi cur non reddis *Amorem*?
 Est hospes tectis jam latis ille tuis.
 Aspicias? & nostro non tangere Agrippa dolore?
 Aspicias ut peream *Bonna* referta malis
 Non sum qualis eram, totos dolor occupat artus,
 Lapsaque de vultu est gratia prisca meo;
 Non sum qualis eram, mœror mea pectora rodit,
 Non sum qualis eram, nuda nec umbra mei.
 Est facies macies, nidor, nitor absque decore
 Est decor omnis, opes sunt inopesque meæ.
 Est inhonorus honor, sunt flumina lumina frontis,
 Flumina perpetuis fletibus unda meis.
 Spes exspiravit, disgratia gratia facta est,
 Deformis forma est, dedecus omne decus.
 Sum nigra, sum pallens macilentaque, lurida, fusca,
 Proxima vicinæ victima danda neci.
 Dura etiam enervat nostros exactio pagos, (a)
 E stabulisque suis raptar agreste pecus.
 Vaccaque bos & equus, turmam coguntur in unam,
 Subsequitur vaccam fœmina, virque bovem.
 Mugit vacca, boat bos, atque hinnitibus auras
 Implet equus, Codrus, Mopsa, pecusque stupent.
Lac

(a) *Recens Rusticorum executio & pecudum abactio.*

Lac caseumque rapi proles dolet, humida mater
 Fletibus infantem pulte carere gemit.
 Ceu venale pecus miles mox pellit in Urbem,
 Ducitur in patulum taurus equusque forum.
 Atque subhaustatur sub furcâ, rusticus adstat
 Ac suspendendus fletibus usque madens.
 Hæc est conditio rerum lachrymosa mearum,
 Heu ! morior, nisi opem *Maxmiliane* dabis.
 Tempora tu priscum rediens reparabis in aurum,
 Tuque medela mei certa doloris eris.
 Ergo redi nervosa mei medicina doloris,
 Sic ego *Bonna* gemo : *Maxmiliane* redi ; (a)
 Et mecum meus omnis & incola & accola clamat
 Voce indefessa : *Maxmiliane* redi.
 Pulpita Præconum crebro sermone perorant
 E cathedrâ ad populum : *Maxmiliane* redi.
 In triviis pueri, Musarum in sede scholares
 Hoc unum discunt : *Maxmiliane* redi.
 Nec tibi visa prius Gymnas, *Lojolidum* honori,
 Joseph sacra, rogat *Maxmiliane* redi.
 MAXMILIANE redi, gestit domus ipsa Senatûs,
 Sed magè plebsurget : *Maxmiliane* redi.
 Curia Doctorum, reddens tua jura virorum,
 Decernit votis : *Maxmiliane* redi.
 Dicit & Aula redi, pariesque domesticus ecce
 Hoc habet in precibus : *Maxmiliane* redi.
 MAXMILIANE redi : tibi nota cubilia clamant,
 Et tuus Hortus ait : *Maxmiliane* redi.
 Floraque quæ dicto nova pignora lactat in horto,
 Flore repræsentant : *Maxmiliane* redi.
 Quique salit clarâ fons lymphidus aulicus undâ,
 Hæc in verba cadit : *Maxmiliane* redi.

Artifi-

(a) *Desiderium Bonne,*

Artificina vadi (sedes Neptunea) ritu
 Denotat artificii : *Maxmiliane redi.*
 Poppelstorffque tuum, vernantis Regia Floræ,
 Fronde suâ spirat : *Maxmiliane redi.*
 Fagorumque acies longo stans ordine, vento
 Inspirante crepat : *Maxmiliane redi.*
 Atque etiam volucres (pennata examina) complent
 Perpetuo astra sono : *Maxmiliane redi.*
 Præ reliquis sed Alauda canit per inane volatu
 Rapta suo Tyryli : *Maxmiliane redi.*
 Audis ? & has voces resonans Philomela figurat
 Gutturè doctiloquo : *Maxmiliane redi.*
 Flava Ceres patulos spica titubante per agros
 Annuit hoc unum : *Maxmiliane redi.*
 Massica pampineis dependens vitibus uva
 Rore suo invitat : *Maxmiliane redi.*
 Tityrus hoc resonat melibæo junctus agresti,
 Et sic balat ovis : *Maxmiliane redi.*
 Diva Diana sequens cervos, studiosa pharetræ,
 Per nemus omne tonat : *Maxmiliane redi.*
 Sic montes, sic & valles ubicunque molossis
 Latrantur : *Princeps Maxmiliane redi.*
 Venator leporem auritum per opaca fatigans,
 Cornu sic inflat : *Maxmiliane redi.*
 MAXMILIANE redi, vagit cum matribus infans,
 Continuum votum est : *Maxmiliane redi.*
 Ipse etiam Rhenus collidens littora leni
 Murmure sollicitat : *Maxmiliane redi.*
 Squamnea Neptuni scaboles per cæcula claro
 Scemate collucet : *Maxmiliane redi.*
 Voce repercussa loquitur de montibus Echo :
 O citò ! & ite citò, ô *Maxmiliane redi.*
 Et rursus hic vates repetitis versibus instat :
Maxmiliane redi, Maxmiliane redi.

LECTORI POETA.

Qui mea describis, ne corrige carmina, Censor,
 Quo stant verbaloco, vel pede, stare sinas.
 Quisque suo regitur sensu; quot tecta, tot ædes,
 Me mea delectant, te tua, quemque sua.
 Si minus apta tibi, vel hiulca subinde videntur,
 Quæ cano, dic: omni quis sinè labe fuit?
 Non semper faciles dant verba ligantia Musæ,
 Eclipses patitur quisque Poëta suas.
 Aut si me melior tu sis fortasse Poëta?

Fac quoque me Musam posse videre tuam.
 Pauci *μυσεῖδα, πομπεῖδα*, possumus omnes,
 Quod Rari faciunt, carpere Quisque solet.

B O N N A L A M E N T A N S.

Oder: *Bönnische Thränen.*

Lectori Amico.

Prodiit ante duos *Gallorum transitus* annos,
Enthu- succedens Musa - - *siasmus* erat.
 Quam verò *Batavam* numeroso carmine *Scenam*
 Princeps Elector Maximilianus habet.
 Electorali constricta remansit in Aulâ,
 Nec fuit ad plures aula venire manus.
Sum Petra, non moveor; miro Censore notatum
 Carmen, & ad varias missa Elegia plagas.
 Pars est prædictæ (res est verissima) Scenæ,
 Dedecus est parum velle negare suum.
 At lamentantem, quam videris utique *Bonnâ*,
 Hæc quoque, seu mala sit, seu bona, nostra fuit.
 Hæc tibi se rursus, modò facta politior, offert,
 Germanâ pariter voce parata loqui.
 Hos igitur, quicumque legis, sine nomine, versus
 Ne cupias Vatem nosse, latere cupit.
 Tristia præmisi lætis, & Solibus imbres,
 Proxima quæ veniet Musa, *Triumphus* erit.

+++++

BONNA

B O N N A L A M E N T A N S.

Trāns - - Montani Castro - - Leonini.

Heu ! mihi, quæ Boicis distincta coloribus ibam,
 Albo - cæruleâ Bonna decora Togâ

Heu ! mihi, quæ primæ subiit mutatio Formæ ?

Heu ! fleo, cum solûm cogito : qualis eram.

Qualis eram ? Bavaras urbs cancellata fenestras ?

A Tricoronatâ prima sorore soror.

Qualis eram ? peramœna situ, cœloque salubris,

Plana solo, Rheni filia, dives opum.

Qualis eram ? populosa viris, munitaque vallo,

Fortis, honora, ferax, vite beata, potens.

Qualis eram ? Templisque nitens, domibusq; superba,

Ampla foro, portis turgida, laxa viis.

Qualis eram ? (meminisse dolet) pietatis alylum,

Jurasses ipsos hic habitasse Deos.

Qualis eram, dixisse vetor. Dolor imperat ori;

Mergitur & lachrymis naufraga lingua suis.

Qualis eram ? mutesco. Negant lamenta loquelam,

Vos, qui me nôstis dicite, qualis eram ?

Nunquid honorato stabam circumdata Peplo ?

Virgineo-roseas tincta Virago genas ?

Nonne serenatam pingebat gratia frontem ?

Ex oculis visus Sol radiasse meis ?

Æmula formosæ stabam Verona Dianæ,

Lux Patriæ, Rheni gemma, Palæstra Ducum.

Bonna fui bona, fausta fui, cûi terra, polusque

Favit ; ab innumeris Bonna vocata bonis.

Larga Ceres plenâ vallabat mœnia dext'râ,

Fertilis irriguos unda rigabat agros.

Annua luxurians præbebat gaudia palmes,

Et prægnans tumidi vitis honora Botri.

Prospe-

Bönnische Thränen/

Von dem Authore selbst in Teusch.
übersezt.

Weh meiner ! die ich mich in weiß-und blaue Seiden
 Sank stolz und prächtiglich vorzeiten pflegt zu kleiden.
 O Glücks-verkehrte Schwend ! ich kan es nicht verneinen.
 Wan ich nur dran-gedenck / so muß ich immer weinen.
 War ich nit Perler-Bund / als ich gleich einer Hester
 Am allernächsten stund / der Drey-gecrönten Schwester ?
 Mein Lust der war gesund / mit Lust war ich umgeben/
 Glatt / eden / gleich von Grund ; ein Rhein-Stadt / reich darneben.
 An Volk war ich vermehrt / mit Wällen war beschloßen/
 Starck / fruchtdar / hochgeehrt / mit Neben-Blut begossen.
 Mein Kirchen und Gebäu / mein Wforten / Markt und Strassen
 War alles neu und neu / stolz / prächtig / weit ohn massen.
 Die Gottesforcht ben mir ihr Zuflucht hat genommen/
 Man hat gesagt : alhier Gott selbst den wäre kommen.
 Wie stunds mit mir ? O schmerz ! schmerz widersteht der Stimmen/
 In Seuffzer muß mein Herz / mein Zung in Zähren schwimmen.
 Was war ich für ein Stadt ? ich kans für Eyd nie klagen/
 Der mich gekennet hat / der kan es kühnlich sagen.
 Mit was für stolzem Muth kam ich heran gerungen ?
 Was schönes Rosen-Blut that farben meine Wangen ?
 Lieb / und Holdseeligkeit meine Stirn that verziehen /
 In meinen Augen beyd / ein Sonn man forme spühren.
 Ich war ein Vort vom Rhein / das Volk nach mir hat hürsten
 Ich war dem Land ein Schein / ein Residenz der Fürsten.
 Ich war glückselig Bonn / Glücks Brüst hat ich gesogen/
 Erd Himmel / Mond und Sonn mit waren all gewogen.
 Ceres die Feld-Böwin mein Feld mit Korn besetzte/
 Das Land nach meinem Sinn der Himmels-Thau benetzte.
 Bacchus ließ immerdar mich seiner Freud genießen/
 Er ließ mir alle Jahr den Neben-Brunnen fließen.

Prosperitas ædes, portas pax firma tenebat,
 Alta quies tutis Civibus atque salus.
 Mercatura suis inhiabat fervida lucris,
 Stabat & artificis lassæ labore manus.
 Se super infudit pleno mihi copia cornu;
 Vix de pauperie qui quereretur erat.
 Vasa redundabant vinis, Æraria nummis,
 In plenâ grano vix erat urbe locus.
 Tempora vivebant Saturnia, nescia Belli,
 Nescia venturi tempora læta mali.
 Hic decor, hæc facies, hæc pax, & copia rerum,
 Hic meus ingenitæ fertilitatis ager.
 Hæc mea viniferi circum mea mœnia campi
 Gloria, & Augusti tempora, cujus erant?
 Cujus erant? mea? non, Tua Maxmiliane fuerunt,
 Heu vulnus Bonnæ Maxmiliane Tuæ!
 Tuta fui semper, cùm Maxmilianus adesset,
 Ille mihi vallum, murus, & umbo fuit.
 Fausta fui, cumulata bonis, & mercibus aucta,
 Fausta, sed in gremio Maxmiliane tuo.
 Tu mihi delicias, & gaudia mille dedisti,
 Nunquàm, quàm Tecum, tam bona Bonna fuit.
 Ast ubi (proh! plenis mea currite lumina rivis)
 Ast ubi te Patrem vidit abire suum.
 Vidit, & ingemuit mœsto de corde Senatus,
 Vidit, & in lachrymas plebs resoluta stetit.
 Vidit Bonna suum, vidit discedere lumen,
 Vidit, & in tenebris post breve (dixit) ero.
 Eheu! cur vidi? cur non mea lumina clausi:
 Quì potui tristem viva videre fugam?
 Cur non detinui? cur non remanere cœgi?
 Quo sine (quod factum est) interitura fui.

O ni-

Wolsahrt saß mit im Haus/ Fried hielt sich bey der Psorten/
 Ruh war dem Bürger drauß/ und Heyl an allen Dröhen.
 Mein Kauffmanschafft die stand in ihrem vollen blühen/
 Mein Handwercksmann der fund mit gnugsam sich bemühen.
 Das überhänffte Glück hat sich zu mir geschlagen/
 Von Armuth/ End und Truck mit Fug dorff niemand klagen.
 Voll Gelds mein Kist und Kist/ voll Weins mein Keller lagen
 Mein Epicher kont den Last der Früchten schwärlich tragen.
 Ich lebt ein güldne Zeit / ohn alle Kriegs-Beschwerden/
 Ich wiß von keinem End / von keinem Streit auff Erden.
 Dieß Fried-gewünschter Stand/ und Übersfluß der Sachen/
 Dieß mein Frucht-bringend Land/ und Freudenreiches lachen.
 Das süsse Bacchus - Blut/ das mich bey Belt thät bleiben/
 Wovon kam all dieß Gut / wem war es zu zuschreiben?
 O Maximilian! O Herzen-tieffe Wunden!
 Du wars allein der Mann / bey dir hab ichs gefunden.
 Frey war ich überall / bey Dir war ich ohn Schrecken/
 Du wars mir Maur und Wall/ Du wars mir Schild und Stecken
 O Maximilian! als Bonn dich kont anschauen/
 Wemohl war Bonn daran; mein Glück auff dich thät bauen.
 Durch dich bekam ich Muth / Du Freuden mir gebahrest/
 Bonn ware nie so gut / als da Du bey ihr warest.
 Als aber (Augen weint/ thut keiner Zähren spahren)
 Als Dein und meine Feind Dich zwungen wegzufahren.
 Da stund der Bönnischer Rath mit Zähren übergossen/
 Da stund die ganze Stadt mit Traurigkeit beschlossen.
 Es sahe Bonn die Sonn mit Schmerken untergehen/
 Nun werde ich (sagte Bonn) in Finsternuß bald stehen.
 O hoch-betrübte Flucht! wie kont ich dir zuschauen/
 Ach! hätt ich doch gesucht / dem Ubel vorzubauen.
 Ach! warumb hab ich vor dem so beliebten Herren /
 Die Rheingass und ihr Thor nit erstlich lassen sperren?

O nimum vicina tuo Verona peric'lo !!
 O nimum Rheni dira fluenta mei!
 Quid, rogo, demerui? sceleris quid Rhene patravi?
 Avexille meas quod mihi es ausus opes?
 O utinam rigidi glacialia flamina Cauri
 Strinxissent undas impie Rhene tuas!
 Aut tua si subitis foret hausta Carina procellis,
 Non foret heu! sortem flere necesse meam.
 Jam quia nec Rhenus, nec nauta, nec unda pepercit,
 Jam quoniam Dominum surripuere meum.
 Facta fuere, prius fieri quæ posse negassem,
 Vide ego Bonna meam mox peritura necem.
 Eheu prætenti refrico dum vulnera sæc'li,
 Quæ mihi Truchsesii perfida dext'ra dedit.
 Tota tremo, stupor ora tenet, cor palpitat, horror
 Surgit, & in gelido corpore venariget.
 Ast ea, quæ præiens inflixit vulnera Bellum,
 Vulnera sunt cunctis anteferenda malis.
 Qualis eram nuper? quantum mutata? quis unquam
 Credidit? heu! primi quanta ruina status?
 Sum mihi dissimilis, propriis neque cognita membris,
 Squalida, nudatum, vix benè tecta, latus.
 Frontem corrugat macies, stat luridus ore
 Pallor, amara meas ulcerat unda genas.
 Incompti pendunt sparsim sinè lege capilli.
 Heu! oculi lachrymis intumuere suis.
 Fervida desperans nutrit suspiria pectus,
 Planctibus immoritur noxque diesque meis.
 Sunt sinè sole dies, gravidæ singultibus horæ,
 Inveniunt luctus! quæque minuta novos.
 Forma jacet; perière tui Verona decores,
 Diffregit laceram Diva Noverca chelyn.

Musica

O Vonn! du bist zu viel benachbahr deinem Leyden?
 Ach! zu was End und Ziel thut mich der Rhein beneiden?
 O Rhein! was Ubelthat hast du an mir gespühret?
 Daß du mein Gunst und Gnad so frech mir hast entführet.
 Ach! du untreuer Rhein (durch den ich bin verlobren)
 Ach! hätt es mögen seyn / daß du wars zugefrohren.
 Ach! wären deine Schiff zerschmettert und zerschlagen/
 So hätt der schwarzen Puffich mich nit zu beklagen.
 Nun weil noch Wind noch Rhein nach meinem Willen kommen/
 Weil sie den Herren mein mir haben abgenommen.
 Drumb Sachen seynd geschehen / die schier unglaublich waren/
 Drumb hab ich müssen sehn / mein Glück den Kreds gang fahren.
 Ach! wann ich mich besinn des Teuffels böser Zeiten/
 Als ich von auß und inn mit Meinenß mußte streiten.
 So fangt mein Herz an Stund in meinem Leib zu beeben/
 So starret mein Zung un Mund/mein Blut verliert das Leben.
 Jedoch mit diesem Leyd kein Leyd ist zu vergleichen/
 Die alle Wunden weit den jetzigen thun weichen.
 Wo ist mein vorger Stand? ach wie hats sich verlossen!
 O scharffe Gottes Hand! wie hast du mich getroffen.
 Ich kenn mich selbst nit mehr / die Leuyß sich ab mir schröcken/
 Zerlumpt geh ich daher / kan kaum mein Schamdd bedecken:
 Mein Stirn die rünglet sich / mein Leffzen sich entfärben/
 Mein Wangen jammertlich durch Thränen-Buß verderben.
 Mein Haar hängt Banden loß / mein Aug ist dick von weinen/
 Mein Haupt ist Zierden bloß/ kein Sonn wilt mir mehr scheinen.
 Mein Todt-betränktes Herz hat Mißmuth überstiegen/
 Angst/heulen/Weh und Schmerck mich Tag und Nacht bekriegen.
 Ohn Sonn schleicht hin der Tag/ voll trauren seynd die Stunden
 Es wird bey mir ohn Plag kein Augenblick gefunden.
 Mein Schönheit all ist hin / sie ist zu Grab getragen/
 Mein Seyg die Stiff-Söttin in Stücken hat zerschlagen

† † † † † † † †

Mein

Musica turbata est, feralem Nænia lessum
 Intonat, & Bonna fata sinistra gemit.
 Quod loquar? ecce meum loquitur, quod defleo, fatum
 Annè gravi gravius quid queat esse malo?
 Cæsar, Iber, Batavus triplici me sauciat arcu,
 Cuditur in tergum ferrea virga meum.
 Fulminat ardescens in propugnacula Mavors.
 Exercent rabiem flamma globique suam.
 Ceu fera circumdor, Batavis agitata molossis.
 Frendet Iber Batavo junctus, utrimque premor.
 Fit fragor, assiliunt bis, ter, cum clade recedunt,
 Plena cadaveribus fit via, valla rubent.
 Qualia succensus dederit spectacula pulvis,
 Incola non unus, qui tibi narret, erit.
 Namque ubi suppositi tectum vi pulveris, hostis
 Quà stabat, subito succurreretur humus.
 Quanto se pandit Tellus suffossa boâtu?
 Dixisses mundi dissilisse globum.
 Pulvereo Batavus volitabat in aëre miles,
 Sed mox distracto crure jacebat humi.
 Tunc ego quàm victo steterim suffusa cruore,
 Quàm valido steterim non superanda pede.
 Ipse triumphatus Bonnæ testabitur hostis,
 Quem pupugit Sueci mors violenta Ducis.
 Non timui Batavum, Batavo par Bonna fuissem,
 Tantum supremum sum venerata Caput.
 Hollandum repuli, sed Cæsaris arma prehendi,
 Illius Portæ, Præsidii que dedi.
 Filia fida fui, me nulla Rebello culpat,
 Quamvis innocuam Cæsaris ira premat.
 Sed rogo, quam potero post hac sperare salutem,
 Si mea disceptum viscera Cæsar eat.

Aspiec

Mein Musc ist verstöhr / Frau Parca wilt mir singen /
Ich hab dieß Lied gehört / das Herß mögt drab zerspringen.

Ich sag nichts / laß allein mein Zustand selbst den Klagen /
Kon auch was schwarzer seyn ? als was ich jetz muß tragen.

Eh / was der Ränser thut ? und seine Bunde genossen /
Er schmiedet mir ein Ruth / ein Ruth von Eithal gegossen.

Mars wilt mich mit Gewalt und Furo überfallen /
Er wirfft hinein alsbald sein Feuer und Eisen-Ballen.

Der Batavische Hund mich thäre starck anbellen /
Der Löw beym Hund nechst stand / und wolt mich niederfellen.

Holland laufft dreymahl an / wird dreymahl abgetrieben /
Besatzt ist die Bahn von Menschen Blut geblieben.

Was durch mein Min dem Feind für Schaden sey geschehen /
Hier von grug Zeugen seynd / die dieses selbst gesehen.

Der Feind Posto fast / mein Mine ließ ich springen /
Sie thät den Erden-Last gen Luft hinauff sich schwingen.

Wie dunkel ward das Feld ? was gab es für ein knallen /
Man hat vermeint die Welt in Stücken war gefallen.

Der plumper Batavier ein Luft-sprung mußte machen /
Es war ein schlecht Bläser / dieß fals kom er nit lachen.

Mit was Kriegs-Helden Muth ich damahl sey gestanden /
Wie ich in Feindes-Blut gewaschen meine Handen.

Das ward Graß Königs-March / wan er noch lebte / sagen /
Ab dessen Todt sich starck Drangen thät beklagen.

Was Holland mir anthät / das kom ich leicht abkehren /
Allein die Majestät des Ränserß wolt ich ehren.

Holland hab ich veracht / den Ränser wolt ich leben /
Dem hab ich meine Macht und Schlüssel übergeben.

Ich bin gar kein Nebel / treu bin ich allzeit blieben /
Wiewohl ich von der Stell der Gnaden din vertrieben.

Was hab ich dan für Gnad vom Ränser zu ererden ?
Wan ich des Ränserß Rath suchst gänzlich zu verderben ?

Aspice quàm modicus numeroſo milite Civis
 Cogitur exiles accumulare domos.
 Aspice preſſuras, & praxes mille petendi,
 Aspice pervigiles in nova damna Duces,
 Mercatura jacet, vacuæ ſtant mercibus ædes,
 Pane ſuo Civis deficiente perit.
 Planctus deliciis, opibus ſucceſſit egeſtas,
 In ſtabulum verſa eſt, quæ fuit ante domus.
 Compita ſtercoribus ſordent, conclavia ſimo,
 Mundities nulla eſt, nullus in urbe decor.
 Non erras, Bonnam ſi dixeris eſſe cloacam,
 Tàm malus halanti nidor in urbe ſedet.
 Vah! pudet effari, vah! quæis ego Bonna reſervor,
 Temporibus? fœdi facta ſuile Gregis.
 Plura quid adjiciam? ſi Bonnam fortè requiris?
 Bonnæ ſub ſimo Bonna ſepulta jacet.
 Iſthæc internæ facies eſt ſordida Bonnæ.
 Num melior ſpecies Exterioris erit?
 Vere novo lachrymare ſolet ſua gaudia vitis,
 Et fudit lachrymas vinea noſtra ſuas.
 Flevit, cùm raptò tremere ſine ſtipite palmes,
 Flevit Cæſareâ vinea cæſa manu,
 Heu dolor hamato mihi lancinat ungue medullas,
 Interiſſe meas quando recordor opes.
 Heu! ego quæ rubeo quondam celeberrima muſto,
 Dicebat roſei prima corona meri.
 Heu! mea præviſæ quàm ſentio vulnera vitis!
 Vulnera præviſæ cauſa futura necis.
 Vitis erat mea vita, meâ ſine vite nequibam
 Vivere, debobò jam ſine vite mori.
 Aut ſi (quæ vivum jam ſum propè mortua funus)
 Fata velint, tantis me ſuperèſſe malis.

Sal.

Wie wird mein Bürgeren so grausam tribuliret?
 Wer ist Soldat u. frey / wer bleibt unmol. süret?
 Wie preß man mich allhier / wie werd ich überladen/
 Wie seind die Officier so wachsam mit zu schaden.
 Die Kauffmanschaft ligt todt / der Häuser außsterben/
 Der Bürger hat kaum Brod. : und muß für Leyd verderben.
 Das Freuden-Lied ist auß / ich steh im Bettel-Orden/
 Die Schönheit meines Haus die ist zum Pferds-Stall worden.
 Die Strassen seind voll Mist / Mist seind die Saleuten.
 Wo man sich mit auß fuß / muß man den Roth betreten.
 Ich werd sehr noth und recht mit einem Pül verglichen/
 Die weil so faul und schlecht mein Straß und gassen riechen.
 O Bonn ! O Jamerthal ! O Zeiten der Unehren !
 Muß ich zum Schweinen Stall / mich lassen dan verkehren ?
 Ach ! Bonn kein Bonn mehr ist / wilt du es aber haben/
 So suche Bonn im Mist / im Mist ist Bonn begraben.
 Dieß ist die Contrafeit des Bönnschen Staates von binnen/
 Von aussen weit und breit / thut Mars als eben drinnen.
 Wan Sonn in twidder geht / dan weint die Reeb für Freuden/
 Mein Weinstock / der steht / hat auch geweint für leyden.
 Er hat geweint / als er sein Aufenthalt verlohren/
 Geweint hat er viel mehr / als er zur Erd geschoren.
 O Weinstock ! liebe Pflanz / ich darff nit dran gedencen/
 Mein Hertz zerspringt mir ganz / mein Leib und Seel ertrancen.
 Ach ! die ich war ein Cron von rosenfarben weinen !
 Die ich Rubinen schon in Gläßen thäte scheinen.
 Wie weh thut mir die Wund der außgerotter Reeben/
 O Todt vergiffte Lumb : du kürzest mir mein Leben.
 Bleichert war mein Gewinz / ohn ihn muß ich verderben/
 Ach Bleichert du bist hin ! O Todt laß mich nun sterben.
 Solts aber also seyn ? wilt Gott mein Hehl außschreiben ?
 Soll ich dem Elend mein noch weilers überleben.

Saltem Bonna meum videam rediſſe Parentem,
 Heu ! videam vultus Maxmiliane tuos.
 Tu me reſtitues, cunctiſque medebère morbis,
 Tu vitam viti mox redeundo dabis.
 Te mea, te Patriæ ſuſpiria mœſta requirunt,
 O mea lux ! requies ! vita ! ſaluſque redi.
 Maxmiliane redi, reduci tibi brachia Rhenus
 Explicat, & reſſuas currere pellit aquas.
 Heu inimica ſoror (te dico Colonia) Patrem,
 Quem tanto retines tempore, redde meum.
 Redde meum, repeto, ſoror invida, redde Parentem,
 Quem viſa es variis lædere ſæpè modis.
 Vix eſ digna, tuo quam Maxmilianus honoret
 Hoſpitio, O blandi Filia torva Patris.
 Hac, Pater, infidâ quid abire moraris ab urbe?
 Heu ! pater, heu ! nî me vis periſſe, redi.
 Te tua lamentans exſpectat Bonna, quid obſtat?
 Si, quod & ante fui, ſum tibi grata, redi.
 Maxmiliane redi, clamat cum Matribus Inſons,
 Id puer, idque ſenex, dives inopsque rogant.
 Maxmiliane redi, ſupplex te Bonna precatur,
 Nî redeas, morti proxima Bonna cadet.
 Si redeas, viver primos oblita dolores,
 Inque novo plaudet Bonna beata ſtatu.
 Ergo Pater Patriæ, laus, lux, ſpes vita tuorum,
 Quod tua fide petit Filia Bonna REDI.

A U T H O R L E C T O R I.

Captivæ cecini gemitum, lamentaque Bonnæ,
 Si malè? quod cecini, merge, vel ure metrum.
 Si benè? ne laudes vatem, laus una fit uni,
 Qui ceceniſſe dedit, datque, dabitque, DEO.
Duca-

So bist ich / schau an / O Gott ! schau mein Vertrauen /
Mein Maximilian mich wieder laß anschauen.

O Maximilian ! du kannst mein Wunden heilen /
O Maximilian ! wie lang willst du verweilen ?

Des Landes und mein Begierd nach dir thut immer schreien /
O Licht ! Ruh ! O Begierd ! wann wirst du mich erfreuen.

Komm Maximilian ! thu meiner dich erbarmen /
Der Wind bläst höher an / der Rhein streckt auß sein Armen.

O Stieff-Beschneiders Art ! O Eöllen ! wolt ich sagen /
Seh mir / den ich erwart / wie lang willst du mich plagen.

O Eöllen ! O Bäurin ! geb wieder meinen Sperren /
Die du dich gegen ihn so oft hast dürffen sperren.

Daß er zu dir einkehrt / hast du nit verweigert /
Nicht ! ein so grosse Ehr / die Eöllen nit gebühret.

En dan ! es widerkehr ; laß Eölsche Mauren fahren /
Es kan dich Bonn viel mehr / und sicherer bewahren.

Wan meine alte Lieb / an dir ist blieben hangen /
Nicht länger nit bestrüb / erfülle mein Verlangen.

Rehr wieder / rehr alsbald / ach laß dein Herz erweichen /
Dieß ruffen jung und alt / Kind / Mutter / Arm und Reichen.

Nicht ! mit gebogen Knie bitt ich / ach kehre wieder /
Nicht ! kränckter war ich nie / ach komm ! sonst fall ich nieder.

Mein Mund wird seyn gesund / wann du mögst wiederkehren /
O höchst gewünschte Stund ! was wolt ich mehr begehren.

En dan : so komm geschwind / O Schutz und Schirm der deinen /
Ist Bonn dein liebes Kind ? so laß mich nit mehr weinen.

Der Author zum Leser.

Ich hab das Wörrische Wesen beschrieben wie es ist /
Ist es nit werth zu lesen / so werff es auß den Wist ;
Ist aber werth zu loben / so lobe Gott viel mehr /
Was ich kan / kompt von oben / Gott sey allein die Ehr.

Ducatus Montensis plorans & gemens.

Flebilis in mœstas mea Musa resolvere voces,
 Et geme, sic patriæ fors jubet atra tuæ.
 Heu ! geme Rhenanæ damnum lachrymabile ripæ,
 Heu, geme, vastatos flere deceret agros.
 Transiit ah ! pereat, quâ transiit, hora diesque,
 Hora scelestâ, ferox, dira, nefanda dies.
 Transiit, hostiles, sub amico tegmine, vultus
 Dissimulans, miles Gallicus iste fuit.
 Transiit, ut verbo dicam, Turrenios ævum,
 Montibus invisum nomen in omne meis.
 Transiit, & post se vestigia fœda reliquit,
 Qualia nec Gothici fama Leonis habet.
 Heu ! pudet effari, pudet enarrare, Tyrannis
 Ipsamet ad tantum comprimit ora scelus,
 Attamen ut videant, & postera sæcula credant,
 Tantum ea, quæ vidi facta fuisse, loquor.
 Præterito motus patriam concusserat anno,
 Motum qui sensit, dixit: id omen erit.
 Inde per innumeras vitis vastata volucres,
 Quid nisi venturi militis omen erat?
 Montibus omen erat nostris, monitorque Tonentis,
 Ob quem neglectum pœna secuta fuit.
 Pœna fuit Gallus, prô qualis pœna ? flagellum
 Ipse nec Ausoniis Attila tale dedit.
 Vidimus & Catos, & sensimus arma Gothorum,
 Milite nos pressit Cæsar & ipse suo.
 Cuncta videbantur tunc interitura, sed omne
 Umbra fuit belli, quidquid id ante fuit.
 Perpessi graviora sumus, Turrenius ipse,
 Vitus inauditis ingemuisse malis.
 Conditus est via factus ager, præcisæque vitis,
 Spes ut adempta sit & frugibus, atque mero.

Nil superest pecoris, pecus omne, gregesque peremptæ,
 Nil vini, vinum prima rapina fuit.

Quidquid humo tectum, quidquid fuit undique clau-
 sum,

Incidit in Galli militis omne manum.

Horrea, culinæ, granaria, equilia, cellæ,

Quid grani, fœni, quidque liquoris erat.

Nil tenuère, rapax mox abstulit omnia Celta,

Et quod non potuit sumere, sparsit humi.

Ostia quam valis, scedilia, scamma, fenestræ

Fracta, vel in cinerem busta redacta jacent.

Arbor, seu sterilis, seu fertilis esset, in ignem

Missa fuit simili jussa perire foco.

Excussus paries, dejectaque tecta domorum,

Barbarici speciem remque furoris habent.

Omnia quis memoret? quis damna? quis horrida narret

Facta? tremat calamus scribere, lingua loqui.

Vidimus ah! quales, quas uri vidimus ædes!

Vidimus heu! totus igne perire pagos.

Vidit & erubuit cœlum, rubuèreque Montes,

Conspexit flammam Rhenus, & incaluit.

Et tamen hostiles quanquam devinceret ausus,

Non inimicus erat, Gallus amicus erat.

Quis precor hostis erit; si sic insanit amicus?

Væ cui fert similem talis amicus opem.

Sic Montes periære, Trevir sic ipse peribit,

Sic quoque, sic Ubis crede peribit ager.

Ante, quid inficias ibo? me Celrica traxit

Fractio, pars voti maxima Gallus erat.

Sed me deceptum fateor, malè Lilia fœtent,

Lilia Montensi fœtor & horror agro.

Proh! infame nefas, non unâ morte piandum!

Nec sacrosanctis parcere velle bonis.

Ut fureret Suecus, sacris tamen usque pepercit,
 Visus & à templis abstinuisse manum.
 Sed nihil à Celtâ mansit prædone remotum,
 Hûic nil intactum, quidquid id esset, erat.
 Nulla Sacerdorum reverentia, nulla Sacrorum,
 Ædibus ejectus Pastor & ipse suis.
 Tempia profanari, subverti vidimus Aras,
 Truncari statuas, quæ pretiosa, rapi.
 Aurea, serica, lanæ, lineæ, cuncta supellex
 Facta est sacrilego præda dolenda gregi.
 Sublati Calices, sublata Ciboria, sacri
 Chrismatis effusus per loca fœda liquor.
 Si sacra confractis dispersa per aëra thecis,
 Miror ad hoc sceleris non tonuisse Polos.
 Exoneraverunt in Baptisteria ventres,
 Dic: quæ barbaries tale quid ausa fuit?
 Hostia, quam Cœlum, quam mundus & Orcus ado-
 rant,
 Fracta, & spurcitiâ plena jacebat humi.
 Plura (verecundas ne forsan verberet aures)
 Sunt ea namque nimis turpia, Musa silet.
 Hæc igitur facies, hæc devastatio Rheni,
 Hic status, hæc Patriæ flenda ruina meæ.
 Hæc pecudû strages, hominum fuga, præda bonorum
 Hæc per tam varias flamma vagata domos.
 Hæc Celtæ rabies, hæc depopulatio vitis,
 Hic debachantûm per loca sacra furor.
 Hæc divinarum gravis irreverentia rerum,
 Hic in supremo Numine spretus honos,
 Hæc nigra tempestas, hæc conglomerata malorum
 Agmina, quæ nostris incubuere plagis.
 Nonnè merebantur mœsti suspiria vatis?
 Aut hîc, aut nunquàm, qui gemit, ille gemat.

Atta-

Attamen hæc vercor, ne sint præludia belli,
 Sicut enim venit, non ita Gallus abit
 Gallus cum Batavis incepit ludere ; lusit,
 Et ludi felix jam propè finis erat.
 Sed ludum rupit Cremono Castrius, atque coëgit
 Celtica de Batavis arma migrare plagis.
 Hinc dolor, hinc lacrymæ nostris sunt Montibus, inde
 Principium duxit transitus ille suum,
 Hinc dolor est Rheno, tristis dolor inde Mosellæ,
 Qui, quod nos pressit, jam trahit ipse jugum.
 Sic cum pernitie Patriæ Turrenius hostem
 Lusit, & illudit, quâ solet arte, suum.
 Interea simili Cremono Castrius utitur astu,
 Et licet hoste procul, non minùs hoste furit.
 Quis capit hoc bellum ? nunquid sic luditur orbis ?
 Cùm spoliatus erit rusticus, arma cadent.
 Auriaco se junxit Iber, Cæsarque Sicambro,
 Et tamen in Celtam neuter ut hostis agit.
 Sic trahitur tempus, sic circumducitur hostis,
 Sic in perpetuo quisque timore manet.
 Dumque adeò lento figunt tentoria passu,
 Quid nisi proditio, perniciesque latet.
 Avertat graviora Deus ; bona causa triumphet,
 Rhenus pacifico plenus odore fluat.
 Hinc procul ad Batavas redeat Mars Celticus oras,
 Inque Reformandos excitet arma Status.
 Hæresis in Barathrum fracto ruat impia collo,
 Floreat antiquus Relligionis honos.
 Floreat una fides, fidei parit unio pacem,
 Scissa fides lites, & fera bella foveat.
 Presbyter everlas iterùm sibi construat Aras,
 Sacrificetque suo liber ut ante, Deo.

+++++

Conspi-

Conspiciat Batavum Mater Romana Leonem.
 In gremium positum velle redire suum.
 Sic erit una fides, sic mens erit omnibus una,
 Sic mala nulla domi, quæ vereamur, erunt.
 Sic fuga, bella, fames, trepidatio, funera, planctus,
 Ibunt in latebras conjicienda suas.
 Sic erimus tuti, nec ab hoste timebimus ullo,
 Omnis ab auriferâ pace virebit humus.
 Hæc dabat in scriptis, qui planxit carmina vates,
 Non opus, ut prodat nomen, Amice vale.

Anno transeuntis per Montes & flumina Rheni
 Littora DVCLIS TVERRENI

ARTICULUS ULTIMUS.

Finis.

ECce novennalis funesta catastropha belli,
 Funestam justâ cum ratione voco,
 Nam Neomageni quidnam funestius esse
 Pace potest? tanti quæ sit origo mali?
 Vah pudor! immortale probrum! Germania pacem,
 Quâ fieri peior non potuisset, init.
 Frigidus hanc pacem peperit Februarius orbi.
 O deplorandæ Proles acerbe Parens!
 Postera, quæ veniet, te detestabitur ætas,
 Et benè: nam belli Pax ea causa novi.
 Pax ea Romani præiens everasio Regni,
 Pax ea Cæsareæ magna ruina Domûs.
 Pax ea Teutonicæ mors & suppressio Gentis,
 Pax ea, quam meritò quisque timere potest.
 Pax ea fatales mox inceptura tumultus,
 Atque in communem proruptura necem.

O pax ! quæ nudo recreas nos Nomine pacis,
 O pax ! quàm gremio tecta venena foves?
 Quid, rogo, putridus? quid posset iniquius esse?
 Quàm tam deſſendæ pacis inire viam?
 Cogimur ad pacem, cogit Ludovicus ad uncis
 Naribus, uniti Principis arma trahens,
 Quæ ſibi vult retinet, leges præſcribit, iniquus
 Imperio pacem donat, & arma parat.
 Omnibus inſultat, Boreæ dominatur & Austro,
 Omnibus oppreſſis eſſe Monarcha cupit.
 Perdita reſtituit Sueco; ſub nomine pacis
 Mira coquit, patriam vexat, opeſque legit.
 Cæſar ad Auſtriacos excedere cogitur agros,
 At loca, quæ Gallus poſſidet, illa tenet.
 Fructus hic eſt pacis; Teuto de pace triumphat,
 Si fleret, melius Teuto patraret opus.
 Quo Germanorum virtusque fidesque reſeſſit?
 Perdimur, & propriâ ſponte perimus ope.
 Deſicit Auſtriaci, creſcitque potentia Galli,
 Quid miri? Gallum Teuto vaſallus amat.
 Laus ea Germaniæ quondam fuit inclyta gentis:
 Pro Patriâ, Imperio, Cæſare poſſe mori.
 Quique mori fuerant prompti, retulere triumphos,
 Trans Rhodanum ſedes conſtituendo ſuas.
 Ad Germanorum trepidabat Gallia nomen,
 Gallia Teutonicas neſcia ferre minas.
 Tempora ſunt mutata, timet Germania Gallum,
 Et pacem, quamvis ter ſit iniqua probat.
 Ridet ad hæc Ludovicus ovans, & cornua monſtrat,
 Cornua Cæſareo jure tremenda throno.
 Heus precor, heus oculos aperi Germania; Gallus
 Quod dudum petiit, jam propè victor habet.

Appetit Imperium Romanorumque coronam,
 Hac re nil unquam certiùs esse potest.
 Causa movens belli fuit hæc : nil ampliùs ambit,
 Hic Icopus est Martis, Rex Ludovice, tui.
 Cerne, quid expediat Germania: tuta fuisti,
 Si modò tu cupias, tuta manere potes.
 Cum Gallo non sunt Aquilæ commercia, bellum
 Secum dùm vivunt, hi duo semper habent.
 Finio fatalem, quam ludit Gallia, scenam,
 Gallia Germano tota cruore madens.
 Spero secuturam tandem post bella quietem,
 Ut liceat stabuli pacis honore frui.

A D L E C T O R E M.

Confeci Batavam, benè vel malè nescio, scenam,
 Scena peracta, tibi si placet, euge legas.
 Si tibi displiceat, bilem move, sperne Poëtam,
 Abjice, dilacera, merge, vel ure metrum.
 Nil moveor, quod dicat amor, quod suggerit ira,
 Id facias, per me, quæ cupis, illa licent.

*Cur Author inter curas Pastorales per
intervallat canat.*

QUOD Transmontanus Pastor velit esse Poëta.
 Scommatibus causas mille dedisse scio.
 Rideo, mordaces quia novi spernere linguas,
 Lingua mihi mordax nulla nocere potest.
 Sum fateor Parochus, cûi vasta Parœnia somnum
 Eripit, & vacuos non finit ire dies.
 Attamen alternam statuit natura quietem,
 Quâ sine stare diu cura laborque nequit.
 Quem nimium intendis, longâ vi rumpitur arcus,
 Dissiliunt tactu continuante fides.

Seria non semper, quandoque jocola probantur,
 Multa petit comitem sollicitudo jocum.
 Quæ canit immixtas semper vult musica pausas,
 Jura dies certas, quæis feriantur, habent.
 Cum jacet alternos sulcis inarata per annos,
 Fruges multiplici fœnora reddit humus.
 Sic ego naturæ legem ductumque secutus,
 Officii frœnum laxo subinde mei.
 Dum vaco, quas juvenis colui, resaluto Camœnas,
 Et bibo Piërias, factus adultus, aquas.
 Hoc mea Phœbëo mens ebria reddita potu.
 Incipit ad certos verba ligare pedes.
 Miror, & indignor, movet indignatio bilem,
 Nil juvat ira, metrum nolo, metrumque loquor.
 Quidquid ago, Musis frustra venientibus obsto,
 In calamum veniunt metra inopina meum.
 Quid precor hic faciam? cum me natura Poëtam
 Certis temporibus cogat, & esse velit?
 Nolo reluctari, quidquid mala fama Poëtis
 Affigat maculæ, fallere fama solet.
 Quot sunt, quæis plenæ veniunt ad pocula noctes?
 Quot sectatores alea turpis habet?
 Aspice chartarum (dispendia pessima) lusum,
 Hujus in hoc mundi climate quantus amor?
 Quàm variis rapimur studiis? venus, otia, somnus
 Sunt tria, quæis stolidus tempora fallit homo.
 I venus, i somnus, procul otia, pocula, chartæ,
 Est melius studium: composuisse metrum.
 Hoc ego me studio recreans, mea tempora fallo,
 Et quæ Musa mihi suggerit, illa cano.
 Quæso quid hic vitii? solitis nil detraho curis,
 Omne quod ad Parochum pertinet, illud ago.

Quas

Quas vigil insomnes cogor traducere noctes,
 Has sibi duntaxat nostra Camœna rapit.
 Tu mea seu spernas, Lector, seu, carmina laudes,
 Quæ modo-cunque tibi recta videntur, agas.
 Quod si fortè negas: dici me posse Poëtam,
 Esse Poëtastrum dic, nihil hocce refert.
 Sivè Poëta vocet, seu non, nil nomina curo,
 Nomina sunt Dominis sæpè nociva suis.
 Sat mihi, quod licitis, & honestis artibus horas,
 Si quæ sint reliquæ, fallere posse sciam.
 Hisce vale, Lector, nostroque faveto labori,
 Et me, si videar transiliisse, mone.
 Sum tuus ex animo, moriarque fidelis amicus,
 Sum famulus nutum promptus ad omne tuum.

FRANCISCUS XAVERIUS TRIPS Honneffensis
 modò, olim Archidiaconalis Ecclesiæ X. in
 Clivia Parochus indignus. Ex & in Hon-
 neff 1679. 4tâ Martii.

*Anno redintegrate pacis universalis
 admodum in honore.*

CARMEN VALEDICUM.

*In dimissione ad Condiscipulos DD. Meta-
 phisicos Emeritos.*

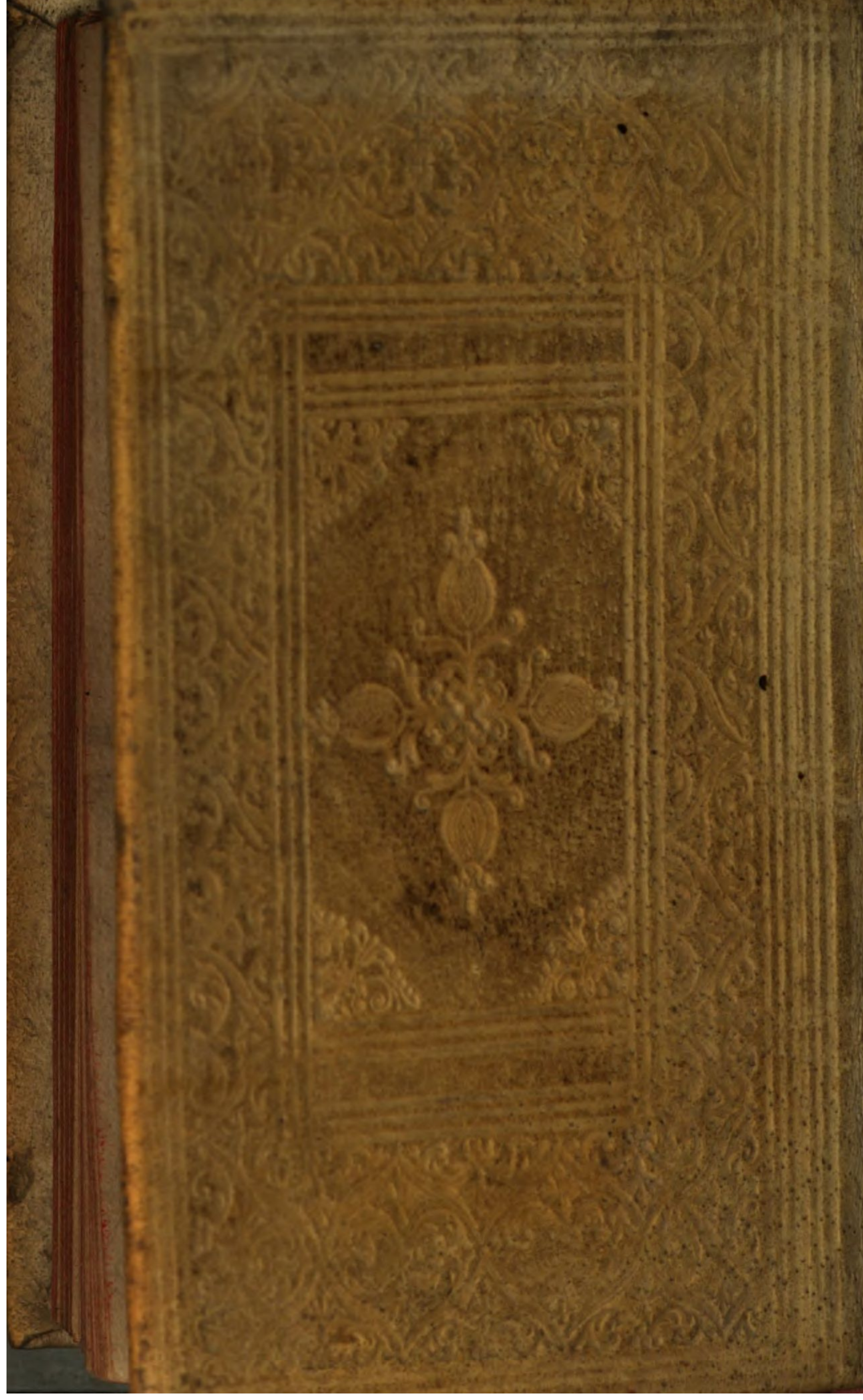
ITe valete pares mihi nunc in honore Scholares,
 Atque ad majores contendite semper honores.
 Si mundum exosi fiatis Relligiosi.
 Este prius Fratres humilesque sub ordine Patres,
 Postea Lectores, Abbates, atque priores,
 Si minùs austeri recreat vos regula Cleri,
 Nec non Præbendæ rapit ardor & usus habendæ,
 Fite prius diæ Doctrinæ Theologiæ,

Sakem

Saltem Cafistæ benè docti , vel Canonistæ,
 Tùm præbendati titulis vitulisque beati,
 Præpositi humani , benè cani fite Decani.
 Ast intra densæ , rogo vos , conviviamenſæ,
 Non trahitote moras , sed volvite graviter horas,
 Mane citò è lecto ſacro vos ſiſtite tecto,
 Si Curata vagi vobis dent munia pagi,
 Fite ibi Paſtores , Mopſiſque infundite mores,
 Veſtraque vîta horum ſit norma & regula morum.
 Abſit at à normâ muliebri prædita forma.
 Quod ſi in jucundo mavultis vivere mundo,
 Ducereque uxores , & earum ambire favores.
 Ducite moratas , non prole , ſed ære gravatas,
 Ast non braccatas , ſed miri in pace togatas,
 Ne vobis foetæ ſaltent in vertice Grætæ.
 Hæ ſervent vaccas , vos vobis tollite braccas.
 Ast ante uxores ducendas diſcite mores,
 Mentum barbescat , mente ante ſcientia creſcat.
 Ad Rhenum , ad Mœnum properatè , audite Galenum,
 Vel ſi ſit pluris , Corpus benè volvite juris,
 Porto formati remeabitis & graduati
 Clari Doctores , quos ſpontè ſequuntur honores.
 Inò etiam uxores , uxorum ſæpeque flores,
 Ambit enim coctrix fieri citò foemina doctrix.
 Si ſatis experti medicâ eſtis in arte reperti,
 Tangite mox venas , nummiſque implete orumenas.
 Sed rogo vos verè , ne verbum hoc grande
 Maximè ubi eſt vinum , ſtudeatis aduſque ſupinum,
 Poſt vinum multum formantes denique ſtultum.
 Principum adite fores , Magnatùm ambite favores,
 Fite horum tales , vel tales Officiales,
 Conſiliis apti , Cameræque ad munia rapti,
 Cauſidici grati , Patroni ad jura vocati.
 Si curæ hæ pungunt , ſchmiralia leniter ungunt,
 Quod ſi prælati tamen omnes & graduati,
 Defectu litris Doctores eſſe nequitis,
 Fite Senatores , quæis Curia præbet honores,
 Nec non Quæſtores , quæis præſtat villa favores,
 Nec non Scriptores , quæis fort ſua Sprotula flores,

Pro-

Procuratores, quæis fert sua rotula rores.
 Sed non Sartores, Textores, aut Molitores.
 Sed non Cerdones, Caupones, aut Laniones,
 Nam pudor est tales, proh ! mundi sidera, quales ?
 Non inquam tales puto vos novisse Sodales,
 Non rude donatos, dominos bisterque beatos,
 Non exblasatos, lituisque tubisque vocatos,
 Non piceum lentè corium distendite dente,
 Harere ad tappas, braccisque infigere lappas,
 Vento aptare molas, textricesolvere spolas.
 Per Sophiae nomen Deus hoc procul auferat omen.
 Si tamen ulli horum, quod non sperem, Dominorum
 Multum lusissent, dormissent, nec studuissent,
 Paucula scripissent, sed pocula plena bibissent,
 Et nunc nomen ament, sed inepti emergere clament :
 Undè miser vivam ? repetant hi, suasero, stivam,
 Fiant Schulteri cum pernâ ac pane faceti,
 Vel Mercatores, Schultetis fortè pejores,
 Mercibus intendant, ac æquo frænore vendant,
 Ne sint Judæi, ne cives sint Solimæi,
 Post neglecta artis quærant nova prælia Martis,
 Atque Colonelli fiant post prælia belli.
 Ast non prædentur nimium, nimiumque vagentur,
 Prædonum pestis ne stringat guttura restis,
 Vel clava in fontem bacchetur rustica frontem,
 Et quâdam in fossâ ponant non suaviter ossa.
 Si nec bella volunt, & in armis vivere nolunt,
 Tum fiant tales, Custodes atque Chorales,
 Ut gnari cantûs reboënt post Kyrie Sanctus,
 Sic panem gnari possunt cantando lucrari.
 Denique mortales rogo vos, hortorque Sodales,
 Sic rogo vivamus, Divosque Deumque colamus,
 Ut discedentes, nec in orbe hoc convenientes,
 Saltem nos rursum videamus in Æthere sursum.
 QVOD VOVCO Lætè, LætI Migrate, VaLete.

Eschenbrender, Pantaleon

Tyrocinium poëticum

Colonia Agrippina 1746

L.lat. 884

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10586596-3

VD18 14750066-001